

大般若波罗蜜多经

(六百卷：第四百七十一卷至第四百八十卷)

唐三藏法师玄奘奉 诏译

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般若波罗蜜多经》电子书，根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第 0001 部，唐三藏法师玄奘奉诏译《大般若波罗蜜多经》原藏影印本校正注音，句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二〇年七月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
净口业真言	- 1 -
净三业真言	- 1 -
安土地真言	- 1 -
普供养真言	- 2 -
开经偈	- 2 -
大般若波罗蜜多经卷第四百七十一	- 3 -
第二分众德相品第七十六之四	- 3 -
第二分善达品第七十七之一	- 13 -
大般若波罗蜜多经卷第四百七十二	- 30 -
第二分善达品第七十七之二	- 30 -
大般若波罗蜜多经卷第四百七十三	- 57 -
第二分善达品第七十七之三	- 57 -
第二分实际品第七十八之一	- 62 -
大般若波罗蜜多经卷第四百七十四	- 82 -
第二分实际品第七十八之二	- 82 -
第二分无阙品第七十九之一	- 102 -
大般若波罗蜜多经卷第四百七十五	- 108 -
第二分无阙品第七十九之二	- 108 -
大般若波罗蜜多经卷第四百七十六	- 134 -
第二分道士品第八十	- 134 -
大般若波罗蜜多经卷第四百七十七	- 161 -
第二分正定品第八十一	- 161 -
第二分佛法品第八十二	- 178 -
大般若波罗蜜多经卷第四百七十八	- 188 -
第二分无事品第八十三	- 188 -
第二分实说品第八十四	- 197 -
第二分空性品第八十五	- 215 -
大般若经第三会	- 220 -

序	- 220 -
大般若波罗蜜多经卷第四百七十九	- 222 -
第三分缘起品第一	- 222 -
第三分舍利子品第二之一	- 233 -
大般若波罗蜜多经卷第四百八十	- 249 -
第三分舍利子品第二之二	- 249 -
补阙真言	- 276 -
回向偈	- 276 -

●起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuǎnshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà
南無香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē
唵.修唎修唎.摩诃修唎.修修唎.萨婆诃.

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃

pǔ gòngyǎngzhēnyán
普 供 养 真 言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ wà zǐ là hòng
唵.誝誝曩.三婆嚩.鞞日啰斛.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南 無 本 师 释 迦 牟 尼 佛 (合掌三称)

kāi jīng jì
开 经 偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ bǎi qiān wàn jié nán zāo yù
无 上 甚 深 微 妙 法 百 千 万 劫 难 遭 遇
wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí yuàn jiě rú lái zhēn shí yì
我 今 见 闻 得 受 持 愿 解 如 来 真 实 义

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi qī shí yī 大般若波罗蜜多经卷第四百七十一

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn zhòng dé xiàng pǐn dì qī shí liù zhī sì 第二分众德相品第七十六之四

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò zhēn fǎ jiè
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若真法界、

zhēn rú shí jì wú zhuǎn wú yuè zhě sè nǎi zhì shí yǔ zhēn fǎ jiè
真如、实际无转无越者，色乃至识与真法界、

zhēn rú shí jì wéi yǒu yì fǒu yǎn chù nǎi zhì yì chù yǔ zhēn fǎ jiè
真如、实际为有异不？眼处乃至意处与真法界、

zhēn rú shí jì wéi yǒu yì fǒu sè chù nǎi zhì fǎ chù yǔ zhēn fǎ jiè
真如、实际为有异不？色处乃至法处与真法界、

zhēn rú shí jì wéi yǒu yì fǒu yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yǔ zhēn fǎ jiè
真如、实际为有异不？眼界乃至意识界与真法界、

zhēn rú shí jì wéi yǒu yì fǒu sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yǔ zhēn fǎ jiè
真如、实际为有异不？色界乃至法界与真法界、

zhēn rú shí jì wéi yǒu yì fǒu yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yǔ zhēn
真如、实际为有异不？眼识界乃至意识界与真

fǎ jiè zhēn rú shí jì wéi yǒu yì fǒu yǎn chù nǎi zhì yì chù yǔ zhēn
法界、真如、实际为有异不？眼触乃至意触与真

fǎ jiè zhēn rú shí jì wéi yǒu yì fǒu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū
法界、真如、实际为有异不？眼触为缘所生诸

shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú
受乃至意触为缘所生诸受与真法界、真如、

shí jì wéi yǒu yì fǒu dì jiè nǎi zhì shí jiè yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú
实际为有异不？地界乃至识界与真法界、真如、

shí jì wéi yǒu yì fǒu yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán yǔ zhēn fǎ jiè
实际为有异不？因缘乃至增上缘与真法界、

zhēn rú shí jì wéi yǒu yì fǒu cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ yǔ zhēn fǎ
真如、实际为有异不？从缘所生诸法与真法

jiè zhēn rú shí jì wéi yǒu yì fǒu wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yǔ zhēn
界、真如、实际为有异不？无明乃至老死与真

fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu bù shī bō luó mì duō nǎi zhì
法界、真如、实际为有异不？布施波罗蜜多乃至

bō rě bō luó mì duō yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu
般若波罗蜜多与真法界、真如、实际为有异不？

sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú
四静虑、四无量、四无色定与真法界、真如、

shí jì wéiyǒu yì fǒu sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yǔ zhēn fǎ
实际为有异不？四念住乃至八圣道支与真法

jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu kōng wú xiàng wú yuàn jiě
界、真如、实际为有异不？空、无相、无愿解

tuō mén yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu nèi kōng nǎi
脱门与真法界、真如、实际为有异不？内空乃

zhì wú xìng zì xìng kōng yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu
至无性自性空与真法界、真如、实际为有异不？

kǔ jí miè dào shèng dì yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéi
苦、集、灭、道圣谛与真法界、真如、实际为

yǒu yì fǒu bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú
有异不？八解脱乃至十遍处与真法界、真如、

shí jì wéiyǒu yì fǒu jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì yǔ zhēn fǎ jiè
实际为有异不？净观地乃至如来地与真法界、

zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yǔ zhēn
真如、实际为有异不？极喜地乃至法云地与真

fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu yī qiè tuó luó ní mén sān
法界、真如、实际为有异不？一切陀罗尼门、三

mó dì mén yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu wǔ yǎn
摩地门与真法界、真如、实际为有异不？五眼、

liù shéntōng yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu rú lái
六神通与真法界、真如、实际为有异不？如来

shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì
十力乃至十八佛不共法与真法界、真如、实际

wéiyǒu yì fǒu sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo yǔ zhēn fǎ jiè
为有异不？三十二大士相、八十随好与真法界、

zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yǔ
真如、实际为有异不？无忘失法、恒住舍性与

zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu yī qiè zhì dào xiàng
真法界、真如、实际为有异不？一切智、道相

zhì yī qiè xiàng zhì yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu
智、一切相智与真法界、真如、实际为有异不？

yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu
预流果乃至独觉菩提与真法界、真如、实际为有
yì fǒu yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàngzhèngděng pú
异不？一切菩萨摩诃萨行、诸佛无上正等菩
tí yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu shàn fǎ fēi
提与真法界、真如、实际为有异不？善法、非
shàn fǎ yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu yǒu jì fǎ
善法与真法界、真如、实际为有异不？有记法、
wú jì fǎ yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu yǒu lòu fǎ
无记法与真法界、真如、实际为有异不？有漏法、
wú lòu fǎ yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu shì jiān fǎ
无漏法与真法界、真如、实际为有异不？世间法、
chū shì jiān fǎ yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu yǒu wéi
出世间法与真法界、真如、实际为有异不？有为
fǎ wú wéi fǎ yǔ zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì wéiyǒu yì fǒu
法、无为法与真法界、真如、实际为有异不？”

fó gào shàn xiàn sè nǎi zhì shí bú yì zhēn fǎ jiè zhēn rú
佛告善现：“色乃至识不异真法界、真如、
shí jì rú shì nǎi zhì yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng
实际，如是乃至一切菩萨摩诃萨行、诸佛无上
zhèngděng pú tí bú yì zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì shàn fǎ
正等菩提不异真法界、真如、实际，善法、
fēi shàn fǎ bú yì zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì yǒu jì fǎ wú
非善法不异真法界、真如、实际，有记法、无
jì fǎ bú yì zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì yǒu lòu fǎ wú lòu fǎ
记法不异真法界、真如、实际，有漏法、无漏法
bú yì zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì shì jiān fǎ chū shì jiān fǎ bú
不异真法界、真如、实际，世间法、出世间法不
yì zhēn fǎ jiè zhēn rú shí jì yǒu wéi fǎ wú wéi fǎ bú yì zhēn
异真法界、真如、实际，有为法、无为法不异真
fǎ jiè zhēn rú shí jì
法界、真如、实际。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò sè děng fǎ yǔ zhēn fǎ jiè
具寿善现复白佛言：“若色等法与真法界、
zhēn rú shí jì wú yǒu yì zhě yún hé shì zūn shī shè hēi yè yǒu hēi yì
真如、实际无有异者，云何世尊施設黑业有黑异
shú wèi gǎn dì yù páng shēng guǐ jiè shī shè bái yè yǒu bái yì
熟，谓感地狱、傍生、鬼界？施設白业有白异

shú wèigǎnrén tiān shī shè hēi bái yè yǒu hēi bái yì shú wèigǎn
熟，谓感人、天？ 施設黑白业有黑白异熟，谓感
yī fēnpángshēng guǐ jiè jí yī fēn rén shī shè fēi hēi fēi bái yè yǒu
一分傍生、鬼界及一分人？ 施設非黑非白业有
fēi hēi fēi bái yì shú wèigǎn yù liú yī lái bù huán ā luó hàn
非黑非白异熟，谓感预流、一来、不还、阿罗汉
guǒ dú jué pú tí zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí
果、独觉菩提、诸佛无上正等菩提？”

fó gàoshànxiàn wǒ yī shì sù shī shè rú shì yīn guǒchābié
佛告善现：“我依世俗，施設如是因果差别，
bù yī shèng yì yǐ shèng yì zhōng bù kě shuōyǒu yīn guǒchābié suǒ
不依胜义，以胜义中不可说有因果差别。所
yǐ zhě hé shèng yì dì lǐ zhū fǎ xìngxiàng bù kě fēn bié wú shuō
以者何？ 胜义谛理诸法性相不可分别、无说、
wú shì rú hé dāng yǒu yīn guǒchābié
无示，如何当有因果差别？

shànxiàndāng zhī yú shèng yì dì sè nǎi zhì shí wú shēng
“善现当知！于胜义谛，色乃至识无生
wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù yǎnchù nǎi
无灭、无染无净，以毕竟空、无际空故；眼处乃
zhì yì chù wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìngkōng wú jì
至意处无生无灭、无染无净，以毕竟空、无际
kōng gù sè chù nǎi zhì fǎ chù wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ
空故；色处乃至法处无生无灭、无染无净，以
bì jìngkōng wú jì kōng gù yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wú shēng wú miè
毕竟空、无际空故；眼界乃至意识界无生无灭、
wú rǎn wú jìng yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù sè jiè nǎi zhì fǎ jiè
无染无净，以毕竟空、无际空故；色界乃至法界
wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù
无生无灭、无染无净，以毕竟空、无际空故；
yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìng
眼识界乃至意识界无生无灭、无染无净，以毕竟
kōng wú jì kōng gù yǎnchù nǎi zhì yì chù wú shēng wú miè wú rǎn
空、无际空故；眼触乃至意触无生无灭、无染
wú jìng yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhū
无净，以毕竟空、无际空故；眼触为缘所生诸
shòu nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒshēngzhū shòu wú shēng wú miè wú rǎn wú
受乃至意触为缘所生诸受无生无灭、无染无

jìng yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù dì jiè nǎi zhì shí jiè wú shēng
净，以毕竟空、无际空故；地界乃至识界无生
wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù yīn yuán
无灭、无染无净，以毕竟空、无际空故；因缘
nǎi zhì zēngshàngyuán wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìngkōng
乃至增上缘无生无灭、无染无净，以毕竟空、
wú jì kōng gù cóngyuánsuǒshēngzhū fǎ wú shēng wú miè wú rǎn wú
无际空故；从缘所生诸法无生无灭、无染无
jìng yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù wú míng nǎi zhì lǎo sǐ wú shēng
净，以毕竟空、无际空故；无明乃至老死无生
wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù bù shī bō
无灭、无染无净，以毕竟空、无际空故；布施波
luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
罗蜜多乃至般若波罗蜜多无生无灭、无染无净，
yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú
以毕竟空、无际空故；四静虑、四无量、四无
sè dìng wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìngkōng wú jì kōng
色定无生无灭、无染无净，以毕竟空、无际空
gù sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
故；四念住乃至八圣道支无生无灭、无染无净，
yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
以毕竟空、无际空故；空、无相、无愿解脱门
wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù
无生无灭、无染无净，以毕竟空、无际空故；
nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ
内空乃至无性自性空无生无灭、无染无净，以
bì jìngkōng wú jì kōng gù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wú shēng wú
毕竟空、无际空故；真如乃至不思議界无生无
miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù kǔ jí
灭、无染无净，以毕竟空、无际空故；苦、集、
miè dào shèng dì wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìngkōng
灭、道圣谛无生无灭、无染无净，以毕竟空、
wú jì kōng gù bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù wú shēng wú miè wú rǎn
无际空故；八解脱乃至十遍处无生无灭、无染
wú jìng yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù jìng guān dì nǎi zhì rú lái
无净，以毕竟空、无际空故；净观地乃至如来
dì wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìngkōng wú jì kōng gù
地无生无灭、无染无净，以毕竟空、无际空故；

jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìng
极喜地乃至法云地无生无灭、无染无净，以毕竟
kōng wú jì kōng gù yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén wú shēng
空、无际空故；一切陀罗尼门、三摩地门无生
wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìng kōng wú jì kōng gù wǔ yǎn
无灭、无染无净，以毕竟空、无际空故；五眼、
liù shéntōng wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìng kōng wú jì
六神通无生无灭、无染无净，以毕竟空、无际
kōng gù rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wú shēng wú miè
空故；如来十力乃至十八佛不共法无生无灭、
wú rǎn wú jìng yǐ bì jìng kōng wú jì kōng gù sān shí èr dà shì xiàng
无染无净，以毕竟空、无际空故；三十二大士相、
bā shí suí hǎo wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìng kōng wú
八十随好无生无灭、无染无净，以毕竟空、无
jì kōng gù wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng wú shēng wú miè wú rǎn
际空故；无忘失法、恒住舍性无生无灭、无染
wú jìng yǐ bì jìng kōng wú jì kōng gù yī qiè zhì dào xiàng zhì
无净，以毕竟空、无际空故；一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìng kōng wú
一切相智无生无灭、无染无净，以毕竟空、无
jì kōng gù yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí wú shēng wú miè wú rǎn
际空故；预流果乃至独觉菩提无生无灭、无染
wú jìng yǐ bì jìng kōng wú jì kōng gù yī qiè pú sà mó hē sà xíng
无净，以毕竟空、无际空故；一切菩萨摩诃萨行、
zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ
诸佛无上正等菩提无生无灭、无染无净，以
bì jìng kōng wú jì kōng gù shàn fǎ fēi shàn fǎ wú shēng wú miè
毕竟空、无际空故；善法、非善法无生无灭、
wú rǎn wú jìng yǐ bì jìng kōng wú jì kōng gù yǒu jì fǎ wú jì
无染无净，以毕竟空、无际空故；有记法、无记
fǎ wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìng kōng wú jì kōng gù
法无生无灭、无染无净，以毕竟空、无际空故；
yǒu lòu fǎ wú lòu fǎ wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìng kōng
有漏法、无漏法无生无灭、无染无净，以毕竟空、
wú jì kōng gù shì jiān fǎ chū shì jiān fǎ wú shēng wú miè wú rǎn
无际空故；世间法、出世间法无生无灭、无染
wú jìng yǐ bì jìng kōng wú jì kōng gù yǒu wéi fǎ wú wéi fǎ wú
无净，以毕竟空、无际空故；有为法、无为法无

shēng wú miè wú rǎn wú jìng yǐ bì jìng kōng wú jì kōng gù
生无灭、无染无净，以毕竟空、无际空故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī shì sù shī shè yīn guǒ
具寿善现复白佛言：“若依世俗，施設因果

fēn wèi chā bié bù yī shèng yì zé yīng yī qiè yú fū yì shēng yì yǒu
分位差别，不依胜义，则应一切愚夫异生亦有

yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí jí fó wú
预流、一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提及佛无

shàng zhèng děng pú tí
上正等菩提。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé yú fū yì shēng wéi rú shí
佛告善现：“于意云何？愚夫异生为如实

jué shì sù shèng yì èr dì lǐ fǒu ruò rú shí jué èr dì lǐ zhě bǐ
觉世俗、胜义二谛理不？若如实觉二谛理者，彼

yì yīng yǒu yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí
亦应有预流、一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提

jí fó wú shàng zhèng děng pú tí rán zhū yú fū yì shēng bù rú shí jué
及佛无上正等菩提。然诸愚夫异生不如实觉

shì sù shèng yì gù wú shèng dào wú xiū shèng dào bù kě shī
世俗、胜义故，无圣道、无修圣道，不可施

shè yǒu zhū shèng guǒ fēn wèi chā bié wéi zhū shèng zhě néng rú shí jué shì
设有诸圣果分位差别。唯诸圣者能如实觉世

sù shèng yì gù yǒu shèng dào yǒu xiū shèng dào yóu sī dé yǒu
俗、胜义故，有圣道、有修圣道，由斯得有

shèng guǒ chā bié
圣果差别。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò xiū shèng dào dé shèng guǒ
具寿善现复白佛言：“若修圣道，得圣果

fǒu
不？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán bù xiū shèng dào dé shèng guǒ
具寿善现复白佛言：“不修圣道，得圣果

fǒu
不？”

fó yán fú yě shàn xiàn dāng zhī fēi xiū shèng dào néng dé
佛言：“不也！善现当知！非修圣道能得

shèngguǒ yì fēi bù xiū shèngdàonéng dé shèngguǒ fēi lí shèngdào
圣果，亦非不修圣道能得圣果，非离圣道
néng dé shèngguǒ yì fēi zhù shèngdào zhōng néng dé shèngguǒ suǒ yǐ
能得圣果，亦非住圣道中能得圣果。所以
zhě hé yú shèng yì dì dào jí dàoguǒ xiū yǔ bù xiū bù kě dé
者何？于胜义谛，道及道果、修与不修不可得
gù rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
故。如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí suī wèi yǒu qíng shī shè shèngguǒ zhǒng zhǒng chā bié ér bù fēn
多时，虽为有情施設圣果种种差别，而不分
bié zài yǒu wéi jiè huò wú wéi jiè shī shè shèngguǒ fēn wèi chā bié
别在有为界或无为界施設圣果分位差别。”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán ruò bù fēn bié zài yǒu wéi jiè huò
具寿善现复白佛言：“若不分别在有为界或
wú wéi jiè shī shè shèngguǒ fēn wèi chā bié yún hé rú lái yīng zhèng
无为界施設圣果分位差别，云何如来、应、正
děng jué shuō duàn sān jié míng yù liú guǒ bó yù tān chēn míng yī lái
等觉说断三结名预流果，薄欲贪、瞋名一来
guǒ duàn shùn xià fēn wǔ jié yǒng jìn míng bù huán guǒ duàn shùn shàng
果，断顺下分五结永尽名不还果，断顺上
fēn wǔ jié yǒng jìn míng ā luó hàn guǒ zhī suǒ yǒu jí fǎ jiē shì miè fǎ
分五结永尽名阿罗汉果，知所有集法皆是灭法
míng dú jué pú tí yǒng duàn fán nǎo xí qì xiāng xù míng fó wú shàng
名独觉菩提，永断烦恼习气相续名佛无上
zhèng děng pú tí shì zūn wǒ dāng yún hé zhī fó suǒ shuō shēn yì
正等菩提？世尊！我当云何知佛所说甚深义
qù wèi bù fēn bié zài yǒu wéi jiè huò wú wéi jiè shī shè shèngguǒ fēn wèi
趣，谓不分别在有为界或无为界施設圣果分位
chā bié
差别？”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé suǒ shuō yù liú yī lái
佛告善现：“于意云何？所说预流、一来、
bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí jí fó wú shàng zhèng děng pú
不还、阿罗汉果、独觉菩提及佛无上正等菩
tí rú shì shèngguǒ wéi shì yǒu wéi wéi shì wú wéi
提，如是圣果为是有为、为是无为？”

shànxiàn duì yuē rú shì shèngguǒ wéi shì wú wéi
善现对曰：“如是圣果唯是无为。”

fó gào shàn xiàn wú wéi fǎ zhōng yǒu fēn bié fǒu
佛告善现：“无为法中有分别不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén
佛告善现：“于意云何？若善男子、善女人

děng tōng dá yī qiè yǒu wéi wú wéi jiē tóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
等，通达一切有为、无为皆同一相，所谓无相。

dāng yú ěr shí pō yú zhū fǎ yǒu suǒ fēn bié cǐ shì yǒu wéi huò wú wéi
当于尔时，颇于诸法有所分别此是有为或无为

fǒu
不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíng shēn
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨亦复如是，行深

bō rě bō luó mì duō shí suī wèi yǒu qíng xuān shuō zhū fǎ ér bù fēn
般若波罗蜜多时，虽为有情宣说诸法，而不分

bié suǒ shuō fǎ xiàng wèi nèi kōng gù nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng gù
别所说法相，谓内空故乃至无性自性空故。

shì pú sà mó hē sà zì yú zhū fǎ wú suǒ zhí zhuó yì néng
“是菩萨摩诃萨自于诸法无所执著，亦能

jiào tā yú zhū fǎ zhōng wú suǒ zhí zhuó wèi yú bù shī bō luó mì duō nǎi
教他于诸法中无所执著，谓于布施波罗蜜多乃

zhì bō rě bō luó mì duō wú suǒ zhí zhuó yì yú sì jìng lǜ sì wú liàng
至般若波罗蜜多无所执著，亦于四静虑、四无量、

sì wú sè dìng wú suǒ zhí zhuó yì yú sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào
四无色定无所执著，亦于四念住乃至八圣道

zhī wú suǒ zhí zhuó yì yú kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú suǒ
支无所执著，亦于空、无相、无愿解脱门无所

zhí zhuó yì yú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú suǒ zhí zhuó yì
执著，亦于内空乃至无性自性空无所执著，亦

yú zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wú suǒ zhí zhuó yì yú kǔ jí miè
于真如乃至不思議界无所执著，亦于苦、集、灭、

dào shèng dì wú suǒ zhí zhuó yì yú bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù wú suǒ
道圣谛无所执著，亦于八解脱乃至十遍处无所

zhí zhuó yì yú jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì wú suǒ zhí zhuó yì yú yī
执著，亦于极喜地乃至法云地无所执著，亦于一

qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén wú suǒ zhí zhuó yì yú wǔ yǎn
切陀罗尼门、三摩地门无所执著，亦于五眼、
liù shéntōng wú suǒ zhí zhuó yì yú rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
六神通无所执著，亦于如来十力乃至十八佛不
gòng fǎ wú suǒ zhí zhuó yì yú wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng wú suǒ
共法无所执著，亦于无忘失法、恒住舍性无所
zhí zhuó yì yú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú suǒ zhí
执著，亦于一切智、道相智、一切相智无所执
zhuó yì yú yī qiè pú sà mó hē sà xíng wú suǒ zhí zhuó yì yú zhū fó
著，亦于一切菩萨摩诃萨行无所执著，亦于诸佛
wú shàng zhèng děng pú tí wú suǒ zhí zhuó yì yú yī qiè zhì zhì wú suǒ
无上正等菩提无所执著，亦于一切智智无所
zhí zhuó shì pú sà mó hē sà wú zhí zhuó gù yú yī qiè chù jiē dé wú
执著。是菩萨摩诃萨无执著故，于一切处皆得无
ài
碍。

rú zhū rú lái yīng zhèng děng jué suǒ biàn huà zhě suī xíng
“如诸如来、应、正等觉所变化者，虽行
bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ér yú bǐ guǒ bú
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，而于彼果不
shòu bú zhù wéi wèi yǒu qíng bō niè pán gù rú shì nǎi zhì suī xíng yī qiè
受不住，唯为有情般涅槃故，如是乃至虽行一切
zhì zhì ér yú bǐ guǒ bú shòu bú zhù wéi wèi yǒu qíng bō niè pán gù
智智，而于彼果不受不住，唯为有情般涅槃故。
zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
诸菩萨摩诃萨亦复如是，行深般若波罗蜜多时，
yú yī qiè fǎ ruò shàn ruò fēi shàn ruò yǒu jì ruò wú jì ruò yǒu lòu ruò
于一切法若善若非善、若有记若无记、若有漏若
wú lòu ruò shì jiān ruò chū shì jiān ruò yǒu wéi ruò wú wéi jiē wú zhí
无漏、若世间若出世间、若有为若无为，皆无执
zhuó yì wú suǒ ài suǒ yǐ zhě hé shàn dá zhū fǎ rú shí xiàng gù
著亦无所碍。所以者何？善达诸法如实相故。”

dì èr fēnshàn dá pǐn dì qī shí qī zhī yī
第二分善达品第七十七之一

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！诸菩萨摩

hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí rú hé shàn dá zhū fǎ shí
诃萨行深般若波罗蜜多时，如何善达诸法实
xiàng
相？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú suǒ biàn huà bù xíng yī qiè tān chēn chī jié bù
多时，如所变化，不行一切贪、瞋、痴结，不

xíng sè yùn nǎi zhì shí yùn bù xíng yǎn chù nǎi zhì yì chù bù xíng sè chù
行色蕴乃至识蕴，不行眼处乃至意处，不行色处

nǎi zhì fǎ chù bù xíng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè bù xíng sè jiè nǎi zhì fǎ
乃至法处，不行眼界乃至意界，不行色界乃至法

jiè bù xíng yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè bù xíng yǎn chù nǎi zhì yì chù
界，不行眼识界乃至意识界，不行眼触乃至意触，

bù xíng yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng
不行眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生

zhū shòu bù xíng dì jiè nǎi zhì shí jiè bù xíng yīn yuán nǎi zhì zēng shàng
诸受，不行地界乃至识界，不行因缘乃至增上

yuán bù xíng cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ bù xíng wú míng nǎi zhì lǎo sǐ
缘，不行从缘所生诸法，不行无明乃至老死，

bù xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bù xíng sì
不行布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，不行四

jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng bù xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng
静虑、四无量、四无色定，不行四念住乃至八圣

dào zhī bù xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bù xíng nèi kōng
道支，不行空、无相、无愿解脱门，不行内空

nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bù xíng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè bù xíng
乃至无性自性空，不行真如乃至不思議界，不行

kǔ jí miè dào shèng dì bù xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù
苦、集、灭、道圣谛，不行八解脱乃至十遍处，

bù xíng jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì bù xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún
不行净观地乃至如来地，不行极喜地乃至法云

dì bù xíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén bù xíng wǔ yǎn
地，不行一切陀罗尼门、三摩地门，不行五眼、
liù shéntōng bù xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bù
六神通，不行如来十力乃至十八佛不共法，不
xíng sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo bù xíng wú wàng shī fǎ
行三十二大士相、八十随好，不行无忘失法、
héng zhù shě xìng bù xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
恒住舍性，不行一切智、道相智、一切相智，
bù xíng yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí bù xíng yī qiè pú sà mó hē sà
不行预流果乃至独觉菩提，不行一切菩萨摩诃萨
xíng bù xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí bù xíng yī qiè zhì zhì
行，不行诸佛无上正等菩提，不行一切智智，
bù xíng nèi fǎ wài fǎ bù xíng suí mián zhū chán bù xíng shàn fǎ
不行内法、外法，不行随眠、诸缠，不行善法、
fēi shàn fǎ bù xíng yǒu jì fǎ wú jì fǎ bù xíng yǒu lòu fǎ wú
非善法，不行有记法、无记法，不行有漏法、无
lòu fǎ bù xíng shì jiān fǎ chū shì jiān fǎ bù xíng yǒu wéi fǎ wú
漏法，不行世间法、出世间法，不行有为法、无
wéi fǎ bù xíng shèng dào jí shèng dào guǒ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn
为法，不行圣道及圣道果。诸菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí yì fù rú shì yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ xíng
般若波罗蜜多时亦复如是，于一切法都无所行，
shì wéi shàn dá zhū fǎ shí xiàng
是为善达诸法实相。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé suǒ biàn huà ér néng xiū
具寿善现复白佛言：“云何所变化而能修

shèng dào
圣道？”

fó gào shàn xiàn suǒ biàn huà zhě yī xiū shèng dào wú rǎn wú
佛告善现：“所变化者，依修圣道无染无

jìng yì bù lún zhuǎn zhū qù shēng sǐ
净，亦不轮转诸趣生死。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà xíng shēn
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō shí yú yī qiè fǎ yún hé shàn dá jīe wú shí
般若波罗蜜多时，于一切法云何善达皆无实

shì
事？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé yī qiè rú lái yīng zhèng
佛告善现：“于意云何？一切如来、应、正

děng jué suǒ biàn huà zhě wéi yǒu shí shì yī sī shí shì yǒu rǎn yǒu jìng jí
等觉所变化者为有实事，依斯实事有染有净，及
yǒu lún zhuǎn zhū qù shì fǒu
有轮转诸趣事不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn fēi zhū rú lái yīng
善现对曰：“不也！世尊！非诸如来、应、

zhèng děng jué suǒ biàn huà zhě yǒu shǎo shí shì fēi yī bǐ shì yǒu rǎn yǒu
正等觉所变化者有少实事，非依彼事有染有
jìng yì wú lún zhuǎn zhū qù shēng sǐ
净，亦无轮转诸趣生死。”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí yú yī qiè fǎ shàn dá shí xiàng yì fù rú shì tōng dá zhū fǎ
多时，于一切法善达实相亦复如是，通达诸法
dōu wú shí shì
都无实事。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán wéi yī qiè sè shòu xiǎng
具寿善现复白佛言：“为一切色、受、想、

xíng shí jiē rú huà fǒu wéi yī qiè yǎn chù nǎi zhì yì chù jiē rú huà fǒu
行、识皆如化不？为一切眼处乃至意处皆如化不？

wéi yī qiè sè chù nǎi zhì fǎ chù jiē rú huà fǒu wéi yī qiè yǎn jiè nǎi
为一切色处乃至法处皆如化不？为一切眼界乃

zhì yì jiè jiē rú huà fǒu wéi yī qiè sè jiè nǎi zhì fǎ jiè jiē rú huà
至眼界皆如化不？为一切色界乃至法界皆如化

fǒu wéi yī qiè yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè jiē rú huà fǒu wéi yī
不？为一切眼识界乃至意识界皆如化不？为一

qiè yǎn chù nǎi zhì yì chù jiē rú huà fǒu wéi yī qiè yǎn chù wéi yuán suǒ
切眼触乃至意触皆如化不？为一切眼触为缘所

shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu jiē rú huà fǒu
生诸受乃至意触为缘所生诸受皆如化不？

wéi yī qiè dì jiè nǎi zhì shí jiè jiē rú huà fǒu wéi yī qiè yīn yuán nǎi
为一切地界乃至识界皆如化不？为一切因缘乃

zhì zēng shàng yuán jiē rú huà fǒu wéi yī qiè cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ
至增上缘皆如化不？为一切从缘所生诸法

jiē rú huà fǒu wéi yī qiè wú míng nǎi zhì lǎo sǐ jiē rú huà fǒu wéi
皆如化不？为一切无明乃至老死皆如化不？为

yī qiè bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jiē rú huà fǒu
一切布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多皆如化不？

wéi yī qiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng jiē rú huà fǒu wéi
为一切四静虑、四无量、四无色定皆如化不？为

yī qiè sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī jiē rú huà fǒu wéi yī qiè
一切四念住乃至八圣道支皆如化不？为一切

kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén jiē rú huà fǒu wéi yī qiè nèi kōng
空、无相、无愿解脱门皆如化不？为一切内空

nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng jiē rú huà fǒu wéi yī qiè zhēn rú nǎi zhì bù
乃至无性自性空皆如化不？为一切真如乃至不

sī yì jiè jiē rú huà fǒu wéi yī qiè kǔ jí miè dào shèng dì
思议界皆如化不？为一切苦、集、灭、道圣谛

jiē rú huà fǒu wéi yī qiè bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù jiē rú huà fǒu
皆如化不？为一切八解脱乃至十遍处皆如化不？

wéi yī qiè jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì jiē rú huà fǒu wéi yī qiè jí
为一切净观地乃至如来地皆如化不？为一切极

xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì jiē rú huà fǒu wéi yī qiè tuó luó ní mén
喜地乃至法云地皆如化不？为一切陀罗尼门、

sān mó dì mén jiē rú huà fǒu wéi yī qiè wǔ yǎn liù shén tōng jiē rú
三摩地门皆如化不？为一切五眼、六神通皆如

huà fǒu wéi yī qiè rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jiē rú
化不？为一切如来十力乃至十八佛不共法皆如

huà fǒu wéi yī qiè sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo jiē rú huà
化不？为一切三十二大士相、八十随好皆如化

fǒu wéi yī qiè wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng jiē rú huà fǒu wéi
不？为一切无忘失法、恒住舍性皆如化不？为

yī qiè yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jiē rú huà fǒu wéi
一切一切智、道相智、一切相智皆如化不？为

yī qiè yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí jiē rú huà fǒu wéi yī qiè pú
一切预流果乃至独觉菩提皆如化不？为一切菩

sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí jiē rú huà fǒu
萨摩诃萨行、诸佛无上正等菩提皆如化不？

wéi yī qiè ruò shàn fǎ fēi shàn fǎ ruò yǒu jì fǎ wú jì fǎ ruò yǒu lòu
为一切若善法非善法、若有记法无记法、若有漏

fǎ wú lòu fǎ ruò shì jiān fǎ chū shì jiān fǎ ruò yǒu wéi fǎ wú wéi fǎ
法无漏法、若世间法出世间法、若有为法无为法

jiē rú huà fǒu
皆如化不？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì sè děng zhū fǎ wú bù rú
佛告善现：“如是！如是！色等诸法无不如
huà
化。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē rú huà zhě
具寿善现复白佛言：“若一切法皆如化者，
zhū suǒ biàn huà jiē wú shí sè shòu xiǎng xíng shí nǎi zhì wú
诸所变化皆无实色、受、想、行、识，乃至无
shí yǒu wéi wú wéi yóu cǐ yì wú zá rǎn qīng jìng yì wú lún zhuǎn
实有为、无为，由此亦无杂染、清净，亦无轮转
zhū qù shēng sǐ yì wú cóng bǐ dé jiě tuō yì yún hé pú sà mó hē
诸趣生死，亦无从彼得解脱义，云何菩萨摩诃
sà yú zhū yǒu qíng yǒu shèng shì yòng
萨于诸有情有胜士用？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé zhū pú sà mó hē sà běn xíng
佛告善现：“于意云何？诸菩萨摩诃萨本行
pú sà dào shí pō jiàn yǒu qíng kě tuō dì yù páng shēng guǐ jiè
菩萨道时，颇见有情可脱地狱、傍生、鬼界、
rén tiān qù fǒu
人、天趣不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì zhū pú sà mó hē sà běn
佛告善现：“如是！如是！诸菩萨摩诃萨本
xíng pú sà dào shí bú jiàn yǒu qíng kě tuō sān jiè suǒ yǐ zhě hé zhū
行菩萨道时，不见有情可脱三界。所以者何？诸
pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yú yī qiè fǎ tōng
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，于一切法通
dá zhī jiàn jiē rú huàn huà dōu fēi shí yǒu
达知见皆如幻化、都非实有。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨于一切
fǎ tōng dá zhī jiàn jiē rú huàn huà dōu fēi shí yǒu zhū pú sà mó hē
法通达知见皆如幻化、都非实有，诸菩萨摩诃
sà wèi hé shì gù xiū xíng liù bō luó mì duō wèi hé shì gù xiū xíng sì
萨为何事故修行六波罗蜜多？为何事故修行四
jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wèi hé shì gù xiū xíng sì niàn zhù
静虑、四无量、四无色定？为何事故修行四念住

nǎi zhì bā shèngdào zhī wèi hé shì gù xiū xíngkōng wú xiàng wú yuàn
乃至八圣道支？为何事故修行空、无相、无愿

jiě tuō mén wèi hé shì gù ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng
解脱门？为何事故安住内空乃至无性自性空？

wèi hé shì gù ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wèi hé shì gù ān
为何事故安住真如乃至不思議界？为何事故安

zhù kǔ jí miè dào shèng dì wèi hé shì gù xiū xíng bā jiě tuō
住苦、集、灭、道圣谛？为何事故修行八解脱

nǎi zhì shí biàn chù wèi hé shì gù xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì
乃至十遍处？为何事故修行极喜地乃至法云地？

wèi hé shì gù xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén wèi hé
为何事故修行一切陀罗尼门、三摩地门？为何

shì gù xiū xíng wǔ yǎn liù shéntōng wèi hé shì gù xiū xíng rú lái shí
事故修行五眼、六神通？为何事故修行如来十

lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wèi hé shì gù xiū xíng wú wàng shī
力乃至十八佛不共法？为何事故修行无忘失

fǎ héng zhù shě xìng wèi hé shì gù xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì
法、恒住舍性？为何事故修行一切智、道相智、

yī qiè xiàng zhì wèi hé shì gù xiū xíng yī qiè pú sà mó hē sà xíng
一切相智？为何事故修行一切菩萨摩诃萨行？

wèi hé shì gù xiū xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí wèi hé shì gù
为何事故修行诸佛无上正等菩提？为何事故

chéng shú yǒu qíng wèi hé shì gù yán jìng fó tǔ
成熟有情？为何事故严净佛土？”

fó gào shàn xiàn ruò zhū yǒu qíng yú yī qiè fǎ néng zì tōng dá
佛告善现：“若诸有情于一切法能自通达

jiē rú huàn huà dōu fēi shí yǒu zhū pú sà mó hē sà bù yīng jīng yú sān
皆如幻化、都非实有，诸菩萨摩诃萨不应经于三

wú shù jié wèi zhū yǒu qíng xiū xíng pú sà nán xíng kǔ xíng yǐ zhū yǒu qíng
无数劫为诸有情修行菩萨难行苦行。以诸有情

yú yī qiè fǎ bù néng tōng dá jiē rú huàn huà dōu fēi shí yǒu shì gù
于一切法不能通达皆如幻化、都非实有，是故

pú sà sān wú shù jié wèi zhū yǒu qíng xiū xíng pú sà nán xíng kǔ xíng
菩萨三无数劫为诸有情修行菩萨难行苦行。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ bù
“复次，善现，若菩萨摩诃萨于一切法不

néng tōng dá jiē rú huàn huà dōu fēi shí yǒu bù yīng jīng yú sān wú shù
能通达皆如幻化、都非实有，不应经于三无数

jié wèi zhū yǒu qíng xiū pú sà xíng yán jìng fó tǔ chéng shú yǒu qíng yǐ
劫为诸有情修菩萨行严净佛土、成熟有情。以
pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ rú shí tōng dá jiē rú huàn huà dōu fēi
菩萨摩诃萨于一切法如实通达皆如幻化、都非
shí yǒu shì gù jīng yú sān wú shù jié wèi zhū yǒu qíng xiū xíng liù zhǒng bō
实有，是故经于三无数劫为诸有情修行六种波
luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ zhèng
罗蜜多，广说乃至成熟有情、严净佛土、证
dé wú shàng zhèng děng pú tí
得无上正等菩提。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若一切法
rú huàn rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng rú yáng yàn
如幻、如梦、如响、如像、如光影、如阳焰、
rú xún xiāng chéng rú biàn huà shì suǒ huà yǒu qíng zhù zài hé chù zhū
如寻香城、如变化事，所化有情住在何处，诸
pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō jiù bá lìng chū
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多救拔令出？”

fó gào shàn xiàn suǒ huà yǒu qíng zhù zài míng xiàng xū wàng fēn
佛告善现：“所化有情住在名、相虚妄分
bié zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō cóng bǐ míng
别，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，从彼名、
xiàng xū wàng fēn bié jiù bá lìng chū
相虚妄分别救拔令出。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé děng wéi míng hé děng wéi
具寿善现复白佛言：“何等为名？何等为
xiàng
相？”

fó gào shàn xiàn míng wéi shì kè wéi jiǎ shī shè biǎo suǒ xiǎn
佛告善现：“名唯是客，唯假施設，表所显
yì wèi cǐ míng sè shòu xiǎng xíng shí cǐ míng yǎn chù nǎi
义，谓此名色、受、想、行、识，此名眼处乃
zhì yì chù cǐ míng sè chù nǎi zhì fǎ chù cǐ míng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè
至意处，此名色处乃至法处，此名眼界乃至意识界，
cǐ míng sè jiè nǎi zhì fǎ jiè cǐ míng yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè cǐ
此名色界乃至法界，此名眼识界乃至意识界，此
míng wéi nán cǐ míng wéi nǚ cǐ míng wéi xiǎo cǐ míng wéi dà cǐ
名为男，此名为女；此名为小，此名为大；此

míng dì yù cǐ míng páng shēng cǐ míng guǐ jiè cǐ míng wéi rén
名地狱，此名傍生，此名鬼界，此名为人，
cǐ míng wéi tiān cǐ míng shàn fǎ cǐ míng fēi shàn fǎ cǐ míng yǒu jì
此名为天；此名善法，此名非善法；此名有记
fǎ cǐ míng wú jì fǎ cǐ míng yǒu lòu fǎ cǐ míng wú lòu fǎ
法，此名无记法；此名有漏法，此名无漏法；
cǐ míng shì jiān fǎ cǐ míng chū shì jiān fǎ cǐ míng yǒu wéi fǎ cǐ
此名世间法，此名出世间法；此名有为法，此
míng wú wéi fǎ cǐ míng yù liú guǒ cǐ míng yī lái guǒ cǐ míng bù
名无为法；此名预流果，此名一来果，此名不
huánguǒ cǐ míng ā luó hàn guǒ cǐ míng dú jué pú tí cǐ míng yī
还果，此名阿罗汉果，此名独觉菩提；此名一
qiè pú sà mó hē sà xíng cǐ míng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
切菩萨摩诃萨行，此名诸佛无上正等菩提；
cǐ míng yì shēng cǐ míng shēng wén cǐ míng dú jué cǐ míng pú sà
此名异生，此名声闻，此名独觉，此名菩萨，
cǐ míng rú lái
此名如来。

shàn xiàn rú shì děng yī qiè míng wèi biǎo zhū yì wéi jiǎ shī
“善现，如是等一切名，为表诸义唯假施

shè gù yī qiè míng jiē fēi shí yǒu zhū yǒu wéi fǎ yì dàn yǒu míng yóu
设故，一切名皆非实有。诸有为法亦但有名，由

cǐ wú wéi yì fēi shí yǒu yú fū yì shēng yú zhōng wàng zhí zhū pú sà
此无为亦非实有，愚夫异生于中妄执。诸菩萨

mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō bēi yuàn xūn xīn fāng biàn shàn
摩诃萨行深般若波罗蜜多，悲愿熏心，方便善

qiǎo jiào lìng yuǎn lí zuò rú shì yán míng shì fēn bié wàng xiǎng suǒ qǐ
巧教令远离，作如是言：‘名是分别妄想所起，

yì shì zhòng yuán hé hé jiǎ lì rǔ děng yú zhōng bù yīng zhí zhuó míng
亦是众缘和合假立，汝等于中不应执著，名

wú shí shì zì xìng jiē kōng shéi yǒu zhì zhě zhí zhuó kōng fǎ rú shì
无实事自性皆空，谁有智者执著空法？’如是，

shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn
善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，方便

shàn qiǎo wèi zhū yǒu qíng shuō qiǎn míng fǎ
善巧为诸有情说遣名法。

shàn xiàn shì wèi wéi míng xiàng yǒu èr zhǒng yú fū yì shēng
“善现，是谓为名。相有二种，愚夫异生

yú zhōng zhí zhuó hé děngwéi èr suǒwèi sè xiàng jí wú sè xiàng
于中执著。何等为二？所谓色相及无色相。
yún hé míng sè xiàng wèisuǒyǒu sè ruòguò qù ruòwèi lái ruòxiàn zài
云何名色¹相？谓所有色，若过去若未来若现在、
ruò nèi ruò wài ruò cū ruò xì ruò liè ruò shèng ruò yuǎn ruò jìn
若内若外、若粗若细、若劣若胜、若远若近，
rú shì yī qiè zì xìng jiē kōng yú fū yì shēng fēn bié zhí zhuó wèi zhī wéi
如是一切自性皆空，愚夫异生分别执著谓之
sè shì míng sè xiàng wú sè xiàng zhě wèi zhū suǒ yǒu wú sè fǎ zhōng
色，是名色相。无色相者，谓诸所有无色法中，
yú fū yì shēng qǔ xiàng fēn bié shēng zhū fán nǎo míng wú sè xiàng zhū
愚夫异生取相分别生诸烦恼，名²无色相。诸
pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo jiào
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，方便善巧教
zhū yǒu qíng yuǎn lí èr xiàng fù jiào ān zhù wú xiàng jiè zhōng suī jiào
诸有情远离二相，复教安住无相界中，虽教
ān zhù wú xiàng jiè zhōng ér bú lìng qí duò èr biān zhí wèi cǐ shì xiàng
安住无相界中，而不令其堕二边执，谓此是相、
cǐ shì wú xiàng rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō
此是无相。如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般
rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo lìng zhū yǒu qíng yuǎn lí zhū xiàng
若波罗蜜多，方便善巧令诸有情远离诸相，
xíng wú xiàng jiè ér wú zhí zhuó
行无相界而无执著。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ dàn yǒu míng
具寿善现复白佛言：“若一切法但有名、
xiàng yī qiè míng xiàng jiē shì jiǎ lì xū wàng fēn bié zhī suǒ jí qǐ
相，一切名、相皆是假立，虚妄分别之所集起，
yú zhōng dōu wú shǎo shí kě dé yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō
于中都无少实可得，云何菩萨摩诃萨行深般
rě bō luó mì duō shí yú zhū shàn fǎ zì néng zēng jìn yì néng lìng tā
若波罗蜜多时，于诸善法自能增进，亦能令他
zēng jìn shàn fǎ yóu zì shàn fǎ jiàn zēng jìn gù néng lìng zhū dì jiàn dé
增进善法，由自善法渐增进故，能令诸地渐得
yuán mǎn yì néng ān lì zhū yǒu qíng lèi lìng suǒ suǒ yìng zhù sān shèng
圆满，亦能安立诸有情类，令随所应住三乘

¹ 大正藏：色；永乐北藏及龙藏：名色

² 大正藏：名；永乐北藏及龙藏：色；校勘：名

guǒ
果？”

fó gào shàn xiàn ruò zhū fǎ zhōng shǎo yǒu shí shì fēi dàn jiǎ
佛告善现：“若诸法中少有实事，非但假
lì yǒu míng xiàng zhě zé zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
立有名、相者，则诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí yīng yú shàn fǎ zì bù zēng jìn yì bú lìng tā zēng jìn shàn
蜜多时，应于善法自不增进，亦不令他增进善
fǎ yǐ zhū fǎ zhōng wú shǎo shí shì dàn yǒu jiǎ lì zhū míng zhū xiàng
法。以诸法中无少实事，但有假立诸名、诸相，
shì gù pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yú zhū shàn
是故菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，于诸善
fǎ néng zì zēng jìn yì néng lìng tā zēng jìn shàn fǎ néng yǐ wú xiàng
法能自增进，亦能令他增进善法，能以无相
ér wéi fāng biàn yuán mǎn bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì
而为方便，圆满般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜
duō néng yǐ wú xiàng ér wéi fāng biàn yuán mǎn sì jìng lù sì wú
多；能以无相而为方便，圆满四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng néng yǐ wú xiàng ér wéi fāng biàn yuán mǎn sì
量、四无色定；能以无相而为方便，圆满四
niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī néng yǐ wú xiàng ér wéi fāng biàn yuán
念住乃至八圣道支；能以无相而为方便，圆
mǎn kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén néng yǐ wú xiàng ér wéi fāng
满空、无相、无愿解脱门；能以无相而为方
biàn yuán mǎn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng néng yǐ wú xiàng ér
便，圆满内空乃至无性自性空；能以无相而
wéi fāng biàn yuán mǎn zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè néng yǐ wú xiàng
为方便，圆满真如乃至不思議界；能以无相
ér wéi fāng biàn yuán mǎn kǔ jí miè dào shèng dì néng yǐ
而为方便，圆满苦、集、灭、道圣谛；能以
wú xiàng ér wéi fāng biàn yuán mǎn bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù néng
无相而为方便，圆满八解脱乃至十遍处；能
yǐ wú xiàng ér wéi fāng biàn yuán mǎn jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì néng
以无相而为方便，圆满极喜地乃至法云地；能
yǐ wú xiàng ér wéi fāng biàn yuán mǎn yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì
以无相而为方便，圆满一切陀罗尼门、三摩地
mén néng yǐ wú xiàng ér wéi fāng biàn yuán mǎn wǔ yǎn liù shén tōng
门；能以无相而为方便，圆满五眼、六神通；

néng yǐ wú xiàng ér wéi fāng biàn yuán mǎn rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
能以无相而为方便，圆满如来十力乃至十八
fó bú gòng fǎ néng yǐ wú xiàng ér wéi fāng biàn yuán mǎn wú wàng shī
佛不共法；能以无相而为方便，圆满无忘失
fǎ héng zhù shě xìng néng yǐ wú xiàng ér wéi fāng biàn yuán mǎn yī
法、恒住舍性；能以无相而为方便，圆满一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì néng yǐ wú xiàng ér wéi fāng
切智、道相智、一切相智；能以无相而为方
biàn yuán mǎn yī qiè pú sà mó hē sà xíng néng yǐ wú xiàng ér wéi fāng
便，圆满一切菩萨摩诃萨行；能以无相而为方
biàn yuán mǎn zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí néng yǐ wú xiàng ér
便，圆满诸佛无上正等菩提；能以无相而
wéi fāng biàn yuán mǎn yī qiè zhì zhì néng yǐ wú xiàng ér wéi fāng biàn
为方便，圆满一切智智；能以无相而为方便，
chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ
成熟有情、严净佛土。

rú shì shàn xiàn yǐ yī qiè fǎ wú shǎo shí shì dàn yǒu
“如是，善现，以一切法无少实事，但有
jiǎ lì zhū míng zhū xiàng zhū pú sà mó hē sà yú zhōng bù qǐ diān dǎo
假立诸名、诸相，诸菩萨摩诃萨于中不起颠倒
zhí zhuó néng yǐ wú xiàng ér wéi fāng biàn yú zhū shàn fǎ zì zēng jìn
执著，能以无相而为方便，于诸善法自增进
yǐ yì néng lìng tā shàn fǎ zēng jìn
已，亦能令他善法增进。

fù cì shàn xiàn ruò zhū fǎ zhōng yǒu máo duān liàng shí fǎ
“复次，善现，若诸法中有毛端量实法
xiàng zhě zé zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
相者，则诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yú yī qiè fǎ bù yīng jué zhī wú xiàng wú niàn yì wú zuò yì wú lòu
于一切法不应觉知无相、无念，亦无作意无漏
xiàng yǐ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí ān lì yǒu qíng yú wú lòu
相已，证得无上正等菩提，安立有情于无漏
fǎ yǐ zhū wú lòu fǎ jiē wú xiàng wú niàn wú zuò yì gù
法，以诸无漏法皆无相、无念、无作意故。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō fāng biàn shàn qiǎo ān lì yǒu qíng yú wú lòu fǎ nǎi míng zhēn shí
蜜多，方便善巧安立有情于无漏法，乃名真实

ráo yì tā shì
饶益他事。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ zhēn wú lòu xìng
具寿善现复白佛言：“若一切法真无漏性

wú xiàng wú niàn wú zuò yì zhě hé yuán shì zūn yú zhū jīng zhōng shuò
无相、无念、无作意者，何缘世尊于诸经中数

zuò shì shuō cǐ shì yǒu lòu fǎ cǐ shì wú lòu fǎ cǐ shì shì jiān fǎ
作是说：此是有漏法，此是无漏法；此是世间法，

cǐ shì chū shì jiān fǎ cǐ shì yǒu wéi fǎ cǐ shì wú wéi fǎ cǐ shì
此是出世间法；此是有为法，此是无为法；此是

yǒu zhēng fǎ cǐ shì wú zhēng fǎ cǐ shì liú zhuǎn fǎ cǐ shì huán
有诤法，此是无诤法；此是流转变法，此是还

miè fǎ cǐ shì shēng wén fǎ cǐ shì dú jué fǎ cǐ shì pú sà fǎ
灭法；此是声闻法，此是独觉法；此是菩萨法，

cǐ shì fó fǎ yé
此是佛法耶？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé yǒu lòu děng fǎ yǔ wú xiàng
佛告善现：“于意云何？有漏等法与无相

děng wú lòu fǎ xìng wéi yǒu yì fǒu
等无漏法性为有异不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé shēng wén děng fǎ yǔ wú
佛告善现：“于意云何？声闻等法与无

xiàng děng wú lòu fǎ xìng wéi yǒu yì fǒu
相等无漏法性为有异不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yǒu lòu děng fǎ qǐ bù jí shì wú xiàng niàn
佛告善现：“有漏等法岂不即是无相、念

děng wú lòu fǎ xìng
等无漏法性？”

shàn xiàn duì yuē rú shì shì zūn
善现对曰：“如是！世尊！”

fó gào shàn xiàn zhū yù liú guǒ nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú
佛告善现：“诸预流果乃至无上正等菩

tí qǐ bù jí shì wú xiàng niàn děng wú lòu fǎ xìng
提岂不即是无相、念等无漏法性？”

shànxiàn duì yuē rú shì shì zūn
善现对曰：“如是！世尊！”

fó gào shànxiàn yóu cǐ yīn yuán dāng zhī yī qiè fǎ jiē shì wú
佛告善现：“由此因缘，当知一切法皆是无

xiàngděng wú èr wú bié
相等无二无别。

shànxiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà xué yī qiè fǎ wú xiàng
“善现当知！若菩萨摩诃萨学一切法无相、

wú niàn wú zuò yì shí cháng néng zēng zhǎng suǒ xíng shàn fǎ suǒ wèi
无念、无作意时，常能增长所行善法，所谓

bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò sì jìng lǜ sì
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，若四静虑、四

wú liàng sì wú sè dìng ruò sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ruò
无量、四无色定，若四念住乃至八圣道支，若

kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
空、无相、无愿解脱门，若内空乃至无性自性

kōng ruò zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ruò kǔ jí miè dào shèng
空，若真如乃至不思議界，若苦、集、灭、道圣

dì ruò bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù ruò jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì
谛，若八解脱乃至十遍处，若极喜地乃至法云地，

ruò yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén ruò wǔ yǎn liù shén tōng
若一切陀罗尼门、三摩地门，若五眼、六神通，

ruò rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò wú wàng shī fǎ
若如来十力乃至十八佛不共法，若无忘失法、

héng zhù shě xìng ruò yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò
恒住舍性，若一切智、道相智、一切相智，若

chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ zhū rú shì děng yī qiè fó fǎ jiē
成熟有情、严净佛土，诸如是等一切佛法，皆

yóu xué wú xiàng wú niàn wú zuò yì ér dé zēng zhǎng suǒ yǐ zhě hé
由学无相、无念、无作意而得增长。所以者何？

zhū pú sà mó hē sà chú kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén gèng wú
诸菩萨摩诃萨除空、无相、无愿解脱门，更无

yǒu yú yào suǒ xué fǎ hé yǐ gù shàn xiàn sān jiě tuō mén zǒng shè
有余要所学法。何以故？善现，三解脱门总摄

yī qiè miào shàn fǎ gù suǒ yǐ zhě hé kōng jiě tuō mén guān yī qiè
一切妙善法故。所以者何？空解脱门观一切

fǎ zì xiàng jiē kōng wú xiàng jiě tuō mén guān yī qiè fǎ yuǎn lí zhòng
法自相皆空，无相解脱门观一切法远离众

xiàng wú yuàn jiě tuō ménguān yī qiè fǎ yuǎn lí suǒ yuàn zhū pú sà
相，无愿解脱门观一切法远离所愿，诸菩萨
mó hē sà yī cǐ sān mén néng shè yī qiè shū shèng shàn fǎ lí cǐ sān
摩诃萨依此三门，能摄一切殊胜善法，离此三
mén suǒ yīng xiū xué shū shèng shàn fǎ bù dé shēng zhǎng
门，所应修学殊胜善法不得生长。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà néng xué rú shì sān
“复次，善现，若菩萨摩诃萨能学如是三

jiě tuō mén zé néng xué sè yùn nǎi zhì shí yùn yì néng xué yǎn chù nǎi
解脱门，则能学色蕴乃至识蕴，亦能学眼处乃
zhì yì chù yì néng xué sè chù nǎi zhì fǎ chù yì néng xué yǎn jiè nǎi
至意处，亦能学色处乃至法处，亦能学眼界乃
zhì yì jiè yì néng xué sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yì néng xué yǎn shí jiè
至意界，亦能学色界乃至法界，亦能学眼识界
nǎi zhì yì shí jiè yì néng xué yǎn chù nǎi zhì yì chù yì néng xué yǎn
乃至意识界，亦能学眼触乃至意触，亦能学眼
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受，

yì néng xué dì jiè nǎi zhì shí jiè yì néng xué yīn yuán nǎi zhì zēng shàng
亦能学地界乃至识界，亦能学因缘乃至增上

yuán yì néng xué cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ yì néng xué wú míng nǎi zhì
缘，亦能学从缘所生诸法，亦能学无明乃至

lǎo sǐ yì néng xué nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì néng xué zhēn
老死，亦能学内空乃至无性自性空，亦能学真

rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì néng xué kǔ jí miè dào shèng dì
如乃至不思議界，亦能学苦、集、灭、道圣谛，

yì néng xué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì néng
亦能学布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，亦能

xué sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yì néng xué sì niàn zhù
学四静虑、四无量、四无色定，亦能学四念住

nǎi zhì bā shèng dào zhī yì néng xué bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yì
乃至八圣道支，亦能学八解脱乃至十遍处，亦

néng xué jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì néng xué yī qiè tuó luó ní mén
能学极喜地乃至法云地，亦能学一切陀罗尼门、

sān mó dì mén yì néng xué wǔ yǎn liù shén tōng yì néng xué rú lái
三摩地门，亦能学五眼、六神通，亦能学如来

shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì néng xué wú wàng shī fǎ héng
十力乃至十八佛不共法，亦能学无忘失法、恒

zhù shě xìng yì néng xué yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
住舍性，亦能学一切智、道相智、一切相智，
yì néng xué chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ yì néng xué zhū yú wú
亦能学成熟有情、严净佛土，亦能学诸余无
liàng wú biān fó fǎ
量无边佛法。”

jù shòu shàn xiàn bái yán shì zūn yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现白言：“世尊！云何菩萨摩诃萨能
xué rú shì sān jiě tuō mén zé néng xué sè yùn nǎi zhì shí yùn
学如是三解脱门，则能学色蕴乃至识蕴？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí néng rú shí zhī sè nǎi zhì shí ruò xiàng ruò shēng miè ruò zhēn
多时，能如实知色乃至识若相、若生灭、若真
rú shì míng néng xué sè nǎi zhì shí
如，是名能学色乃至识。

shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī sè xiàng wèi pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
多时，如实知色相？谓菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí rú shí zhī sè bì jìng yǒu kǒng bì jìng yǒu xì pì rú
罗蜜多时，如实知色毕竟有孔、毕竟有隙，譬如
jù mò xìng bù jiān gù shì míng pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
聚沫性不坚固。是名菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí rú shí zhī sè xiàng
蜜多时，如实知色相。

shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī sè shēng miè wèi pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě
多时，如实知色生灭？谓菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí rú shí zhī sè shēng shí wú suǒ cóng lái miè shí wú
波罗蜜多时，如实知色生时无所从来、灭时无
suǒ zhì qù suī wú lái wú qù ér shēng miè xiāng yìng shì míng pú sà mó
所至去，虽无来无去而生灭相应。是名菩萨摩
hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí rú shí zhī sè shēng miè
诃萨行深般若波罗蜜多时，如实知色生灭。

shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī sè zhēn rú wèi pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
多时，如实知色真如？谓菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí rú shí zhī sè zhēn rú wú shēng wú miè wú lái wú
波罗蜜多时，如实知色真如无生无灭、无来无
qù wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn cháng rú qí xìng bù xū wàng
去、无染无净、无增无减，常如其性不虚妄、
bú biàn yì gù míngzhēn rú shì míng pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
不变易故名真如。是名菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí rú shí zhī sè zhēn rú
波罗蜜多时，如实知色真如。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī shòuxiàng wèi pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
多时，如实知受相？谓菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí rú shí zhī shòu bì jìng rú yōng bì jìng rú jiàn sù qǐ
罗蜜多时，如实知受毕竟如痛，毕竟如箭，速起
sù miè yóuruò fú pào xū wěi bú zhù sān hé hé qǐ shì míng pú
速灭，犹若浮泡，虚伪不住，三和合起，是名菩
sà mó hē sà rú shí zhī shòuxiàng
萨摩诃萨如实知受相。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī shòushēngmiè wèi pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
多时，如实知受生灭？谓菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí rú shí zhī shòushēng shí wú suǒ cóng lái miè shí wú
波罗蜜多时，如实知受生时无所从来、灭时无
suǒ zhì qù suī wú lái wú qù ér shēngmièxiāngyìng shì míng pú sà mó
所至去，虽无来无去而生灭相应。是名菩萨摩
hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí rú shí zhī shòushēngmiè
诃萨行深般若波罗蜜多时，如实知受生灭。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī shòuzhēn rú wèi pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
多时，如实知受真如？谓菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí rú shí zhī shòuzhēn rú wú shēng wú miè wú lái wú
波罗蜜多时，如实知受真如无生无灭、无来无
qù wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn cháng rú qí xìng bù xū wàng
去、无染无净、无增无减，常如其性不虚妄、

bú biàn yì gù míngzhēn rú shì míng pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
不变易故名真如。是名菩萨摩诃萨行深般若

bō luó mì duō shí rú shí zhī shòuzhēn rú
波罗蜜多时，如实知受真如。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī xiǎngxiàng wèi pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
多时，如实知想相？谓菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí rú shí zhī xiǎngyóu rú yángyànshuǐ bù kě dé kě ài
罗蜜多时，如实知想犹如阳焰水不可得，渴爱

yīn yuánwàng qǐ cǐ xiǎng fā jiǎ yánshuō shì míng pú sà mó hē sà
因缘妄起此想，发假言说。是名菩萨摩诃萨

xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí rú shí zhī xiǎngxiàng
行深般若波罗蜜多时，如实知想相。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī xiǎngshēngmiè wèi pú sà mó hē sà xíngshēn bō
多时，如实知想生灭？谓菩萨摩诃萨行深般

rě bō luó mì duō shí rú shí zhī xiǎngshēng shí wú suǒ cóng lái miè shí
若波罗蜜多时，如实知想生时无所从来、灭时

wú suǒ zhì qù suī wú lái wú qù ér shēngmièxiāngyīng shì míng pú sà
无所至去，虽无来无去而生灭相应。是名菩萨

mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí rú shí zhī xiǎngshēngmiè
摩诃萨行深般若波罗蜜多时，如实知想生灭。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī xiǎngzhēn rú wèi pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
多时，如实知想真如？谓菩萨摩诃萨行深般若

bō luó mì duō shí rú shí zhī xiǎngzhēn rú wú shēng wú miè wú lái wú
波罗蜜多时，如实知想真如无生无灭、无来无

qù wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn cháng rú qí xìng bù xū wàng
去、无染无净、无增无减，常如其性不虚妄、

bú biàn yì gù míngzhēn rú shì míng pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
不变易故名真如。是名菩萨摩诃萨行深般若

bō luó mì duō shí rú shí zhī xiǎngzhēn rú
波罗蜜多时，如实知想真如。

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi qī shí èr
大般若波罗蜜多经卷第四百七十二

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn shàn dá pǐn dì qī shí qī zhī èr
第二分善达品第七十七之二

shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī xíng xiàng wèi pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
多时，如实知行相？谓菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí rú shí zhī xíng rú bā jiāo zhù³ yè yè xī chú shí bù kě
罗蜜多时，如实知行如芭蕉柱³，叶叶析除实不可
dé shì míng pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí rú shí
得。是名菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，如实
zhī xíng xiàng
知行相。

shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī xíng shēng miè wèi pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě
多时，如实知行生灭？谓菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí rú shí zhī xíng shēng shí wú suǒ cóng lái miè shí wú
波罗蜜多时，如实知行生时无所从来、灭时无
suǒ zhì qù suī wú lái wú qù ér shēng miè xiāng yìng shì míng pú sà mó
所至去，虽无来无去而生灭相应。是名菩萨摩
hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí rú shí zhī xíng shēng miè
诃萨行深般若波罗蜜多时，如实知行生灭。

shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī xíng zhēn rú wèi pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě
多时，如实知行真如？谓菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí rú shí zhī xíng zhēn rú wú shēng wú miè wú lái wú
波罗蜜多时，如实知行真如无生无灭、无来无

³ 大正藏：树；永乐北藏及龙藏：柱

qù wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn cháng rú qí xìng bù xū wàng
去、无染无净、无增无减，常如其性不虚妄、
bù biàn yì gù míngzhēn rú shì míng pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
不变易故名真如，是名菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí rú shí zhī xíngzhēn rú
波罗蜜多时，如实知行真如。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī shí xiàng wèi pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
多时，如实知识相？谓菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí rú shí zhī shí rú zhūhuàn shì zhòngyuán hé hé jiǎ shī
罗蜜多时，如实知识如诸幻事，众缘和合假施
shèyǒu shí bù kě dé wèi rú huàn shī huò bǐ dì zǐ yú sì qú dào
设有，实不可得。谓如幻师或彼弟子，于四衢道
huànzhuò sì jūn suǒ wèixiàng jūn mǎ jūn chē jūn bù jūn huò
幻作四军，所谓象军、马军、车军、步军，或
fù huànzhuò zhū yú sè lèi xiàng suī sì yǒu ér wú qí shí shí yì rú
复幻作诸余色类相，虽似有而无其实，识亦如
shì shí bù kě dé shì míng pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
是实不可得。是名菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī shí xiàng
多时，如实知识相。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī shí shēngmiè wèi pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
多时，如实知识生灭？谓菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí rú shí zhī shí shēng shí wú suǒ cóng lái miè shí wú
波罗蜜多时，如实知识生时无所从来、灭时无
suǒ zhì qù suī wú lái wú qù ér shēngmièxiāngyìng shì míng pú sà mó
所至去，虽无来无去而生灭相应。是名菩萨摩
hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí rú shí zhī shí shēngmiè
诃萨行深般若波罗蜜多时，如实知识生灭。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī shí zhēn rú wèi pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
多时，如实知识真如？谓菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí rú shí zhī shí zhēn rú wú shēng wú miè wú lái wú
波罗蜜多时，如实知识真如无生无灭、无来无

qù wú rǎn wú jìng wú zēng wú jiǎn cháng rú qí xìng bù xū wàng
去、无染无净、无增无减，常如其性不虚妄、
bù biàn yì gù míngzhēn rú shì míng pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
不变易故名真如。是名菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí rú shí zhī shí zhēn rú
波罗蜜多时，如实知识真如。

shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà néng xué rú shì sān jiě tuō
“善现，是为菩萨摩诃萨能学如是三解脱

mén zé néng xué sè yùn nǎi zhì shí yùn
门，则能学色蕴乃至识蕴。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué yǎn chù nǎi zhì yì chù
学如是三解脱门，亦能学眼处乃至意处？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī yǎn chù yǎn chù zì xìng kōng nǎi zhì yì chù yì chù zì
多时，如实知眼处眼处自性空，乃至意处意处自

xìng kōng nèi chù zì xìng bù kě dé gù shànxiàn shì wéi pú sà mó hē
性空，内处自性不可得故。善现，是为菩萨摩诃

sà néng xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué yǎn chù nǎi zhì yì chù
萨能学如是三解脱门，亦能学眼处乃至意处。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué sè chù nǎi zhì fǎ chù
学如是三解脱门，亦能学色处乃至法处？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī sè chù sè chù zì xìng kōng nǎi zhì fǎ chù fǎ chù zì
多时，如实知色处色处自性空，乃至法处法处自

xìng kōng wài chù zì xìng bù kě dé gù shànxiàn shì wéi pú sà mó hē
性空，外处自性不可得故。善现，是为菩萨摩诃

sà néng xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué sè chù nǎi zhì fǎ chù
萨能学如是三解脱门，亦能学色处乃至法处。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué yǎn jiè nǎi zhì yì jiè
学如是三解脱门，亦能学眼界乃至意界？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī yǎn jiè yǎn jiè zì xìng kōng nǎi zhì yì jiè yì jiè zì
多时，如实知眼界眼界自性空，乃至眼界眼界自

xìng kōng shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà néng xué rú shì sān jiě tuō
性空。善现，是为菩萨摩诃萨能学如是三解脱

mén yì néng xué yǎn jiè nǎi zhì yì jiè
门，亦能学眼界乃至眼界。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué sè jiè nǎi zhì fǎ jiè
学如是三解脱门，亦能学色界乃至法界？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī sè jiè sè jiè zì xìng kōng nǎi zhì fǎ jiè fǎ jiè zì
多时，如实知色界色界自性空，乃至法界法界自

xìng kōng shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà néng xué rú shì sān jiě tuō
性空。善现，是为菩萨摩诃萨能学如是三解脱

mén yì néng xué sè jiè nǎi zhì fǎ jiè
门，亦能学色界乃至法界。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè
学如是三解脱门，亦能学眼识界乃至意识界？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī yǎn shí jiè yǎn shí jiè zì xìng kōng nǎi zhì yì shí jiè
多时，如实知眼识界眼识界自性空，乃至意识界

yì shí jiè zì xìng kōng shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà néng xué rú
意识界自性空。善现，是为菩萨摩诃萨能学如

shì sān jiě tuō mén yì néng xué yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè
是三解脱门，亦能学眼识界乃至意识界。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué yǎn chù nǎi zhì yì chù
学如是三解脱门，亦能学眼触乃至意触？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī yǎnchùyǎnchù zì xìngkōng nǎi zhì yì chù yì chù zì
多时，如实知眼触眼触自性空，乃至意触意触自
xìngkōng shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà néngxué rú shì sān jiě tuō
性空。善现，是为菩萨摩诃萨能学如是三解脱
mén yì néngxué yǎnchù nǎi zhì yì chù
门，亦能学眼触乃至意触。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能
xué rú shì sān jiě tuō mén yì néngxué yǎnchù wéiyuánsuǒ shēngzhūshòu
学如是三解脱门，亦能学眼触为缘所生诸受
nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒ shēngzhūshòu
乃至意触为缘所生诸受？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī yǎnchù wéiyuánsuǒ shēngzhūshòu yǎnchù wéiyuánsuǒ
多时，如实知眼触为缘所生诸受眼触为缘所
shēngzhūshòu zì xìngkōng nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒ shēngzhūshòu yì
生诸受自性空，乃至意触为缘所生诸受意
chù wéiyuánsuǒ shēngzhūshòu zì xìngkōng shànxiàn shì wéi pú sà mó
触为缘所生诸受自性空。善现，是为菩萨摩
hē sà néngxué rú shì sān jiě tuō mén yì néngxué yǎnchù wéiyuánsuǒ
诃萨能学如是三解脱门，亦能学眼触为缘所
shēngzhūshòu nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒ shēngzhūshòu
生诸受乃至意触为缘所生诸受。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能
xué rú shì sān jiě tuō mén yì néngxué dì jiè nǎi zhì shí jiè
学如是三解脱门，亦能学地界乃至识界？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī dì jiè dì jiè zì xìngkōng nǎi zhì shí jiè shí jiè zì
多时，如实知地界地界自性空，乃至识界识界自
xìngkōng shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà néngxué rú shì sān jiě tuō
性空。善现，是为菩萨摩诃萨能学如是三解脱
mén yì néngxué dì jiè nǎi zhì shí jiè
门，亦能学地界乃至识界。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán
学如是三解脱门，亦能学因缘乃至增上缘？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī yīn yuán shì zhǒng zǐ xiàng děng wú jiàn yuán shì kāi
多时，如实知因缘是种子相，等无间缘是开

fā xiàng suǒ yuán yuán shì rèn chí xiàng zēng shàng yuán shì bú ài xiàng
发相，所缘缘是任持相，增上缘是不碍相，

zì xìng běn kōng yuǎn lí èr fǎ shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà
自性本空，远离二法。善现，是为菩萨摩诃萨

néng xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué yīn yuán nǎi zhì zēng shàng
能学如是三解脱门，亦能学因缘乃至增上

yuán
缘。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ
学如是三解脱门，亦能学从缘所生诸法？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī yī qiè cóng yuán suǒ shēng fǎ bù shēng bú miè bú
多时，如实知一切从缘所生法不生不灭、不

duàn bù cháng bù yī bú yì bù lái bú qù jué zhū xì lùn běn
断不常、不一不异、不来不去，绝诸戏论、本

xìng dàn bó shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà néng xué rú shì sān jiě
性担忧。善现，是为菩萨摩诃萨能学如是三解

tuō mén yì néng xué cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ
脱门，亦能学从缘所生诸法。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué wú míng nǎi zhì lǎo sǐ
学如是三解脱门，亦能学无明乃至老死？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī wú míng nǎi zhì lǎo sǐ wú shēng wú miè wú rǎn wú
多时，如实知无明乃至老死无生无灭、无染无

jìng zì xìng běn kōng yuǎn lí èr fǎ shàn xiàn shì wéi pú sà mó
净，自性本空，远离二法。善现，是为菩萨摩

hē sà néngxué rú shì sān jiě tuō mén yì néngxué wú míng nǎi zhì lǎo
诃萨能学如是三解脱门，亦能学无明乃至老
sǐ
死。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

xué rú shì sān jiě tuō mén yì néngxué nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
学如是三解脱门，亦能学内空乃至无性自性
kōng
空？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng jiē wú zì xìng
多时，如实知内空乃至无性自性空皆无自性、
dōu bù kě dé ér néng ān zhù shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà néng
都不可得而能安住。善现，是为菩萨摩诃萨能
xué rú shì sān jiě tuō mén yì néngxué nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
学如是三解脱门，亦能学内空乃至无性自性
kōng
空。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

xué rú shì sān jiě tuō mén yì néngxué zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
学如是三解脱门，亦能学真如乃至不思議界？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè jiē wú xì lùn dōu wú
多时，如实知真如乃至不思議界皆无戏论、都无
fēn bié ér néng ān zhù shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà néngxué rú
分别而能安住。善现，是为菩萨摩诃萨能学如
shì sān jiě tuō mén yì néngxué zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
是三解脱门，亦能学真如乃至不思議界。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

xué rú shì sān jiě tuō mén yì néngxué kǔ jí miè dào shèng dì
学如是三解脱门，亦能学苦、集、灭、道圣谛？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī kǔ shì bī pò xiàng jí shì shēng qǐ xiàng miè shì
多时，如实知苦是逼迫相，集是生起相，灭是
jì jìng xiàng dào shì chū lí xiàng zì xìng běn kōng yuǎn lí èr fǎ
寂静相，道是出离相，自性本空，远离二法，
shì shèng zhě dì kǔ děng jí zhēn rú zhēn rú jí kǔ děng wú èr
是圣者谛。苦等即真如，真如即苦等，无二
wú bié wéi zhēn shèng zhě néng rú shí zhī shàn xiàn shì wéi pú sà mó
无别，唯真圣者能如实知。善现，是为菩萨摩
hē sà néng xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué kǔ jí miè
诃萨能学如是三解脱门，亦能学苦、集、灭、
dào shèng dì
道圣谛。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能
xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō
学如是三解脱门，亦能学布施波罗蜜多乃至般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
多时，如实知布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多
wú zēng wú jiǎn wú rǎn wú jìng wú zì xìng bù kě dé ér néng xiū xí
无增无减、无染无净、无自性、不可得而能修习。
shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà néng xué rú shì sān jiě tuō mén yì
善现，是为菩萨摩诃萨能学如是三解脱门，亦
néng xué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
能学布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能
xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué sì jìng lǜ sì wú liàng sì
学如是三解脱门，亦能学四静虑、四无量、四
wú sè dìng
无色定？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wú zēng wú
多时，如实知四静虑、四无量、四无色定无增无

jiǎn wú rǎn wú jìng wú zì xìng bù kě dé ér néng xiū xí shànxiàn
减、无染无净、无自性、不可得而能修习。善现，
shì wéi pú sà mó hē sà néng xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué sì
是为菩萨摩诃萨能学如是三解脱门，亦能学四
jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
静虑、四无量、四无色定。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能
xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào
学如是三解脱门，亦能学四念住乃至八圣道
zhī
支？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī wú zēng wú jiǎn
多时，如实知四念住乃至八圣道支无增无减、
wú rǎn wú jìng wú zì xìng bù kě dé ér néng xiū xí shànxiàn
无染无净、无自性、不可得而能修习。善现，
shì wéi pú sà mó hē sà néng rú shì xué sān jiě tuō mén yì néng xué sì
是为菩萨摩诃萨能如是学三解脱门，亦能学四
niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī
念住乃至八圣道支。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能
xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù
学如是三解脱门，亦能学八解脱乃至十遍处？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù wú zēng wú jiǎn wú rǎn
多时，如实知八解脱乃至十遍处无增无减、无染
wú jìng wú zì xìng bù kě dé ér néng xiū xí shànxiàn shì wéi
无净、无自性、不可得而能修习。善现，是为
pú sà mó hē sà néng rú shì xué sān jiě tuō mén yì néng xué bā jiě tuō
菩萨摩诃萨能如是学三解脱门，亦能学八解脱
nǎi zhì shí biànchù
乃至十遍处。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì
学如是三解脱门，亦能学极喜地乃至法云地？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì wú zēng wú jiǎn wú rǎn
多时，如实知极喜地乃至法云地无增无减、无染

wú jìng wú zì xìng bù kě dé ér néng xiū xí shàn xiàn shì wéi
无净、无自性、不可得而能修习。善现，是为

pú sà mó hē sà néng rú shì xué sān jiě tuō mén yì néng xué jí xǐ dì
菩萨摩诃萨能如是学三解脱门，亦能学极喜地

nǎi zhì fǎ yún dì
乃至法云地。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

xué rú shì sān jiě tuō mén yì néng xué yī qiè tuó luó ní mén sān mó
学如是三解脱门，亦能学一切陀罗尼门、三摩

dì mén
地门？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén wú zēng wú
多时，如实知一切陀罗尼门、三摩地门无增无

jiǎn wú rǎn wú jìng wú zì xìng bù kě dé ér néng xiū xí shàn xiàn
减、无染无净、无自性、不可得而能修习。善现，

shì wéi pú sà mó hē sà néng rú shì xué sān jiě tuō mén yì néng xué yī
是为菩萨摩诃萨能如是学三解脱门，亦能学一

qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén
切陀罗尼门、三摩地门。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

rú shì xué sān jiě tuō mén yì néng xué wǔ yǎn liù shén tōng
如是学三解脱门，亦能学五眼、六神通？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī wǔ yǎn liù shén tōng wú zēng wú jiǎn wú rǎn wú
多时，如实知五眼、六神通无增无减、无染无

jìng wú zì xìng bù kě dé ér néng xiū xí shàn xiàn shì wéi pú
净、无自性、不可得而能修习。善现，是为菩

sà mó hē sà néng rú shì xuésān jiě tuō mén yì néng xué wǔ yǎn liù
萨摩诃萨能如是学三解脱门，亦能学五眼、六
shéntōng
神通。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能
rú shì xuésān jiě tuō mén yì néng xué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó
如是学三解脱门，亦能学如来十力乃至十八佛
bú gòng fǎ
不共法？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wú zēng
多时，如实知如来十力乃至十八佛不共法无增
wú jiǎn wú rǎn wú jìng wú zì xìng bù kě dé ér néng xiū xí shàn
无减、无染无净、无自性、不可得而能修习。善
xiàn shì wéi pú sà mó hē sà néng rú shì xuésān jiě tuō mén yì néng
现，是为菩萨摩诃萨能如是学三解脱门，亦能
xué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
学如来十力乃至十八佛不共法。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能
rú shì xuésān jiě tuō mén yì néng xué wú wàng shī fǎ héngzhù shě
如是学三解脱门，亦能学无忘失法、恒住舍
xìng
性？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí zhī wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng wú zēng wú jiǎn
多时，如实知无忘失法、恒住舍性无增无减、
wú rǎn wú jìng wú zì xìng bù kě dé ér néng xiū xí shànxiàn
无染无净、无自性、不可得而能修习。善现，
shì wéi pú sà mó hē sà néng rú shì xuésān jiě tuō mén yì néng xué wú
是为菩萨摩诃萨能如是学三解脱门，亦能学无
wàng shī fǎ héngzhù shě xìng
忘失法、恒住舍性。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

rú shì xuésān jiě tuōmén yì néngxué yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī
如是学三解脱门，亦能学一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì
切相智？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú zēng
多时，如实知一切智、道相智、一切相智无增

wú jiǎn wú rǎn wú jìng wú zì xìng bù kě dé ér néng xiū xí shàn
无减、无染无净、无自性、不可得而能修习。善

xiàn shì wéi pú sà mó hē sà néng rú shì xuésān jiě tuōmén yì néng
现，是为菩萨摩诃萨能如是学三解脱门，亦能

xué yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì
学一切智、道相智、一切相智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

rú shì xuésān jiě tuōmén yì néngxué chéngshú yǒuqíng yán jìng fó
如是学三解脱门，亦能学成熟有情、严净佛

tǔ
土？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ wú zēng wú jiǎn
多时，如实知成熟有情、严净佛土无增无减、

wú rǎn wú jìng wú zì xìng bù kě dé ér néng xiū xí shàn xiàn
无染无净、无自性、不可得而能修习。善现，

shì wéi pú sà mó hē sà néng rú shì xuésān jiě tuōmén yì néngxué
是为菩萨摩诃萨能如是学三解脱门，亦能学

chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ
成熟有情、严净佛土。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨能

rú shì xuésān jiě tuōmén yì néngxué zhū yú wú liàng wú biān fó fǎ
如是学三解脱门，亦能学诸余无量无边佛法？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí zhī zhū yú wú liàng wú biān fó fǎ wú zēng wú jiǎn wú
多时，如实知诸余无量无边佛法无增无减、无

rǎn wú jìng wú zì xìng bù kě dé ér néng xiū xí shànxiàn shì
染无净、无自性、不可得而能修习。善现，是
wéi pú sà mó hē sà néng rú shì xué sān jiě tuō mén yì néng xué zhū yú
为菩萨摩诃萨能如是学三解脱门，亦能学诸余
wú liàng wú biān fó fǎ
无量无边佛法。”

ěr shí jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若菩萨摩

hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí rú shí liǎo zhī sè děngzhū fǎ
诃萨行深般若波罗蜜多时，如实了知色等诸法
gè gè chā bié bù xiāng zá luàn jiāng wú yǐ sè nǎi zhì yǐ shí huài fǎ jiè
各各差别不相杂乱，将无以色乃至以识坏法界
yé jiāng wú yǐ yǎn chù nǎi zhì yǐ yì chù huài fǎ jiè yé jiāng wú
耶？将无以眼处乃至以意处坏法界耶？将无
yǐ sè chù nǎi zhì yǐ fǎ chù huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ yǎn jiè nǎi zhì
以色处乃至以法处坏法界耶？将无以眼界乃至
yǐ yì jiè huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ sè jiè nǎi zhì yǐ fǎ jiè huài fǎ
以意识界坏法界耶？将无以色界乃至以法界坏法
jiè yé jiāng wú yǐ yǎn shí jiè nǎi zhì yǐ yì shí jiè huài fǎ jiè yé
界耶？将无以眼识界乃至以意识界坏法界耶？

jiāng wú yǐ yǎn chù nǎi zhì yǐ yì chù huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ yǎn
将无以眼触乃至以意触坏法界耶？将无以眼
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yǐ yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
触为缘所生诸受乃至以意触为缘所生诸受
huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ dì jiè nǎi zhì yǐ shí jiè huài fǎ jiè yé
坏法界耶？将无以地界乃至以识界坏法界耶？

jiāng wú yǐ yīn yuán nǎi zhì yǐ zēngshàng yuán huài fǎ jiè yé jiāng wú
将无以因缘乃至以增上缘坏法界耶？将无
yǐ cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ wú míng nǎi
以从缘所生诸法坏法界耶？将无以无明乃
zhì yǐ lǎo sǐ huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ nèi kōng nǎi zhì yǐ wú xìng
至以老死坏法界耶？将无以内空乃至以无性

zì xìng kōng huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ zhēn rú nǎi zhì yǐ bù sī yì
自性空坏法界耶？将无以真如乃至以不思议
jiè huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ kǔ jí miè dào shèng dì huài fǎ
界坏法界耶？将无以苦、集、灭、道圣谛坏法
jiè yé jiāng wú yǐ bù shī bō luó mì duō nǎi zhì yǐ bō rě bō luó mì
界耶？将无以布施波罗蜜多乃至以般若波罗蜜

duōhuài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè
多坏法界耶？将无以四静虑、四无量、四无色
dìng huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ sì niàn zhù nǎi zhì yǐ bā shèng dào zhī
定坏法界耶？将无以四念住乃至以八圣道支
huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén huài
坏法界耶？将无以空、无相、无愿解脱门坏
fǎ jiè yé jiāng wú yǐ bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
法界耶？将无以八解脱、八胜处、九次第定、
shí biàn chù huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ jìng guān dì nǎi zhì yǐ rú lái
十遍处坏法界耶？将无以净观地乃至以如来
dì huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ jí xǐ dì nǎi zhì yǐ fǎ yún dì huài fǎ
地坏法界耶？将无以极喜地乃至以法云地坏法
jiè yé jiāng wú yǐ yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén huài fǎ jiè
界耶？将无以一切陀罗尼门、三摩地门坏法界
yé jiāng wú yǐ wǔ yǎn liù shéntōng huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ rú
耶？将无以五眼、六神通坏法界耶？将无以如
lái shí lì nǎi zhì yǐ shí bā fó bú gòng fǎ huài fǎ jiè yé jiāng wú
来十力乃至以十八佛不共法坏法界耶？将无
yǐ sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ
以三十二大士相、八十随好坏法界耶？将无以
wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ yī qiè
无忘失法、恒住舍性坏法界耶？将无以一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ yù liú
智、道相智、一切相智坏法界耶？将无以预流
guǒ nǎi zhì yǐ dú jué pú tí huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ yī qiè pú sà
果乃至以独觉菩提坏法界耶？将无以一切菩萨
mó hē sà xíng huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ zhū fó wú shàng zhèng děng
摩诃萨行坏法界耶？将无以诸佛无上正等
pú tí huài fǎ jiè yé jiāng wú yǐ yī qiè zhì zhì huài fǎ jiè yé hé
菩提坏法界耶？将无以一切智智坏法界耶？何
yǐ gù shì zūn fǎ jiè wú èr wú chā bié gù
以故？世尊！法界无二无差别故。”

fó gào shàn xiàn ruò lí fǎ jiè yú fǎ kě dé kě yán bǐ fǎ
佛告善现：“若离法界余法可得，可言彼法

néng huài fǎ jiè rán lí fǎ jiè wú fǎ kě dé gù wú yú fǎ néng huài
能坏法界；然离法界无法可得，故无余法能坏

fǎ jiè suǒ yǐ zhě hé zhū fó pú sà dú jué shēng wén zhī
法界。所以者何？诸佛、菩萨、独觉、声闻知

lí fǎ jiè wú fǎ kě dé jì zhī wú fǎ lí yú fǎ jiè yì bú wèi tā
离法界无法可得，既知无法离于法界，亦不为他
shī shè xuān shuō shì gù fǎ jiè wú néng huài zhě rú shì shàn xiàn
施設宣说，是故法界无能坏者。如是，善现，
zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yīng xué fǎ jiè
诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，应学法界
wú èr wú bié bù kě huài xiàng
无二、无别、不可坏相。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà yù xué fǎ
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨欲学法
jiè dāng yú hé xué
界，当于何学？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yù xué fǎ jiè dāng yú
佛告善现：“若菩萨摩诃萨欲学法界，当于
yī qiè fǎ xué suǒ yǐ zhě hé shàn xiàn yī yī qiè fǎ jiē rù fǎ jiè
一切法学。所以者何？善现，以一切法皆入法界
gù
故。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé yīn yuán gù shuō yī qiè
具寿善现复白佛言：“何因缘故，说一切
fǎ jiē rù fǎ jiè
法皆入法界？”

fó gào shàn xiàn ruò fó chū shì ruò bù chū shì zhū fǎ fǎ
佛告善现：“若佛出世、若不出世，诸法法
ěr jiē rù fǎ jiè wú chā bié xiàng bù yóu fó shuō suǒ yǐ zhě hé
尔皆入法界无差别相，不由佛说。所以者何？
shàn xiàn ruǒ shàn fǎ fēi shàn fǎ ruò yǒu jì fǎ wú jì fǎ ruò yǒu
善现，若善法非善法、若有记法无记法、若有
lòu fǎ wú lòu fǎ ruò shì jiān fǎ chū shì jiān fǎ ruò yǒu wéi fǎ wú wéi
漏法无漏法、若世间法出世间法、若有为法无为
fǎ rú shì děng yī qiè fǎ wú bù jiē rù wú xiàng wú wéi xìng
法，如是等一切法，无不皆入无相、无为、性
kōng fǎ jiè shì gù shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě
空法界。是故，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí yù xué fǎ jiè dāng xué yī qiè fǎ ruò xué yī qiè fǎ
波罗蜜多时，欲学法界当学一切法，若学一切法
jí shì xué fǎ jiè
即是学法界。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē rù fǎ jiè wú
具寿善现复白佛言：“若一切法皆入法界无

èr wú bié zhū pú sà mó hē sà yún hé dāngxué bō rě bō luó mì duō
二无别，诸菩萨摩诃萨云何当学般若波罗蜜多

nǎi zhì bù shī bō luó mì duō yún hé dāngxué chū jìng lǜ nǎi zhì dì sì
乃至布施波罗蜜多？云何当学初静虑乃至第四

jìng lǜ yún hé dāngxué cí wú liàng nǎi zhì shě wú liàng yún hé dāng
静虑？云何当学慈无量乃至舍无量？云何当

xué kōng wú biān chù dìng nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù dìng yún hé
学空无边处定乃至非想非非想处定？云何

dāngxué sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yún hé dāngxué kōng wú
当学四念住乃至八圣道支？云何当学空、无

xiàng wú yuàn jiě tuō mén yún hé dāngxué bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn
相、无愿解脱门？云何当学八解脱乃至十遍

chù yún hé dāngxué jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yún hé dāngxué
处？云何当学极喜地乃至法云地？云何当学

yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén yún hé dāngxué nèi kōng nǎi zhì
一切陀罗尼门、三摩地门？云何当学内空乃至

wú xìng zì xìng kōng yún hé dāngxué zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
无性自性空？云何当学真如乃至不思議界？

yún hé dāngxué kǔ jí miè dào shèng dì yún hé dāngxué wǔ yǎn
云何当学苦、集、灭、道圣谛？云何当学五眼、

liù shéntōng yún hé dāngxué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng
六神通？云何当学如来十力乃至十八佛不共

fǎ yún hé dāngxué wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yún hé dāng
法？云何当学无忘失法、恒住舍性？云何当

xué yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yún hé dāngxué chéng
学一切智、道相智、一切相智？云何当学成

mǎn sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo yún hé dāngxué chéng mǎn
满三十二大士相、八十随好？云何当学成满

chà dì lì dà zú pó luó mén dà zú zhǎngzhě dà zú jū shì dà
刹帝力大族、婆罗门大族、长者大族、居士大

zú yún hé dāngxué chéng mǎn sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì tā huà zì
族？云何当学成满四大王众天乃至他化自

zài tiān yún hé dāngxué chéng mǎn fàn zhòng tiān nǎi zhì guǎng guǒ tiān
在天？云何当学成满梵众天乃至广果天？

yún hé dāngxué chéng mǎn wú xiǎng yǒu qíng tiān fǎ ér bú yào shēng bǐ
云何当学成满无想有情天法而不乐生彼？

yún hé dāngxué chéngmǎn jìng jū tiān fǎ ér bú yàoshēng bǐ yún hé
云何当学成满净居天法而不乐生彼？云何
dāngxué kōng wú biān chù tiān fǎ nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān fǎ ér
当学空无边处天法乃至非想非非想处天法而
bú yàoshēng bǐ yún hé dāngxué chū fā pú tí xīn nǎi zhì dì shí fā
不乐生彼？云何当学初发菩提心乃至第十发
pú tí xīn yún hé dāngxué qù zhèng pú sà zhèng xìng lí shēng yún
菩提心？云何当学趣证菩萨正性离生？云
hé dāngxué yī qiè shēng wén jí dú jué dì ér bú zuò zhèng yún hé
何当学一切声闻及独觉地而不作证？云何
dāngxué chéngshú yǒu qíng yán jìng fó tǔ yún hé dāngxué zhū tuó luó
当学成熟有情、严净佛土？云何当学诸陀罗
ní jí wú ài biàn yún hé dāngxué yī qiè pú sà mó hē sà dào jí
尼及无碍辩？云何当学一切菩萨摩诃萨道及
fó wú shàng zhèng děng pú tí rú shì xué yǐ zhī yī qiè fǎ yī qiè zhǒng
佛无上正等菩提，如是学已知一切法一切种
xiàng biàn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
相，便能证得一切智智？

shì zūn fēi fǎ jiè zhōng yǒu rú shì děng zhǒng zhǒng fēn bié
“世尊！非法界中有如是等种种分别，
jiāng wú pú sà mó hē sà zhòng yóu cǐ fēn bié xíng yú diān dǎo wú xì lùn
将无菩萨摩诃萨众由此分别行于颠倒，无戏论
zhōng qǐ zhū xì lùn hé yǐ gù zhēn fǎ jiè zhōng dōu wú fēn bié xì
中起诸戏论。何以故？真法界中都无分别戏
lùn shì gù
论事故。

shì zūn fǎ jiè fēi sè shòu xiǎng xíng shí yì bù
“世尊！法界非色、受、想、行、识，亦不
lí sè shòu xiǎng xíng shí sè shòu xiǎng xíng shí
离色、受、想、行、识；色、受、想、行、识
jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì sè shòu xiǎng xíng shí
即是法界，法界即是色、受、想、行、识。

shì zūn fǎ jiè fēi yǎn chù nǎi zhì yì chù yì bù lí yǎn chù
“世尊！法界非眼处乃至意处，亦不离眼处
nǎi zhì yì chù yǎn chù nǎi zhì yì chù jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì yǎn
乃至意处；眼处乃至意处即是法界，法界即是眼
chù nǎi zhì yì chù
处乃至意处。

shì zūn fǎ jiè fēi sè chù nǎi zhì fǎ chù yì bù lí sè chù
“世尊！法界非色处乃至法处，亦不离色处

nǎi zhì fǎ chù sè chù nǎi zhì fǎ chù jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì sè
乃至法处；色处乃至法处即是法界，法界即是色

chù nǎi zhì fǎ chù
处乃至法处。

shì zūn fǎ jiè fēi yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yì bù lí yǎn jiè
“世尊！法界非眼界乃至意界，亦不离眼界

nǎi zhì yì jiè yǎn jiè nǎi zhì yì jiè jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì yǎn
乃至意界；眼界乃至意界即是法界，法界即是眼

jiè nǎi zhì yì jiè
界乃至意界。

shì zūn fǎ jiè fēi sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yì bù lí sè jiè
“世尊！法界非色界乃至法界，亦不离色界

nǎi zhì fǎ jiè sè jiè nǎi zhì fǎ jiè jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì sè
乃至法界；色界乃至法界即是法界，法界即是色

jiè nǎi zhì fǎ jiè
界乃至法界。

shì zūn fǎ jiè fēi yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yì bù lí
“世尊！法界非眼识界乃至意识界，亦不离

yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè jí shì fǎ jiè
眼识界乃至意识界；眼识界乃至意识界即是法界，

fǎ jiè jí shì yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè
法界即是眼识界乃至意识界。

shì zūn fǎ jiè fēi yǎn chù nǎi zhì yì chù yì bù lí yǎn chù
“世尊！法界非眼触乃至意触，亦不离眼触

nǎi zhì yì chù yǎn chù nǎi zhì yì chù jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì yǎn
乃至意触；眼触乃至意触即是法界，法界即是眼

chù nǎi zhì yì chù
触乃至意触。

shì zūn fǎ jiè fēi yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì
“世尊！法界非眼触为缘所生诸受乃至意

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù lí yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū
触为缘所生诸受，亦不离眼触为缘所生诸

shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng
受乃至意触为缘所生诸受；眼触为缘所生

zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu jí shì fǎ jiè fǎ jiè
诸受乃至意触为缘所生诸受即是法界，法界

jí shì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng
即是眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生

zhū shòu
诸受。

shì zūn fǎ jiè fēi dì jiè nǎi zhì shí jiè yì bù lí dì jiè
“世尊！法界非地界乃至识界，亦不离地界

nǎi zhì shí jiè dì jiè nǎi zhì shí jiè jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì dì

jiè nǎi zhì shí jiè
界乃至识界。

shì zūn fǎ jiè fēi yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán yì bù lí
“世尊！法界非因缘乃至增上缘，亦不离

yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán jí shì fǎ

jiè fǎ jiè jí shì yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán
界，法界即是因缘乃至增上缘。

shì zūn fǎ jiè fēi cóngyuán suǒ shēng zhū fǎ yì bù lí cóng

yuán suǒ shēng zhū fǎ cóngyuán suǒ shēng zhū fǎ jí shì fǎ jiè fǎ jiè

jí shì cóngyuán suǒ shēng zhū fǎ
即是从缘所生诸法。

shì zūn fǎ jiè fēi wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yì bù lí wú míng

nǎi zhì lǎo sǐ wú míng nǎi zhì lǎo sǐ jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì wú

míng nǎi zhì lǎo sǐ
明乃至老死。

shì zūn fǎ jiè fēi bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó

mì duō yì bù lí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō

bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jí shì fǎ jiè fǎ

jiè jí shì bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
界即是布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多。

shì zūn fǎ jiè fēi sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
“世尊！法界非四静虑、四无量、四无色定，

yì bù lí sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng sì jìng lǜ sì
亦不离四静虑、四无量、四无色定；四静虑、四
wú liàng sì wú sè dìng jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì sì jìng lǜ sì
无量、四无色定即是法界，法界即是四静虑、四
wú liàng sì wú sè dìng
无量、四无色定。

shì zūn fǎ jiè fēi sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì
“世尊！法界非四念住乃至八圣道支，亦
bù lí sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng
不离四念住乃至八圣道支；四念住乃至八圣
dào zhī jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
道支即是法界，法界即是四念住乃至八圣道支。

shì zūn fǎ jiè fēi kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
“世尊！法界非空、无相、无愿解脱门，
yì bù lí kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén kōng wú xiàng
亦不离空、无相、无愿解脱门；空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì kōng wú xiàng wú
无愿解脱门即是法界，法界即是空、无相、无
yuàn jiě tuō mén
愿解脱门。

shì zūn fǎ jiè fēi nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì bù
“世尊！法界非内空乃至无性自性空，亦不
lí nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
离内空乃至无性自性空；内空乃至无性自性空
jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
即是法界，法界即是内空乃至无性自性空。

shì zūn fǎ jiè fēi kǔ jí miè dào shèng dì yì
“世尊！法界非苦、集、灭、道圣谛，亦
bù lí kǔ jí miè dào shèng dì kǔ jí miè dào shèng
不离苦、集、灭、道圣谛；苦、集、灭、道圣
dì jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì kǔ jí miè dào shèng dì
谛即是法界，法界即是苦、集、灭、道圣谛。

shì zūn fǎ jiè fēi bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yì bù lí
“世尊！法界非八解脱乃至十遍处，亦不离
bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù jí shì fǎ
八解脱乃至十遍处；八解脱乃至十遍处即是法
jiè fǎ jiè jí shì bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù
界，法界即是八解脱乃至十遍处。

shì zūn fǎ jiè fēi jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì yì bù lí
“世尊！法界非净观地乃至如来地，亦不离

jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì jí shì fǎ
净观地乃至如来地；净观地乃至如来地即是法
jiè fǎ jiè jí shì jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì
界，法界即是净观地乃至如来地。

shì zūn fǎ jiè fēi jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì bù lí
“世尊！法界非极喜地乃至法云地，亦不离

jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì jí shì fǎ jiè
极喜地乃至法云地；极喜地乃至法云地即是法界，
fǎ jiè jí shì jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì
法界即是极喜地乃至法云地。

shì zūn fǎ jiè fēi yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén
“世尊！法界非一切陀罗尼门、三摩地门，

yì bù lí yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén yī qiè tuó luó ní mén
亦不离一切陀罗尼门、三摩地门；一切陀罗尼门、
sān mó dì mén jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì yī qiè tuó luó ní mén sān
三摩地门即是法界，法界即是一切陀罗尼门、三
mó dì mén
摩地门。

shì zūn fǎ jiè fēi wǔ yǎn liù shéntōng yì bù lí wǔ yǎn
“世尊！法界非五眼、六神通，亦不离五眼、

liù shéntōng wǔ yǎn liù shéntōng jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì wǔ
六神通；五眼、六神通即是法界，法界即是五
yǎn liù shéntōng
眼、六神通。

shì zūn fǎ jiè fēi rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng
“世尊！法界非如来十力乃至十八佛不共

fǎ yì bù lí rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ rú lái shí
法，亦不离如来十力乃至十八佛不共法；如来十
lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì rú lái
力乃至十八佛不共法即是法界，法界即是如来
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
十力乃至十八佛不共法。

shì zūn fǎ jiè fēi wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yì
“世尊！法界非无忘失法、恒住舍性，亦

bù lí wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng wú wàng shī fǎ héngzhù shě
不离无忘失法、恒住舍性；无忘失法、恒住舍

xìng jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng
性即是法界，法界即是无忘失法、恒住舍性。

shì zūn fǎ jiè fēi yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng
“世尊！法界非一切智、道相智、一切相
zhì yì bù lí yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì yī qiè
智，亦不离一切智、道相智、一切相智；一切
zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì yī
智、道相智、一切相智即是法界，法界即是一
qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì
切智、道相智、一切相智。

shì zūn fǎ jiè fēi sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
“世尊！法界非三十二大士相、八十随好，
yì bù lí sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo sān shí èr dà shì
亦不离三十二大士相、八十随好；三十二大士
xiàng bā shí suí hǎo jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì sān shí èr dà shì
相、八十随好即是法界，法界即是三十二大士
xiàng bā shí suí hǎo
相、八十随好。

shì zūn fǎ jiè fēi yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yì bù
“世尊！法界非预流果乃至独觉菩提，亦不
lí yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí jí
离预流果乃至独觉菩提；预流果乃至独觉菩提即
shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí
是法界，法界即是预流果乃至独觉菩提。

shì zūn fǎ jiè fēi yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú
“世尊！法界非一切菩萨摩诃萨行、诸佛无
shàngzhèngděng pú tí yì bù lí yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó
上正等菩提，亦不离一切菩萨摩诃萨行、诸佛
wú shàngzhèngděng pú tí yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú
无上正等菩提；一切菩萨摩诃萨行、诸佛无
shàngzhèngděng pú tí jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì yī qiè pú sà mó
上正等菩提即是法界，法界即是一切菩萨摩
hē sà xíng zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí
诃萨行、诸佛无上正等菩提。

shì zūn fǎ jiè fēi shàn fēi shàn fǎ yì bù lí shàn
“世尊！法界非善、非善法，亦不离善、
fēi shàn fǎ shàn fēi shàn fǎ jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì shàn
非善法；善、非善法即是法界，法界即是善、

fēi shàn fǎ
非善法。

shì zūn fǎ jiè fēi yǒu jì wú jì fǎ yì bù lí yǒu jì
“世尊！法界非有记、无记法，亦不离有记、
wú jì fǎ yǒu jì wú jì fǎ jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì yǒu jì
无记法；有记、无记法即是法界，法界即是有记、
wú jì fǎ
无记法。”

shì zūn fǎ jiè fēi yǒu lòu wú lòu fǎ yì bù lí yǒu lòu
“世尊！法界非有漏、无漏法，亦不离有漏、
wú lòu fǎ yǒu lòu wú lòu fǎ jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì yǒu lòu
无漏法；有漏、无漏法即是法界，法界即是有漏、
wú lòu fǎ
无漏法。”

shì zūn fǎ jiè fēi shì jiān chū shì jiān fǎ yì bù lí shì
“世尊！法界非世间、出世间法，亦不离世
jiān chū shì jiān fǎ shì jiān chū shì jiān fǎ jí shì fǎ jiè fǎ jiè
间、出世间法；世间、出世间法即是法界，法界
jí shì shì jiān chū shì jiān fǎ
即是世间、出世间法。”

shì zūn fǎ jiè fēi yǒu wéi wú wéi fǎ yì bù lí yǒu wéi
“世尊！法界非有为、无为法，亦不离有为、
wú wéi fǎ yǒu wéi wú wéi fǎ jí shì fǎ jiè fǎ jiè jí shì yǒu wéi
无为法；有为、无为法即是法界，法界即是有为、
wú wéi fǎ
无为法。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhēn fǎ
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。真法
jiè zhōng wú yī qiè zhǒng fēn bié xì lùn fǎ jiè fēi sè shòu xiǎng
界中无一切种分别戏论。法界非色、受、想、
xíng shí yì bù lí sè shòu xiǎng xíng shí fǎ jiè jí sè
行、识，亦不离色、受、想、行、识；法界即色、
shòu xiǎng xíng shí sè shòu xiǎng xíng shí jí fǎ jiè
受、想、行、识，色、受、想、行、识即法界。
rú shì nǎi zhì fǎ jiè fēi yǒu wéi wú wéi fǎ yì bù lí yǒu wéi wú
如是乃至法界非有为、无为法，亦不离有为、无
wéi fǎ fǎ jiè jí yǒu wéi wú wéi fǎ yǒu wéi wú wéi fǎ jí fǎ
为法；法界即有为、无为法，有为、无为法即法

jiè
界。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí ruǒ jiànyǒu fǎ lí fǎ jiè zhě biàn fēi zhèng qù suǒ qiú wú
蜜多时，若见有法离法界者，便非正趣所求无

shàngzhèngděng pú tí shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíng
上正等菩提。是故，善现，诸菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí bú jiànyǒu fǎ lí zhēn fǎ jiè
深般若波罗蜜多时，不见有法离真法界。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“善现当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí zhī yī qiè fǎ jí zhēn fǎ jiè fāngbiànshànqiǎo wú míng⁴
蜜多时，知一切法即真法界，方便善巧无名⁴

xiàng fǎ wèi zhū yǒuqíng jì míngxiàngshuō wèi cǐ shì sè shòu xiǎng
相法，为诸有情寄名相说，谓此是色、受、想、

xíng shí cǐ shì yǎnchù nǎi zhì yì chù cǐ shì sè chù nǎi zhì fǎ chù
行、识，此是眼处乃至意处，此是色处乃至法处，

cǐ shì yǎn jiè nǎi zhì yì jiè cǐ shì sè jiè nǎi zhì fǎ jiè cǐ shì yǎn
此是眼界乃至意识界，此是色界乃至法界，此是眼

shí jiè nǎi zhì yì shí jiè cǐ shì yǎnchù nǎi zhì yì chù cǐ shì yǎnchù
识界乃至意识界，此是眼触乃至意触，此是眼触

wéiyuánsuǒshēngzhū shòu nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒshēngzhū shòu cǐ
为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受，此

shì dì jiè nǎi zhì shí jiè cǐ shì yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán cǐ shì
是地界乃至识界，此是因缘乃至增上缘，此是

cóngyuánsuǒshēngzhū fǎ cǐ shì wú míng nǎi zhì lǎo sǐ cǐ shì shàn
从缘所生诸法，此是无明乃至老死，此是善

fǎ fēi shàn fǎ cǐ shì yǒu jì fǎ wú jì fǎ cǐ shì yǒu lòu fǎ
法、非善法，此是有记法、无记法，此是有漏法、

wú lòu fǎ cǐ shì shì jiān fǎ chū shì jiān fǎ cǐ shì yǒu wéi fǎ
无漏法，此是世间法、出世间法，此是有为法、

wú wéi fǎ cǐ shì bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
无为法，此是布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，

cǐ shì sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng cǐ shì sì niàn zhù nǎi
此是四静虑、四无量、四无色定，此是四念住乃

⁴ 大正藏：名；永乐北藏及龙藏：明；校勘：名

zhì bā shèngdào zhī cǐ shì kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
至八圣道支，此是空、无相、无愿解脱门，
cǐ shì nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng cǐ shì zhēn rú nǎi zhì bù sī
此是内空乃至无性自性空，此是真如乃至不思
yì jiè cǐ shì kǔ jí miè dào shèng dì cǐ shì bā jiě tuō
议界，此是苦、集、灭、道圣谛，此是八解脱
nǎi zhì shí biàn chù cǐ shì jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì cǐ shì jí xǐ
乃至十遍处，此是净观地乃至如来地，此是极喜
dì nǎi zhì fǎ yún dì cǐ shì yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén
地乃至法云地，此是一切陀罗尼门、三摩地门，
cǐ shì wǔ yǎn liù shén tōng cǐ shì rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
此是五眼、六神通，此是如来十力乃至十八佛不
gòng fǎ cǐ shì wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng cǐ shì yī qiè zhì
共法，此是无忘失法、恒住舍性，此是一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì cǐ shì sān shí èr dà shì xiàng bā shí
道相智、一切相智，此是三十二大士相、八十
suí hǎo cǐ shì yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí cǐ shì yī qiè pú sà
随好，此是预流果乃至独觉菩提，此是一切菩萨
mó hē sà xíng cǐ shì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
摩诃萨行，此是诸佛无上正等菩提。

rú gōng huàn shī huò bǐ dì zǐ zhí chí shǎo wù yú zhòng rén
“如工幻师或彼弟子，执持少物于众人

qián huàn zuò zhǒng zhǒng yì lèi sè xiàng wèi huò huàn zuò nán nǚ dà xiǎo
前幻作种种异类色相。谓或幻作男女、大小；

huò fù huàn zuò xiàng mǎ niú yáng tuó lú jī děng zhǒng
或复幻作象、马、牛、羊、驼、驴、鸡等种

zhǒng qín shòu huò fù huàn zuò chéng yì jù luò yuán lín chí zhǎo
种禽兽；或复幻作城邑、聚落、园林、池沼，

zhǒng zhǒng zhuāng yán shèn kě ài yào huò fù huàn zuò yī fú yǐn shí
种种庄严甚可爱乐；或复幻作衣服、饮食、

fáng shè wò jù huā xiāng yīng luò zhǒng zhǒng zhēn bǎo cái gǔ
房舍、卧具、华香、瓔珞，种种珍宝、财谷、

kù zàng huò fù huàn zuò wú liàng zhǒng lèi yī yuè pái yōu lìng wú liàng
库藏；或复幻作无量种类伎乐俳優，令无量

rén huān yú shòu yào huò fù huàn zuò zhǒng zhǒng xíng xiàng lìng xíng bù shī
人欢娱受乐；或复幻作种种形相令行布施，

huò lìng chí jiè huò lìng ān rěn huò lìng jīng jìn huò lìng xí dìng huò
或令持戒，或令安忍，或令精进，或令习定，或

lìng xiū huì huò fù xiànshēngchà dì lì dà zú nǎi zhì jū shì dà zú
令修慧；或复现生刹帝力大族乃至居士大族；
huò fù huànzuò zhū shān dà hǎi miào gāo shān wáng lún wéi shān děng
或复幻作诸山、大海、妙高山王、轮围山等；
huò fù xiànshēng sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì tā huà zì zài tiān huò fù
或复现生四大王众天乃至他化自在天；或复
xiànshēng fàn zhòng tiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān huò fù xiànshēng kōng wú
现生梵众天乃至色究竟天；或复现生空无
biān chù tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān huò fù xiànzuò yù liú
边处天乃至非想非非想处天；或复现作预流、
yī lái bù huán ā luó hàn dú jué huò fù xiànzuò pú sà mó hē
一来、不还、阿罗汉、独觉；或复现作菩萨摩訶
sà cóng chū fā xīn xiū xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
萨，从初发心修行布施波罗蜜多乃至般若波罗
mì duō xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng xiū xíng sì
蜜多，修行四静虑、四无量、四无色定，修行四
niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě
念住乃至八圣道支，修行空、无相、无愿解
tuō mén xué zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng xué zhù zhēn rú nǎi
脱门，学住内空乃至无性自性空，学住真如乃
zhì bù sī yì jiè xué zhù kǔ jí miè dào shèng dì qù rù
至不思議界，学住苦、集、灭、道圣谛，趣入
pú sà zhèng xìng lí shēng xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yīn fā
菩萨正性离生，修行极喜地乃至法云地，引发
zhǒng zhǒng shū shèng shén tōng fàng dà guāng míng zhào zhū shì jiè chéng
种种殊胜神通，放大光明照诸世界，成
shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ yóu xì yī qiè jìng lǜ jiě tuō děng chí
熟有情、严净佛土，游戏一切静虑、解脱、等持、
děng zhì zhū tuó luó ní jí sān mó dì xiū xíng zhǒng zhǒng zhū fó gōng
等至、诸陀罗尼及三摩地，修行种种诸佛功
dé huò fù huànzuò rú lái xíng xiàng jù sān shí èr dà zhàng fū xiàng
德；或复幻作如来形像，具三十二大丈夫相，
bā shí suí hǎo yuán mǎn zhuāng yán chéng jiù shí lì sì wú suǒ wèi
八十随好圆满庄严，成就十力、四无所畏、
sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú
四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不
gòng fǎ wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yī qiè zhì dào xiàng zhì
共法、无忘失法、恒住舍性、一切智、道相智、

yī qiè xiàng zhì děng wú liàng wú biān bù kě sī yì shū shèng gōng dé
一切相智等无量无边不可思议殊胜功德。

shàn xiàn rú shì huàn shī huò bǐ dì zǐ wèi huò tā gù zài
“善现，如是幻师或彼弟子为惑他故，在
zhòng rén qián huàn zuò cǐ děng zhū huàn huà shì qí zhōng wú zhì nán nǚ
众人前幻作此等诸幻化事，其中无智男女
dà xiǎo jiàn shì shì yǐ xián jīng tàn yán qí zāi cǐ rén miào jiě zhòng
大小见是事已，咸惊叹言：‘奇哉！此人妙解众
jì néng zuò zhǒng zhǒng shèn xī yǒu shì nǎi zhì néng zuò rú lái zhī shēn
技⁵，能作种种甚希有事，乃至能作如来之身，
xiàng hǎo zhuāng yán jù zhū gōng dé lìng zhòng huān lè zì xiǎn jì néng
相好庄严具诸功德，令众欢乐自显技能。’
qí zhōng yǒu zhì jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi shèn wéi shén yì rú
其中有智见此已，作是思惟：‘甚为神异！如
hé cǐ rén néng xiàn shì shì qí zhōng suī wú shí shì kě dé ér lìng yú
何此人能现是事，其中虽无实事可得，而令愚
rén mí miù huān yuè yú wú shí wù qǐ shí wù xiǎng wéi yǒu zhì zhě
人迷谬欢悦，于无实物起实物想？’唯有智者
liǎo dá jiē kōng suī yǒu jiàn wén ér wú zhí zhuó
了达皆空，虽有见闻而无执著。

大般若波罗蜜多经卷第四百七十二

⁵ 大正藏：伎；永乐北藏及龙藏：技

⁶ 大正藏：伎；永乐北藏及龙藏：技

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi qī shí sān
大般若波罗蜜多经卷第四百七十三

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn shàn dá pǐn dì qī shí qī zhī sān
第二分善达品第七十七之三

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí suī bú jiàn fǎ jiè lí zhū fǎ yǒu bú jiàn zhū fǎ lí fǎ jiè
蜜多时，虽不见法界离诸法有，不见诸法离法界
yǒu bú jiàn yǒu qíng jí bǐ shī shè shí shì kě dé ér néng fā shēng fāng
有，不见有情及彼施設实事可得，而能发生方
biàn shàn qiǎo zì xiū xíng liù bō luó mì duō yì quàn tā xiū xíng liù bō
便善巧，自修行六波罗蜜多，亦劝他修行六波
luó mì duō wú dào chēng yáng xiū xíng liù bō luó mì duō fǎ huān xǐ zàn
罗蜜多，无倒称扬修行六波罗蜜多法，欢喜赞
tàn xiū xíng liù bō luó mì duō zhě zì shòu chí shí shàn yè dào yì quàn
叹修行六波罗蜜多者；自受持十善业道，亦劝
tā shòu chí shí shàn yè dào wú dào chēng yáng shòu chí shí shàn yè dào
他受持十善业道，无倒称扬受持十善业道
fǎ huān xǐ zàn tàn shòu chí shí shàn yè dào zhě zì shòu chí wǔ jiè
法，欢喜赞叹受持十善业道者；自受持五戒，
yì quàn tā shòu chí wǔ jiè wú dào chēng yáng shòu chí wǔ jiè fǎ huān
亦劝他受持五戒，无倒称扬受持五戒法，欢
xǐ zàn tàn shòu chí wǔ jiè zhě zì shòu chí bā jiè yì quàn tā shòu chí
喜赞叹受持五戒者；自受持八戒，亦劝他受持
bā jiè wú dào chēng yáng shòu chí bā jiè fǎ huān xǐ zàn tàn shòu chí
八戒，无倒称扬受持八戒法，欢喜赞叹受持
bā jiè zhě zì shòu chí chū jiā jiè yì quàn tā shòu chí chū jiā jiè
八戒者；自受持出家戒，亦劝他受持出家戒，
wú dào chēng yáng shòu chí chū jiā jiè fǎ huān xǐ zàn tàn shòu chí chū jiā
无倒称扬受持出家戒法，欢喜赞叹受持出家
jiè zhě zì xiū xíng sì jìng lù yì quàn tā xiū xíng sì jìng lù wú dào
戒者；自修行四静虑，亦劝他修行四静虑，无倒

chēngyáng xiū xíng sì jìng lǜ fǎ huān xǐ zàn tàn xiū xíng sì jìng lǜ zhě
称 扬修行四静虑法，欢喜赞叹修行四静虑者；
zì xiū xíng sì wú liàng yì quàn tā xiū xíng sì wú liàng wú dào chēng
自修行四无量，亦劝他修行四无量，无倒称
yáng xiū xíng sì wú liàng fǎ huān xǐ zàn tàn xiū xíng sì wú liàng zhě zì
扬修行四无量法，欢喜赞叹修行四无量者；自
xiū xíng sì wú sè dìng yì quàn tā xiū xíng sì wú sè dìng wú dào chēng
修行四无色定，亦劝他修行四无色定，无倒称
yáng xiū xíng sì wú sè dìng fǎ huān xǐ zàn tàn xiū xíng sì wú sè dìng zhě
扬修行四无色定法，欢喜赞叹修行四无色定者；
zì xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì quàn tā xiū xíng sì
自修行四念住乃至八圣道支，亦劝他修行四
niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wú dào chēng yáng xiū xíng sì niàn zhù nǎi
念住乃至八圣道支，无倒称 扬修行四念住乃
zhì bā shèng dào zhī fǎ huān xǐ zàn tàn xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā
至八圣道支法，欢喜赞叹修行四念住乃至八
shèng dào zhī zhě zì xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
圣道支者；自修行空、无相、无愿解脱门，
yì quàn tā xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú dào chēng
亦劝他修行空、无相、无愿解脱门，无倒称
yáng xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén fǎ huān xǐ zàn tàn
扬修行空、无相、无愿解脱门法，欢喜赞叹
xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zhě zì ān zhù nèi kōng nǎi
修行空、无相、无愿解脱门者；自安住内空乃
zhì wú xìng zì xìng kōng yì quàn tā ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
至无性自性空，亦劝他安住内空乃至无性自性
kōng wú dào chēng yáng ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng fǎ
空，无倒称 扬安住内空乃至无性自性空法，
huān xǐ zàn tàn ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhě zì ān zhù
欢喜赞叹安住内空乃至无性自性空者；自安住
zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì quàn tā ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī
真如乃至不思議界，亦劝他安住真如乃至不思
yì jiè wú dào chēng yáng ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè fǎ
议界，无倒称 扬安住真如乃至不思議界法，
huān xǐ zàn tàn ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zhě zì ān zhù kǔ
欢喜赞叹安住真如乃至不思議界者；自安住苦、
jí miè dào shèng dì yì quàn tā ān zhù kǔ jí miè dào
集、灭、道圣谛，亦劝他安住苦、集、灭、道

shèng dì wú dào chēng yáng ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì fǎ
圣 谛，无 倒 称 扬 安 住 苦、集、灭、道 圣 谛 法，
huān xǐ zàn tàn ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì zhě zì xiū xíng
欢 喜 赞 叹 安 住 苦、集、灭、道 圣 谛 者；自 修 行
bā jiě tuō yì quàn tā xiū xíng bā jiě tuō wú dào chēng yáng xiū xíng bā
八 解 脱，亦 劝 他 修 行 八 解 脱，无 倒 称 扬 修 行 八
jiě tuō fǎ huān xǐ zàn tàn xiū xíng bā jiě tuō zhě zì xiū xíng bā shèng
解 脱 法，欢 喜 赞 叹 修 行 八 解 脱 者；自 修 行 八 胜
chù yì quàn tā xiū xíng bā shèng chù wú dào chēng yáng xiū xíng bā shèng
处，亦 劝 他 修 行 八 胜 处，无 倒 称 扬 修 行 八 胜
chù fǎ huān xǐ zàn tàn xiū xíng bā shèng chù zhě zì xiū xíng jiǔ cì dì
处 法，欢 喜 赞 叹 修 行 八 胜 处 者；自 修 行 九 次 第
dìng yì quàn tā xiū xíng jiǔ cì dì dìng wú dào chēng yáng xiū xíng jiǔ
定，亦 劝 他 修 行 九 次 第 定，无 倒 称 扬 修 行 九
cì dì dìng fǎ huān xǐ zàn tàn xiū xíng jiǔ cì dì dìng zhě zì xiū xíng shí
次 第 定 法，欢 喜 赞 叹 修 行 九 次 第 定 者；自 修 行 十
biàn chù yì quàn tā xiū xíng shí biàn chù wú dào chēng yáng xiū xíng shí
遍 处，亦 劝 他 修 行 十 遍 处，无 倒 称 扬 修 行 十
biàn chù fǎ huān xǐ zàn tàn xiū xíng shí biàn chù zhě zì xiū xíng pú sà
遍 处 法，欢 喜 赞 叹 修 行 十 遍 处 者；自 修 行 菩 萨
shí dì yì quàn tā xiū xíng pú sà shí dì wú dào chēng yáng xiū xíng pú
十 地，亦 劝 他 修 行 菩 萨 十 地，无 倒 称 扬 修 行 菩
sà shí dì fǎ huān xǐ zàn tàn xiū xíng pú sà shí dì zhě zì xiū xíng yī
萨 十 地 法，欢 喜 赞 叹 修 行 菩 萨 十 地 者；自 修 行 一
qiè tuó luó ní mén yì quàn tā xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén wú dào
切 陀 罗 尼 门，亦 劝 他 修 行 一 切 陀 罗 尼 门，无 倒
chēng yáng xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén fǎ huān xǐ zàn tàn xiū xíng yī
称 扬 修 行 一 切 陀 罗 尼 门 法，欢 喜 赞 叹 修 行 一
qiè tuó luó ní mén zhě zì xiū xíng yī qiè sān mó dì mén yì quàn tā
切 陀 罗 尼 门 者；自 修 行 一 切 三 摩 地 门，亦 劝 他
xiū xíng yī qiè sān mó dì mén wú dào chēng yáng xiū xíng yī qiè sān mó
修 行 一 切 三 摩 地 门，无 倒 称 扬 修 行 一 切 三 摩
dì mén fǎ huān xǐ zàn tàn xiū xíng yī qiè sān mó dì mén zhě zì yuán
地 门 法，欢 喜 赞 叹 修 行 一 切 三 摩 地 门 者；自 圆
mǎn wǔ yǎn yì quàn tā yuán mǎn wǔ yǎn wú dào chēng yáng yuán mǎn
满 五 眼，亦 劝 他 圆 满 五 眼，无 倒 称 扬 圆 满
wǔ yǎn fǎ huān xǐ zàn tàn yuán mǎn wǔ yǎn zhě zì yuán mǎn liù shén
五 眼 法，欢 喜 赞 叹 圆 满 五 眼 者；自 圆 满 六 神

tōng yì quàn tā yuánmǎn liù shéntōng wú dào chēng yáng yuánmǎn liù
通，亦劝他圆满六神通，无倒称扬圆满六
shéntōng fǎ huān xǐ zàn tàn yuánmǎn liù shéntōng zhě zì yuánmǎn rú
神通法，欢喜赞叹圆满六神通者；自圆满如
lái shí lì yì quàn tā yuánmǎn rú lái shí lì wú dào chēng yáng yuán
来十力，亦劝他圆满如来十力，无倒称扬圆
mǎn rú lái shí lì fǎ huān xǐ zàn tàn yuánmǎn rú lái shí lì zhě zì
满如来十力法，欢喜赞叹圆满如来十力者；自
yuánmǎn sì wú suǒ wèi yì quàn tā yuánmǎn sì wú suǒ wèi wú dào
圆满四无所畏，亦劝他圆满四无所畏，无倒
chēng yáng yuánmǎn sì wú suǒ wèi fǎ huān xǐ zàn tàn yuánmǎn sì wú
称扬圆满四无所畏法，欢喜赞叹圆满四无
suǒ wèi zhě zì yuánmǎn sì wú ài jiě yì quàn tā yuánmǎn sì wú ài
所畏者；自圆满四无碍解，亦劝他圆满四无碍
jiě wú dào chēng yáng yuánmǎn sì wú ài jiě fǎ huān xǐ zàn tàn yuán
解，无倒称扬圆满四无碍解法，欢喜赞叹圆
mǎn sì wú ài jiě zhě zì yuánmǎn dà cí dà bēi dà xǐ dà
满四无碍解者；自圆满大慈、大悲、大喜、大
shě yì quàn tā yuánmǎn dà cí dà bēi dà xǐ dà shě wú
舍，亦劝他圆满大慈、大悲、大喜、大舍，无
dào chēng yáng yuánmǎn dà cí dà bēi dà xǐ dà shě fǎ huān
倒称扬圆满大慈、大悲、大喜、大舍法，欢
xǐ zàn tàn yuánmǎn dà cí dà bēi dà xǐ dà shě zhě zì yuán
喜赞叹圆满大慈、大悲、大喜、大舍者；自圆
mǎn shí bā fó bú gòng fǎ yì quàn tā yuánmǎn shí bā fó bú gòng fǎ
满十八佛不共法，亦劝他圆满十八佛不共法，
wú dào chēng yáng yuánmǎn shí bā fó bú gòng fǎ fǎ huān xǐ zàn tàn
无倒称扬圆满十八佛不共法法，欢喜赞叹
yuánmǎn shí bā fó bú gòng fǎ zhě zì yuánmǎn wú wàng shī fǎ yì
圆满十八佛不共法者；自圆满无忘失法，亦
quàn tā yuánmǎn wú wàng shī fǎ wú dào chēng yáng yuánmǎn wú wàng
劝他圆满无忘失法，无倒称扬圆满无忘
shī fǎ fǎ huān xǐ zàn tàn yuánmǎn wú wàng shī fǎ zhě zì yuánmǎn
失法法，欢喜赞叹圆满无忘失法者；自圆满
héng zhù shě xìng yì quàn tā yuánmǎn héng zhù shě xìng wú dào chēng
恒住舍性，亦劝他圆满恒住舍性，无倒称
yáng yuánmǎn héng zhù shě xìng fǎ huān xǐ zàn tàn yuánmǎn héng zhù shě
扬圆满恒住舍性法，欢喜赞叹圆满恒住舍

xìngzhě zì yuánmǎn yī qiè zhì yì quàn tā yuánmǎn yī qiè zhì wú
性者；自圆满一切智，亦劝他圆满一切智，无
dào chēng yáng yuánmǎn yī qiè zhì fǎ huān xǐ zàn tàn yuánmǎn yī qiè
倒称扬圆满一切智法，欢喜赞叹圆满一切
zhì zhě zì yuánmǎn dào xiàng zhì yì quàn tā yuánmǎn dào xiàng zhì
智者；自圆满道相智，亦劝他圆满道相智，
wú dào chēng yáng yuánmǎn dào xiàng zhì fǎ huān xǐ zàn tàn yuánmǎn dào
无倒称扬圆满道相智法，欢喜赞叹圆满道
xiàng zhì zhě zì yuánmǎn yī qiè xiàng zhì yì quàn tā yuánmǎn yī qiè
相智者；自圆满一切相智，亦劝他圆满一切
xiàng zhì wú dào chēng yáng yuánmǎn yī qiè xiàng zhì fǎ huān xǐ zàn
相智，无倒称扬圆满一切相智法，欢喜赞
tàn yuánmǎn yī qiè xiàng zhì zhě zì yuánmǎn sān shí èr dà shì xiàng
叹圆满一切相智者；自圆满三十二大士相、
bā shí suí hǎo yì quàn tā yuánmǎn sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí
八十随好，亦劝他圆满三十二大士相、八十随
hǎo wú dào chēng yáng yuánmǎn sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
好，无倒称扬圆满三十二大士相、八十随好
fǎ huān xǐ zàn tàn yuánmǎn sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo zhě
法，欢喜赞叹圆满三十二大士相、八十随好者。

shànxiàn ruòzhēn fǎ jiè chū zhōng hòu jì yǒuchābié zhě
“善现，若真法界初、中、后际有差别者，

zé zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bù néng shī
则诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不能施
shè fāngbiàn shànqiǎo wèi zhū yǒuqíng shuō zhēn fǎ jiè yán jìng fó tǔ
设方便善巧，为诸有情说真法界，严净佛土、
chéngshú yǒuqíng xiū zhū pú sà mó hē sà xíng zhèng dé wú shàngzhèng
成熟有情，修诸菩萨摩诃萨行，证得无上正
děng pú tí néng jìn wèi lái lì lè yī qiè yǐ zhēn fǎ jiè chū zhōng
等菩提，能尽未来利乐一切。以真法界初、中、
hòu jì cháng wú chābié shì gù pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
后际常无差别，是故菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí néng shàn shī shè fāngbiàn shànqiǎo wèi zhū yǒuqíng shuō zhēn
蜜多时，能善设方便善巧，为诸有情说真
fǎ jiè yán jìng fó tǔ chéngshú yǒuqíng xiū zhū pú sà mó hē sà
法界，严净佛土、成熟有情，修诸菩萨摩诃萨
xíng zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí néng jìn wèi lái lì lè yī
行，证得无上正等菩提，能尽未来利乐一

qiè
切。”

dì èr fēn shí jì pǐn dì qī shí bā zhī yī
第二分实际品第七十八之一

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò zhū yǒuqíng
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若诸有情、
yǒuqíng shī shè jù bì jìng bù kě dé zhū pú sà mó hē sà wèishéi gù
有情施設俱毕竟不可得，诸菩萨摩诃萨为谁故
xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō
行甚深般若波罗蜜多？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà dàn yǐ shí jì wéiliàng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨但以实际为量
gù xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō shànxiāndāng zhī ruò yǒuqíng jì
故行甚深般若波罗蜜多。善现当知！若有情际
yì shí jì zhě zhū pú sà mó hē sà zé bù yīngxíngshēnshēn bō rě bō
异实际者，诸菩萨摩诃萨则不应行甚深般若波
luó mì duō yǐ yǒuqíng jì bú yì shí jì shì gù pú sà mó hē sà
罗蜜多，以有情际不异实际，是故菩萨摩诃萨
zhòngwèi zhū yǒuqíng xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō fù cì shànxiàn
众为诸有情行深般若波罗蜜多。复次，善现，
zhū pú sà mó hē sà xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō shí yǐ bú huài shí
诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，以不坏实
jì fǎ ān lì yǒuqíng lìng zhù shí jì
际法，安立有情令住实际。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yǒuqíng jì jí shì shí jì
具寿善现复白佛言：“若有情际即是实际，
yún hé pú sà mó hē sà xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō shí yǐ bú huài
云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，以不坏
shí jì fǎ ān lì yǒuqíng lìng zhù shí jì shì zūn ruò pú sà mó hē
实际法，安立有情令住实际？世尊！若菩萨摩诃
sà xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō shí ān lì yǒuqíng lìng zhù shí jì zé
萨行深般若波罗蜜多时，安立有情令住实际，则
wéi ān lì shí jì lìng zhù shí jì shì zūn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn
为安立实际令住实际。世尊！若菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí ān lì shí jì lìng zhù shí jì zé wéi ān lì
般若波罗蜜多时，安立实际令住实际，则为安立

zì xìng lìng zhù zì xìng rán lǐ bù yīng ān lì zì xìng lìng zhù zì xìng yún
自性令住自性，然理不应安立自性令住自性，云
hé kě shuō zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yǐ
何可说诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，以
bú huài shí jì fǎ ān lì yǒu qíng lìng zhù shí jì
不坏实际法，安立有情令住实际？”

fó gào shàn xiàn bù kě ān lì shí jì lìng zhù shí jì yì bù
佛告善现：“不可安立实际令住实际，亦不

kě ān lì zì xìng lìng zhù zì xìng rán zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō
可安立自性令住自性，然诸菩萨摩诃萨行深般
rě bō luó mì duō shí yǒu fāng biàn shàn qiǎo gù néng ān lì yǒu qíng lìng
若波罗蜜多时，有方便善巧故，能安立有情令
zhù shí jì ér yǒu qíng jì bú yì shí jì yǒu qíng jì yǔ shí jì wú èr
住实际，而有情际不异实际，有情际与实际无二
wú èr chù
无二处。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé děng míng wéi zhū pú sà mó
具寿善现复白佛言：“何等名为诸菩萨摩

hē sà fāng biàn shàn qiǎo zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
诃萨方便善巧？诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí yóu cǐ fāng biàn shàn qiǎo lì gù ān lì yǒu qíng lìng zhù shí
蜜多时，由此方便善巧力故，安立有情令住实
jì ér néng bú huài shí jì zhī xiàng
际，而能不坏实际之相？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí chéng jiù rú shì fāng biàn shàn qiǎo yóu cǐ fāng biàn shàn qiǎo lì
多时，成就如是方便善巧，由此方便善巧力
gù ān lì yǒu qíng lìng zhù bù shī jì ān lì yǐ wèi shuō bù shī qián
故，安立有情令住布施。既安立已，为说布施前、
hòu zhōng jì wú chā bié xiàng wèi zuò shì yán rú shì bù shī qián
后、中际无差别相，谓作是言：‘如是布施前、
hòu zhōng jì wú bù jiē kōng shī zhě shòu zhě shī suǒ dé guǒ yì
后、中际无不皆空，施者、受者、施所得果亦
fù jiē kōng rú shì yī qiè yú shí jì zhōng dōu wú suǒ yǒu jiē bù kě
复皆空，如是一切于实际中都无所有、皆不可
dé rǔ děng wù zhí bù shī shī zhě shòu zhě shī guǒ gè gè yǒu yì
得。汝等勿执布施、施者、受者、施果各各有异，

rǔ děng ruò néng bù zhí bù shī shī zhě shòu zhě shī guǒ gè yì
汝等若能不执布施、施者、受者、施果各异，
suǒ xiū shī fú zé qù gān lù dé gān lù guǒ dìng yǐ gān lù ér zuò hòu
所修施福则趣甘露得甘露果，定以甘露而作后
biān
边。

fù zuò shì yán rǔ děng yòng cǐ suǒ xiū bù shī wù qǔ sè
“复作是言：‘汝等用此所修布施，勿取色

nǎi zhì shí wù qǔ yǎn chù nǎi zhì yì chù wù qǔ sè chù nǎi zhì fǎ chù
乃至识，勿取眼处乃至意处，勿取色处乃至法处，
wù qǔ yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wù qǔ sè jiè nǎi zhì fǎ jiè wù qǔ yǎn
勿取眼界乃至意识界，勿取色界乃至法界，勿取眼
shí jiè nǎi zhì yì shí jiè wù qǔ yǎn chù nǎi zhì yì chù wù qǔ yǎn chù
识界乃至意识界，勿取眼触乃至意触，勿取眼触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wù
为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受，勿
qǔ dì jiè nǎi zhì shí jiè wù qǔ yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán wù qǔ
取地界乃至识界，勿取因缘乃至增上缘，勿取
cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ wù qǔ wú míng nǎi zhì lǎo sǐ wù qǔ bù shī
从缘所生诸法，勿取无明乃至老死，勿取布施
bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wù qǔ sì jìng lù sì wú
波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，勿取四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng wù qǔ sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wù
量、四无色定，勿取四念住乃至八圣道支，勿
qǔ kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wù qǔ nèi kōng nǎi zhì wú xìng
取空、无相、无愿解脱门，勿取内空乃至无性
zì xìng kōng wù qǔ zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wù qǔ kǔ jí
自性空，勿取真如乃至不思議界，勿取苦、集、
miè dào shèng dì wù qǔ bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù wù qǔ jìng
灭、道圣谛，勿取八解脱乃至十遍处，勿取净
guān dì nǎi zhì rú lái dì wù qǔ jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì wù qǔ
观地乃至如来地，勿取极喜地乃至法云地，勿取
yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén wù qǔ wǔ yǎn liù shén tōng
一切陀罗尼门、三摩地门，勿取五眼、六神通，
wù qǔ rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wù qǔ sān shí èr
勿取如来十力乃至十八佛不共法，勿取三十二
dà shì xiàng bā shí suí hǎo wù qǔ wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng
大士相、八十随好，勿取无忘失法、恒住舍性，

wù qǔ yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wù qǔ yù liú guǒ
勿取一切智、道相智、一切相智，勿取预流果
nǎi zhì dú jué pú tí wù qǔ yī qiè pú sà mó hē sà xíng wù qǔ zhū
乃至独觉菩提，勿取一切菩萨摩诃萨行，勿取诸
fó wú shàng zhèng děng pú tí wù qǔ shàn fēi shàn fǎ wù qǔ yǒu
佛无上正等菩提，勿取善、非善法，勿取有
jì wú jì fǎ wù qǔ yǒu lòu wú lòu fǎ wù qǔ shì jiān chū
记、无记法，勿取有漏、无漏法，勿取世间、出
shì jiān fǎ wù qǔ yǒu wéi wú wéi fǎ suǒ yǐ zhě hé yī qiè bù
世间法，勿取有为、无为法。所以者何？一切布
shī bù shī xìng kōng yī qiè shī zhě shī zhě xìng kōng yī qiè shòu zhě shòu
施布施性空，一切施者施者性空，一切受者受
zhě xìng kōng yī qiè shī guǒ shī guǒ xìng kōng kōng zhōng bù shī shī zhě
者性空，一切施果施果性空，空中布施、施者、
shòu zhě jí zhū shī guǒ jiē bù kě dé hé yǐ gù rú shì zhū fǎ chā
受者及诸施果皆不可得。何以故？如是诸法差
bié zì xìng jiē bì jìng kōng bì jìng kōng zhōng rú shì zhū fǎ bù kě dé gù
别自性皆毕竟空，毕竟空中如是诸法不可得故。
yóu cǐ zhū fǎ bù kě dé gù yú suǒ qǔ fǎ yì bù kě dé
由此诸法不可得故，余所取法亦不可得。’

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí chéng jiù rú shì fāng biàn shàn qiǎo yóu cǐ fāng biàn shàn qiǎo
蜜多时，成就如是方便善巧，由此方便善巧
lì gù ān lì yǒu qíng lìng zhù jìng jiè jì ān lì yǐ fù zuò shì yán
力故，安立有情令住净戒。既安立已，复作是言：

rǔ děng jīn zhě yú zhū yǒu qíng yīng shēn cí mǐn lí duàn shēng mìng
‘汝等今者于诸有情应深慈愍，离断生命，

guǎng shuō nǎi zhì yīng lí xié jiàn xiū xíng zhèng jiàn suǒ yǐ zhě hé rú
广说乃至应离邪见修行正见。所以者何？如

shì zhū fǎ dōu wú zì xìng rǔ děng bù yīng fēn bié zhí zhuó rǔ děng fù
是诸法都无自性，汝等不应分别执著。汝等复

yīng rú shí guān chá hé fǎ míng shēng yù duàn qí mìng fù yǐ hé
应如实观察，何法名生欲断其命？复以何

yuán ér duàn bǐ mìng guǎng shuō nǎi zhì hé fǎ míng wéi suǒ xié jiàn jìng
缘而断彼命？广说乃至何法名为所邪见境

yù qǐ xié jiàn fù yǐ hé yuán ér qǐ xié jiàn rú shì yī qiè zì xìng
欲起邪见？复以何缘而起邪见？如是一切自性

jiē kōng
皆空。’

shànxiàn shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多

shí chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo néngshànchéngshú zhū yǒuqíng
时，成就如是方便善巧，能善成熟诸有情

lèi yǐ wú liàngmén wèishuō bù shī jí jìng jiè guǒ jù bù kě dé lìng
类，以无量门为说布施及净戒果俱不可得，令

zhī bù shī jí jìng jiè guǒ zì xìng jiē kōng bǐ jì liǎo zhī suǒ xiū bù shī
知布施及净戒果自性皆空。彼既了知所修布施

jí jìng jiè guǒ zì xìngkōng yǐ néng yú qí zhōng bù shēng zhí zhuó yóu
及净戒果自性空已，能于其中不生执著，由

bù zhí zhuó xīn wú sǎnlùn wú sǎnlùn gù néng fā miào huì yóu cǐ miào
不执著心无散乱，无散乱故能发妙慧，由此妙

huì yǒngduàn suí mián jí zhū chán yǐ rù wú yú yī bō niè pán jiè
慧永断随眠及诸缠已，入无余依般涅槃界。

shànxiàn rú shì yī shì sù shuō bù yī shèng yì suǒ yǐ zhě
“善现，如是依世俗说不依胜义。所以者

hé kōngzhōng wú yǒushǎo fǎ kě dé ruò yǐ niè pán ruò dāng niè
何？空中无有少法可得，若已涅槃、若当涅

pán ruò jīn niè pán ruò niè pánzhě ruò yóu cǐ gù dé bō niè pán
槃、若今涅槃、若涅槃者、若由此故得般涅槃，

rú shì yī qiē dōu wú suǒ yǒu jiē bì jìngkōng bì jìngkōngxìng jí shì niè
如是一切都无所有、皆毕竟空，毕竟空性即是涅

pán lí cǐ niè pán wú bié yǒu fǎ
槃，离此涅槃无别有法。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo yóu cǐ fāngbiànshànqiǎo
蜜多时，成就如是方便善巧，由此方便善巧

lì gù jiàn zhū yǒuqíng xīn duōchēnfèn shēnshēng cí mǐnfāngbiànjiào
力故，见诸有情心多瞋忿，深生慈愍方便教

jiè zuò rú shì yán rǔ děng jīn zhě yīng xiū ān rěn lè ān rěn fǎ
诫，作如是言：‘汝等今者应修安忍乐安忍法，

tiáo fú qí xīn shòu ān rěn xíng rǔ suǒ chēn fǎ zì xìng jiē kōng yún hé
调伏其心受安忍行。汝所瞋法自性皆空，云何

yú zhōng ér shēngchēnfèn rǔ děng fù yīng rú shí guānchá wǒ yóu
于中而生瞋忿？汝等复应如实观察，我由

hé fǎ ér shēng chēn fèn shéi néng chēn fèn chēn fèn yú shéi rú
何法而生瞋忿？谁能瞋忿？瞋忿于谁？如
shì zhū fǎ jiē běn xìng kōng běn xìng kōng fǎ wèi céng bù kōng rú shì kōng
是诸法皆本性空，本性空法未曾不空。如是空
xìng fēi fó suǒ zuò fēi pú sà zuò fēi dú jué zuò fēi shēng wén zuò
性非佛所作，非菩萨作，非独觉作，非声闻作，
yì fēi tiān lóng zhū shén yào chā jiàn dá fù ā sù luò jiē
亦非天、龙、诸神、药叉、健达缚、阿素洛、揭
lù tú jǐn nà luò mò hū luò qié rén fēi rén zuò yì fēi sì dà
路荼、紧捺洛、莫呼洛伽、人非人作，亦非四大
wáng zhòng tiān nǎi zhì tā huà zì zài tiān zuò yì fēi fàn zhòng tiān nǎi zhì
王众天乃至他化自在天作，亦非梵众天乃至
sè jiū jìng tiān zuò yì fēi kōng wú biān chù tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi
色究竟天作，亦非空无边处天乃至非想非非
xiǎng chù tiān zuò rǔ děng fù yīng rú shí guān chá rú shì chēn fèn yóu hé
想处天作。汝等复应如实观察，如是瞋忿由何
ér shēng wéi shǔ yú shéi fù yú shéi qǐ dāng huò hé guǒ xiàn
而生？为属于谁？复于谁起？当获何果？现
dé hé lì shì yī qiè fǎ jiē běn xìng kōng fēi kōng xìng zhōng yǒu suǒ
得何利？是一切法皆本性空，非空性中有所
chēn fèn gù yīng ān rěn yǐ zì ráo yì
瞋忿，故应安忍以自饶益。’

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí chéng jiù zuì shèng fāng biàn shàn qiǎo ān lì yǒu qíng yú xìng
蜜多时，成就最胜方便善巧，安立有情于性
kōng lǐ xìng kōng yīn guǒ jiàn yǐ wú shàng zhèng děng pú tí shì xiàn
空理、性空因果，渐以无上正等菩提示现、
quàn dǎo zàn lì qīng xǐ lìng shàn ān zhù sù néng zhèng dé shàn
劝导、赞励、庆喜，令善安住速能证得。善
xiàn rú shì yī shì sù shuō bù yī shèng yì suǒ yǐ zhě hé běn xìng
现，如是依世俗说不依胜义。所以者何？本性
kōng zhōng néng dé suǒ dé dé chù dé shí yī qiè fēi yǒu shàn xiàn
空中能得、所得、得处、得时一切非有。善现
dāng zhī shì míng shí jì běn xìng kōng lǐ zhū pú sà mó hē sà wèi yù
当知！是名实际本性空理。诸菩萨摩诃萨为欲
ráo yì zhū yǒu qíng gù yī cǐ shí jì běn xìng kōng lǐ xíng shēn bō rě bō
饶益诸有情故，依此实际本性空理行深般若波

luó mì duō bù dé yǒuqíng jí bǐ shī shè hé yǐ gù shànxiàn yǐ
罗蜜多，不得有情及彼施設。何以故？善现，以
yī qiè fǎ lí yǒuqíng gù yǒuqíng lí gù fǎ bù kě dé fǎ jí yǒuqíng
一切法离有情故，有情离故法不可得，法及有情
xiāngdài lì gù
相待立故。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo yóu cǐ fāngbiànshànqiǎo
蜜多时，成就如是方便善巧，由此方便善巧

lì gù jiàn zhū yǒuqíngshēn xīn xiè dài tuì shī jīng jìn fāngbiànquàndǎo
力故，见诸有情身心懈怠退失精进，方便劝导

lìng qí fā qǐ shēn xīn jīng jìn xiū zhū shàn fǎ zuò rú shì yán zhū shàn
令其发起身心精进修诸善法，作如是言：‘诸善

nán zǐ yīngshēn xìn shòu běnxìng kōng zhōng wú xiè dài fǎ wú xiè dài zhě
男子！应深信受本性空中无懈怠法、无懈怠者、

wú xiè dài chù wú xiè dài shí wú yóu cǐ fǎ fā shēng xiè dài rú shì
无懈怠处、无懈怠时、无由此法发生懈怠，如是

yī qiè běnxìng jiē kōng bú yuè kōng lǐ rǔ děng yīng fā shēn xīn jīng jìn
一切本性皆空不越空理。汝等应发身心精进，

shě zhū xiè dài qín xiū shàn fǎ wèi xiū bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō
舍诸懈怠勤修善法，谓修布施波罗蜜多乃至般

rě bō luó mì duō ruò xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
若波罗蜜多，若修四静虑、四无量、四无色定，

ruò xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ruò xiū kōng wú xiàng wú
若修四念住乃至八圣道支，若修空、无相、无

yuàn jiě tuō mén ruò zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò zhù zhēn
愿解脱门，若住内空乃至无性自性空，若住真

rú nǎi zhì bù sī yì jiè ruò zhù kǔ jí miè dào shèng dì
如乃至不思議界，若住苦、集、灭、道圣谛，

ruò xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù ruò xiū jìng guān dì nǎi zhì rú lái
若修八解脱乃至十遍处，若修净观地乃至如来

dì ruò xiū jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò xiū yī qiè tuó luó ní mén
地，若修极喜地乃至法云地，若修一切陀罗尼门、

sān mó dì mén ruò xiū wǔ yǎn liù shéntōng ruò xiū rú lái shí lì nǎi
三摩地门，若修五眼、六神通，若修如来十力乃

zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò xiū sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí
至十八佛不共法，若修三十二大士相、八十随

hǎo ruò xiū wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng ruò xiū yī qiè zhì
好，若修无忘失法、恒住舍性，若修一切智、
dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò xiū yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí
道相智、一切相智，若修预流果乃至独觉菩提，
ruò xiū yī qiè pú sà mó hē sà xíng ruò xiū zhū fó wú shàngzhèngděng
若修一切菩萨摩诃萨行，若修诸佛无上正等
pú tí ruò xiū zhū yú wú liàng fó fǎ yīng qín jīng jìn wù shēng xiè dài
菩提，若修诸余无量佛法，应勤精进勿生懈怠，
ruò shēng xiè dài shòu kǔ wú qióng zhū shàn nán zǐ shì yī qiè fǎ jiē běn
若生懈怠受苦无穷。诸善男子！是一切法皆本
xìng kōng wú zhū zhàng ài rǔ děng yīng guān běn xìng kōng lǐ wú zhàng ài
性空无诸障碍，汝等应观本性空理无障碍
zhōng wú xiè dài fǎ wú xiè dài zhě cǐ chù shí yuán yì bù kě
中无懈怠法、无懈怠者，此处、时、缘亦不可
dé
得。’

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí chéng jiù shū shèng fāng biàn shàn qiǎo ān lì yǒu qíng lìng zhù
蜜多时，成就殊胜方便善巧，安立有情令住
zhū fǎ běn xìng kōng lǐ suī lìng ān zhù ér wú èr xiǎng suǒ yǐ zhě hé
诸法本性空理，虽令安住而无二想。所以者何？
běn xìng kōng lǐ wú èr wú bié fēi wú èr fǎ kě yú qí zhōng ér zuò èr
本性空理无二无别，非无二法可于其中而作二
xiǎng
想。

fù cì shàn xiàn shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，是菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō yī běn xìng kōng jiào jiè jiào shòu zhū yǒu qíng lèi lìng qín xiū xué
蜜多，依本性空教诫教授诸有情类令勤修学，
wèi zuò shì yán zhū shàn nán zǐ rǔ yú shàn fǎ dāng qín jīng jìn ruò
谓作是言：‘诸善男子！汝于善法当勤精进，若
xiū bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō shí yú cǐ zhū
修布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多时，于此诸
fǎ bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng ruò xiū sì jìng lǜ sì wú liàng
法不应思惟二、不二相；若修四静虑、四无量、
sì wú sè dìng shí yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng ruò
四无色定时，于此诸法不应思惟二、不二相；若

xiū sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī shí yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi
修四念住乃至八圣道支时，于此诸法不应思惟
èr bú èr xiàng ruò xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shí
二、不二相；若修空、无相、无愿解脱门时，
yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng ruò zhù nèi kōng nǎi zhì
于此诸法不应思惟二、不二相；若住内空乃至
wú xìng zì xìng kōng shí yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng
无性自性空时，于此诸法不应思惟二、不二相；
ruò zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè shí yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi
若住真如乃至不思議界时，于此诸法不应思惟
èr bú èr xiàng ruò zhù kǔ jí miè dào shèng dì shí yú
二、不二相；若住苦、集、灭、道圣谛时，于
cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng ruò xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí
此诸法不应思惟二、不二相；若修八解脱乃至十
biànchù shí yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng ruò xiū jìng
遍处时，于此诸法不应思惟二、不二相；若修净
guān dì nǎi zhì rú lái dì shí bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng ruò
观地乃至如来地时，不应思惟二、不二相；若
xiū jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì shí yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi èr
修极喜地乃至法云地时，于此诸法不应思惟二、
bú èr xiàng ruò xiū yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén shí yú
不二相；若修一切陀罗尼门、三摩地门时，于
cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng ruò xiū wǔ yǎn liù shén
此诸法不应思惟二、不二相；若修五眼、六神
tōng shí yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng ruò xiū rú lái
通时，于此诸法不应思惟二、不二相；若修如来
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shí yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi
十力乃至十八佛不共法时，于此诸法不应思惟
èr bú èr xiàng ruò xiū sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo shí
二、不二相；若修三十二大士相、八十随好时，
yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng ruò xiū wú wàng shī fǎ
于此诸法不应思惟二、不二相；若修无忘失法、
héngzhù shěxìng shí yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng
恒住舍性时，于此诸法不应思惟二、不二相；
ruò xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shí yú cǐ zhū fǎ
若修一切智、道相智、一切相智时，于此诸法
bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng ruò xiū yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí
不应思惟二、不二相；若修预流果乃至独觉菩提

shí yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng ruò xiū yī qiè pú
时，于此诸法不应思惟二、不二相；若修一切菩
sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí shí yú cǐ zhū fǎ
萨摩诃萨行、诸佛无上正等菩提时，于此诸法
bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng ruò xiū zhū yú wú liàng fó fǎ shí
不应思惟二、不二相；若修诸余无量佛法时，
yú cǐ zhū fǎ bù yīng sī wéi èr bú èr xiàng hé yǐ gù shànán
于此诸法不应思惟二、不二相。何以故？善男
zǐ rú shì zhū fǎ jiē běnxìngkōng běnxìngkōng lǐ bù yīng sī wéi èr
子！如是诸法皆本性空，本性空理不应思惟二、
bú èr gù
不二故。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō chéng jiù shūshèngfāngbiànshànqiǎo xíng pú sà xíngchéngshú
蜜多，成就殊胜方便善巧，行菩萨行成熟
yǒuqíng zhū yǒuqíng lèi jì chéngshú yǐ suí qí suǒ yīng jiàn cì ān lì
有情，诸有情类既成熟已，随其所应渐次安立，
huò lìng zhù yù liú guǒ huò lìng zhù yī lái guǒ huò lìng zhù bù huánguǒ
或令住预流果，或令住一来果，或令住不还果，
huò lìng zhù ā luó hàn guǒ huò lìng zhù dú jué pú tí huò lìng zhù pú sà
或令住阿罗汉果，或令住独觉菩提，或令住菩萨
shèng wèi huò lìng zhù wú shàngzhèngděng pú tí
胜位，或令住无上正等菩提。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo yóu cǐ fāngbiànshànqiǎo
蜜多时，成就如是方便善巧，由此方便善巧
lì gù jiàn zhū yǒuqíng xīn duō sǎnluàn yú zhū yù jìng bú shè zhū gēn
力故，见诸有情心多散乱，于诸欲境不摄诸根，
fā qǐ zhǒngzhǒng bú jì jìng yè jiàn yǐ fāngbiàn lìng rù shèngdìng wèi
发起种种不寂静业，见已方便令入胜定，谓
zuò shì yán lái shànán zǐ rǔ yīng xiū xí shèng sān mó dì wù
作是言：‘来！善男子！汝应修习胜三摩地，勿
qǐ sǎnluàn jí shèngdìngxiǎng suǒ yǐ zhě hé shì yī qiè fǎ jiē běn
起散乱及胜定想。所以者何？是一切法皆本
xìngkōng běnxìngkōngzhōng wú fǎ kě dé kě míngsǎnluàn huò míng yī
性空，本性空中无法可得、可名散乱或名一

xīn rǔ děng ruò néng zhù cǐ shèng dìng suǒ zuò shàn shì jiē sù chéng mǎn
心。汝等若能住此胜定，所作善事皆速成满，
yì suí suǒ yù zhù běn xìng kōng hé děng míng wéi suǒ zuò shàn shì wèi
亦随所欲住本性空。何等名为所作善事？谓
qǐ shèng jìng shēn yǔ yì yè ruò xiū bù shī bō luó mì duō nǎi zhì
起胜净身、语、意业，若修布施波罗蜜多乃至
bō rě bō luó mì duō ruò xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ruò
般若波罗蜜多，若修四念住乃至八圣道支，若
xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng
修空、无相、无愿解脱门，若住内空乃至无性
zì xìng kōng ruò zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ruò zhù kǔ jí
自性空，若住真如乃至不思議界，若住苦、集、
miè dào shèng dì ruò xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
灭、道圣谛，若修四静虑、四无量、四无色定，
ruò xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù ruò xiū jìng guān dì nǎi zhì rú lái
若修八解脱乃至十遍处，若修净观地乃至如来
dì ruò qù pú sà zhèng xìng lí shēng ruò xiū jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún
地，若趣菩萨正性离生，若修极喜地乃至法云
dì ruò xiū yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén ruò xiū wǔ yǎn
地，若修一切陀罗尼门、三摩地门，若修五眼、
liù shén tōng ruò xiū rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò
六神通，若修如来十力乃至十八佛不共法，若
xiū sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo ruò xiū wú wàng shī fǎ
修三十二大士相、八十随好，若修无忘失法、
héng zhù shě xìng ruò xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
恒住舍性，若修一切智、道相智、一切相智，
ruò xiū shēng wén dào dú jué dào pú sà dào rú lái dào ruò xiū
若修声闻道、独觉道、菩萨道、如来道，若修
yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí ruò xiū pú sà mó hē sà xíng jí fó wú
预流果乃至独觉菩提，若修菩萨摩诃萨行及佛无
shàng zhèng děng pú tí ruò chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ rú shì
上正等菩提，若成熟有情、严净佛土。如是
yī qiè shèng jìng shàn fǎ yóu shèng dìng lì jiē sù chéng bàn jí suí suǒ
一切胜净善法，由胜定力皆速成办，及随所
yuàn zhù běn xìng kōng
愿住本性空。’

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō fāng biàn shàn qiǎo cóng chū fā xīn nǎi zhì jiū jìng qiú zuò shàn lì
蜜多方便善巧，从初发心乃至究竟，求作善利
cháng wú jiàn duàn wèi yù lì lè zhū yǒu qíng gù cóng yī fó tǔ zhì yī
常无间断，为欲利乐诸有情故，从一佛土至一
fó tǔ qīn jìn gòng yǎng zhū fó shì zūn yú zhū fó suǒ tīng shòu zhèng fǎ
佛土，亲近供养诸佛世尊，于诸佛所听受正法，
shě shēn shòu shēn jīng wú liàng jié nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí yú
舍身受身经无量劫，乃至无上正等菩提，于
qí zhōng jiān zhōng bú wàng shī shì pú sà mó hē sà dé tuó luó ní zhū
其中间终不忘失。是菩萨摩诃萨得陀罗尼诸
gēn wú jiǎn suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà héng jù shàn xiū yī
根无减。所以者何？是菩萨摩诃萨恒具善修一
qiè zhì zhì zhū yǒu suǒ zuò néng shàn sī wéi yóu jù shàn xiū yī qiè zhì
切智智，诸有所作能善思惟。由具善修一切智
zhì zhū yǒu suǒ zuò néng shàn sī wéi yú yī qiè dào xī néng xiū xí
智，诸有所作能善思惟，于一切道悉能修习，
wèi shēng wén dào ruò dú jué dào ruò pú sà dào ruò zhū fó dào
谓声闻道、若独觉道、若菩萨道、若诸佛道、
ruò shèng tiān dào ruò shèng rén dào ruò zhū pú sà shèng shén tōng dào
若胜天道、若胜人道、若诸菩萨胜神通道。
shì pú sà mó hē sà yóu zhù shū shèng shén tōng dào gù cháng zuò yǒu qíng
是菩萨摩诃萨由住殊胜神通道故，常作有情
zhū lì lè shì suī jīng zhū qù shēng sǐ lún huí ér shèng shén tōng cháng
诸利乐事，虽经诸趣生死轮回，而胜神通常
wú tuì jiǎn yóu wú tuì jiǎn yì shú shén tōng cháng zuò zì tā shèng ráo
无退减。由无退减异熟神通，常作自他胜饶
yì shì rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
益事。如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō zhù běn xìng kōng fāng biàn shàn qiǎo néng shàn lì lè zhū yǒu qíng
蜜多，住本性空方便善巧，能善利乐诸有情
lèi jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
类，疾证无上正等菩提。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí chéng jiù rú shì fāng biàn shàn qiǎo yóu cǐ fāng biàn shàn qiǎo
蜜多时，成就如是方便善巧，由此方便善巧

lì gù zhù běn xìng kōng jiàn zhū yǒu qíng zhì huì bó shǎo yú chī diān dǎo
力故住本性空，见诸有情智慧薄少，愚痴颠倒

zào zhū è yè fāngbiàn yǐn rù shēnshēn bō rě bō luó mì duō zuò rú
造诸恶业，方便引入甚深般若波罗蜜多，作如
shì yán lái shàn nán zǐ yīng xiū bō rě bō luó mì duō guān yī
是言：‘来！善男子！应修般若波罗蜜多，观一
qiè fǎ běnxìngkōng jì rǔ děng ruò néng xiū cǐ bō rě bō luó mì duō
切法本性空寂，汝等若能修此般若波罗蜜多，
guān yī qiè fǎ běnxìngkōng jì zhū suǒ xiū xíngshēn yǔ yì yè
观一切法本性空寂，诸所修行身、语、意业，
jiē qù gān lù dé gān lù guǒ dìng yǐ gān lù ér zuò hòu biān zhū shàn
皆趣甘露得甘露果，定以甘露而作后边。诸善
nán zǐ shì yī qiè fǎ jiē běnxìngkōng běnxìngkōng zhōng yǒu qíng jí fǎ
男子！是一切法皆本性空，本性空中有情及法
suī bù kě dé ér suǒ xiū xíng yì wú tuì shī hé yǐ gù shàn nán zǐ
虽不可得，而所修行亦无退失。何以故？善男子！
běnxìngkōng lǐ fēi zēng fēi jiǎn běnxìngkōng zhōng yì wú zēng jiǎn fǎ
本性空理非增非减，本性空中亦无增减法。
suǒ yǐ zhě hé běnxìngkōng lǐ wú xìng wéi xìng lí zhū fēn bié jué zhū
所以者何？本性空理无性为性，离诸分别绝诸
xì lùn gù yú cǐ zhōng wú zēng jiǎn fǎ yóu cǐ suǒ zuò yì wú tuì shī
戏论，故于此中无增减法，由此所作亦无退失。
shì gù rǔ děng yīng xiū bō rě bō luó mì duō guān běnxìngkōng zuò suǒ
是故汝等应修般若波罗蜜多，观本性空作所
yīng zuò rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
应作。’如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō fāngbiàn shàn qiǎo jiào jiè jiào shòu zhū yǒu qíng lèi lìng rù bō
罗蜜多，方便善巧教诫教授诸有情类，令入般
rě bō luó mì duō zhù běnxìngkōng xiū zhū shàn yè
若波罗蜜多住本性空修诸善业。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà rú shì jiào jiè jiào shòu yǒu qíng
“善现，是菩萨摩诃萨如是教诫教授有情
cháng wú xiè fèi wèi zì cháng xíng shí shàn yè dào yì quàn tā cháng
常无懈怠，谓自常行十善业道，亦劝他常
xíng shí shàn yè dào zì cháng shòu chí wǔ jìn shì jiè yì quàn tā cháng
行十善业道；自常受持五近事戒，亦劝他常
shòu chí wǔ jìn shì jiè zì cháng shòu chí bā jìn zhù jiè yì quàn tā
受持五近事戒；自常受持八近住戒，亦劝他
cháng shòu chí bā jìn zhù jiè zì cháng shòu chí chū jiā jiè yì quàn tā
常受持八近住戒；自常受持出家戒，亦劝他

chángshòu chí chū jiā jiè zì cháng xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng
常 受持出家戒；自 常 修行四静虑、四无量、
sì wú sè dìng yì quàn tā cháng xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng sì
四无色定，亦劝他 常 修行四静虑、四无量、四
wú sè dìng zì cháng xiū xíng sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yì
无色定；自 常 修行四念住乃至八圣道支，亦
quàn tā cháng xiū xíng sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī zì cháng xiū
劝他 常 修行四念住乃至八圣道支；自 常 修
xíngkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì quàn tā cháng xiū xíngkōng
行空、无相、无愿解脱门，亦劝他 常 修行空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zì cháng xiū xíng bù shī bō luó mì duō
无相、无愿解脱门；自 常 修行布施波罗蜜多
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì quàn tā cháng xiū xíng bù shī bō luó
乃至般若波罗蜜多，亦劝他 常 修行布施波罗
mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zì cháng ān zhù nèikōng nǎi zhì wú
蜜多乃至般若波罗蜜多；自 常 安住内空乃至无
xìng zì xìngkōng yì quàn tā cháng ān zhù nèikōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
性自性空，亦劝他 常 安住内空乃至无性自性
kōng zì cháng ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì quàn tā cháng
空；自 常 安住真如乃至不思議界，亦劝他 常
ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zì cháng ān zhù kǔ jí miè
安住真如乃至不思議界；自 常 安住苦、集、灭、
dào shèng dì yì quàn tā cháng ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì
道圣谛，亦劝他 常 安住苦、集、灭、道圣谛；
zì cháng xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù yì quàn tā cháng xiū xíng
自 常 修行八解脱乃至十遍处，亦劝他 常 修行
bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù zì cháng xiū xíng zhū pú sà dì yì quàn
八解脱乃至十遍处；自 常 修行诸菩萨地，亦劝
tā cháng xiū xíng zhū pú sà dì zì cháng xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén
他 常 修行诸菩萨地；自 常 修行一切陀罗尼门、
sān mó dì mén yì quàn tā cháng xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó
三摩地门，亦劝他 常 修行一切陀罗尼门、三摩
dì mén zì cháng xiū xué wǔ yǎn liù shéntōng yì quàn tā cháng xiū
地门；自 常 修学五眼、六神通，亦劝他 常 修
xué wǔ yǎn liù shéntōng zì cháng xiū xué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
学五眼、六神通；自 常 修学如来十力乃至十八
fó bú gòng fǎ yì quàn tā cháng xiū xué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
佛不共法，亦劝他 常 修学如来十力乃至十八

fó bú gòng fǎ zì cháng xiū xué sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
佛不共法；自常修学三十二大士相、八十随好，
yì quàn tā cháng xiū xué sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo zì
亦劝他常修学三十二大士相、八十随好；自
cháng xiū xué wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yì quàn tā cháng xiū xué
常修学无忘失法、恒住舍性，亦劝他常修学
wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng zì cháng xiū xué yī qiè zhì dào xiàng
无忘失法、恒住舍性；自常修学一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì yì quàn tā cháng xiū xué yī qiè zhì dào xiàng
智、一切相智，亦劝他常修学一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì zì cháng fā qǐ yù liú guǒ zhì nǎi zhì dú jué pú
智、一切相智；自常发起预流果智乃至独觉菩
tí zhì ér bú zhù yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yì quàn tā cháng
提智，而不住预流果乃至独觉菩提，亦劝他常
fā qǐ yù liú guǒ zhì nǎi zhì dú jué pú tí zhì huò lìng zhù yù liú guǒ nǎi
发起预流果智乃至独觉菩提智，或令住预流果乃
zhì dú jué pú tí zì cháng fā qǐ zhū pú sà mó hē sà xíng yì quàn
至独觉菩提；自常发起诸菩萨摩诃萨行，亦劝
tā cháng fā qǐ zhū pú sà mó hē sà xíng zì cháng fā qǐ zhū fó wú
他常发起诸菩萨摩诃萨行；自常发起诸佛无
shàng zhèng děng pú tí dào yì quàn tā cháng fā qǐ zhū fó wú shàng
上正等菩提道，亦劝他常发起诸佛无上
zhèng děng pú tí dào
正等菩提道。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí fāng biàn shàn qiǎo zì xiū shàn yè cháng wú xiè fèi jiào jiè
蜜多时，方便善巧自修善业常无懈怠，教诫
jiào shòu zhū yǒu qíng lèi lìng xiū shàn yè cháng wú xiè fèi shàn xiàn shì
教授诸有情类令修善业常无懈怠。善现，是
míng zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí fāng biàn shàn
名诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时方便善
qiǎo yóu cǐ fāng biàn shàn qiǎo lì gù ān lì yǒu qíng yú shí jì zhōng
巧。由此方便善巧力故，安立有情于实际中，
ér néng bú huài shí jì zhī xiàng
而能不坏实际之相。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若一切法

jiē běnxìngkōng běnxìngkōngzhōngyǒuqíng jí fǎ jù bù kě dé yóu cǐ
皆本性空，本性空中有情及法俱不可得，由此
yú zhōng yì wú fēi fǎ yún hé pú sà mó hē sà wèiyǒuqíng lèi qiú
于中亦无非法，云何菩萨摩诃萨为有情类求
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yù jìn wèi lái chángzuòráo yì
证无上正等菩提，欲尽未来常作饶益？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū suǒ
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸所

yǒu fǎ jiē běnxìngkōng běnxìngkōngzhōngyǒuqíng jí fǎ jù bù kě dé
有法皆本性空，本性空中有情及法俱不可得，
yóu cǐ yú zhōng yì wú fēi fǎ shàn xiàn dāng zhī ruò yī qiè fǎ fēi běn
由此于中亦无非法。善现当知！若一切法非本
xìngkōng zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bù yīng
性空，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不应
ān zhù běnxìngkōng lǐ qiú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wèi ráo yì
安住本性空理，求证无上正等菩提，为饶益
yǒuqíng shuō běnxìngkōng fǎ yǐ yī qiè fǎ jiē běnxìngkōng shì gù pú
有情说本性空法。以一切法皆本性空，是故菩
sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí zhù yī qiè fǎ běnxìng
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，住一切法本性
kōng lǐ qiú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wèi ráo yì yǒuqíng shuō
空理，求证无上正等菩提，为饶益有情说
běnxìngkōng fǎ
本性空法。

shàn xiàn hé děng zhū fǎ běnxìng jiē kōng ér zhū pú sà mó
“善现，何等诸法本性皆空，而诸菩萨摩

hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí rú shí liǎo zhī běnxìngkōng yǐ
诃萨行深般若波罗蜜多时，如实了知本性空已，
zhù běnxìngkōng wèi tā shuō fǎ shàn xiàn sè nǎi zhì shí běnxìng jiē
住本性空为他说法？善现，色乃至识本性皆
kōng yǎn chù nǎi zhì yì chù běnxìng jiē kōng sè chù nǎi zhì fǎ chù běn
空，眼处乃至意处本性皆空，色处乃至法处本
xìng jiē kōng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè běnxìng jiē kōng sè jiè nǎi zhì fǎ jiè
性皆空，眼界乃至意识界本性皆空，色界乃至法界
běnxìng jiē kōng yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè běnxìng jiē kōng yǎn chù
本性皆空，眼识界乃至意识界本性皆空，眼触
nǎi zhì yì chù běnxìng jiē kōng yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì
乃至意触本性皆空，眼触为缘所生诸受乃至

yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu běn xìng jiē kōng dì jiè nǎi zhì shí jiè
意触为缘所生诸受本性皆空，地界乃至识界
běn xìng jiē kōng yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán běn xìng jiē kōng cóng
本性皆空，因缘乃至增上缘本性皆空，从
yuán suǒ shēng zhū fǎ běn xìng jiē kōng wú míng nǎi zhì lǎo sǐ běn xìng jiē
缘所生诸法本性皆空，无明乃至老死本性皆
kōng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō běn xìng jiē kōng
空，布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多本性皆空，
sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng běn xìng jiē kōng sì niàn zhù
四静虑、四无量、四无色定本性皆空，四念住
nǎi zhì bā shèng dào zhī běn xìng jiē kōng kōng wú xiàng wú yuàn jiě
乃至八圣道支本性皆空，空、无相、无愿解
tuō mén běn xìng jiē kōng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng běn xìng jiē
脱门本性皆空，内空乃至无性自性空本性皆
kōng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè běn xìng jiē kōng kǔ jí miè
空，真如乃至不思議界本性皆空，苦、集、灭、
dào shèng dì běn xìng jiē kōng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù běn xìng jiē
道圣谛本性皆空，八解脱乃至十遍处本性皆
kōng jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì běn xìng jiē kōng jí xǐ dì nǎi zhì
空，净观地乃至如来地本性皆空，极喜地乃至
fǎ yún dì běn xìng jiē kōng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén běn
法云地本性皆空，一切陀罗尼门、三摩地门本
xìng jiē kōng wǔ yǎn liù shéntōng běn xìng jiē kōng rú lái shí lì nǎi
性皆空，五眼、六神通本性皆空，如来十力乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ běn xìng jiē kōng sān shí èr dà shì xiàng bā
至十八佛不共法本性皆空，三十二大士相、八
shí suí hǎo běn xìng jiē kōng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng běn xìng jiē
十随好本性皆空，无忘失法、恒住舍性本性皆
kōng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì běn xìng jiē kōng yù
空，一切智、道相智、一切相智本性皆空，预
liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí běn xìng jiē kōng yī qiè pú sà mó hē sà
流果乃至独觉菩提本性皆空，一切菩萨摩诃萨
xíng běn xìng jiē kōng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí běn xìng jiē kōng
行本性皆空，诸佛无上正等菩提本性皆空，
yǒng duàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù běn xìng jiē kōng zhū pú sà mó
永断一切烦恼习气相续本性皆空。诸菩萨摩
hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí rú shí liǎo zhī sè děng zhū yùn
诃萨行深般若波罗蜜多时，如实了知色等诸蕴

nǎi zhì yǒngduàn yī qiè fánǎo xí qì xiāng xù běnxìngkōng yǐ zhùběn
乃至永断一切烦恼习气相续本性空已，住本
xìngkōng wèi zhū yǒuqíng xuānshuō rú shì běnxìngkōng fǎ
性空为诸有情宣说如是本性空法。

fù cì shànxiàn ruò nèi kōngxìngběnxìng bù kōng ruò wài
“复次，善现，若内空性本性不空，若外
kōng nèi wàikōng kōngkōng dà kōng shèng yì kōng yǒuwéikōng
空、内外空、空空、大空、胜义空、有为空、
wú wéikōng bì jìngkōng wú jì kōng sàn wú sàn kōng běnxìngkōng
无为空、毕竟空、无际空、散无散空、本性空、
zì gòngxiàngkōng yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng wú xìngkōng
自共相空、一切法空、不可得空、无性空、
zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōngxìng yì běnxìng bù kōngzhě zé zhū pú
自性空、无性自性空性亦本性不空者，则诸菩
sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bù yīng wèi zhū yǒuqíng
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不应为诸有情
shuō yī qiè fǎ jiē běnxìngkōng ruò zuò shì shuō huài běnxìngkōng rán běn
说一切法皆本性空，若作是说坏本性空。然本
xìngkōng lǐ bù kě huài fēi cháng fēi duàn suǒ yǐ zhě hé běnxìng
性空理不可坏，非常非断。所以者何？本性
kōng lǐ wú fāng wú chù wú suǒ cóng lái yì wú suǒ qù rú shì kōng lǐ
空理无方无处，无所从来亦无所去。如是空理
yì míng fǎ zhù cǐ zhōng wú fǎ wú jù wú sàn wú jiǎn wú zēng
亦名法住，此中无法、无聚无散、无减无增、
wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng shì yī qiè fǎ běnsuǒ zhù xìng zhū
无生无灭、无染无⁷净，是一切法本所住性。诸
pú sà mó hē sà ān zhù qí zhōng qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí
菩萨摩诃萨安住其中，求趣无上正等菩提，
bú jiàn yǒu fǎ yǒu suǒ qiú qù bú jiàn yǒu fǎ wú suǒ qiú qù yǐ yī qiē
不见有法有所求趣，不见有法无所求趣，以一切
fǎ dōu wú suǒ zhù gù míng fǎ zhù zhū pú sà mó hē sà ān zhù cǐ zhōng
法都无所住故名法住。诸菩萨摩诃萨安住此中
xíngshēn bō rě bō luó mì duō jiàn yī qiè fǎ běnxìngkōng yǐ dìng yú
行深般若波罗蜜多，见一切法本性空已，定于
wú shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì zhuǎn suǒ yǐ zhě hé shì pú sà
无上正等菩提得不退转。所以者何？是菩萨

⁷ 大正藏：净无不；永乐北藏及龙藏：

mó hē sà bú jiànyǒu fǎ néngwéizhàng ài jiàn yī qiè fǎ wú zhàng ài
摩诃萨不见有法能为障碍，见一切法无障碍
gù biàn yú wú shàngzhèngděng pú tí bù shēng yí huò gù bú tuì
故，便于无上正等菩提不生疑惑，故不退
zhuǎn
转。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà zhù yī qiè fǎ běnxìng
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨住一切法本性

kōngzhōng guānběnxìngkōngdōu wú suǒ dé wèi wǒ yǒuqíng mìng
空中，观本性空都无所得，谓我、有情、命

zhě shēngzhě yǎngzhě shì fū bǔ tè qié luó yì shēng rú
者、生者、养者、士夫、补特伽罗、意生、儒

tóng zuòzhě shòuzhě zhī zhě jiànzhě jiē bù kě dé sè nǎi zhì
童、作者、受者、知者、见者皆不可得，色乃至

shí yì bù kě dé yǎnchù nǎi zhì yì chù yì bù kě dé sè chù nǎi zhì
识亦不可得，眼处乃至意处亦不可得，色处乃至

fǎ chù yì bù kě dé yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yì bù kě dé sè jiè nǎi
法处亦不可得，眼界乃至意界亦不可得，色界乃

zhì fǎ jiè yì bù kě dé yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yì bù kě dé
至法界亦不可得，眼识界乃至意识界亦不可得，

yǎnchù nǎi zhì yì chù yì bù kě dé yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu
眼触乃至意触亦不可得，眼触为缘所生诸受

nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu yì bù kě dé dì jiè nǎi zhì shí
乃至意触为缘所生诸受亦不可得，地界乃至识

jiè yì bù kě dé yīn yuán nǎi zhì zēngshàng yuán yì bù kě dé cóng
界亦不可得，因缘乃至增上缘亦不可得，从

yuán suǒ shēng zhū fǎ yì bù kě dé wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yì bù kě dé
缘所生诸法亦不可得，无明乃至老死亦不可得，

bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì bù kě dé nèi
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多亦不可得，内

kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì bù kě dé zhēn rú nǎi zhì bù sī yì
空乃至无性自性空亦不可得，真如乃至不思議

jiè yì bù kě dé kǔ jí miè dào shèng dì yì bù kě dé
界亦不可得，苦、集、灭、道圣谛亦不可得，

sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì bù kě dé sì jìng lǜ sì wú
四念住乃至八圣道支亦不可得，四静虑、四无

liàng sì wú sè dìng yì bù kě dé bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yì bù
量、四无色定亦不可得，八解脱乃至十遍处亦不

kě dé kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì bù kě dé jìng guān
可得，空、无相、无愿解脱门亦不可得，净观
dì nǎi zhì rú lái dì yì bù kě dé jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì bù
地乃至如来地亦不可得，极喜地乃至法云地亦不
kě dé yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén yì bù kě dé wǔ yǎn
可得，一切陀罗尼门、三摩地门亦不可得，五眼、
liù shéntōng yì bù kě dé rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
六神通亦不可得，如来十力乃至十八佛不共法
yì bù kě dé wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yì bù kě dé yī
亦不可得，无忘失法、恒住舍性亦不可得，一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì bù kě dé yù liú guǒ nǎi
切智、道相智、一切相智亦不可得，预流果乃
zhì dú jué pú tí yì bù kě dé yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì bù kě
至独觉菩提亦不可得，一切菩萨摩诃萨行亦不可
dé zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yì bù kě dé shàn fǎ fēi
得，诸佛无上正等菩提亦不可得，善法、非
shàn fǎ yì bù kě dé yǒu jì fǎ wú jì fǎ yì bù kě dé yǒu lòu
善法亦不可得，有记法、无记法亦不可得，有漏
fǎ wú lòu fǎ yì bù kě dé shì jiān fǎ chū shì jiān fǎ yì bù kě
法、无漏法亦不可得，世间法、出世间法亦不可
dé yǒu wéi fǎ wú wéi fǎ yì bù kě dé sān shí èr dà shì xiàng
得，有为法、无为法亦不可得，三十二大士相、
bā shí suí hǎo yì bù kě dé
八十随好亦不可得。

大般若波罗蜜多经卷第四百七十三

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi qī shí sì 大般若波罗蜜多经卷第四百七十四

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn shí jì pǐn dì qī shí bā zhī èr 第二分实际品第七十八之二

shàn xiàn dāng zhī rú yǒu rú lái yīng zhèng děng jué huà
“善现当知！如有如来、应、正等觉化

zuò sì zhòng suǒ wèi bì chū bì chū ní wū bō suǒ jiā wū bō sī
作四众，所谓苾刍、苾刍尼、邬波索迦、邬波斯

jiā jiǎ shǐ huà fó huò jīng yī jié huò yī jié yú wèi bǐ sì zhòng xuān
迦，假使化佛或经一劫或一劫余为彼四众宣

shuō zhèng fǎ yú yì yún hé rú shì huà zhòng pō yǒu néng dé huò yù
说正法，于意云何？如是化众颇有能得或预

liú guǒ huò yī lái guǒ huò bù huán guǒ huò ā luó hàn guǒ huò dú
流果、或一来果、或不还果、或阿罗汉果、或独

jué pú tí huò dé wú shàng zhèng děng pú tí jì fǒu
觉菩提，或得无上正等菩提记不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn hé yǐ gù shì zhū huà
善现对曰：“不也！世尊！何以故？是诸化

zhòng dōu wú shí shì fēi wú shí fǎ kě yǒu dé guǒ kě dé shòu jì
众都无实事，非无实法可有得果、可得受记。”

fó gào shàn xiàn zhū fǎ yì ěr jī běn xìng kōng dōu wú shí shì
佛告善现：“诸法亦尔，皆本性空都无实事，

yú zhōng hé děng pú sà mò hē sà wèi hé děng yǒu qíng shuō hé děng fǎ
于中何等菩萨摩诃萨为何等有情说何等法，

kě lìng zhèng dé huò yù liú guǒ huò yī lái guǒ huò bù huán guǒ huò
可令证得或预流果、或一来果、或不还果、或

ā luó hàn guǒ huò dú jué pú tí huò dé shòu wú shàng zhèng děng pú
阿罗汉果、或独觉菩提，或得受无上正等菩

tí jì
提记？

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mò hē sà suī wèi yǒu qíng xuān
“善现当知！诸菩萨摩诃萨虽为有情宣

shuō kōng fǎ ér zhū yǒu qíng shí bù kě dé āi mǐn bǐ duò diān dǎo fǎ
说空法，而诸有情实不可得，哀愍彼堕颠倒法
gù bá jì lìng zhù wú diān dǎo fǎ wú diān dǎo zhě wèi wú fēn bié wú
故，拔济令住无颠倒法。无颠倒者谓无分别，无
fēn bié zhě wú diān dǎo gù ruò yǒu fēn bié zé yǒu diān dǎo bǐ děng liú
分别者无颠倒故，若有分别则有颠倒，彼等流
gù
故。

shàn xiàn dāng zhī diān dǎo jí shì wú diān dǎo fǎ wú diān dǎo
“善现当知！颠倒即是无颠倒法，无颠倒

zhōng wú wǒ wú yǒu qíng guǎng shuō nǎi zhì wú zhī zhě wú jiàn zhě
中无我、无有情，广说乃至无知者、不见者，
yì wú sè shòu xiǎng xíng shí yì wú yǎn chù nǎi zhì yì chù
亦无色、受、想、行、识，亦无眼处乃至意处，
yì wú sè chù nǎi zhì fǎ chù yì wú yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yì wú sè
亦无色处乃至法处，亦无眼界乃至意识界，亦无色
jiè nǎi zhì fǎ jiè yì wú yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yì wú yǎn chù
界乃至法界，亦无眼识界乃至意识界，亦无眼触
nǎi zhì yì chù yì wú yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù
乃至意触，亦无眼触为缘所生诸受乃至意触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì wú dì jiè nǎi zhì shí jiè yì wú yīn yuán
为缘所生诸受，亦无地界乃至识界，亦无因缘
nǎi zhì zēng shàng yuán yì wú cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ yì wú wú míng
乃至增上缘，亦无从缘所生诸法，亦无无明
nǎi zhì lǎo sǐ yì wú bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì
乃至老死，亦无布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜
duō yì wú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì wú zhēn rú nǎi zhì
多，亦无内空乃至无性自性空，亦无真如乃至
bù sī yì jiè yì wú kǔ jí miè dào shèng dì yì wú sì
不思議界，亦无苦、集、灭、道圣谛，亦无四
niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì wú sì jìng lǜ sì wú liàng sì
念住乃至八圣道支，亦无四静虑、四无量、四
wú sè dìng yì wú bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yì wú kōng wú xiàng
无色定，亦无八解脱乃至十遍处，亦无空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén yì wú jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì yì wú jí
无愿解脱门，亦无净观地乃至如来地，亦无极
xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì wú yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén
喜地乃至法云地，亦无一切陀罗尼门、三摩地门，

yì wú wǔ yǎn liù shéntōng yì wú rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
亦无五眼、六神通，亦无如来十力乃至十八佛不
gòng fǎ yì wú sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo yì wú wú
共法，亦无三十二大士相、八十随好，亦无无
wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yì wú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
忘失法、恒住舍性，亦无一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì yì wú yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yì wú yī qiè pú
切相智，亦无预流果乃至独觉菩提，亦无一切菩
sà mó hē sà xíng yì wú zhū fó wú shàng zhèngděng pú tí
萨摩诃萨行，亦无诸佛无上正等菩提。

shànxiàn cǐ wú suǒ yǒu jí běnxìngkōng zhū pú sà mó hē
“善现，此无所有即本性空，诸菩萨摩诃
sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí ān zhù cǐ zhōngjiàn zhū yǒuqíngduò
萨行深般若波罗蜜多时，安住此中见诸有情堕
diāndǎoxiǎng fāngbiànshànqiǎolìng dé jiě tuō wèi lìng jiě tuō wú wǒ wǒ
颠倒想，方便善巧令得解脱，谓令解脱无我我
xiǎng wú yǒuqíngyǒuqíngxiǎng guǎngshuō nǎi zhì wú zhī zhě zhī zhěxiǎng
想、无有情有情想，广说乃至无知者知者想、
wú jiànzhě jiànzhěxiǎng yì lìng jiě tuō wú chángchángxiǎng wú lè lè
不见者见者想，亦令解脱无常常想、无乐乐
xiǎng wú wǒ wǒxiǎng bú jìng jìngxiǎng yì lìng jiě tuō wú sè shòu
想、无我我想、不净净想，亦令解脱无色、受、
xiǎng xíng shí sè shòu xiǎng xíng shí xiǎng yì lìng jiě tuō
想、行、识色、受、想、行、识想，亦令解脱
wú yǎnchù nǎi zhì yì chùyǎnchù nǎi zhì yì chùxiǎng yì lìng jiě tuō wú
无眼处乃至意处眼处乃至意处想，亦令解脱无
sè chù nǎi zhì fǎ chù sè chù nǎi zhì fǎ chùxiǎng yì lìng jiě tuō wú yǎn
色处乃至法处色处乃至法处想，亦令解脱无眼
jiè nǎi zhì yì jiè yǎn jiè nǎi zhì yì jiè xiǎng yì lìng jiě tuō wú sè jiè
界乃至意界眼界乃至意界想，亦令解脱无色界
nǎi zhì fǎ jiè sè jiè nǎi zhì fǎ jiè xiǎng yì lìng jiě tuō wú yǎn shí jiè
乃至法界色界乃至法界想，亦令解脱无眼识界
nǎi zhì yì shí jiè yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè xiǎng yì lìng jiě tuō wú
乃至意识界眼识界乃至意识界想，亦令解脱无
yǎnchù nǎi zhì yì chùyǎnchù nǎi zhì yì chùxiǎng yì lìng jiě tuō wú yǎn
眼触乃至意触眼触乃至意触想，亦令解脱无眼
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǎn
触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受眼

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xiǎng
触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受想，
yì lìng jiě tuō wú dì jiè nǎi zhì shí jiè dì jiè nǎi zhì shí jiè xiǎng yì
亦令解脱无地界乃至识界地界乃至识界想，亦
lìng jiě tuō wú yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán yīn yuán nǎi zhì zēng shàng
令解脱无因缘乃至增上缘因缘乃至增上
yuán xiǎng yì lìng jiě tuō wú cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ cóng yuán suǒ shēng
缘想，亦令解脱无从缘所生诸法从缘所生
zhū fǎ xiǎng yì lìng jiě tuō wú wú míng nǎi zhì lǎo sǐ wú míng nǎi zhì lǎo
诸法想，亦令解脱无无明乃至老死无明乃至老
sǐ xiǎng yì lìng jiě tuō wú bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
死想，亦令解脱无布施波罗蜜多乃至般若波罗
mì duō bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō xiǎng yì lìng
蜜多布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多想，亦令
jiě tuō wú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
解脱无内空乃至无性自性空内空乃至无性自
xìng kōng xiǎng yì lìng jiě tuō wú zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zhēn rú
性空想，亦令解脱无真如乃至不思議界真如
nǎi zhì bù sī yì jiè xiǎng yì lìng jiě tuō wú kǔ jí miè dào shèng
乃至不思議界想，亦令解脱无苦、集、灭、道圣
dì kǔ jí miè dào shèng dì xiǎng yì lìng jiě tuō wú sì niàn zhù
谛苦、集、灭、道圣谛想，亦令解脱无四念住
nǎi zhì bā shèng dào zhī sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiǎng yì lìng
乃至八圣道支四念住乃至八圣道支想，亦令
jiě tuō wú sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng sì jìng lù sì wú
解脱无四静虑、四无量、四无色定四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng xiǎng yì lìng jiě tuō wú bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn
量、四无色定想，亦令解脱无八解脱乃至十遍
chù bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù xiǎng yì lìng jiě tuō wú kōng wú xiàng
处八解脱乃至十遍处想，亦令解脱无空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiǎng yì lìng
无愿解脱门空、无相、无愿解脱门想，亦令
jiě tuō wú jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì
解脱无净观地乃至如来地净观地乃至如来地
xiǎng yì lìng jiě tuō wú jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì jí xǐ dì nǎi zhì
想，亦令解脱无极喜地乃至法云地极喜地乃至
fǎ yún dì xiǎng yì lìng jiě tuō wú yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì
法云地想，亦令解脱无一切陀罗尼门、三摩地

mén yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén xiǎng yì lìng jiě tuō wú wǔ
门一切陀罗尼门、三摩地门想，亦令解脱无五
yǎn liù shéntōng wǔ yǎn liù shéntōng xiǎng yì lìng jiě tuō wú rú lái
眼、六神通五眼、六神通想，亦令解脱无如来
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
十力乃至十八佛不共法如来十力乃至十八佛不
gòng fǎ xiǎng yì lìng jiě tuō wú sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
共法想，亦令解脱无三十二大士相、八十随好
sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo xiǎng yì lìng jiě tuō wú wú wàng
三十二大士相、八十随好想，亦令解脱无无忘
shī fǎ héng zhù shě xìng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng xiǎng yì lìng
失法、恒住舍性无忘失法、恒住舍性想，亦令
jiě tuō wú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yī qiè zhì dào
解脱无一切智、道相智、一切相智一切智、道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiǎng yì lìng jiě tuō wú yù liú guǒ nǎi zhì dú
相智、一切相智想，亦令解脱无预流果乃至独
jué pú tí yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí xiǎng yì lìng jiě tuō wú yī
觉菩提预流果乃至独觉菩提想，亦令解脱无一
qiè pú sà mó hē sà xíng yī qiè pú sà mó hē sà xíng xiǎng yì lìng jiě
切菩萨摩诃萨行一切菩萨摩诃萨行想，亦令解
tuō wú zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí zhū fó wú shàng zhèng děng pú
脱无诸佛无上正等菩提诸佛无上正等菩
tí xiǎng yì lìng jiě tuō wǔ qǔ yùnděng zhū yǒu lòu fǎ yì lìng jiě tuō
提想，亦令解脱五取蕴等诸有漏法，亦令解脱
sì niàn zhù děng zhū wú lòu fǎ suǒ yǐ zhě hé sì niàn zhù děng zhū wú
四念住等诸无漏法。所以者何？四念住等诸无
lòu fǎ fēi rú shèng yì wú shēng wú miè wú xiàng wú wéi wú xì lùn
漏法，非如胜义无生无灭、无相无为、无戏论
wú fēn bié shì gù yì yīng jiě tuō bǐ fǎ zhēn shèng yì zhě jí běn xìng
无分别，是故亦应解脱。彼法真胜义者即本性
kōng cǐ běn xìng kōng jí shì zhū fó suǒ zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
空，此本性空即是诸佛所证无上正等菩提。

shàn xiàn dāng zhī cǐ zhōng wú wǒ nǎi zhì jiàn zhě kě dé yì
“善现当知！此中无我乃至见者可得，亦

wú sè nǎi zhì shí kě dé yì wú yǎn chù nǎi zhì yì chù kě dé yì wú
无色乃至识可得，亦无眼处乃至意处可得，亦无

sè chù nǎi zhì fǎ chù kě dé yì wú yǎn jiè nǎi zhì yì jiè kě dé yì
色处乃至法处可得，亦无眼界乃至意界可得，亦

wú sè jiè nǎi zhì fǎ jiè kě dé yì wú yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè kě
无色界乃至法界可得，亦无眼识界乃至意识界可
dé yì wú yǎn chù nǎi zhì yì chù kě dé yì wú yǎn chù wéi yuán suǒ
得，亦无眼触乃至意触可得，亦无眼触为缘所
shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kě dé yì wú dì
生诸受乃至意触为缘所生诸受可得，亦无地
jiè nǎi zhì shí jiè kě dé yì wú yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán kě dé
界乃至识界可得，亦无因缘乃至增上缘可得，
yì wú cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ kě dé yì wú wú míng nǎi zhì lǎo sǐ
亦无从缘所生诸法可得，亦无无明乃至老死
kě dé yì wú bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō kě
可得，亦无布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多可
dé yì wú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng kě dé yì wú zhēn rú
得，亦无内空乃至无性自性空可得，亦无真如
nǎi zhì bù sī yì jiè kě dé yì wú kǔ jí miè dào shèng dì
乃至不思議界可得，亦无苦、集、灭、道圣谛
kě dé yì wú sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī kě dé yì wú sì
可得，亦无四念住乃至八圣道支可得，亦无四
jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng kě dé yì wú bā jiě tuō nǎi zhì
静虑、四无量、四无色定可得，亦无八解脱乃至
shí biàn chù kě dé yì wú kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén kě dé
十遍处可得，亦无空、无相、无愿解脱门可得，
yì wú jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì kě dé yì wú jí xǐ dì nǎi zhì
亦无净观地乃至如来地可得，亦无极喜地乃至
fǎ yún dì kě dé yì wú yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén kě dé
法云地可得，亦无一切陀罗尼门、三摩地门可得，
yì wú wǔ yǎn liù shéntōng kě dé yì wú rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
亦无五眼、六神通可得，亦无如来十力乃至十八
fó bú gòng fǎ kě dé yì wú sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
佛不共法可得，亦无三十二大士相、八十随好
kě dé yì wú wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng kě dé yì wú yī
可得，亦无无忘失法、恒住舍性可得，亦无一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kě dé yì wú yù liú guǒ nǎi
切智、道相智、一切相智可得，亦无预流果乃
zhì dú jué pú tí kě dé yì wú yī qiè pú sà mó hē sà xíng kě dé
至独觉菩提可得，亦无一切菩萨摩诃萨行可得，
yì wú zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí kě dé
亦无诸佛无上正等菩提可得。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà bú wèi wú shàngzhèng
“善现当知！诸菩萨摩诃萨不为无上正

děng pú tí dào gù qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí dàn wèi zhū fǎ běn
等菩提道故求趣无上正等菩提，但为诸法本

xìngkōng gù qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí shì běnxìngkōngqián hòu
性空故求趣无上正等菩提。是本性空前、后、

zhōng jì chángběnxìngkōng wèicéng bù kōng zhū pú sà mó hē sà zhù
中际常本性空，未曾不空。诸菩萨摩诃萨住

běnxìngkōng bō luó mì duō wèi yù dù tuō zhū yǒuqíng lèi zhí yǒuqíngxiǎng
本性空波罗蜜多，为欲度脱诸有情类执有情想

jí fǎ xiǎng gù xíngdàoxiàng zhì shì pú sà mó hē sà xíngdàoxiàng zhì
及法想故行道相智。是菩萨摩诃萨行道相智

shí jí dé yī qiè dào wèishēngwéndào ruò dú jué dào ruò pú
时，即得一切道，谓声闻道、若独觉道、若菩

sà dào ruò zhū fó dào
萨道、若诸佛道。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yú yī qiè dào dé
“善现当知！是菩萨摩诃萨于一切道得

yuánmǎn yǐ biànnéngchéngshú suǒ huà yǒuqíng yì néngyán jìng suǒ qiú
圆满已，便能成熟所化有情，亦能严净所求

fó tǔ liú zhū shòuxíng qù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí jì zhèng
佛土，留诸寿行趣证无上正等菩提。既证

wú shàngzhèngděng pú tí nénglìng fó yǎncháng wú duàn huài hé wèi
无上正等菩提，能令佛眼常无断坏。何谓

fó yǎn wèiběnxìngkōng guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó zhù shí fāng jiè
佛眼？谓本性空。过去未来现在诸佛住十方界

wèi zhū yǒuqíng xuānshuō zhèng fǎ wú bù jiē yǐ cǐ běnxìngkōng ér wéi
为诸有情宣说正法，无不皆以此本性空而为

fó yǎn
佛眼。

shànxiàndāng zhī dìng wú zhū fó lí běnxìngkōng ér chū shì
“善现当知！定无诸佛离本性空而出世

zhě zhū fó chū shì wú bù jiē shuō běnxìngkōng yì suǒ huà yǒuqíng yào
者，诸佛出世无不皆说本性空义，所化有情要

wén fó shuō běnxìngkōng lǐ nǎi rù shèng dào dé shèng dào guǒ lí běn
闻佛说本性空理，乃入圣道得圣道果，离本

xìngkōng wú bié fāng biàn
性空无别方便。

shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàng
“是故，善现，诸菩萨摩诃萨欲证无上

zhèngděng pú tí yīngzhèng ān zhùběnxìngkōng lǐ xiū xíng liù zhǒng bō
正等菩提，应正安住本性空理，修行六种波

luó mì duō jí yú pú sà mó hē sà xíng ruòzhèng ān zhùběnxìngkōng lǐ
罗蜜多及余菩萨摩诃萨行。若正安住本性空理，

xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō jí yú pú sà mó hē sà xíng zhōng bú
修行六种波罗蜜多及余菩萨摩诃萨行，终不

tuì shī yī qiè zhì zhì chángnéng lì lè yī qiè yǒuqíng
退失一切智智，常能利乐一切有情。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！诸菩萨摩

hē sà shènwéi xī yǒu suī xíng yī qiè fǎ jiē běnxìngkōng ér yú běn
诃萨甚为希有，虽行一切法皆本性空，而于本

xìngkōngcháng wú shī huài wèi bù zhí sè nǎi zhì shí yì běnxìngkōng yì
性空常无失坏，谓不执色乃至识异本性空，亦

bù zhí yǎnchù nǎi zhì yì chù yì běnxìngkōng yì bù zhí sè chù nǎi zhì
不执眼处乃至意处异本性空，亦不执色处乃至

fǎ chù yì běnxìngkōng yì bù zhí yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yì běnxìngkōng
法处异本性空，亦不执眼界乃至意界异本性空，

yì bù zhí sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yì běnxìngkōng yì bù zhí yǎn shí jiè
亦不执色界乃至法界异本性空，亦不执眼识界

nǎi zhì yì shí jiè yì běnxìngkōng yì bù zhí yǎnchù nǎi zhì yì chù yì
乃至意识界异本性空，亦不执眼触乃至意触异

běnxìngkōng yì bù zhí yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu nǎi zhì yì chù
本性空，亦不执眼触为缘所生诸受乃至意触

wéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì běnxìngkōng yì bù zhí dì jiè nǎi zhì shí
为缘所生诸受异本性空，亦不执地界乃至识

jiè yì běnxìngkōng yì bù zhí yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán yì běnxìng
界异本性空，亦不执因缘乃至增上缘异本性

kōng yì bù zhí cóngyuánsuǒshēngzhū fǎ yì běnxìngkōng yì bù zhí
空，亦不执从缘所生诸法异本性空，亦不执

wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yì běnxìngkōng yì bù zhí bù shī bō luó mì duō
无明乃至老死异本性空，亦不执布施波罗蜜多

nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì běnxìngkōng yì bù zhí nèi kōng nǎi zhì
乃至般若波罗蜜多异本性空，亦不执内空乃至

wú xìng zì xìngkōng yì běnxìngkōng yì bù zhí zhēn rú nǎi zhì bù sī yì
无性自性空异本性空，亦不执真如乃至不思议

jiè yì běnxìngkōng yì bù zhí kǔ jí miè dào shèng dì yì běn
界异本性空，亦不执苦、集、灭、道圣谛异本
xìngkōng yì bù zhí sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì běnxìngkōng
性空，亦不执四念住乃至八圣道支异本性空，
yì bù zhí sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yì běnxìngkōng
亦不执四静虑、四无量、四无色定异本性空，
yì bù zhí bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yì běnxìngkōng yì bù zhí kōng
亦不执八解脱乃至十遍处异本性空，亦不执空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì běnxìngkōng yì bù zhí jìng guān dì nǎi
无相、无愿解脱门异本性空，亦不执净观地乃
zhì rú lái dì yì běnxìngkōng yì bù zhí jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì
至如来地异本性空，亦不执极喜地乃至法云地
yì běnxìngkōng yì bù zhí yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén yì
异本性空，亦不执一切陀罗尼门、三摩地门异
běnxìngkōng yì bù zhí wǔ yǎn liù shéntōng yì běnxìngkōng yì bù
本性空，亦不执五眼、六神通异本性空，亦不
zhí rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì běnxìngkōng yì bù
执如来十力乃至十八佛不共法异本性空，亦不
zhí sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo yì běnxìngkōng yì bù zhí
执三十二大士相、八十随好异本性空，亦不执
wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yì běnxìngkōng yì bù zhí yī qiè zhì
无忘失法、恒住舍性异本性空，亦不执一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì běnxìngkōng yì bù zhí yù liú guǒ nǎi
道相智、一切相智异本性空，亦不执预流果乃
zhì dú jué pú tí yì běnxìngkōng yì bù zhí yī qiè pú sà mó hē sà
至独觉菩提异本性空，亦不执一切菩萨摩诃萨
xíng yì běnxìngkōng yì bù zhí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yì běn
行异本性空，亦不执诸佛无上正等菩提异本
xìngkōng
性空。

shì zūn sè jí shì běnxìngkōng běnxìngkōng jí shì sè
“世尊！色即是本性空，本性空即是色，
rú shì nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí jí shì běnxìngkōng běn
如是乃至诸佛无上正等菩提即是本性空，本
xìngkōng jí shì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
性空即是诸佛无上正等菩提。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū pú
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸菩

sà mó hē sà shèn wéi xī yǒu suī xíng yī qiè fǎ jiē běn xìng kōng ér yú
萨摩诃萨甚为希有，虽行一切法皆本性空，而于
běn xìng kōng cháng wú shī huài
本性空常无失坏。

shàn xiàn dāng zhī sè bú yì běn xìng kōng běn xìng kōng bú yì
“善现当知！色不异本性空，本性空不异
sè sè jí shì běn xìng kōng běn xìng kōng jí shì sè rú shì nǎi zhì
色，色即是本性空，本性空即是色，如是乃至
zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí bú yì běn xìng kōng běn xìng kōng bú yì
诸佛无上正等菩提不异本性空，本性空不异
zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí jí
诸佛无上正等菩提，诸佛无上正等菩提即
shì běn xìng kōng běn xìng kōng jí shì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
是本性空，本性空即是诸佛无上正等菩提。

shàn xiàn dāng zhī ruò sè yì běn xìng kōng běn xìng kōng yì sè
“善现当知！若色异本性空，本性空异色，
sè fēi běn xìng kōng běn xìng kōng fēi sè rú shì nǎi zhì zhū fó wú shàng
色非本性空，本性空非色，如是乃至诸佛无上
zhèng děng pú tí yì běn xìng kōng běn xìng kōng yì zhū fó wú shàng zhèng
正等菩提异本性空，本性空异诸佛无上正
děng pú tí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí fēi běn xìng kōng běn xìng
等菩提，诸佛无上正等菩提非本性空，本性
kōng fēi zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí zhě zé zhū pú sà mó hē sà
空非诸佛无上正等菩提者，则诸菩萨摩诃萨
xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí bù yīng guān yī qiè fǎ jiē běn xìng kōng
行深般若波罗蜜多时，不应观一切法皆本性空，
yì bù yīng néng zhèng dé yī qiè zhì zhì yǐ sè bú yì běn xìng kōng běn
亦不应能证得一切智智。以色不异本性空，本
xìng kōng bú yì sè sè jí shì běn xìng kōng běn xìng kōng jí shì sè
性空不异色，色即是本性空，本性空即是色，
rú shì nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí bú yì běn xìng kōng běn
如是乃至诸佛无上正等菩提不异本性空，本
xìng kōng bú yì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí zhū fó wú shàng zhèng
性空不异诸佛无上正等菩提，诸佛无上正
děng pú tí jí shì běn xìng kōng běn xìng kōng jí shì zhū fó wú shàng zhèng
等菩提即是本性空，本性空即是诸佛无上正
děng pú tí gù zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
等菩提故，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

guān yī qiè fǎ jiē běnxìngkōng ér néngzhèng dé yī qiè zhì zhì suǒ yǐ
观一切法皆本性空，而能证得一切智智。所以
zhě hé lí běnxìngkōng wú yǒu yī fǎ shì shí shì cháng kě huài
者何？离本性空无有一法是实、是常、可坏、
kě duàn běnxìngkōngzhōng yì wú yī fǎ shì shí shì cháng kě huài
可断，本性空中亦无一法是实、是常、可坏、
kě duàn dànzhū yú fū mí miùdiāndǎo qǐ bié yì xiǎng wèi fēn bié sè
可断，但诸愚夫迷谬颠倒起别异想，谓分别色
yì běnxìngkōng huò fēn bié shòu xiǎng xíng shí yì běnxìngkōng
异本性空，或分别受、想、行、识异本性空，
rú shì nǎi zhì huò fēn bié yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì běnxìngkōng
如是乃至或分别一切菩萨摩诃萨行异本性空，
huò fēn bié zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí yì běnxìngkōng shì zhū yú
或分别诸佛无上正等菩提异本性空。是诸愚
fū fēn bié zhū fǎ yǔ běnxìngkōng yǒu chā bié gù bù rú shí zhī sè bù
夫分别诸法与本性空有差别故，不如实知色，不
rú shí zhī shòu xiǎng xíng shí yóu bù zhī gù biàn zhí zhuó sè
如实知受、想、行、识。由不知故便执著色，
zhí zhuó shòu xiǎng xíng shí yóu zhí zhuó gù biàn yú sè jì wǒ
执著受、想、行、识。由执著故便于色计我、
wǒ suǒ yú shòu xiǎng xíng shí jì wǒ wǒ suǒ yóu wàng jì
我所，于受、想、行、识计我、我所。由妄计
gù zhuó nèi wài wù shòu hòu shēn sè shòu xiǎng xíng shí yóu
故著内外物，受后身色、受、想、行、识，由
cǐ bù néng jiě tuō zhū qū shēng lǎo bìng sǐ chóu yōu kǔ nǎo wǎng lái sān
此不能解脱诸趣生老病死愁忧苦恼，往来三
yǒu lún zhuǎn wú qióng
有轮转无穷。

yóu cǐ yīn yuán zhū pú sà mó hē sà zhù běnxìngkōng bō luó
“由此因缘，诸菩萨摩诃萨住本性空波罗

mì duō xíng shēn bō rě bō luó mì duō bù zhí shòu sè yì bú huài
蜜多，行深般若波罗蜜多，不执受色，亦不坏
sè ruò kōng bù kōng bù zhí shòu shòu xiǎng xíng shí yì bú huài
色若空不空；不执受受、想、行、识，亦不坏
shòu xiǎng xíng shí ruò kōng bù kōng rú shì nǎi zhì bù zhí shòu yī
受、想、行、识若空不空。如是乃至不执受一
qiè pú sà mó hē sà xíng yì bú huài yī qiè pú sà mó hē sà xíng ruò
切菩萨摩诃萨行，亦不坏一切菩萨摩诃萨行若

kōngruò bù kōng bù zhí shòuzhū fó wú shàngzhèngděng pú tí yì bú
空若不空；不执受诸佛无上正等菩提，亦不
huàizhū fó wú shàngzhèngděng pú tí ruò kōngruò bù kōng suǒ yǐ zhě
坏诸佛无上正等菩提若空若不空。所以者
hé sè bú huàikōng kōng bú huài sè wèi cǐ shì sè cǐ shì kōng
何？色不坏空，空不坏色，谓此是色，此是空；
shòu xiǎng xíng shí bú huàikōng kōng bú huàishòu xiǎng xíng
受、想、行、识不坏空，空不坏受、想、行、
shí wèi cǐ shì shòu xiǎng xíng shí cǐ shì kōng rú shì nǎi
识，谓此是受、想、行、识，此是空。如是乃
zhì yī qiè pú sà mó hē sà xíng bú huàikōng kōng bú huài yī qiè pú sà
至一切菩萨摩诃萨行不坏空，空不坏一切菩萨
mó hē sà xíng wèi cǐ shì yī qiè pú sà mó hē sà xíng cǐ shì kōng
摩诃萨行，谓此是一切菩萨摩诃萨行，此是空；
zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí bú huàikōng kōng bú huàizhū fó wú
诸佛无上正等菩提不坏空，空不坏诸佛无
shàngzhèngděng pú tí wèi cǐ shì zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí
上正等菩提，谓此是诸佛无上正等菩提，
cǐ shì kōng pì rú xū kōng bú huài xū kōng nèi xū kōng jiè bú huàiwài
此是空。譬如虚空不坏虚空，内虚空界不坏外
xū kōng jiè wài xū kōng jiè bú huàinèi xū kōng jiè rú shì shànxiàn
虚空界，外虚空界不坏内虚空界。如是，善现，
sè bú huàikōng kōng bú huài sè shòu xiǎng xíng shí bú huàikōng
色不坏空，空不坏色；受、想、行、识不坏空，
kōng bú huàishòu xiǎng xíng shí suǒ yǐ zhě hé rú shì zhū fǎ
空不坏受、想、行、识。所以者何？如是诸法
jù wú zì xìng bù kě fēn bié wèi cǐ shì kōng cǐ shì bù kōng rú
俱无自性，不可分别，谓此是空，此是不空。如
shì nǎi zhì yī qiè pú sà mó hē sà xíng bú huàikōng kōng bú huài yī qiè
是乃至一切菩萨摩诃萨行不坏空，空不坏一切
pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí bú huàikōng
菩萨摩诃萨行；诸佛无上正等菩提不坏空，
kōng bú huàizhū fó wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé rú shì
空不坏诸佛无上正等菩提。所以者何？如是
zhū fǎ jù wú zì xìng bù kě fēn bié wèi cǐ shì kōng cǐ shì bù kōng
诸法俱无自性，不可分别，谓此是空，此是不空。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若一切法

jiē běnxìngkōng dōu wú chābié zhū pú sà mó hē sà wéizhù hé chù fā
皆本性空，都无差别，诸菩萨摩诃萨为任何处发
qù wú shàngzhèngděng pú tí zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí wú
趣无上正等菩提？诸佛无上正等菩提无
èr xíngxiàng fēi èr xíngxiàngnéngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí wéi
二行相，非二行相能证无上正等菩提，惟
yuàn shì zūn āi mǐn wèishuō
愿世尊哀愍为说！”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō zhū fó
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸佛
wú shàngzhèngděng pú tí wú èr xíngxiàng fēi èr xíngxiàngnéngzhèng wú
无上正等菩提无二行相，非二行相能证无
shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé pú tí wú èr yì wú fēn bié
上正等菩提。所以者何？菩提无二亦无分别，
ruò yú pú tí xíng yú èr xiàng yǒu fēn bié zhě bì bù néngzhèng suǒ qiú
若于菩提行于二相有分别者，必不能证所求
wú shàngzhèngděng pú tí
无上正等菩提。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà bù yú pú tí xíng yú
“善现当知！诸菩萨摩诃萨不于菩提行于
èr xiàng yì bù fēn bié dōu wú suǒ zhù fā qù wú shàngzhèngděng
二相，亦不分别，都无所住，发趣无上正等
pú tí zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ bù xíng èr xiàng yì bù fēn
菩提。诸菩萨摩诃萨于一切法不行二相，亦不分
bié dōu wú suǒ xíng zé néngzhèng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí
别，都无所行，则能证得所求无上正等菩提。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà suǒ qiú wú shàngzhèng
“善现当知！诸菩萨摩诃萨所求无上正
děng pú tí fēi xíng èr xiàng ér néngzhèng dé zhū pú sà mó hē sà suǒ
等菩提，非行二相而能证得。诸菩萨摩诃萨所
yǒu pú tí dōu wú suǒ xíng wèi bù yú sè xíng yì bù yú shòu xiǎng
有菩提都无所行，谓不于色行，亦不于受、想、
xíng shí xíng rú shì nǎi zhì bù yú yī qiè pú sà mó hē sà xíng xíng
行、识行，如是乃至不于一切菩萨摩诃萨行行，
yì bù yú zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí xíng suǒ yǐ zhě hé zhū
亦不于诸佛无上正等菩提行。所以者何？诸

⁸ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

pú sà mó hē sà suǒ yǒu pú tí bù yuán míng shēng zhí wǒ wǒ suǒ
菩萨摩诃萨所有菩提，不缘名声执我、我所，
wèi bú zuò shì niàn wǒ xíng yú sè wǒ xíng yú shòu xiǎng xíng
谓不作是念：‘我行于色，我行于受、想、行、
shí rú shì nǎi zhì bú zuò shì niàn wǒ xíng yú yī qiè pú sà mó hē
识。’如是乃至不作是念：‘我行于一切菩萨摩诃
sà xíng wǒ xíng yú zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
萨行，我行于诸佛无上正等菩提。’

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà suǒ yǒu pú tí fēi
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨所有菩提，非
qǔ gù xíng fēi shě gù xíng
取故行，非舍故行。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà suǒ
具寿善现白佛⁹言：“世尊！若菩萨摩诃萨所
yǒu pú tí fēi qǔ gù xíng fēi shě gù xíng zhū pú sà mó hē sà suǒ
有菩提，非取故行，非舍故行，诸菩萨摩诃萨所
yǒu pú tí dāng hé chù xíng
有菩提当何处行？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rú lái huà shēn suǒ yǒu pú
佛告善现：“于意云何？如来化身所有菩
tí dāng hé chù xíng wèi qǔ gù xíng wèi shě gù xíng
提当何处行？为取故行？为舍故行？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn rú lái huà shēn shí wú suǒ
善现对曰：“不也！世尊！如来化身实无所
yǒu rú hé kě shuō suǒ yǒu pú tí yǒu suǒ xíng chù ruò qǔ ruò shě
有，如何可说所有菩提有所行处若取、若舍？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé zhū ā luó hàn mèng zhōng pú
佛告善现：“于意云何？诸阿罗汉梦中菩
tí dāng hé chù xíng wèi qǔ gù xíng wèi shě gù xíng
提当何处行？为取故行？为舍故行？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn zhū ā luó hàn zhū lòu yǒng
善现对曰：“不也！世尊！诸阿罗汉诸漏永
jìn hūn chén shuì mián gài chán jù miè bì jìng wú mèng yún hé dāng
尽，昏沉睡眠盖缠俱灭，毕竟无梦，云何当
yǒu mèng zhōng pú tí yǒu suǒ xíng chù ruò qǔ ruò shě
有梦中菩提有所行处若取、若舍？”

⁹ 大正藏：白；永乐北藏及龙藏：白佛

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū ā
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸阿
luó hàn bì jìng wú mèng hūn chén shuì mián fēn bié jìn gù zhū pú sà mó
罗汉毕竟无梦，昏沉睡眠分别尽故，诸菩萨摩
hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǒu pú tí yì fù rú shì fēi
诃萨行深般若波罗蜜多，所有菩提亦复如是，非
qǔ gù xíng fēi shě gù xíng dōu wú xíng chù dá yī qiè fǎ běn xìng kōng
取故行，非舍故行，都无行处，达一切法本性空
gù”
故。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà xíng shēn
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō suǒ yǒu pú tí fēi qǔ gù xíng fēi shě gù xíng
般若波罗蜜多所有菩提，非取故行，非舍故行，
dōu wú xíng chù wèi bù xíng yú sè yì bù xíng yú shòu xiǎng xíng
都无行处，谓不行于色，亦不行于受、想、行、
shí rú shì nǎi zhì bù xíng yú yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì bù xíng
识，如是乃至不行于一切菩萨摩诃萨行，亦不行
yú zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí zhě qǐ bù pú sà mó hē sà wèi
于诸佛无上正等菩提者，岂不菩萨摩诃萨为
yù ráo yì zhū yǒu qíng gù bù xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě
欲饶益诸有情故，不行布施波罗蜜多乃至般若
bō luó mì duō bù xíng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bù xíng zhēn
波罗蜜多，不行内空乃至无性自性空，不行真
rú nǎi zhì bù sī yì jiè bù xíng kǔ jí miè dào shèng dì
如乃至不思議界，不行苦、集、灭、道圣谛，
bù xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī bù xíng sì jìng lǜ sì wú
不行四念住乃至八圣道支，不行四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng bù xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù bù xíng kōng
量、四无色定，不行八解脱乃至十遍处，不行空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bù xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì
无相、无愿解脱门，不行极喜地乃至法云地，
bù xíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén bù xíng wǔ yǎn liù shén
不行一切陀罗尼门、三摩地门，不行五眼、六神
tōng bù xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bù xíng sān shí
通，不行如来十力乃至十八佛不共法，不行三十
èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo bù xíng wú wàng shī fǎ héng zhù shě
二大士相、八十随好，不行无忘失法、恒住舍

xìng bù xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú zhù pú
性，不行一切智、道相智、一切相智，不住菩
sà shū shèng shén tōng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ ér dé wú shàng
萨殊胜神通成熟有情、严净佛土，而得无上
zhèng děng pú tí
正等菩提？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà suǒ yǒu pú tí suī wú xíng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨所有菩提虽无行
chù ér zhū pú sà mó hē sà wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng gù yào xíng bù
处，而诸菩萨摩诃萨为欲饶益诸有情故，要行布
shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō rú shì nǎi zhì yào xíng
施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，如是乃至要行
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yào zhù pú sà shū shèng shén
一切智、道相智、一切相智，要住菩萨殊胜神
tōng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ nǎi dé wú shàng zhèng děng pú
通成熟有情、严净佛土，乃得无上正等菩
tí
提。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà suǒ yǒu pú
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨所有菩
tí ruò wú xíng chù jiāng wú pú sà mó hē sà wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng
提若无行处，将无菩萨摩诃萨为欲饶益诸有情
gù bú zhù bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jiǔ xiū
故，不住布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多久修
lìng mǎn rú shì nǎi zhì bú zhù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
令满，如是乃至不住一切智、道相智、一切相
zhì jiǔ xiū lìng mǎn bú zhù pú sà shū shèng shén tōng chéng shú yǒu qíng
智久修令满，不住菩萨殊胜神通成熟有情、
yán jìng fó tǔ jiǔ xiū lìng mǎn ér dé wú shàng zhèng děng pú tí
严净佛土久修令满，而得无上正等菩提？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà suǒ yǒu pú tí suī wú xíng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨所有菩提虽无行
chù ér zhū pú sà mó hē sà wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng gù yào zhù bù
处，而诸菩萨摩诃萨为欲饶益诸有情故，要住布
shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jiǔ xiū lìng mǎn rú shì
施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多久修令满，如是
nǎi zhì yào zhù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jiǔ xiū lìng mǎn
乃至要住一切智、道相智、一切相智久修令满，

yào zhù pú sà shū shèng shéng tōng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ jiǔ xiū
要住菩萨殊胜神通成熟有情、严净佛土久修
lìng mǎn nǎi dé wú shàng zhèng děng pú tí shàn xiàn dāng zhī ruò pú
令满，乃得无上正等菩提。善现当知！若菩
sà mó hē sà xiū zhū shàng ēn wèi zǒng yuán mǎn zhōng bù néng dé suǒ qiú
萨摩诃萨修诸善根未总圆满，终不能得所求
wú shàng zhèng děng pú tí
无上正等菩提。

shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà yù dé wú shàng zhèng
“善现当知！若菩萨摩诃萨欲得无上正
děng pú tí yīng zhù sè běn xìng kōng yīng zhù shòu xiǎng xíng shí
等菩提，应住色本性空，应住受、想、行、识
běn xìng kōng rú shì nǎi zhì yīng zhù yī qiè pú sà mó hē sà xíng běn xìng
本性空，如是乃至应住一切菩萨摩诃萨行本性
kōng yīng zhù zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí běn xìng kōng yīng zhù yī
空，应住诸佛无上正等菩提本性空，应住一
qiè fǎ běn xìng kōng yīng zhù yī qiè yǒu qíng běn xìng kōng xiū xíng bù shī
切法本性空，应住一切有情本性空，修行布施
bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō líng dé yuán mǎn rú shì nǎi
波罗蜜多乃至般若波罗蜜多令得圆满，如是乃
zhì xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì lìng dé yuán mǎn
至修行一切智、道相智、一切相智令得圆满，
xiū xíng pú sà shū shèng shéng tōng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng yuán
修行菩萨殊胜神通成熟有情、严净佛土令圆
mǎn yǐ biàn dé wú shàng zhèng děng pú tí
满已，便得无上正等菩提。

shàn xiàn dāng zhī shì yī qiè fǎ běn xìng kōng lǐ jí zhū yǒu
“善现当知！是一切法本性空理及诸有
qíng běn xìng kōng lǐ zuì jí jì jìng wú yǒu shǎo fǎ néng zēng néng jiǎn
情本性空理，最极寂静，无有少法能增能减、
néng shēng néng miè néng duàn néng cháng néng rǎn néng jìng néng dé
能生能灭、能断能常、能染能净、能得
guǒ néng xiàn guān
果、能现观。

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà yī shì sù gù shuō
“善现当知！诸菩萨摩诃萨依世俗故，说
xiū bō rě bō luó mì duō rú shí liǎo zhī běn xìng kōng yǐ zhèng dé wú
修般若波罗蜜多，如实了知本性空已，证得无

shàngzhèngděng pú tí bù yī shèng yì suǒ yǐ zhě hé zhēnshèng
上正等菩提，不依胜义。所以者何？真胜
yì zhōng wú sè kě dé yì wú shòu xiǎng xíng shí kě dé rú
义中无色可得，亦无受、想、行、识可得，如
shì nǎi zhì wú yī qiè pú sà mó hē sà xíng kě dé yì wú zhū fó wú
是乃至无一切菩萨摩诃萨行可得，亦无诸佛无
shàngzhèngděng pú tí kě dé wú xíng yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhě
上正等菩提可得；无行一切菩萨摩诃萨行者
kě dé yì wú xíng zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí zhě kě dé shàn
可得，亦无行诸佛无上正等菩提者可得。善
xiàn rú shì zhū fǎ jiē yī shì sù yán shuō shī shè bù yī shèng yì
现，如是诸法皆依世俗言说施設，不依胜义。

shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
“善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，
cóngchū fā xīn suī jí měng lì wèi zhū yǒu qíng xíng pú tí xíng ér yú cǐ
从初发心虽极猛利为诸有情行菩提行，而于此
xīn dōu wú suǒ dé yú zhū yǒu qíng yì wú suǒ dé yú dà pú tí yì wú
心都无所得，于诸有情亦无所得，于大菩提亦无
suǒ dé yú fó pú sà yì wú suǒ dé yǐ yī qiè fǎ yī qiè yǒu
所得，于佛、菩萨亦无所得，以一切法、一切有
qíng bù kě dé gù
情不可得故。”

ěr shí jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若一切法
dōu wú suǒ yǒu jiē bù kě dé yún hé pú sà mó hē sà xíng pú tí xíng
都无所有，皆不可得，云何菩萨摩诃萨行菩提行？
yún hé néng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí shéixíng pú tí xíng
云何能得所求无上正等菩提？谁行菩提行？
shéi fù néngzhèng dé
谁复能证得？”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé rǔ yú xiān shí yī zhǐ duàn
佛告善现：“于意云何？汝于先时依止断
jiè duàn zhū fán nǎo dé wú lòu gēn zhù wú jiàn dìng dé yù liú guǒ cì
界，断诸烦恼得无漏根，住无间定得预流果，次
yī lái guǒ cì bù huán guǒ hòu ā luó hàn guǒ rǔ yú bǐ shí pō jiàn
一来果，次不还果，后阿罗汉果，汝于彼时颇见
yǒu qíng ruò xīn ruò dào ruò zhū dào guǒ yǒu kě dé fǒu
有情若心、若道、若诸道果有可得不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn ruò rǔ bǐ shí yī zhǐ duàn jiè duànzhū fán
佛告善现：“若汝彼时依止断界，断诸烦

nǎo dé wú lòu gēn yú yǒuqíng xīn dào jí dàoguǒ dōu wú suǒ dé yún
恼得无漏根，于有情心、道及道果都无所得，云

hé yán dé ā luó hàn guǒ ? ”
何言得阿罗汉果？”

shànxiàn duì yuē yī shì sù shuō bù yī shèng yì
善现对曰：“依世俗说，不依胜义。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū pú
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸菩

sà mó hē sà yì fù rú shì yī shì sù shuō xíng pú tí dào jí dé wú
萨摩诃萨亦复如是，依世俗说行菩提道及得无

shàngzhèngděng pú tí bù yī shèng yì
上正等菩提，不依胜义。

shànxiàndāng zhī yī shì sù gù jiǎ shuō yǒu sè shòu xiǎng
“善现当知！依世俗故假说有**色、受、想、**

xíng shí rú shì nǎi zhì yī shì sù gù jiǎ shuō yǒu yī qiè pú sà mó hē
行、识，如是乃至依世俗故假说有一切**菩萨摩诃**

sà xíng zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí yī shì sù gù jiǎ shuō yǒu
萨行、诸佛无上正等菩提，依世俗故假说有

qíng pú sà zhū fó bù yī shèng yì
情、**菩萨、诸佛**，不依胜义。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà bú jiànyǒu fǎ néng yú
“善现当知！诸**菩萨摩诃萨**不见有**法能于**

wú shàngzhèngděng pú tí yǒuzēngyǒujiǎn yǒu yì yǒusǔn yǐ yī qiè
无上正等菩提有增有减、有益有损，以一切

fǎ běnxìngkōng gù
法本性空故。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ guān
“善现当知！诸**菩萨摩诃萨**于一切**法**，**观**

běnxìngkōngshàng bù kě dé kuàngchū fā xīn ér yǒu kě dé zuì chū fā
本性空尚不可得，况**初发心而有可得！最初发**

xīn shàng bù kě dé kuàng xiū bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō
心尚不可得，况**修布施波罗蜜多乃至般若波**

luó mì duō ér yǒu kě dé kuàngzhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng
罗蜜多而有可得！况**住内空乃至无性自性空**

ér yǒu kě dé kuàngzhùzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ér yǒu kě dé
而有可得！况住真如乃至不思議界而有可得！

kuàngzhù kǔ jí miè dào shèng dì ér yǒu kě dé kuàng xiū sì
况住苦、集、灭、道圣谛而有可得！况修四

niànzhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ér yǒu kě dé kuàng xiū sì jìng lǜ sì
念住乃至八圣道支而有可得！况修四静虑、四

wú liàng sì wú sè dìng ér yǒu kě dé kuàng xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí
无量、四无色定而有可得！况修八解脱乃至十

biànchù ér yǒu kě dé kuàng xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
遍处而有可得！况修空、无相、无愿解脱门

ér yǒu kě dé kuàng xiū jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì ér yǒu kě dé
而有可得！况修极喜地乃至法云地而有可得！

kuàng xiū yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén ér yǒu kě dé kuàng xiū
况修一切陀罗尼门、三摩地门而有可得！况修

wǔ yǎn liù shéntōng ér yǒu kě dé kuàng xiū rú lái shí lì nǎi zhì shí
五眼、六神通而有可得！况修如来十力乃至十

bā fó bú gòng fǎ ér yǒu kě dé kuàng xiū sān shí èr dà shì xiàng bā
八佛不共法而有可得！况修三十二大士相、八

shí suí hǎo ér yǒu kě dé kuàng xiū wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng ér
十随好而有可得！况修无忘失法、恒住舍性而

yǒu kě dé kuàng xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér yǒu
有可得！况修一切智、道相智、一切相智而有

kě dé kuàng xiū yī qiè pú sà mó hē sà xíng ér yǒu kě dé kuàng xiū
可得！况修一切菩萨摩诃萨行而有可得！况修

zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí ér yǒu kě dé
诸佛无上正等菩提而有可得！

shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yú suǒ xiū zhù yī qiè fó fǎ
“善现，诸菩萨摩诃萨于所修住一切佛法

ruò yǒu suǒ dé wú yǒu shì chù rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē
若有所得，无有是处。如是，善现，诸菩萨摩诃

sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāngbiàn xiū xíng dà pú tí xíng zhèng
萨行深般若波罗蜜多，方便修行大菩提行，证

de wú shàngzhèngděng pú tí lì lè yǒu qíng cháng wú jiàn duàn
得无上正等菩提，利乐有情常无间断。”

dì èr fēn wú quē pǐn dì qī shí jiǔ zhī yī
第二分无阙品第七十九之一

ěr shí jù shòu shàn xiàn bō fó yán shì zūn ruò pú sà mó
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若菩萨摩

hē sà suī qín jīng jìn xiū xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
诃萨虽勤精进修行布施波罗蜜多乃至般若波罗

mì duō ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ān zhù zhēn rú nǎi
蜜多，安住内空乃至无性自性空，安住真如乃

zhì bù sī yì jiè ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì xiū xíng
至不思議界，安住苦、集、灭、道圣谛，修行

sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng
四念住乃至八圣道支，修行四静虑、四无量、

sì wú sè dìng xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù xiū xíng kōng wú
四无色定，修行八解脱乃至十遍处，修行空、无

xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì xiū
相、无愿解脱门，修行极喜地乃至法云地，修

xíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén xiū xíng wǔ yǎn liù shén
行一切陀罗尼门、三摩地门，修行五眼、六神

tōng xiū xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng sān shí
通，修行如来十力乃至十八佛不共法，修行三十

èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo xiū xíng wú wàng shī fǎ héng zhù shě
二大士相、八十随好，修行无忘失法、恒住舍

xìng xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiū xíng yī
性，修行一切智、道相智、一切相智，修行一

qiè pú sà mó hē sà xíng xiū xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí ruò
切菩萨摩诃萨行，修行诸佛无上正等菩提，若

pú tí dào xiū wèi yuán mǎn bù néng zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng
菩提道修未圆满，不能证得所求无上正等

pú tí shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū pú tí dào lìng dé yuán
菩提。世尊！云何菩萨摩诃萨修菩提道令得圆

mǎn néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
满，能证无上正等菩提？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí jù zú shū shèng fāng biàn shàn qiǎo yóu cǐ fāng biàn shàn qiǎo lì
多时，具足殊胜方便善巧，由此方便善巧力

gù xiū xíng bù shī bō luó mì duō shí bù dé bù shī bù dé shī zhě
故，修行布施波罗蜜多时，不得布施，不得施者，
bù dé shòuzhě yì bù yuǎn lí rú shì zhū fǎ ér xíng bù shī bō luó mì
不得受者，亦不远离如是诸法而行布施波罗蜜
duō shì pú sà mó hē sà rú shì shī shí néng jù zhào míng sān pú tí
多，是菩萨摩诃萨如是施时，能具照明三菩提
dào xiū pú tí dào sù néng chéng jiù rú shì shàn xiàn zhū pú sà
道，修菩提道速能成就。如是，善现，诸菩萨
mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo xiū pú tí
摩诃萨行深般若波罗蜜多，方便善巧修菩提
dào lìng dé yuán mǎn néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí rú shì
道令得圆满，能证无上正等菩提。如是，
shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí jù
善现，若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，具
zú shū shèng fāng biàn shàn qiǎo yóu cǐ fāng biàn shàn qiǎo lì gù xiū
足殊胜方便善巧，由此方便善巧¹⁰力故，修
xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō guǎng
行净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，广
shuō nǎi zhì xiū xíng yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhèng fó wú shàng
说乃至修行一切菩萨摩诃萨行、证¹¹佛无上
zhèng děng pú tí suí qí suǒ yìng jiē dāng guǎng shuō
正等菩提，随其所应皆当广说。”

ěr shí jù shòu shè lì zǐ bó fó yán shì zūn yún hé pú
尔时，具寿舍利子白佛言：“世尊！云何菩
sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yǒng měng zhèng qín xiū
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，勇猛正勤修
pú tí dào
菩提道？”

fó gào shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
佛告舍利子：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí fāng biàn shàn qiǎo bù hé hé sè shòu xiǎng xíng shí
蜜多时方便善巧，不和合色、受、想、行、识，
bù lí sǎn sè shòu xiǎng xíng shí bù hé hé yǎn chù nǎi zhì
不散色、受、想、行、识；不和合眼处乃至
yì chù bù lí sǎn yǎn chù nǎi zhì yì chù bù hé hé sè chù nǎi zhì fǎ
意处，不散眼处乃至意处；不和合色处乃至法

¹⁰ 大正藏：巧；永乐北藏：巧；龙藏：乃；校勘：巧

¹¹ 大正藏：诸；永乐北藏及龙藏：证

chù bù lí sǎn sè chù nǎi zhì fǎ chù bù hé hé yǎn jiè nǎi zhì yì jiè
处，不 离 散 色 处 乃 至 法 处；不 和 合 眼 界 乃 至 意 界，
bù lí sǎn yǎn jiè nǎi zhì yì jiè bù hé hé sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bù
不 离 散 眼 界 乃 至 意 界；不 和 合 色 界 乃 至 法 界，不
lí sǎn sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bù hé hé yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè
离 散 色 界 乃 至 法 界；不 和 合 眼 识 界 乃 至 意 识 界，
bù lí sǎn yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè bù hé hé yǎn chù nǎi zhì yì chù
不 离 散 眼 识 界 乃 至 意 识 界；不 和 合 眼 触 乃 至 意 触，
bù lí sǎn yǎn chù nǎi zhì yì chù bù hé hé yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū
不 离 散 眼 触 乃 至 意 触；不 和 合 眼 触 为 缘 所 生 诸
shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù lí sǎn yǎn chù wéi yuán
受 乃 至 意 触 为 缘 所 生 诸 受，不 离 散 眼 触 为 缘
suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù hé hé dì
所 生 诸 受 乃 至 意 触 为 缘 所 生 诸 受；不 和 合 地
jiè nǎi zhì shí jiè bù lí sǎn dì jiè nǎi zhì shí jiè bù hé hé yīn yuán
界 乃 至 识 界，不 离 散 地 界 乃 至 识 界；不 和 合 因 缘
nǎi zhì zēng shàng yuán bù lí sǎn yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán bù hé
乃 至 增 上 缘，不 离 散 因 缘 乃 至 增 上 缘；不 和
hé cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ bù lí sǎn cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ bù
合 从 缘 所 生 诸 法，不 离 散 从 缘 所 生 诸 法；不
hé hé wú míng nǎi zhì lǎo sǐ bù lí sǎn wú míng nǎi zhì lǎo sǐ suǒ yǐ
和 合 无 明 乃 至 老 死，不 离 散 无 明 乃 至 老 死。所 以
zhě hé rú shì zhū fǎ jiē wú zì xìng kě hé lí gù
者 何？如 是 诸 法 皆 无 自 性 可 合、离 故。

shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“舍 利 子，若 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗 蜜
duō shí fāng biàn shàn qiǎo bù hé hé bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě
多 时 方 便 善 巧，不 和 合 布 施 波 罗 蜜 多 乃 至 般 若
bō luó mì duō bù lí sǎn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
波 罗 蜜 多，不 离 散 布 施 波 罗 蜜 多 乃 至 般 若 波 罗
mì duō bù hé hé nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bù lí sǎn nèi
蜜 多；不 和 合 内 空 乃 至 无 性 自 性 空，不 离 散 内
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bù hé hé zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
空 乃 至 无 性 自 性 空；不 和 合 真 如 乃 至 不 思 议 界，
bù lí sǎn zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè bù hé hé kǔ jí miè
不 离 散 真 如 乃 至 不 思 议 界；不 和 合 苦、集、灭、
dào shèng dì bù lí sǎn kǔ jí miè dào shèng dì bù hé hé
道 圣 谛，不 离 散 苦、集、灭、道 圣 谛；不 和 合

sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī bù lí sǎn sì niànzhù nǎi zhì bā
四念住乃至八圣道支，不散四念住乃至八
shèngdào zhī bù hé hé sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
圣道支；不和他合四静虑、四无量、四无色定，
bù lí sǎn sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng bù hé hé bā jiě
不散四静虑、四无量、四无色定；不和他合八解
tuō nǎi zhì shí biànchù bù lí sǎn bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù bù hé
脱乃至十遍处，不散八解脱乃至十遍处；不
hé kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bù lí sǎnkōng wú xiàng
合空、无相、无愿解脱门，不散空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén bù hé hé jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì bù lí
无愿解脱门；不和他合净观地乃至如来地，不散
sǎn jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì bù hé hé jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún
散净观地乃至如来地；不和他合极喜地乃至法云
dì bù lí sǎn jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì bù hé hé yī qiè tuó luó
地，不散极喜地乃至法云地；不和他合一切陀罗
ní mén sān mó dì mén bù lí sǎn yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì
尼门、三摩地门，不散一切陀罗尼门、三摩地
mén bù hé hé wǔ yǎn liù shéntōng bù lí sǎn wǔ yǎn liù shén
门；不和他合五眼、六神通，不散五眼、六神
tōng bù hé hé rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bù lí sǎn
通；不和他合如来十力乃至十八佛不共法，不散
rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bù hé hé sān shí èr dà
如来十力乃至十八佛不共法；不和他合三十二大
shì xiàng bā shí suí hǎo bù lí sǎn sān shí èr dà shì xiàng bā shí
士相、八十随好，不散三十二大士相、八十
suí hǎo bù hé hé wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng bù lí sǎn wú
随好；不和他合无忘失法、恒住舍性，不散无
wàng shī fǎ héngzhù shě xìng bù hé hé yī qiè zhì dào xiàng zhì
忘失法、恒住舍性；不和他合一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì bù lí sǎn yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
一切相智，不散一切智、道相智、一切相智；
bù hé hé yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí bù lí sǎn yù liú guǒ nǎi zhì
不和他合预流果乃至独觉菩提，不散预流果乃至
dú jué pú tí bù hé hé yī qiè pú sà mó hē sà xíng bù lí sǎn yī
独觉菩提；不和他合一切菩萨摩訶萨行，不散一
qiè pú sà mó hē sà xíng bù hé hé zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
切菩萨摩訶萨行；不和他合诸佛无上正等菩提，

bù lí sǎn zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé rú shì
不 离 散 诸 佛 无 上 正 等 菩 提 。 所 以 者 何 ？ 如 是
zhū fǎ jiē wú zì xìng kě hé lí gù
诸 法 皆 无 自 性 可 合 、 离 故 。

rú shì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
“ 如 是 ， 舍 利 子 ， 诸 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波
luó mì duō shí yǒngměngzhèng qín xiū pú tí dào
罗 蜜 多 时 ， 勇 猛 正 勤 修 菩 提 道 。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ dōu wú zì xìng kě
时 ， 舍 利 子 复 白 佛 言 ： “ 若 一 切 法 都 无 自 性 可
hé lí zhě yún hé pú sà mó hē sà yīn fā bō rě bō luó mì duō yú
合 、 离 者 ， 云 何 菩 萨 摩 诃 萨 引 发 般 若 波 罗 蜜 多 于
zhōng xiū xué shì zūn ruò pú sà mó hē sà bù xué bō rě bō luó mì
中 修 学 ？ 世 尊 ！ 若 菩 萨 摩 诃 萨 不 学 般 若 波 罗 蜜
duō zhōng bù néng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí
多 ， 终 不 能 得 所 求 无 上 正 等 菩 提 。”

fó gào shè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò
佛 告 舍 利 子 ： “ 如 是 ！ 如 是 ！ 如 汝 所 说 。 若
pú sà mó hē sà bù xué bō rě bō luó mì duō zhōng bù néng dé suǒ qiú
菩 萨 摩 诃 萨 不 学 般 若 波 罗 蜜 多 ， 终 不 能 得 所 求
wú shàngzhèngděng pú tí shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yào xué bō
无 上 正 等 菩 提 。 舍 利 子 ， 诸 菩 萨 摩 诃 萨 要 学 般
rě bō luó mì duō nǎi néng zhèng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí
若 波 罗 蜜 多 ， 乃 能 证 得 所 求 无 上 正 等 菩 提 。
shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí yào
舍 利 子 ， 诸 菩 萨 摩 诃 萨 所 求 无 上 正 等 菩 提 ， 要
yǒu fāng biàn shàn qiǎo nǎi néng zhèng dé fēi wú fāng biàn shàn qiǎo ér néng
有 方 便 善 巧 乃 能 证 得 ， 非 无 方 便 善 巧 而 能
zhèng dé
证 得 。”

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“ 舍 利 子 ， 诸 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗 蜜
duō shí ruò jiàn yǒu fǎ zì xìng kě dé zé yīng kě qǔ bú jiàn yǒu fǎ zì
多 时 ， 若 见 有 法 自 性 可 得 则 应 可 取 ， 不 见 有 法 自
xìng kě dé dāng hé suǒ qǔ suǒ wèi bù qǔ cǐ shì bō rě bō luó mì duō
性 可 得 当 何 所 取 ？ 所 谓 不 取 此 是 般 若 波 罗 蜜 多
nǎi zhì bù shī bō luó mì duō cǐ shì sè nǎi zhì shí cǐ shì yǎn chù nǎi
乃 至 布 施 波 罗 蜜 多 ， 此 是 色 乃 至 识 ， 此 是 眼 处 乃

zhì yì chù cǐ shì sè chù nǎi zhì fǎ chù cǐ shì yǎn jiè nǎi zhì yì jiè
至意处，此是色处乃至法处，此是眼界乃至意界，
cǐ shì sè jiè nǎi zhì fǎ jiè cǐ shì yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè cǐ
此是色界乃至法界，此是眼识界乃至意识界，此
shì yǎn chù nǎi zhì yì chù cǐ shì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi
是眼触乃至意触，此是眼触为缘所生诸受乃
zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu cǐ shì dì jiè nǎi zhì shí jiè cǐ
至意触为缘所生诸受，此是地界乃至识界，此
shì yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán cǐ shì cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ
是因缘乃至增上缘，此是从缘所生诸法，
cǐ shì wú míng nǎi zhì lǎo sǐ cǐ shì nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
此是无明乃至老死，此是内空乃至无性自性空，
cǐ shì zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè cǐ shì kǔ jí miè dào shèng
此是真如乃至不思議界，此是苦、集、灭、道圣
dì cǐ shì sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī cǐ shì sì jìng lǜ
谛，此是四念住乃至八圣道支，此是四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng cǐ shì bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù cǐ
四无量、四无色定，此是八解脱乃至十遍处，此
shì kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén cǐ shì jìng guān dì nǎi zhì rú
是空、无相、无愿解脱门，此是净观地乃至如
lái dì cǐ shì jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì cǐ shì yī qiè tuó luó ní
来地，此是极喜地乃至法云地，此是一切陀罗尼
mén sān mó dì mén cǐ shì wǔ yǎn liù shéntōng cǐ shì rú lái
门、三摩地门，此是五眼、六神通，此是如来
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ cǐ shì sān shí èr dà shì xiàng
十力乃至十八佛不共法，此是三十二大士相、
bā shí suí hǎo cǐ shì wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng cǐ shì yī
八十随好，此是无忘失法、恒住舍性，此是一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì cǐ shì yù liú guǒ nǎi zhì dú
切智、道相智、一切相智，此是预流果乃至独
jué pú tí cǐ shì yī qiè pú sà mó hē sà xíng cǐ shì zhū fó wú shàng
觉菩提，此是一切菩萨摩訶萨行，此是诸佛无上
zhèng děng pú tí cǐ shì yì shēng cǐ shì shēng wén cǐ shì dú jué
正等菩提，此是异生、此是声闻、此是独觉、
cǐ shì pú sà cǐ shì rú lái
此是菩萨、此是如来。

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi qī shí wǔ
大般若波罗蜜多经卷第四百七十五

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn wú quē pǐn dì qī shí jiǔ zhī èr
第二分无阙品第七十九之二

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“舍利子，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō rú shí liǎo zhī yī qiè fǎ xìng jiē bù kě qǔ suǒ wèi bō rě bō luó
多，如实了知一切法性皆不可取，所谓般若波罗
mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō jiē bù kě qǔ sè nǎi zhì shí yì
蜜多乃至布施波罗蜜多皆不可取，色乃至识亦
bù kě qǔ yǎn chù nǎi zhì yì chù yì bù kě qǔ sè chù nǎi zhì fǎ chù
不可取，眼处乃至意处亦不可取，色处乃至法处
yì bù kě qǔ yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yì bù kě qǔ sè jiè nǎi zhì fǎ
亦不可取，眼界乃至意界亦不可取，色界乃至法
jiè yì bù kě qǔ yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yì bù kě qǔ yǎn chù
界亦不可取，眼识界乃至意识界亦不可取，眼触
nǎi zhì yì chù yì bù kě qǔ yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì
乃至意触亦不可取，眼触为缘所生诸受乃至
yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù kě qǔ dì jiè nǎi zhì shí jiè yì
意触为缘所生诸受亦不可取，地界乃至识界亦
bù kě qǔ yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán yì bù kě qǔ cóng yuán suǒ
不可取，因缘乃至增上缘亦不可取，从缘所
shēng zhū fǎ yì bù kě qǔ wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yì bù kě qǔ nèi
生诸法亦不可取，无明乃至老死亦不可取，内
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì bù kě qǔ zhēn rú nǎi zhì bù sī yì
空乃至无性自性空亦不可取，真如乃至不思議
jiè yì bù kě qǔ kǔ jí miè dào shèng dì yì bù kě qǔ
界亦不可取，苦、集、灭、道圣谛亦不可取，
sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì bù kě qǔ sì jìng lǜ sì wú
四念住乃至八圣道支亦不可取，四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng yì bù kě qǔ bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yì bù
量、四无色定亦不可取，八解脱乃至十遍处亦不

kě qǔ kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì bù kě qǔ jìng guān
可取，空、无相、无愿解脱门亦不可取，净观
dì nǎi zhì rú lái dì yì bù kě qǔ jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì bù
地乃至如来地亦不可取，极喜地乃至法云地亦不
kě qǔ yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén yì bù kě qǔ wǔ yǎn
可取，一切陀罗尼门、三摩地门亦不可取，五眼、
liù shéntōng yì bù kě qǔ rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
六神通亦不可取，如来十力乃至十八佛不共法
yì bù kě qǔ sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo yì bù kě qǔ
亦不可取，三十二大士相、八十随好亦不可取，
wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yì bù kě qǔ yī qiè zhì dào xiàng
无忘失法、恒住舍性亦不可取，一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì yì bù kě qǔ yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yì
智、一切相智亦不可取，预流果乃至独觉菩提亦
bù kě qǔ yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì bù kě qǔ zhū fó wú shàng
不可取，一切菩萨摩诃萨行亦不可取，诸佛无上
zhèng děng pú tí yì bù kě qǔ yī qiè yì shēng shēng wén dú jué
正等菩提亦不可取，一切异生、声闻、独觉、
pú sà rú lái yì bù kě qǔ
菩萨、如来亦不可取。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
“舍利子，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō rú shí liǎo zhī yī qiè fǎ xìng bù kě qǔ gù yú yī qiè fǎ dé wú
多，如实了知一切法性不可取故，于一切法得无
zhàng ài shè lì zǐ cǐ bù kě qǔ bō luó mì duō jí shì wú zhàng bō
障碍。舍利子，此不可取波罗蜜多即是无障波
luó mì duō rú shì wú zhàng bō luó mì duō jí shì bō rě bō luó mì duō
罗蜜多，如是无障波罗蜜多即是般若波罗蜜多，
zhū pú sà mó hē sà yīng yú zhōng xué shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà
诸菩萨摩诃萨应于中学。舍利子，若菩萨摩诃萨
néng yú zhōng xué yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ dé shàng bù dé xué kuàng
能于中学，于一切法都无所得，尚不得学，况
dé wú shàng zhèng děng pú tí kuàng dé bō rě bō luó mì duō kuàng
得无上正等菩提！况得般若波罗蜜多！况
dé yì shēng shēng wén dú jué pú sà fó fǎ hé yǐ gù
得异生、声闻、独觉、菩萨、佛法！何以故？
shè lì zǐ wú yǒu shǎo fǎ shí yǒu zì xìng yú wú zì xìng yī qiè fǎ
舍利子，无有少法实有自性，于无自性一切法

zhōng hé děng shì yì shēng fǎ hé děng shì yù liú fǎ hé děng
中，何等是异生法？何等是预流法？何等
shì yī lái fǎ hé děng shì bù huán fǎ hé děng shì ā luó hàn fǎ
是一来法？何等是不还法？何等是阿罗汉法？
hé děng shì dú jué fǎ hé děng shì pú sà fǎ hé děng shì rú lái
何等是独觉法？何等是菩萨法？何等是如来
fǎ shè lì zǐ rú shì zhū fǎ jì bù kě dé yī hé děng fǎ kě shī
法？舍利子，如是诸法既不可得，依何等法可施
shè yǒu bǔ tè qié luó bǔ tè qié luó jì bù kě dé yún hé kě shuō
设有补特伽罗？补特伽罗既不可得，云何可说
cǐ shì yì shēng cǐ shì yù liú cǐ shì yī lái cǐ shì bù huán
此是异生，此是预流，此是一来，此是不还，
cǐ shì ā luó hàn cǐ shì dú jué cǐ shì pú sà cǐ shì rú lái
此是阿罗汉，此是独觉，此是菩萨，此是如来？”

shí shè lì zǐ bó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ dōu wú zì xìng
时，舍利子白言：“世尊！若一切法都无自性、
jiē fēi shí yǒu yī hé děng shì ér kě liǎo zhī cǐ shì yì shēng cǐ shì
皆非实有，依何等事而可了知此是异生，此是
yì shēng fǎ guǎng shuō nǎi zhì cǐ shì rú lái cǐ shì rú lái fǎ
异生法？广说乃至此是如来，此是如来法？”

fó gào shè lì zǐ yú rǔ yì yún hé wéi shí yǒu sè huò céng
佛告舍利子：“于汝意云何？为实有色或曾
huò dāng rú zhū yú fū yì shēng zhí fǒu wéi shí yǒu shòu xiǎng xíng
或当如诸愚夫异生执不？为实有受、想、行、
shí huò céng huò dāng rú zhū yú fū yì shēng zhí fǒu rú shì nǎi zhì wéi
识或曾或当如诸愚夫异生执不？如是乃至为
shí yǒu yī qiè pú sà mó hē sà xíng huò céng huò dāng rú zhū yú fū yì
实有一切菩萨摩诃萨行或曾或当如诸愚夫异
shēng zhí fǒu wéi shí yǒu zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí huò céng huò
生执不？为实有诸佛无上正等菩提或曾或
dāng rú zhū yú fū yì shēng zhí fǒu wéi shí yǒu yì shēng yù liú yī
当如诸愚夫异生执不？为实有异生、预流、一
lái bù huán ā luó hàn dú jué pú sà rú lái huò céng huò
来、不还、阿罗汉、独觉、菩萨、如来或曾或
dāng rú zhū yú fū yì shēng zhí fǒu
当如诸愚夫异生执不？”

shè lì zǐ yán fú yě shì zūn dàn yóu diān dǎo yú fū yì
舍利子言：“不也！世尊！但由颠倒愚夫异

shēngyǒu rú shì zhí
生有如是执。”

fó gàoshè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
佛告舍利子：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō fāngbiàn shànqiǎo suī guānzhū fǎ dōu wú zì xìng jiē fēi shí yǒu
蜜多方便善巧，虽观诸法都无自性、皆非实有，

ér yī shì sù qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí wèi zhū yǒuqíngfāngbiàn
而依世俗求趣无上正等菩提，为诸有情方便

xuānshuō lìng dé zhèng jiě lí zhū diāndǎo
宣说，令得正解离诸颠倒。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
时，舍利子复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí fāngbiàn shànqiǎo suī guānzhū fǎ dōu wú
深般若波罗蜜多时方便善巧，虽观诸法都无

zì xìng jiē fēi shí yǒu ér yī shì sù qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí
自性、皆非实有，而依世俗求趣无上正等菩提，

wèi zhū yǒuqíngfāngbiàn xuānshuō lìng dé zhèng jiě lí zhū diāndǎo
为诸有情方便宣说，令得正解离诸颠倒？”

fó gàoshè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
佛告舍利子：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí chéng jiù rú shì fāngbiàn shànqiǎo wèi dōu bú jiàn yǒu shǎo
蜜多时，成就如是方便善巧，谓都不见有少

shí fǎ kě yú zhōngzhù yóu yú zhōngzhù ér yǒuguà ài yóuguà ài gù
实法可于中住，由于中住而有罣碍，由罣碍故

ér yǒu tuì mò yóu tuì mò gù xīn biàn liè ruò xīn liè ruò gù biànshēng
而有退没，由退没故心便劣弱，心劣弱故便生

xiè dài
懈怠。

shè lì zǐ yī yī qiè fǎ dōu wú shí shì lí wǒ wǒ suǒ
“舍利子，以一切法都无实事，离我、我所，

jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng běnxìngkōng jì zì xiàngkōng jì wéi
皆以无性而为自性，本性空寂、自相空寂，唯

yǒu yī qiè yú fū yì shēng mí miùdiāndǎo zhí zhuó sè yùn nǎi zhì shí yùn
有一切愚夫异生迷谬颠倒，执著色蕴乃至识蕴，

zhí zhuó yǎnchù nǎi zhì yì chù zhí zhuó sè chù nǎi zhì fǎ chù zhí zhuó
执著眼处乃至意处，执著色处乃至法处，执著

yǎn jiè nǎi zhì yì jiè zhí zhuó sè jiè nǎi zhì fǎ jiè zhí zhuó yǎn shí jiè
眼界乃至意界，执著色界乃至法界，执著眼识界

nǎi zhì yì shí jiè zhí zhuó yǎn chù nǎi zhì yì chù zhí zhuó yǎn chù wéi
乃至意识界，执著眼触乃至意触，执著眼触为
yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zhí zhuó
缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受，执著
dì jiè nǎi zhì shí jiè zhí zhuó yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán zhí zhuó
地界乃至识界，执著因缘乃至增上缘，执著
cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ zhí zhuó wú míng nǎi zhì lǎo sǐ zhí zhuó bù
从缘所生诸法，执著无明乃至老死，执著布
shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zhí zhuó nèi kōng nǎi zhì
施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，执著内空乃至
wú xìng zì xìng kōng zhí zhuó zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zhí zhuó kǔ
无性自性空，执著真如乃至不思議界，执著苦、
jí miè dào shèng dì zhí zhuó sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
集、灭、道圣谛，执著四念住乃至八圣道支，
zhí zhuó sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng zhí zhuó bā jiě tuō
执著四静虑、四无量、四无色定，执著八解脱
nǎi zhì shí biàn chù zhí zhuó kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
乃至十遍处，执著空、无相、无愿解脱门，
zhí zhuó jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì zhí zhuó jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún
执著净观地乃至如来地，执著极喜地乃至法云
dì zhí zhuó yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén zhí zhuó wǔ yǎn
地，执著一切陀罗尼门、三摩地门，执著五眼、
liù shéntōng zhí zhuó rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zhí
六神通，执著如来十力乃至十八佛不共法，执
zhuó sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo zhí zhuó wú wàng shī fǎ
著三十二大士相、八十随好，执著无忘失法、
héng zhù shě xìng zhí zhuó yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
恒住舍性，执著一切智、道相智、一切相智，
zhí zhuó yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí zhí zhuó yī qiè pú sà mó hé
执著预流果乃至独觉菩提，执著一切菩萨摩诃
sà xíng zhí zhuó zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí zhí zhuó yì shēng
萨行，执著诸佛无上正等菩提，执著异生、
yù liú yī lái bù huán ā luó hàn dú jué pú sà rú lái
预流、一来、不还、阿罗汉、独觉、菩萨、如来。

yóu shì yīn yuán zhū pú sà mó hé sà guān yī qiè fǎ dōu wú
“由是因缘，诸菩萨摩诃萨观一切法都无

shí shì lí wǒ wǒ suǒ jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng běn xìng kōng
实事，离我、我所，皆以无性而为自性，本性空

jì zì xiàngkōng jì xíngshēn bō rě bō luó mì duō zì lì rú huàn
寂、自相空寂，行深般若波罗蜜多，自立如幻
shī wèiyǒuqíngshuō fǎ zhū qiāntān zhě wèishuō bù shī zhū pò jiè zhě
师为有情说法，诸慳贪者为说布施，诸破戒者
wèishuō jìng jiè zhū fèn huì zhě wèishuō ān rěn zhū xiè dài zhě wèishuō
为说净戒，诸忿恚者为说安忍，诸懈怠者为说
jīng jìn zhū sǎnluàn zhě wèishuō jìng lù zhū yú chī zhě wèishuō bō rě
精进，诸散乱者为说静虑，诸愚痴者为说般若。

shì pú sà mó hē sà ān lì yǒuqíng lìng zhù bù shī nǎi zhì bō rě bō luó
是菩萨摩诃萨安立有情，令住布施乃至般若波罗
mì duō yǐ fù wèixuānshuō néng chū shēng sǐ shū shèng shèng fǎ lìng zhū
蜜多已，复为宣说能出生死殊胜圣法，令诸
yǒuqíng yī zhī xiū xué huò dé yù liú guǒ huò dé yī lái guǒ huò dé
有情依之修学，或得预流果，或得一来果，或得
bù huánguǒ huò dé ā luó hàn guǒ huò dé dú jué pú tí huò rù pú
不还果，或得阿罗汉果，或得独觉菩提，或入菩
sà zhèng xìng lí shēng huò zhù pú sà mó hē sà dì huò zhèng wú shàng
萨正性离生，或住菩萨摩诃萨地，或证无上
zhèng děng pú tí
正等菩提。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà xíngshēn
时，舍利子复白佛言：“诸菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí yún hé bù míng yǒu suǒ dé zhě wèi zhū yǒu
般若波罗蜜多时，云何不名有所得者？谓诸有
qíng shí wú suǒ yǒu ér lìng ān zhù bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě
情实无所有，而令安住布施波罗蜜多乃至般若
bō luó mì duō fù wèixuānshuō néng chū shēng sǐ shū shèng shèng fǎ huò
波罗蜜多，复为宣说能出生死殊胜圣法，或
lìng dé yù liú guǒ nǎi zhì huò lìng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
令得预流果，乃至或令证得无上正等菩提。”

fó gào shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
佛告舍利子：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí yú zhū yǒuqíng fēi yǒu suǒ dé hé yǐ gù shè lì zǐ
蜜多时，于诸有情非有所得。何以故？舍利子，
shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn yǒuqíng
是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不见有情
shǎo shí kě dé wéi yǒu shì sù jiǎ shuō yǒuqíng shè lì zǐ shì pú
少实可得，唯有世俗假说有情。舍利子，是菩

sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí ān zhù èr dì wèi zhū
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，安住二谛为诸
yǒu qíng xuān shuō zhèng fǎ hé wèi èr dì yī shì sù dì èr
有情宣说正法。何谓二谛？一、世俗谛。二、
shèng yì dì shè lì zǐ suī èr dì zhōng yǒu qíng shī shè jù bù kě dé
胜义谛。舍利子，虽二谛中有情施設俱不可得，
ér zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí fāng biàn shàn
而诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，方便善
qiǎo wèi zhū yǒu qíng xuān shuō zhèng fǎ lìng zhū yǒu qíng wén zhèng fǎ yǐ
巧为诸有情宣说正法，令诸有情闻正法已，
yú xiàn fǎ zhōng shàng bù dé wǒ hé kuàng dāng dé suǒ qiú guǒ zhèng jí
于现法中尚不得我，何况当得所求果证及
néng dé zhě rú shì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
能得者！如是，舍利子，诸菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí fāng biàn shàn qiǎo suī wèi yǒu qíng xuān shuō zhèng fǎ
波罗蜜多时，方便善巧虽为有情宣说正法，
lìng xiū zhèng xíng dé suǒ zhèng guǒ ér xīn yú bǐ dōu wú suǒ dé dá yī
令修正行得所证果，而心于彼都无所得，达一
qiè fǎ bù kě dé gù
切法不可得故。”

ěr shí jù shòu shè lì zǐ bó fó yán shì zūn cǐ zhū pú
尔时，具寿舍利子白佛言：“世尊！此诸菩
sà mó hē sà suī yú zhū fǎ bù dé yī xìng bù dé yì xìng bù dé zǒng
萨摩诃萨虽于诸法不得一性，不得异性，不得总
xìng bù dé bié xìng ér pī rú shì dà gōng dé kǎi yóu pī rú shì dà
性，不得别性，而被如是大功德铠。由被如是大
gōng dé kǎi bú xiàn yù jiè bú xiàn sè jiè bú xiàn wú sè jiè bú
功德铠，不现欲界，不现色界，不现无色界，不
xiàn yǒu wéi jiè bú xiàn wú wéi jiè suī huà yǒu qíng lìng chū sān jiè ér
现有为界，不现无为界。虽化有情令出三界，而
yú yǒu qíng dōu wú suǒ dé yì fù bù dé yǒu qíng shī shè yǒu qíng shī shè
于有情都无所得，亦复不得有情施設。有情施設
bù kě dé gù wú fù wú tuō wú fù tuō gù wú rǎn wú jìng wú rǎn jìng
不可得故无缚无脱，无缚脱故无染无净，无染净
gù zhū qù chā bié bù kě liǎo zhī zhū qù chā bié bù kě liǎo zhī gù wú yè
故诸趣差别不可了知，诸趣差别不可了知故无业
wú fán nǎo wú yè fán nǎo gù yì wú yì shú guǒ jì wú yì shú guǒ rú
无烦恼，无业烦恼故亦无异熟果，既无异熟果如

hé dé yǒu wǒ jí yǒu qíng liú zhuǎn zhū qù xiàn sān jiè děng zhǒng zhǒng chà
何得有我及有情流转诸趣现三界等种种差
bié ? ”

fó gào shè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō shè
佛告舍利子：“如是！如是！如汝所说。舍

lì zǐ ruò zhū yǒu qíng xiān yǒu hòu wú pú sà zhū fó yīng yǒu guò shī
利子，若诸有情先有后无，菩萨、诸佛应有过失，

ruò zhū qù shēng sǐ xiān yǒu hòu wú zé pú sà zhū fó yì yǒu guò shī
若诸趣生死先有后无，则菩萨、诸佛亦有过失。

xiān wú hòu yǒu lǐ yì bù rán shì gù shè lì zǐ ruò fó chū shì
先无后有理亦不然。是故，舍利子，若佛出世、

ruò bù chū shì fǎ xiāng cháng zhù zhēn rú fǎ jiè bù xū wàng
若不出世，法相常住，真如、法界、不虚妄

xìng zhōng wú gǎi zhuǎn yǐ yī qiè fǎ fǎ xìng fǎ jiè fǎ zhù fǎ
性终无改转。以一切法法性、法界、法住、法

dìng zhēn rú shí jì bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng yóu rú xū
定、真如、实际、不虚妄性、不变异性犹如虚

kōng cǐ zhōng shàng wú wǒ děng kě dé kuàng yǒu sè děng zhū fǎ kě
空，此中尚无我等可得，况有色等诸法可

de jì wú sè děng zhū fǎ kě dé yún hé dāng yǒu zhū qù shēng sǐ
得！既无色等诸法可得，云何当有诸趣生死？

zhū qù shēng sǐ jì bù kě dé yún hé dāng yǒu chéng shú yǒu qíng lìng qí
诸趣生死既不可得，云何当有成熟有情令其

jiě tuō wéi yī shì sù jiǎ shuō wéi yǒu
解脱？唯依世俗假说为有。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà cóng guò qù fó wén yī qiè
“舍利子，诸菩萨摩诃萨从过去佛闻一切

fǎ zì xìng jiē kōng dàn zhū yǒu qíng diān dǎo zhí zhuó wén yǐ rú shí xì
法自性皆空，但诸有情颠倒执著，闻已如实系

niàn sī wéi wèi tuō yǒu qíng diān dǎo zhí zhuó qiú qù wú shàng zhèng děng
念思惟。为脱有情颠倒执著，求趣无上正等

pú tí yú qiú qù shí bù zuò shì niàn wǒ yú cǐ fǎ yǐ dé dāng dé
菩提，于求趣时不作是念：‘我于此法已得当得，

lìng bǐ yǒu qíng yǐ dù dāng dù suǒ zhí zhuó chù shēng sǐ zhòng kǔ
令彼有情已度当度所执著处生死众苦。’

shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà wèi tuō yǒu qíng diān dǎo zhí
“舍利子，是菩萨摩诃萨为脱有情颠倒执

zhuó pī gōng dé kǎi dà shì zhuāngyán yǒngměngzhèng qín wú suǒ gù
著，被功德铠大誓庄严，勇猛正勤无所顾
liàn bú tuì wú shàngzhèngděng pú tí cháng yú pú tí bù qǐ yóu yù
恋，不退无上正等菩提，常于菩提不起犹豫，
wèi wǒ dāngzhèng bù dāngzhèng yé dànzhèngniànyán wǒ
谓：‘我当证、不当证耶？’但正念言：‘我
dìngdāngzhèngsuǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí zuò zhū yǒuqíngzhēn shí
定当证所求无上正等菩提，作诸有情真实
ráo yì wèi lìng jiě tuō mí miùdiāndǎozhū qù wǎng lái shòu shēng sǐ kǔ
饶益，谓令解脱迷谬颠倒诸趣往来受生死苦。’
shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà suī tuō yǒuqíng mí miùdiāndǎozhū qù
舍利子，诸菩萨摩诃萨虽脱有情迷谬颠倒诸趣
shēng sǐ ér wú suǒ dé dàn yī shì sù shuōyǒu shì shì
生死而无所不得，但依世俗说有是事。

shè lì zǐ rú gōnghuàn shī huò bǐ dì zǐ yī dì wǎngshù
“舍利子，如工幻师或彼弟子，依帝网木
huàzuò wú liàng bǎi qiān jù zhī zhū yǒuqíng lèi fù huàzhǒngzhǒngshàng
化作无量百千俱胝诸有情类，复化种种上
miào yǐn shí shī huà yǒuqíng jiē lìng bǎomǎn zuò shì shì yǐ huān xǐ chàng
妙饮食施化有情皆令饱满，作是事已欢喜唱
yán wǒ yǐ huò dé guǎng dà fú jù yú yì yún hé shì gōnghuàn
言：‘我已获得广大福聚。’于意云何？是工幻
shī huò bǐ dì zǐ shí lìng yǒuqíng dé bǎomǎn fǒu
师或彼弟子，实令有情得饱满不？”

shè lì zǐ yán fú yě shì zūn
舍利子言：“不也！世尊！”

fó gào shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì cóng
佛告舍利子：“诸菩萨摩诃萨亦复如是，从
chū fā xīn wèi yù ráo yì zhū yǒuqíng gù xiū xíng bù shī bō luó mì duō
初发心为欲饶益诸有情故，修行布施波罗蜜多
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
乃至般若波罗蜜多，安住内空乃至无性自性空，
ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ān zhù kǔ jí miè dào shèng
安住真如乃至不思議界，安住苦、集、灭、道圣
dì xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiū xíng sì jìng lǜ
谛，修行四念住乃至八圣道支，修行四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù xiū
四无量、四无色定，修行八解脱乃至十遍处，修

xíngkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ
行空、无相、无愿解脱门，修行极喜地乃至法
yún dì xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén xiū xíng wǔ yǎn
云地，修行一切陀罗尼门、三摩地门，修行五眼、
liù shéntōng xiū xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū
六神通，修行如来十力乃至十八佛不共法，修
xíng sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo xiū xíng wú wàng shī fǎ
行三十二大士相、八十随好，修行无忘失法、
héng zhù shě xìng xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
恒住舍性，修行一切智、道相智、一切相智，
yuán mǎn pú sà dà pú tí dào chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ
圆满菩萨大菩提道，成熟有情、严净佛土。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà suī zuò shì shì ér yú yǒu
“舍利子，诸菩萨摩诃萨虽作是事，而于有
qíng jí yī qiè fǎ dōu wú suǒ dé bú zuò shì niàn wǒ yǐ cǐ fǎ tiáo
情及一切法都无所得，不作是念：‘我以此法调
fú rú shì zhū yǒu qíng lèi lìng qí yuǎn lí diān dǎo zhí zhuó bú fù lún
伏如是诸有情类，令其远离颠倒执著，不复轮
huí zhū qù shēng sǐ
回诸趣生死。’”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn hé wèi pú sà
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！何谓菩萨
dà pú tí dào zhū pú sà mó hē sà xiū xíng cǐ dào fāng biàn shàn qiǎo
大菩提道？诸菩萨摩诃萨修行此道，方便善巧
chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ jí zhèng wú shàng zhèng děng pú
成熟有情、严净佛土，疾证无上正等菩
tí
提？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn suǒ xíng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨从初发心，所行
bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō suǒ xíng nèi kōng nǎi
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，所行内空乃
zhì wú xìng zì xìng kōng suǒ xíng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè suǒ xíng kǔ
至无性自性空，所行真如乃至不思議界，所行苦、
jí miè dào shèng dì suǒ xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
集、灭、道圣谛，所行四念住乃至八圣道支，
suǒ xíng sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng suǒ xíng bā jiě tuō nǎi
所行四静虑、四无量、四无色定，所行八解脱乃

zhì shí biànchù suǒxíngkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén suǒxíng
至十遍处，所行空、无相、无愿解脱门，所行
jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì suǒxíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì
极喜地乃至法云地，所行一切陀罗尼门、三摩地
mén suǒxíng wǔ yǎn liù shéntōng suǒxíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
门，所行五眼、六神通，所行如来十力乃至十八
fó bú gòng fǎ suǒxíng wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng suǒxíng yī
佛不共法，所行无忘失法、恒住舍性，所行一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jí yú wú liàng wú biān fó fǎ
切智、道相智、一切相智，及余无量无边佛法，
jiē shì pú sà dà pú tí dào zhū pú sà mó hē sà xiū xíng cǐ dào fāng
皆是菩萨大菩提道。诸菩萨摩诃萨修行此道，方
biàn shàn qiǎo chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ jí zhèng wú shàng zhèng
便善巧成熟有情、严净佛土，疾证无上正
děng pú tí ér wú yǒu qíng fó tǔ děng xiǎng
等菩提，而无有情、佛土等想。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨修行

bù shī bō luó mì duō shí fāng biàn shàn qiǎo chéng shú yǒu qíng
布施波罗蜜多时，方便善巧成熟有情？”

fó gào shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī bō luó mì
佛告善现：“有菩萨摩诃萨修行布施波罗蜜

duō shí fāng biàn shàn qiǎo zì xíng bù shī yì quàn tā xíng bù shī yīn qín
多时方便善巧，自行布施亦劝他行布施，殷勤

jiào jiè jiào shòu bǐ yán zhū shàn nán zǐ wù zhuó bù shī ruò zhuó bù
教诫教授彼言：“诸善男子！勿著布施，若著布

shī dāng gèng shòu shēn ruò gèng shòu shēn yóu sī zhǎn zhuǎn dāng shòu wú
施当更受身，若更受身，由斯展转当受无

liàng měng lì dà kǔ zhū shàn nán zǐ shèng yì dì zhōng dōu wú bù shī
量猛利大苦。诸善男子！胜义谛中都无布施，

yì wú shī zhě shòu zhě shī wù jí zhū shī guǒ rú shì zhū fǎ jiē běn
亦无施者、受者、施物及诸施果，如是诸法皆本

xìng kōng běn xìng kōng zhōng wú fǎ kě qǔ zhū fǎ kōng xìng yì bù kě
性空，本性空中无法可取，诸法空性亦不可

qǔ rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī bō luó
取。’如是，善现，诸菩萨摩诃萨修行布施波罗

mì duō suī yú yǒu qíng zì xíng yú shī yì quàn tā shī ér yú bù shī
蜜多，虽于有情自行于施亦劝他施，而于布施、

shī zhě shòuzhě shī wù shī guǒ jiē wú suǒ dé rú shì bù shī bō
施者、受者、施物、施果皆无所得，如是布施波
luó mì duō míng wú suǒ dé bō luó mì duō shànxiàn shì pú sà mó hē
罗蜜多名无所得波罗蜜多。善现，是菩萨摩诃
sà yú cǐ zhū fǎ wú suǒ dé shí fāngbiànsànqiǎonénghuà yǒuqíng zhù
萨于此诸法无所得时，方便善巧能化有情，住
yù liú guǒ huò yī lái guǒ huò bù huánguǒ huò ā luó hàn guǒ huò
预流果、或一来果、或不还果、或阿罗汉果、或
dú jué pú tí huò qù wú shàngzhèngděng pú tí rú shì shànxiàn
独觉菩提，或趣无上正等菩提。如是，善现，
zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī bō luó mì duō shí chéngshú yǒuqíng
诸菩萨摩诃萨修行布施波罗蜜多时，成熟有情
lìng huò shèng lì
令获胜利。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà zì xíng bù shī yì quàn tā
“善现，是菩萨摩诃萨自行布施，亦劝他
xíng bù shī wú dào chēng yáng xíng bù shī fǎ huān xǐ zàn tàn xíng bù shī
行布施，无倒称扬行布施法，欢喜赞叹行布施
zhě shànxiàn shì pú sà mó hē sà rú shì shī yǐ huò shēng chà dì
者。善现，是菩萨摩诃萨如是施已，或生刹帝
lì dà zú huò shēng pó luó mén dà zú huò shēng zhǎng zhě dà zú
力大族，或生婆罗门大族，或生长者大族，
huò shēng jū shì dà zú fēng ráo cái bǎo huò zuò xiǎo wáng yú xiǎo guó tǔ
或生居士大族丰饶财宝，或作小王于小国土
fù guì zì zài huò zuò dà wáng yú dà guó tǔ fù guì zì zài huò zuò lún
富贵自在，或作大王于大国土富贵自在，或作轮
wáng yú sì zhōu jiè fù guì zì zài
王于四洲界富贵自在。

shì pú sà mó hē sà shēng rú shì děngzhū zūn guì chù yǐ sì
“是菩萨摩诃萨生如是等诸尊贵处，以四
shè shì shè zhū yǒuqíng xiānjiàoyǒuqíng ān zhù bù shī yóu shī yīn yuán
摄事摄诸有情，先教有情安住布施，由施因缘
qí xīn tiáoshàn jiàn cì lìng zhù jiè rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě
其心调善，渐次令住戒、忍、精进、静虑、般若，
fù lìng ān zhù sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng fù lìng ān zhù
复令安住四静虑、四无量、四无色定，复令安住
sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī fù lìng ān zhù kōng wú xiàng wú
四念住乃至八圣道支，复令安住空、无相、无

yuàn jiě tuō mén shì pú sà mó hē sà lìng zhū yǒu qíng zhù rú shì děng zhū
愿解脱门。是菩萨摩诃萨令诸有情住如是等诸
shàn fǎ yǐ huò lìng qù rù zhèng xìng lí shēng dé yù liú guǒ nǎi zhì lìng
善法已，或令趣入正性离生，得预流果乃至令
dé ā luó hàn guǒ huò lìng qù rù zhèng xìng lí shēng jiàn cì zhèng dé
得阿罗汉果；或令趣入正性离生，渐次证得
dú jué pú tí huò lìng qù rù zhèng xìng lí shēng jiàn cì xiū xué zhū pú
独觉菩提；或令趣入正性离生，渐次修学诸菩
sà dì sù qù wú shàng zhèng děng pú tí fù gào bǐ yán zhū shàn
萨地，速趣无上正等菩提。复告彼言：‘诸善
nán zǐ dāng fā dà yuàn sù qù wú shàng zhèng děng pú tí zuò zhū yǒu
男子！当发大愿速趣无上正等菩提，作诸有
qíng ráo yì shèng shì zhū yǒu qíng lèi xū wàng fēn bié suǒ zhí zhū fǎ dōu
情饶益胜事。诸有情类虚妄分别所执诸法都
wú zì xìng dàn yóu diān dǎo wàng zhí wéi yǒu shì gù rǔ děng cháng dāng
无自性，但由颠倒妄执为有，是故汝等常当
jīng qín zì chú diān dǎo yì quàn tā duàn zì tuō shēng sǐ yì lìng tā
精勤，自除颠倒亦劝他断，自脱生死亦令他
tuō zì huò dà lì yì lìng tā dé’
脱，自获大利亦令他得。’

shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà cháng yīng rú shì xiū xíng bù shī
“善现，诸菩萨摩诃萨常应如是修行布施

bō luó mì duō yóu cǐ bù shī bō luó mì duō cóng chū fā xīn nǎi zhì jiū
波罗蜜多，由此布施波罗蜜多，从初发心乃至究
jìng bú duò è qù pín jiàn biān bǐ wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng gù duō
竟不堕恶趣贫贱边鄙，为欲饶益诸有情故，多
shēng rén qù zuò zhuàn lún wáng fù guì zì zài duō suǒ ráo yì suǒ yǐ
生人趣作转轮王，富贵自在多所饶益。所以
zhě hé suí yè wēi shì huò rú shì guǒ wèi bǐ pú sà zuò lún wáng shí
者何？随业威势获如是果。谓彼菩萨作轮王时，
jiàn qǐ zhě lái biàn zuò shì niàn wǒ wèi hé shì liú zhuǎn shēng sǐ zuò
见乞者来便作是念：‘我为何事流转生死作
zhuàn lún wáng qǐ wǒ bú wèi ráo yì yǒu qíng zhù shēng sǐ zhōng shòu sī
转轮王，岂我不为饶益有情住生死中，受斯
shèng guǒ bú wèi yú shì zuò shì niàn yǐ gào qǐ zhě yán suí rǔ
胜果不为余事？’作是念已，告乞者言：‘随汝
suǒ xū jiē dāng shī yǔ rǔ qǔ wù shí rú qǔ jǐ wù wù zuò tā xiǎng
所须皆当施与，汝取物时如取己物勿作他想。

suǒ yǐ zhě hé wǒ wèi rǔ děng dé ráo yì gù ér shòu cǐ shēn jī jù
所以者何？我为汝等得饶益故，而受此身积聚
cái wù gù cǐ cái wù shì rǔ děng yǒu suí rǔ zì qǔ ruò zì shòu yòng
财物，故此财物是汝等有，随汝自取，若自受用，
ruò zhuǎn shī tā mò yǒu yí nán shì pú sà mó hē sà rú shì lián mǐn
若转施他，莫有疑难。’是菩萨摩诃萨如是怜愍
zhū yǒu qíng shí wú yuán dà bēi jí dé yuán mǎn yóu cǐ dà bēi jí yuán
诸有情时，无缘大悲疾得圆满。由此大悲疾圆
mǎn gù suī cháng¹² ráo yì wú liàng yǒu qíng ér yú yǒu qíng dōu wú suǒ
满故，虽常¹²饶益无量有情，而于有情都无所
dé yì fù bù dé suǒ huò shèng guǒ néng rú shí zhī dàn yóu shì sù
得，亦复不得所获胜果，能如实知：‘但由世俗
yán shuō shī shè ráo yì zhǒng zhǒng zhū yǒu qíng shì yòu rú shí zhī
言说施設，饶益种种诸有情事。’又如实知：
suǒ shī shè shì jiē rú gǔ xiǎng suī xiàn sì yǒu ér wú zhēn shí yóu
‘所施設事皆如谷响，虽现似有而无真实。’由
cǐ yú fǎ dōu wú suǒ qǔ
此于法都无所取。

shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà cháng yīng rú shì xiū xíng bù shī
“善现，诸菩萨摩诃萨常应如是修行布施
bō luó mì duō wèi yú yǒu qíng dōu wú suǒ gù nǎi zhì néng shī zì shēn
波罗蜜多，谓于有情都无所顾，乃至能施自身
gǔ ròu kuàng bù néng shě zhū wài zī jù wèi zhū zī jù shè shòu yǒu qíng
骨肉，况不能舍诸外资具！谓诸资具摄受有情，
lìng sù jiě tuō shēng lǎo bìng sǐ
令速解脱生老病死。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn hé děng zī jù shè shòu
具寿善现白佛言：“世尊！何等资具摄受
yǒu qíng lìng sù jiě tuō shēng lǎo bìng sǐ
有情，令速解脱生老病死？”

fó gào shàn xiàn suǒ wèi bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō
佛告善现：“所谓布施波罗蜜多乃至般若波
luó mì duō zī jù ruò nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zī jù ruò
罗蜜多资具，若内空乃至无性自性空资具，若
zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zī jù ruò kǔ jí miè dào shèng
真如乃至不思議界资具，若苦、集、灭、道圣

¹² 大正藏：恒；永乐北藏及龙藏：常

dì zī jù ruò sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī zī jù ruò sì jìng
谛资具，若四念住乃至八圣道支资具，若四静
lù sì wú liàng sì wú sè dìng zī jù ruò bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn
虑、四无量、四无色定资具，若八解脱乃至十遍
chù zī jù ruò kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zī jù ruò jìng
处资具，若空、无相、无愿解脱门资具，若净
guān dì nǎi zhì rú lái dì zī jù ruò jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì zī
观地乃至如来地资具，若极喜地乃至法云地资
jù ruò yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén zī jù ruò wǔ yǎn
具，若一切陀罗尼门、三摩地门资具，若五眼、
liù shéntōng zī jù ruò rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zī
六神通资具，若如来十力乃至十八佛不共法资
jù ruò wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng zī jù ruò yī qiè zhì
具，若无忘失法、恒住舍性资具，若一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zī jù ruò yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú
道相智、一切相智资具，若预流果乃至独觉菩
tí zī jù ruò yī qiè pú sà mó hē sà xíng zī jù ruò zhū fó wú shàng
提资具，若一切菩萨摩诃萨行资具，若诸佛无上
zhèngděng pú tí zī jù shànxiàn zhū rú shì děngshàn fǎ zī jù shè
正等菩提资具。善现，诸如是等善法资具摄
shòu yǒu qíng lìng sù jiě tuō shēng lǎo bìng sǐ zhū pú sà mó hē sà
受有情，令速解脱生老病死，诸菩萨摩诃萨
cháng yǐ rú shì zhǒng zhǒng zī jù shè shòu yǒu qíng lìng sù jiě tuō shēng
常以如是种种资具摄受有情，令速解脱生
lǎo bìng sǐ
老病死。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō zì xíng bù shī quànzhū yǒu qíng xíng bù shī yǐ ruò jiàn yǒu qíng
蜜多，自行布施，劝诸有情行布施已，若见有情
huǐ fàn jìng jiè shēnshēng lián mǐn ér gào zhī yán rǔ děng jīn yīng shòu
毁犯净戒，深生怜愍而告之言：‘汝等今应受
chí jìng jiè wǒ dāng shī rǔ zhǒng zhǒng zī jù lìng wú suǒ fá rǔ děng
持净戒，我当施汝种种资具令无所乏。汝等
yóu fá zhū zī shēng jù huǐ fàn jìng jiè zuò zhū è yè wǒ dāng suí rǔ
由乏诸资生具，毁犯净戒作诸恶业，我当随汝
suǒ fá zī jù jiē xiāng gòng jǐ rǔ děng ān zhù lǜ yí jiè yǐ jiàn cì
所乏资具皆相供给。汝等安住律仪戒已，渐次

dāngnéngzuò kǔ biān jì yī sānshèng fǎ suí qí suǒyìng chū lí shēng
当能作苦边际，依三乘法随其所应，出离生
sǐ zhì jiū jìng lè
死至究竟乐。’

shànxiàn shì pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多，
zì shòu chí jìng jiè yì quàn tā shòu chí jìng jiè wú dào chēng yáng shòu
自受持净戒，亦劝他受持净戒，无倒称扬受
chí jìng jiè fǎ huān xǐ zàn tàn shòu chí jìng jiè zhě rú shì shànxiàn
持净戒法，欢喜赞叹受持净戒者。如是，善现，
zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī bō luó mì duō quàn zhū yǒu qíng ān
诸菩萨摩诃萨修行布施波罗蜜多，劝诸有情安
zhù jìng jiè jiě tuō yī qiè shēng lǎo bìng sǐ zhèng dé jiū jìng lì yì ān
住净戒，解脱一切生老病死，证得究竟利益安
lè
乐。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨安住布施波罗
mì duō ruò jiàn yǒu qíng gēng xiāng chēn fèn shēnshēng lián mǐn ér gào zhī
蜜多，若见有情更相瞋忿，深生怜愍而告之
yán rǔ děng hé yuán gēng xiāng chēn fèn rǔ děng ruò wèi yǒu suǒ kuì
言：‘汝等何缘更相瞋忿？汝等若为有所匮
fá zhǎn zhuǎng ēng yuán qǐ zhū è zhě yīng cóng wǒ suǒ wǒ dāng jì rǔ
乏展转更缘起诸恶者，应从我索，我当济汝，
suí rǔ suǒ xū zhǒng zhǒng zī jù jiē dāng shī rǔ lìng wú kuì fá rǔ
随汝所须种种资具，皆当施汝令无匮乏。汝
děng bù yīng gēng xiāng chēn fèn yīng xiū ān rěn gòng qǐ cí xīn shànxiàn
等不应更相瞋忿，应修安忍共起慈心。’善现，
shì pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō quàn zhū yǒu qíng xiū
是菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多，劝诸有情修
ān rěn yǐ yù lìng jiān gù fù gào zhī yán chēn fèn yīn yuán dōu wú dìng
安忍已，欲令坚固复告之言：‘瞋忿因缘都无定
shí jiē cóng xū wàng fēn bié suǒ shēng yǐ yī qiè fǎ běn xìng kōng gù
实，皆从虚妄分别所生，以一切法本性空故。
rǔ děng hé yuán yú wú shí shì wàng qǐ chēn fèn gēng xiāng huǐ hài rǔ
汝等何缘于无实事实起瞋忿更相毁害？汝
děng wù yuán xū wàng fēn bié gēng xiāng chēn fèn zào zhū è yè dāng
等勿缘虚妄分别，更相瞋忿造诸恶业，当

duò dì yù pángshēng guǐ jiè jí yú è chùshòuzhū jù kǔ qí kǔ
堕地狱、傍生、鬼界及余恶处受诸剧苦，其苦
chǔ dú gāngqiángměng lì bī qièshēn xīn zuì jí nánrěn rǔ děng wù
楚毒刚强猛利，逼切身心最极难忍。汝等勿
zhí fēi shí yǒu shì wàngxiāngchēn fèn zuò sī è yè yóu cǐ è yè
执非实有事，妄想瞋忿作斯恶业，由此恶业
shàngnán kě dé xià liè rénshēn kuàng dé shēngtiān huò dé zhí fó tīng
尚难可得下劣人身，况得生天，或得值佛听
wénzhèng fǎ rú shuō xiū xíng rǔ děng yīng zhī rénshēnnán dé fó shì
闻正法如说修行！汝等应知人身难得，佛世
nán zhí shēng xìn fù nán rǔ děng jīn zhě jì jù sī shì wù yóu fèn
难值，生信复难。汝等今者既具斯事，勿由忿
huì ér shī hǎo shí ruò shī cǐ shí zé bù kě jiù shì gù rǔ děng yú zhū
恚而失好时，若失此时则不可救，是故汝等于诸
yǒuqíng wù qǐ fèn huì dāng xiū ān rěn
有情勿起忿恚，当修安忍。’

shànxiàn shì pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多，
zì xíng ān rěn yì quàn tā xíng ān rěn wú dào chēng yáng xíng ān rěn fǎ
自行安忍，亦劝他行安忍，无倒称扬行安忍法，
huān xǐ zàn tàn xíng ān rěn zhě rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē
欢喜赞叹行安忍者。如是，善现，诸菩萨摩诃
sà ān zhù bù shī bō luó mì duō quàn zhū yǒuqíng xiū xíng ān rěn zhū yǒu
萨安住布施波罗蜜多，劝诸有情修行安忍，诸有
qíng lèi yóu sī zhǎn zhuǎn jiàn yī sānshèng ér dé jiě tuō
情类由斯展转，渐依三乘而得解脱。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨安住布施波罗
mì duō jiàn zhū yǒuqíngshēn xīn xiè dài shēnshēngliánmǐn ér gào zhī yán
蜜多，见诸有情身心懈怠，深生怜愍而告之言：

rǔ děng hé yuán bù qín jīng jìn xiū zhū shàn fǎ ér shēng xiè dài
‘汝等何缘不勤精进修诸善法而生懈怠？’
bǐ zuò shì yán wǒ fá zī jù yú zhū shàn shì bú huò qín xiū pú
彼作是言：‘我乏资具，于诸善事不获勤修。’菩
sà gào yán wǒ néng shī rǔ suǒ fá zī jù rǔ yīng qín xiū bù shī
萨告言：‘我能施汝所乏资具，汝应勤修布施、
jìng jiè ān rěn děng fǎ shí zhū yǒuqíng dé shì pú sà suǒ shī zī
净戒、安忍等法。’时，诸有情得是菩萨所施资

jù wú suǒ fá shǎo biànnéng fā qǐ shēn xīn jīng jìn xiū zhūshàn fǎ sù
具无所乏少，便能发起身心精进，修诸善法速
dé yuánmǎn yóuzhūshàn fǎ dé yuánmǎn gù jiàn cì yǐn shēngzhū wú
得圆满。由诸善法得圆满故，渐次引生诸无
lòu fǎ yóuwú lòu fǎ dé yù liú guǒ huò yī lái guǒ huò bù huánguǒ
漏法，由无漏法得预流果、或一来果、或不还果、
huò ā luóhànguǒ huò dú jué pú tí huò yǒu qù rù zhū pú sà dì
或阿罗汉果、或独觉菩提，或有趣入诸菩萨地，
jiàn dé wú shàngzhèngděng pú tí
渐得无上正等菩提。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多，
zì xíngjīng jìn yì quàn tā xíngjīng jìn wú dào chēngyáng xíngjīng jìn fǎ
自行精进，亦劝他行精进，无倒称扬行精进法，
huān xǐ zàn tàn xíngjīng jìn zhě rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē
欢喜赞叹行精进者。如是，善现，诸菩萨摩诃
sà ān zhù bù shī bō luó mì duō lìng zhū yǒu qíng yuǎn lí xiè dài qín xiū
萨安住布施波罗蜜多，令诸有情远离懈怠，勤修
zhūshàn jí zhèng jiě tuō fù néng lì lè zhū yǒu qíng lèi
诸善疾证解脱，复能利乐诸有情类。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨安住布施波罗
mì duō jiàn zhū yǒu qíng zhū gēn sǎn luàn wàng shī zhèng niàn shēnshēng lián
蜜多，见诸有情诸根散乱忘失正念，深生怜
mǐn ér gào zhī yán rǔ děng hé yuán bù xiū jìng lù sǎn luàn shī niàn
愍而告之言：‘汝等何缘不修静虑，散乱失念
chén lún shēng sǐ shòu kǔ wú qióng bǐ zuò shì yán wǒ fá zī jù
沉沦生死受苦无穷？’彼作是言：‘我乏资具
gù yú jìng lù bú huò qín xiū pú sà gào yán wǒ néng shī rǔ suǒ
故，于静虑不获勤修。’菩萨告言：‘我能施汝所
fá zī jù rǔ děng cóng jīn bù yīng fù qǐ xū wàng xún sì pānyuán nèi
乏资具，汝等从今不应复起虚妄寻伺，攀缘内
wài rǎo luàn zì xīn shí zhū yǒu qíng dé shì pú sà suǒ shī zī jù wú
外扰乱自心。’时，诸有情得是菩萨所施资具无
suǒ fá shǎo biànnéng fú duàn xū wàng xún sì rù chū jìng lù jiàn cì
所乏少，便能伏断虚妄寻伺入初静虑，渐次
fù rù dì èr dì sān dì sì jìng lù yī zhū jìng lù fù néng yīn fā
复入第二、第三、第四静虑，依诸静虑复能引发

cí bēi xǐ shě sì zhǒng wú liàng jìng lù wú liàng wéi suǒ yī
慈、悲、喜、舍四种无量，静虑、无量为所依
zhǐ fù néng yǐn fā sì wú sè dìng jìng lù wú liàng wú sè tiáo
止，复能引发四无色定，静虑、无量、无色调
xīn lìng róu ruǎn yǐ xiū sì niàn zhù zhǎn zhuǎn nǎi zhì bā shèng dào zhī
心令柔软已，修四念住展转乃至八圣道支，
yóu cǐ fù néng yǐn kōng wú xiàng jí wú yuàn děng shū shèng shàn fǎ suí
由此复能引空、无相及无愿等殊胜善法，随
qí suǒ yìng dé sān shèng guǒ
其所应得三乘果。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多，
zì xiū jìng lù yì quàn tā xiū jìng lù wú dào chēng yáng xiū jìng lù fǎ
自修静虑，亦劝他修静虑，无倒称扬修静虑法，
huān xǐ zàn tàn xiū jìng lù zhě rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē
欢喜赞叹修静虑者。如是，善现，诸菩萨摩诃
sà ān zhù bù shī bō luó mì duō quàn zhū yǒu qíng yuǎn lí sǎn luàn xiū
萨安住布施波罗蜜多，劝诸有情远离散乱，修
zhū jìng lù huò dà lì lè
诸静虑获大利乐。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨安住布施波罗
mì duō jiàn zhū yǒu qíng yú chī diān dǎo shēn shēng lián mǐn ér gào zhī yán
蜜多，见诸有情愚痴颠倒，深生怜愍而告之言：

rǔ děng hé yuán bù xiū miào huì yú chī diān dǎo shòu kǔ wú qióng
‘汝等何缘不修妙慧，愚痴颠倒受苦无穷？’
bǐ zuò shì yán wǒ fá zī jù gù yú miào huì bú huò qín xiū pú
彼作是言：‘我乏资具故，于妙慧不获勤修。’菩
sà gào yán wǒ néng shī rǔ suǒ fá zī jù rǔ kě shòu zhī xiān xiū
萨告言：‘我能施汝所乏资具，汝可受之。先修
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù dé yuán mǎn yǐ yīng shěn
布施、净戒、安忍、精进、静虑得圆满已，应审
guān chá zhū fǎ shí xiàng xiū xíng bō rě bō luó mì duō wèi yú ěr shí
观察诸法实相，修行般若波罗蜜多。谓于尔时，
yīng shěn guān chá wéi yǒu shǎo fǎ ér kě dé bù wèi wǒ yǒu qíng guǎng
应审观察为有少法而可得否？谓我、有情广
shuō nǎi zhì zhī zhě jiàn zhě wéi kě dé fǒu sè nǎi zhì shí wéi kě dé
说乃至知者、见者为可得否？色乃至识为可得

fǒu yǎnchù nǎi zhì yì chù wéi kě dé fǒu sè chù nǎi zhì fǎ chù wéi
不？眼处乃至意处为可得不可得？色处乃至法处为
kě dé fǒu yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wéi kě dé fǒu sè jiè nǎi zhì fǎ
可得不可得？眼界乃至意识界为可得不可得？色界乃至法
jiè wéi kě dé fǒu yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè wéi kě dé fǒu yǎn
界为可得不可得？眼识界乃至意识界为可得不可得？眼
chù nǎi zhì yì chù wéi kě dé fǒu yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi
触乃至意触为可得不可得？眼触为缘所生诸受乃
zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wéi kě dé fǒu dì jiè nǎi zhì shí
至意触为缘所生诸受为可得不可得？地界乃至识
jiè wéi kě dé fǒu yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán wéi kě dé fǒu
界为可得不可得？因缘乃至增上缘为可得不可得？
cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ wéi kě dé fǒu wú míng nǎi zhì lǎo sǐ wéi kě
从缘所生诸法为可得不可得？无明乃至老死为可
dé fǒu yù jiè sè jiè wú sè jiè wéi kě dé fǒu bù shī bō luó
得不？欲界、色界、无色界为可得不可得？布施波罗
mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wéi kě dé fǒu nèi kōng nǎi zhì wú
蜜多乃至般若波罗蜜多为可得不可得？内空乃至无
xìng zì xìng kōng wéi kě dé fǒu zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wéi kě dé
性自性空为可得不可得？真如乃至不思議界为可得
fǒu kǔ jí miè dào shèng dì wéi kě dé fǒu sì niàn zhù nǎi
不可得？苦、集、灭、道圣谛为可得不可得？四念住乃
zhì bā shèng dào zhī wéi kě dé fǒu sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú
至八圣道支为可得不可得？四静虑、四无量、四无
sè dìng wéi kě dé fǒu bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù wéi kě dé fǒu
色定为可得不可得？八解脱乃至十遍处为可得不可得？
kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wéi kě dé fǒu jìng guān dì nǎi zhì
空、无相、无愿解脱门为可得不可得？净观地乃至
rú lái dì wéi kě dé fǒu jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì wéi kě dé fǒu
如来地为可得不可得？极喜地乃至法云地为可得不可得？
yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén wéi kě dé fǒu wǔ yǎn liù
一切陀罗尼门、三摩地门为可得不可得？五眼、六
shén tōng wéi kě dé fǒu rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
神通为可得不可得？如来十力乃至十八佛不共法
wéi kě dé fǒu sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo wéi kě dé fǒu
为可得不可得？三十二大士相、八十随好为可得不可得？
wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng wéi kě dé fǒu yī qiè zhì dào xiàng
无忘失法、恒住舍性为可得不可得？一切智、道相

zhì yī qiè xiàng zhì wéi kě dé fǒu yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí
智、一切相智为可得不？预流果乃至独觉菩提
wéi kě dé fǒu yī qiè pú sà mó hē sà xíng wéi kě dé fǒu zhū fó
为可得不？一切菩萨摩诃萨行为可得不？诸佛
wú shàng zhèng děng pú tí wéi kě dé fǒu
无上正等菩提为可得不？’

bǐ zhū yǒu qíng jì dé zī jù wú suǒ fá shǎo yī pú sà yǔ
“彼诸有情既得资具无所乏少，依菩萨语

xiān xiū bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ dé yuán mǎn
先修布施、净戒、安忍、精进、静虑，得圆满

yǐ fù shěn guān chá zhū fǎ shí xiàng xiū xíng bō rě bō luó mì duō shěn
已复审观察诸法实相，修行般若波罗蜜多。审

guān chá shí rú xiān suǒ shuō zhū fǎ shí xìng jiē bù kě dé bù kě dé
观察时如先所说，诸法实性皆不可得，不可得

gù wú suǒ zhí zhuó bù zhí zhuó gù bú jiàn shǎo fǎ yǒu shēng yǒu miè yǒu
故无所执著，不执著故不见少法有生有灭、有

rǎn yǒu jìng bǐ yú zhū fǎ wú suǒ dé shí yú yī qiè chù bù qǐ fēn bié
染有净。彼于诸法无所得时，于一切处不起分别，

wèi bù fēn bié cǐ shì dì yù páng shēng guǐ jiè ruò ā sù luò
谓不分别此是地狱、傍生、鬼界、若阿素洛、

ruò rén ruò tiān yì bù fēn bié cǐ shì chí jiè cǐ shì fàn jiè yì
若人、若天，亦不分别此是持戒、此是犯戒，亦

bù fēn bié cǐ shì yì shēng cǐ shì shèng zhě cǐ shì yù liú cǐ shì
不分别此是异生、此是圣者、此是预流、此是

yī lái cǐ shì bù huán cǐ shì ā luó hàn cǐ shì dú jué cǐ shì
一来、此是不还、此是阿罗汉、此是独觉、此是

pú sà cǐ shì fó cǐ shì yǒu wéi cǐ shì wú wéi bǐ yóu rú shì
菩萨、此是佛、此是有为、此是无为。彼由如是

wú fēn bié gù suí qí suǒ yìng jiàn cì zhèng dé sān shèng niè pán jiū jìng
无分别故，随其所应渐次证得三乘涅槃究竟

ān lè
安乐。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多，

zì xiū bō rě yì quàn tā xiū bō rě wú dào chēng yáng xiū bō rě fǎ
自修般若，亦劝他修般若，无倒称扬修般若法，

huān xǐ zàn tàn xiū bō rě zhě rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē
欢喜赞叹修般若者。如是，善现，诸菩萨摩诃

sà ān zhù bù shī bō luó mì duō quànzhūyǒuqíng qín xiū bō rě lìng dé
萨安住布施波罗蜜多，劝诸有情勤修般若，令得
jiū jìng lì yì ān lè
究竟利益安乐。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨安住布施波罗
mì duō zì xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì
蜜多，自行布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，亦
quàn tā xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yǐ fù
劝他行布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多已，复
jiànyǒuqíng lún huí zhū qù shòu wú liàng kǔ wèi dé jiě tuō yù lìng jiě tuō
见有情轮回诸趣，受无量苦未得解脱，欲令解脱
shēng sǐ kǔ gù xiān yǐ zhǒngzhǒng zī jù ráo yì hòu yǐ chū shì zhū
生死苦故，先以种种资具饶益，后以出世诸
wú lòu fǎ fāngbiànshànqiǎo ér shèshòu zhī bǐ zhūyǒuqíng jì dé zī
无漏法，方便善巧而摄受之。彼诸有情既得资
jù wú suǒ fá shǎoshēn xīn yǒng jué néngzhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
具无所乏少身心勇决，能住内空乃至无性自
xìngkōng yì néngzhùzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì néngzhù kǔ
性空，亦能住真如乃至不思議界，亦能住苦、
jí miè dào shèng dì yì néng xiū sì niànzhù nǎi zhì bā shèng dào
集、灭、道圣谛，亦能修四念住乃至八圣道
zhī yì néng xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yì néng
支，亦能修四静虑、四无量、四无色定，亦能
xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù yì néng xiū kōng wú xiàng wú yuàn
修八解脱乃至十遍处，亦能修空、无相、无愿
jiě tuō mén yì néng xiū jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì yì néng xiū jí
解脱门，亦能修净观地乃至如来地，亦能修极
xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì néng xiū yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì
喜地乃至法云地，亦能修一切陀罗尼门、三摩地
mén yì néng xiū wǔ yǎn liù shéntōng yì néng xiū rú lái shí lì nǎi
门，亦能修五眼、六神通，亦能修如来十力乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì néng xiū wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng
至十八佛不共法，亦能修无忘失法、恒住舍性，
yì néng xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì néng xiū wú
亦能修一切智、道相智、一切相智，亦能修无
liàng wú biānzhū yú fó fǎ bǐ zhūyǒuqíng yóu wú lòu fǎ suǒ shèshòu
量无边诸余佛法。彼诸有情，由无漏法所摄受

gù jiě tuōshēng sǐ zhèng dé niè pán jiū jìng ān lè
故解脱生死，证得涅槃究竟安乐。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多，

zì xíngzhǒngzhǒngshèng wú lòu fǎ yì quàn tā xíngzhǒngzhǒngshèng wú
自行种种胜无漏法，亦劝他行种种胜无

lòu fǎ wú dào chēngyáng xíngzhǒngzhǒngshèng wú lòu fǎ huān xǐ zàn
漏法，无倒称扬行种种胜无漏法，欢喜赞

tàn xíngzhǒngzhǒngshèng wú lòu fǎ zhě rú shì shànxiàn zhū pú sà
叹行种种胜无漏法者。如是，善现，诸菩萨

mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō yǐ wú lòu fǎ shè shòu yǒu qíng
摩诃萨安住布施波罗蜜多，以无漏法摄受有情，

lìng qí jiě tuōshēng sǐ zhòng kǔ zhèng dé bì jìng cháng lè niè pán yì
令其解脱生死众苦，证得毕竟常乐涅槃，亦

néng wèi tā zuò dà ráo yì
能为他作大饶益。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨安住布施波罗

mì duō jiàn zhū yǒu qíng wú suǒ yī hù duō zhū kǔ nǎo zhòng jù kuì fá
蜜多，见诸有情无所依怙，多诸苦恼众具匮乏，

shēnshēng lián mǐn ér ān wèi yán wǒ néng wèi rǔ zuò suǒ yī hù lìng rǔ
深生怜愍而安慰言：‘我能为汝作所依怙，令汝

jiě tuō suǒ shòu kǔ shì rǔ děng suǒ xū yǐn shí yī fú wò jù chē
解脱所受苦事。汝等所须饮食、衣服、卧具、车

shèng shè zhái xiāng huā jì yuè dēng míng cái bǎo tóng pú
乘、舍宅、香华、伎乐、灯明、财宝、僮仆，

jī yú zhǒngzhǒng suǒ xū zī jù jiē suí yì suǒ wù yǒu yí nán wǒ
及余种种种所须资具，皆随意索，勿有疑难，我

dāng suí rǔ suǒ suǒ jiē shī lìng rǔ cháng yè lì yì ān lè rǔ děng
当随汝所索皆施，令汝长夜利益安乐。汝等

shòu wǒ suǒ shī wù shí rú qǔ jǐ wù mò zuò tā xiǎng suǒ yǐ zhě hé
受我所施物时，如取己物莫作他想。所以者何？

wǒ yú cháng yè jī jù cái wù dàn wèi rǔ děng dé lì lè gù rǔ děng
我于长夜积聚财物，但为汝等得利乐故。汝等

jīn zhě yǐ wú nán xīn yú cǐ cái wù suí yì shòu qǔ shòu yǐ xiānyīng zì
今者以无难心，于此财物随意受取，受已先应自

zhèng shòu yòng xiū zhū shàn yè hòu yǐ cǐ wù shī zhū yǒu qíng yì lìng xiū
正受用修诸善业，后以此物施诸有情亦令修

shàn wèi lìng xiū xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
善，谓令修行布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，
yì lìng ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì lìng ān zhù zhēn rú
亦令安住内空乃至无性自性空，亦令安住真如
nǎi zhì bù sī yì jiè yì lìng ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì
乃至不思議界，亦令安住苦、集、灭、道圣谛，
yì lìng xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì lìng xiū xíng sì jìng
亦令修行四念住乃至八圣道支，亦令修行四静
lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yì lìng xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí
虑、四无量、四无色定，亦令修行八解脱乃至十
biàn chù yì lìng xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì lìng
遍处，亦令修行空、无相、无愿解脱门，亦令
xiū xíng jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì yì lìng xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì
修行净观地乃至如来地，亦令修行极喜地乃至
fǎ yún dì yì lìng xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén yì
法云地，亦令修行一切陀罗尼门、三摩地门，亦
lìng xiū xíng wǔ yǎn liù shéntōng yì lìng xiū xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí
令修行五眼、六神通，亦令修行如来十力乃至十
bā fó bú gòng fǎ yì lìng xiū xíng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng
八佛不共法，亦令修行无忘失法、恒住舍性，
yì lìng xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì lìng xiū
亦令修行一切智、道相智、一切相智，亦令修
xíng zhū yú wú liàng wú biān fó fǎ
行诸余无量无边佛法。’

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà rú shì jiào dǎo zhū yǒu qíng yǐ
“善现，是菩萨摩诃萨如是教导诸有情已，
suí qí suǒ yìng fù lìng xiū xí zhū wú lòu fǎ zhù yù liú guǒ huò yī lái
随其所应复令修习诸无漏法，住预流果、或一来
guǒ huò bù huán guǒ huò ā luó hàn guǒ huò dú jué pú tí huò fù
果、或不还果、或阿罗汉果、或独觉菩提、或复
wú shàng zhèng děng pú tí
无上正等菩提。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨修行布施波罗
mì duō fāng biàn shàn qiǎo chéng shú yǒu qíng lìng qí jiě tuō è qù shēng
蜜多，方便善巧成熟有情，令其解脱恶趣生
sǐ rú yìng zhèng dé sān shèng niè pán ráo yì zì tā jiū jìng ān lè
死，如应证得三乘涅槃，饶益自他究竟安乐。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨修行

jìng jiè bō luó mì duō jí yú pú sà dà pú tí dào fāngbiànshànqiǎo
净戒波罗蜜多，及余菩萨大菩提道，方便善巧

chéngshúyǒuqíng
成熟有情？”

fó gàoshànxiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng jìng jiè bō luó mì
佛告善现：“有菩萨摩诃萨修行净戒波罗蜜

duō shí fāngbiànshànqiǎojiàn zhū yǒuqíng zī cái kuì fá fán nǎo chì shèng
多时，方便善巧见诸有情资财匮乏，烦恼炽盛

bù néng xiū shàn lián mǐng àoyán rǔ děng ruò wèi zī yuán kuì fá bù
不能修善，怜愍告言：‘汝等若为资缘匮乏不

néng xiū shàn wǒ dāng shī rǔ zhǒng zhǒng zī yuán rǔ děng wù qǐ fán
能修善，我当施汝种种资缘，汝等勿起烦

nǎo è yè yīngzhèng xiū xí bù shī děngshàn shì pú sà mó hē sà
恼恶业，应正修习布施等善。’是菩萨摩诃萨

ān zhù jìng jiè bō luó mì duō rú yìngshèshòuzhū yǒuqíng lèi zhū qiān
安住净戒波罗蜜多，如应摄受诸有情类，诸慳

tān zhě lìng xiū bù shī yú shēn mìng cái wú suǒ gù xī zhū pò jiè
贪者令修布施，于身、命、财无所顾惜；诸破戒

zhě lìng xiū jìng jiè néngzhèngshòuxíng shí shàn yè dào zhù lǜ yí jiè bú
者令修净戒，能正受行十善业道，住律仪戒不

pò bù chuān wú huì wú zá yì wú zhí qǔ zhū chēnfèn zhě lìng xiū ān
破不穿，无秽无杂亦无执取；诸瞋忿者令修安

rěn zhū xiè dài zhě lìng xiū jīng jìn zhū sǎnluàn zhě lìng xiū jìng lǜ zhū
忍；诸懈怠者令修精进；诸散乱者令修静虑；诸

yú chī zhě lìng xiū miào huì zhí zhū fǎ zhě lìng xiū fǎ kōng wú yú zhǒng
愚痴者令修妙慧；执诸法者令修法空；无余种

zhǒngshènggōng dé zhě lìng xiū xué rú shì shànxiàn zhū pú sà
种胜功德者令具修学。如是，善现，诸菩萨

mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng fāngbiànshàn
摩诃萨安住净戒波罗蜜多，成熟有情方便善

qiǎo lìng qí jiě tuō è qù shēng sǐ rú yìngzhèng dé sānshèng niè pán
巧，令其解脱恶趣生死，如应证得三乘涅槃，

ráo yì zì tā jiū jìng ān lè
饶益自他究竟安乐。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà xiū xíng yú sì bō luó
“善现当知！诸菩萨摩诃萨修行余四波罗

mì duō jí yú pú sà dà pú tí dào yī yī jiē néng fāng biàn shàn qiǎo
蜜多，及余菩萨大菩提道，一一皆能方便善巧，
yī yī qiè shàn chéng shú yǒu qíng lìng qí jiě tuō è qù shēng sǐ rú yìng
以一切善成熟有情，令其解脱恶趣生死，如应
zhèng dé sān shèng niè pán ráo yì zì tā jiū jìng ān lè yī yī guǎng
证得三乘涅槃，饶益自他究竟安乐，一一广
shuō rú qián bù shī
说如前布施。”

大般若波罗蜜多经卷第四百七十五

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi qī shí liù 大般若波罗蜜多经卷第四百七十六

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn dào shì pǐn dì bā shí 第二分道士品第八十¹³

ěr shí jù shòu shàn xiàn zuò shì niàn yán hé wèi pú sà mó hē
尔时，具寿善现作是念言：“何谓菩萨摩诃

sà dào zhū pú sà mó hē sà ān zhù cǐ dào néng pī zhǒng zhǒng
萨道？诸菩萨摩诃萨安住此道，能被种种

shèng gōng dé kǎi rú shí ráo yì yī qiè yǒu qíng
胜功德铠，如实饶益一切有情？”

shì zūn zhī bǐ xīn zhī suǒ niàn biàngào zhī yán shàn xiàn dāng zhī
世尊知彼心之所念，便告之言：“善现当知！

bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō shì zhū pú sà mó hē
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多是诸菩萨摩诃

sà dào sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī shì zhū pú sà mó hē sà dào
萨道，四念住乃至八圣道支是诸菩萨摩诃萨道，

nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng shì zhū pú sà mó hē sà dào zhēn rú
内空乃至无性自性空是诸菩萨摩诃萨道，真如

nǎi zhì bù sī yì jiè shì zhū pú sà mó hē sà dào kǔ jí miè
乃至不思議界是诸菩萨摩诃萨道，苦、集、灭、

dào shèng dì shì zhū pú sà mó hē sà dào sì jìng lǜ sì wú liàng
道圣谛是诸菩萨摩诃萨道，四静虑、四无量、

sì wú sè dìng shì zhū pú sà mó hē sà dào bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn
四无色定是诸菩萨摩诃萨道，八解脱乃至十遍

chù shì zhū pú sà mó hē sà dào kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
处是诸菩萨摩诃萨道，空、无相、无愿解脱门

shì zhū pú sà mó hē sà dào jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì shì zhū pú sà
是诸菩萨摩诃萨道，极喜地乃至法云地是诸菩萨

mó hē sà dào yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén shì zhū pú sà mó
摩诃萨道，一切陀罗尼门、三摩地门是诸菩萨摩

¹³ 大正藏：第二分道士品第八十；永乐北藏及龙藏：第二分道士品第八十

hē sà dào wǔ yǎn liù shéntōng shì zhū pú sà mó hē sà dào rú lái
诃萨道，五眼、六神通是诸菩萨摩诃萨道，如来
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shì zhū pú sà mó hē sà dào wú
十力乃至十八佛不共法是诸菩萨摩诃萨道，无
wàng shī fǎ héngzhù shěxìng shì zhū pú sà mó hē sà dào yī qiè zhì
忘失法、恒住舍性是诸菩萨摩诃萨道，一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì zhū pú sà mó hē sà dào zhū yú wú
道相智、一切相智是诸菩萨摩诃萨道，诸余无
liàng wú biān fó fǎ shì zhū pú sà mó hē sà dào fù cì shàn xiàn
量无边佛法是诸菩萨摩诃萨道。复次，善现，
zǒng yī qiè fǎ jiē shì pú sà mó hē sà dào
总一切法皆是菩萨摩诃萨道。

shàn xiàn yú rǔ yì yún hé pō yǒu fǎ zhū pú sà mó hē
“善现，于汝意云何？颇有法诸菩萨摩诃
sà suǒ bù yīng xué zhū pú sà mó hē sà bù xué cǐ fǎ néng dé wú
萨所不应学？诸菩萨摩诃萨不学此法，能得无
shàng zhèng děng pú tí fǒu
上正等菩提不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì dìng wú yǒu fǎ zhū pú sà
佛告善现：“如是！如是！定无有法诸菩萨
mó hē sà suǒ bù yīng xué zhū pú sà mó hē sà bù xué cǐ fǎ bì bù
摩诃萨所不应学，诸菩萨摩诃萨不学此法，必不
néng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí suǒ yǐ zhě hé ruò pú sà
能得所求无上正等菩提。所以者何？若菩萨
mó hē sà bù xué yī qiè fǎ dìng bù néng dé yī qiè zhì zhì
摩诃萨不学一切法，定不能得一切智智。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē zì xìng kōng
具寿善现复白佛言：“若一切法皆自性空，
yún¹⁴ hé pú sà mó hē sà yú hé chù xué ruò yǒu suǒ xué jiāng wú shì
云¹⁴何菩萨摩诃萨于何处学？若有所学，将无世
zūn yú wú xì lùn ér zuò xì lùn wèi yǒu zhū fǎ shì cǐ shì bǐ yóu
尊于无戏论而作戏论，谓有诸法是此、是彼，由
shì wèi shì cǐ shì shì jiān cǐ shì chū shì jiān¹⁵ cǐ shì yǒu lòu
是、为是；此是世间，此是出世间¹⁵；此是有漏，

¹⁴ 大正藏：云；永乐北藏：云；龙藏：去；校勘：云

¹⁵ 大正藏：世；永乐北藏及龙藏：世间

cǐ shì wú lòu cǐ shì yǒuwéi cǐ shì wú wéi cǐ shì yì shēng fǎ
此是无漏；此是有为，此是无为；此是异生法，
cǐ shì yù liú fǎ cǐ shì yī lái fǎ cǐ shì bù huán fǎ cǐ shì ā
此是预流法，此是一来法，此是不还法，此是阿
luó hàn fǎ cǐ shì dú jué fǎ cǐ shì pú sà fǎ cǐ shì rú lái fǎ
罗汉法，此是独觉法，此是菩萨法，此是如来法？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū suǒ
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸所
yǒu fǎ jiē zì xìng kōng ruò yī qiè fǎ fēi zì xìng kōng zé yīng pú sà mó
有法皆自性空。若一切法非自性空，则应菩萨摩
hē sà bú zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yī yī qiè fǎ jiē zì xìng
诃萨不证无上正等菩提。以一切法皆自性
kōng shì gù pú sà mó hē sà néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
空，是故菩萨摩诃萨能证无上正等菩提。
shàn xiàn rú rǔ suǒ yán ruò yī qiè fǎ jiē zì xìng kōng yún hé pú sà
善现，如汝所言‘若一切法皆自性空，云何菩萨
mó hē sà yú hé chù xué ruò yǒu suǒ xué jiāng wú shì zūn yú wú xì
摩诃萨于何处学？若有所学，将无世尊于无戏
lùn ér zuò xì lùn wèi yǒu zhū fǎ shì cǐ shì bǐ yóu shì wèi shì
论而作戏论，谓有诸法是此、是彼，由是、为是，
guǎng shuō nǎi zhì shì rú lái fǎ zhě shàn xiàn ruò zhū yǒu qíng zhī
广说乃至是如来法？’者，善现，若诸有情知
yī qiè fǎ jiē zì xìng kōng zé zhū pú sà mó hē sà bù yīng xué yī qiè
一切法皆自性空，则诸菩萨摩诃萨不应学一切
fǎ zhèng dé yī qiè zhì zhì wèi zhū yǒu qíng jiàn lì xuān shuō yǐ zhū
法，证得一切智智，为诸有情建立宣说。以诸
yǒu qíng bù zhī zhū fǎ jiē zì xìng kōng gù zhū pú sà mó hē sà dìng yīng
有情不知诸法皆自性空故，诸菩萨摩诃萨定应
xué yī qiè fǎ zhèng dé yī qiè zhì zhì wèi zhū yǒu qíng jiàn lì xuān shuō
学一切法，证得一切智智，为诸有情建立宣说。

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà yú pú sà dào chū xiū
“善现当知！诸菩萨摩诃萨于菩萨道初修
xué shí yīng shěn guān chá zhū fǎ zì xìng dōu bù kě dé wéi yǒu zhī
学时，应审观察：‘诸法自性都不可得，唯有执
zhuó hé hé suǒ zuò wǒ dāng shěn chá zhū fǎ zì xìng jiē bì jìng kōng bù
著和合所作，我当审察诸法自性皆毕竟空，不
yīng yú zhōng yǒu suǒ zhí zhuó wèi bù yīng zhí zhuó sè shòu xiǎng
应于中有所执著，谓不应执著色、受、想、

xíng shí bù yīng zhí zhuó yǎn chù nǎi zhì yì chù bù yīng zhí zhuó sè chù
行、识，不应执著眼处乃至意处，不应执著色处
nǎi zhì fǎ chù bù yīng zhí zhuó yǎn jiè nǎi zhì yì jiè bù yīng zhí zhuó sè
乃至法处，不应执著眼界乃至意界，不应执著色
jiè nǎi zhì fǎ jiè bù yīng zhí zhuó yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè bù yīng
界乃至法界，不应执著眼识界乃至意识界，不应
zhí zhuó yǎn chù nǎi zhì yì chù bù yīng zhí zhuó yǎn chù wéi yuán suǒ shēng
执著眼触乃至意触，不应执著眼触为缘所生
zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù yīng zhí zhuó dì jiè
诸受乃至意触为缘所生诸受，不应执著地界
nǎi zhì shí jiè bù yīng zhí zhuó yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán bù yīng
乃至识界，不应执著因缘乃至增上缘，不应
zhí zhuó cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ bù yīng zhí zhuó wú míng nǎi zhì lǎo sǐ
执著从缘所生诸法，不应执著无明乃至老死，
bù yīng zhí zhuó bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bù
不应执著布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，不
yīng zhí zhuó nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bù yīng zhí zhuó zhēn rú
应执著内空乃至无性自性空，不应执著真如
nǎi zhì bù sī yì jiè bù yīng zhí zhuó kǔ jí miè dào shèng dì
乃至不思議界，不应执著苦、集、灭、道圣谛，
bù yīng zhí zhuó sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī bù yīng zhí zhuó sì
不应执著四念住乃至八圣道支，不应执著四
jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng bù yīng zhí zhuó bā jiě tuō nǎi
静虑、四无量、四无色定，不应执著八解脱乃
zhì shí biàn chù bù yīng zhí zhuó kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
至十遍处，不应执著空、无相、无愿解脱门，
bù yīng zhí zhuó jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì bù yīng zhí zhuó jí xǐ dì
不应执著净观地乃至如来地，不应执著极喜地
nǎi zhì fǎ yún dì bù yīng zhí zhuó yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì
乃至法云地，不应执著一切陀罗尼门、三摩地
mén bù yīng zhí zhuó wǔ yǎn liù shén tōng bù yīng zhí zhuó rú lái shí
门，不应执著五眼、六神通，不应执著如来十
lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bù yīng zhí zhuó sān shí èr dà shì xiàng
力乃至十八佛不共法，不应执著三十二大士相、
bā shí suí hǎo bù yīng zhí zhuó wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng bù
八十随好，不应执著无忘失法、恒住舍性，不
yīng zhí zhuó yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù yīng zhí zhuó
应执著一切智、道相智、一切相智，不应执著

yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí bù yīng zhí zhuó yī qiè pú sà mó hē
预流果乃至独觉菩提，不应执著一切菩萨摩诃
sà xíng bù yīng zhí zhuó zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí suǒ yǐ zhě
萨行，不应执著诸佛无上正等菩提。所以者
hé yǐ yī qiè fǎ jiē zì xìng kōng kōng xìng bù yīng zhí zhuó kōng xìng
何？以一切法皆自性空，空性不应执著空性，
kōng zhōng kōng xìng shàng bù kě dé kuàng yǒu kōng xìng néng zhí zhuó kōng
空中空性尚不可得，况有空性能执著空！’

shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà rú shì guān chá yī qiè fǎ shí
“善现，诸菩萨摩诃萨如是观察一切法时，
yú zhū fǎ xìng suī wú zhí zhuó ér yú zhū fǎ xué wú yàn juàn shì pú sà
于诸法性虽无执著，而于诸法学无厌倦。是菩萨
mó hē sà zhù cǐ xué zhōng guān zhū yǒu qíng xīn xíng chā bié wèi shěn
摩诃萨住此学中，观诸有情心行差别，谓审
guān chá shì zhū yǒu qíng xīn xíng hé chù jì guān chá yǐ rú shí liǎo zhī
观察是诸有情心行何处？既观察已，如实了知
bǐ xīn dàn xíng xū wàng suǒ zhí ěr shí pú sà biàn zuò shì niàn bǐ
彼心但行虚妄所执。尔时，菩萨便作是念：‘彼
xīn jì xíng xū wàng suǒ zhí wǒ lìng jiě tuō bì bù wéi nán shì pú sà
心既行虚妄所执，我令解脱必不为难。’是菩萨
mó hē sà zuò shì niàn yǐ ān zhù bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn
摩诃萨作是念已，安住般若波罗蜜多，方便善
qiǎo jiào jiè jiào shòu zhū yǒu qíng yán rǔ děng jīn zhě jiē yīng yuǎn lí xū
巧教诫教授诸有情言：‘汝等今者皆应远离虚
wàng suǒ zhí qù rù zhèng fǎ xiū zhū shàn xíng fù zuò shì yán rǔ
妄所执，趣入正法修诸善行。’复作是言：‘汝
děng jīn zhě yīng xíng bù shī dāng dé zī jù wú suǒ fá shǎo rán wù shì
等今者应行布施，当得资具无所乏少，然勿恃
cǐ ér shēng jiāo yì suǒ yǐ zhě hé cǐ zhōng dōu wú jiān shí shì gù
此而生憍逸。所以者何？此中都无坚实事故。

rǔ děng jīn zhě yīng xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě
汝等今者应行净戒、安忍、精进、静虑、般若，
dāng dé zhǒng zhǒng gōng dé jù zú rán wù shì cǐ ér shēng jiāo yì suǒ
当得种种功德具足，然勿恃此而生憍逸。所
yǐ zhě hé cǐ zhōng dōu wú jiān shí shì gù rǔ děng jīn zhě yīng xíng nèi
以者何？此中都无坚实事故。汝等今者应行内
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yīng xíng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
空乃至无性自性空，应行真如乃至不思議界，

yīngxíng kǔ jí miè dào shèng dì yīngxíng sì niàn zhù nǎi zhì bā
应行苦、集、灭、道圣谛，应行四念住乃至八
shèng dào zhī yīngxíng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yīng
圣道支，应行四静虑、四无量、四无色定，应
xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yīngxíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě
行八解脱乃至十遍处，应行空、无相、无愿解
tuō mén yīngxíng jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì yīngxíng jí xǐ dì nǎi zhì
脱门，应行净观地乃至如来地，应行极喜地乃至
fǎ yún dì yīngxíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén yīngxíng wǔ
法云地，应行一切陀罗尼门、三摩地门，应行五
yǎn liù shéntōng yīngxíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
眼、六神通，应行如来十力乃至十八佛不共法，
yīngxíng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yīngxíng yī qiè zhì dào xiàng
应行无忘失法、恒住舍性，应行一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì yīngxíng yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yīngxíng
智、一切相智，应行预流果乃至独觉菩提，应行
yī qiè pú sà mó hē sà xíng yīngxíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
一切菩萨摩訶萨行，应行诸佛无上正等菩提，
yīngxíng zhū yú wú liàng fó fǎ rán wù shì cǐ ér shēng jiāo yì suǒ yǐ
应行诸余无量佛法，然勿恃此而生憍逸。所以
zhě hé cǐ zhōng dōu wú jiān shí shì gù
者何？此中都无坚实事故。

shànxiàn shì pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō
“善现，是菩萨摩訶萨安住般若波罗蜜多，
fāng biàn shàn qiǎo jiào jiàn jiào shòu zhū yǒu qíng shí xíng pú sà dào wú suǒ
方便善巧教诫教授诸有情时，行菩萨道无所
zhí zhuó suǒ yǐ zhě hé yī qiè fǎ xìng bù yīng zhí zhuó ruò néng zhí
执著。所以者何？一切法性不应执著，若能执
zhuó ruò suǒ zhí zhuó zhí shí zhí chù jiē wú zì xìng yǐ yī qiè fǎ
著、若所执著、执时、执处皆无自性，以一切法
zì xìng kōng gù
自性空故。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà rú shì xiū xíng pú sà
“如是，善现，诸菩萨摩訶萨如是修行菩萨
dào shí yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ zhù yǐ wú suǒ zhù ér wéi fāng biàn
道时，于一切法都无所住，以无所住而为方便，
suī xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ér yú qí
虽行布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，而于其

zhōngdōu wú suǒ zhù suī xíng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ér yú
中 都无所住；虽行内空乃至无性自性空，而于

qí zhōngdōu wú suǒ zhù suī xíng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ér yú
其 中 都无所住；虽行真如乃至不思議界，而于

qí zhōngdōu wú suǒ zhù suī xíng kǔ jí miè dào shèng dì ér
其 中 都无所住；虽行苦、集、灭、道圣谛，而

yú qí zhōngdōu wú suǒ zhù suī xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
于 其 中 都无所住；虽行四念住乃至八圣道支，

ér yú qí zhōngdōu wú suǒ zhù suī xíng sì jìng lǜ sì wú liàng sì
而 于 其 中 都无所住；虽行四静虑、四无量、四

wú sè dìng ér yú qí zhōngdōu wú suǒ zhù suī xíng bā jiě tuō nǎi zhì
无 色 定，而 于 其 中 都无所住；虽行八解脱乃至

shí biàn chù ér yú qí zhōngdōu wú suǒ zhù suī xíng kōng wú xiàng
十 遍 处，而 于 其 中 都无所住；虽行空、无相、

wú yuàn jiě tuō mén ér yú qí zhōngdōu wú suǒ zhù suī xíng jìng guān dì
无 愿 解 脱 门，而 于 其 中 都无所住；虽行净观地

nǎi zhì rú lái dì ér yú qí zhōngdōu wú suǒ zhù suī xíng jí xǐ dì
乃 至 如 来 地，而 于 其 中 都无所住；虽行极喜地

nǎi zhì fǎ yún dì ér yú qí zhōngdōu wú suǒ zhù suī xíng yī qiè tuó
乃 至 法 云 地，而 于 其 中 都无所住；虽行一切陀

luó ní mén sān mó dì mén ér yú qí zhōngdōu wú suǒ zhù suī xíng
罗 尼 门、三 摩 地 门，而 于 其 中 都无所住；虽行

wǔ yǎn liù shéntōng ér yú qí zhōngdōu wú suǒ zhù suī xíng rú lái
五 眼、六 神 通，而 于 其 中 都无所住；虽行如来

shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ér yú qí zhōngdōu wú suǒ zhù
十 力 乃 至 十 八 佛 不 共 法，而 于 其 中 都无所住；

suī xíng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng ér yú qí zhōngdōu wú suǒ zhù
虽 行 无 忘 失 法、恒 住 舍 性，而 于 其 中 都无所住；

suī xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér yú qí zhōngdōu
虽 行 一 切 智、道 相 智、一 切 相 智，而 于 其 中 都

wú suǒ zhù suī xíng yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí ér yú qí zhōng
无 所 住；虽 行 预 流 果 乃 至 独 觉 菩 提，而 于 其 中

dōu wú suǒ zhù suī xíng yī qiè pú sà mó hē sà xíng ér yú qí zhōng
都 无 所 住；虽 行 一 切 菩 萨 摩 诃 萨 行，而 于 其 中

dōu wú suǒ zhù suī xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí ér yú qí
都 无 所 住；虽 行 诸 佛 无 上 正 等 菩 提，而 于 其

zhōngdōu wú suǒ zhù suī xíng zhū yú wú liàng fó fǎ ér yú qí zhōngdōu
中 都 无 所 住；虽 行 诸 余 无 量 佛 法，而 于 其 中 都

wú suǒ zhù suǒ yǐ zhě hé rú shì zì xìng xíngzhě xíngxiàng yī qiè
无所住。所以者何？如是自性、行者、行相一切
jiē kōng gù yú qí zhōng dōu wú suǒ zhù
皆空故，于其中都无所住。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà suī néng dé yù liú guǒ
“善现当知！诸菩萨摩诃萨虽能得预流果

nǎi zhì dú jué pú tí ér yú qí zhōng bú yù zhèngzhù suǒ yǐ zhě hé
乃至独觉菩提，而于其中不欲证住。所以者何？

yǒu èr yuán gù hé děng wéi èr yī zhě bǐ guǒ dōu wú zì xìng
有二缘故。何等为二？一者、彼果都无自性，

néng zhù suǒ zhù jù bù kě dé èr zhě yú bǐ bù shēng xǐ zú
能住、所住俱不可得。二者、于彼不生喜足，

shì gù yú zhōng bú yù zhèngzhù wèi zhū pú sà cháng zuò shì niàn wǒ
是故于中不欲证住。谓诸菩萨常作是念：‘我

dìng yīng dé yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí bù yīng bù dé rán yú qí
定应得预流果乃至独觉菩提，不应不得，然于其

zhōng bù yīng zhèngzhù suǒ yǐ zhě hé wǒ cóng chū fā wú shàng zhèng
中不应证住。所以者何？我从初发无上正

děng pú tí xīn lái yú yī qiè shí gèng wú yú xiǎng wéi qiú wú shàng
等菩提心来，于一切时更无余想，唯求无上

zhèngděng pú tí rán wǒ dìng dāng zhèng dé wú shàng zhèngděng pú tí
正等菩提。然我定当证得无上正等菩提，

qǐ yú zhōng jiān yīng zhù yú guǒ
岂于中间应住余果？’

shànxiàn shì pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn nǎi zhì qù rù
“善现，是菩萨摩诃萨从初发心乃至趣入

pú sà suǒ dé zhèng xìng lí shēng céng wú yì xiǎng dàn qiú wú shàng
菩萨所得正性离生，曾无异想，但求无上

zhèngděng pú tí shànxiàn shì pú sà mó hē sà cóng dé chū dì zhǎn
正等菩提。善现，是菩萨摩诃萨从得初地展

zhuǎn nǎi zhì dé dì shí dì céng wú yì xiǎng dàn qiú wú shàng zhèng
转乃至得第十地，曾无异想，但求无上正

děng pú tí shànxiàn shì pú sà mó hē sà zhuān qiú wú shàng zhèng
等菩提。善现，是菩萨摩诃萨专求无上正

děng pú tí yú yī qiè shí xīn wú sǎn luàn zhū yǒu fā qǐ shēn yǔ
等菩提，于一切时心无散乱，诸有发起身、语、

yì yè wú bù jiē yǔ pú tí xīn jù shànxiàn shì pú sà mó hē sà
意业，无不皆与菩提心俱。善现，是菩萨摩诃萨

zhù pú tí xīn qǐ pú tí dào bù wéi yú shì rǎoluàn qí xīn
住菩提心起菩提道，不为余事扰乱其心。”

jù shòushànxiàn bó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ bì jìng bù shēng
具寿善现白言：“世尊！若一切法毕竟不生，
yún hé pú sà mó hē sà qǐ pú tí dào
云何菩萨摩诃萨起菩提道？”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō yī qiè
佛告善现：“如是！如是！如汝所说‘一切
fǎ jiē bù shēng cǐ fù yún hé zhū wú suǒ zuò wú suǒ qù zhě
法皆不生，此复云何诸无所作、无所趣？’者，
zhī yī qiè fǎ jiē bù shēng gù
知一切法皆不生故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán qǐ bù zhū fó ruò chū shì jiān
具寿善现复白佛言：“岂不诸佛若出世间、
bù chū shì jiān zhū fǎ fǎ jiè fǎ ěr chángzhù
不出世间，诸法法界法尔常住？”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rán zhū yǒuqíng bù néng jiě
佛告善现：“如是！如是！然诸有情不能解
liǎo zhū fǎ fǎ jiè fǎ ěr chángzhù liú zhuǎnshēng sǐ shòuzhū kǔ nǎo
了诸法法界法尔常住，流转生死受诸苦恼。
zhū pú sà mó hē sà wèiráo yì bǐ qǐ pú tí dào yóu pú tí dào lìng
诸菩萨摩诃萨为饶益彼起菩提道，由菩提道令
zhū yǒuqíng bì jìng jiě tuōshēng sǐ zhòng kǔ zhèng dé cháng lè qīngliáng
诸有情毕竟解脱生死众苦，证得常乐清凉
niè pán
涅槃。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà wéiyòng
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨为用
shēngdào dé pú tí yé
生道得菩提耶？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

shì zūn wéiyòng bù shēngdào dé pú tí yé
“世尊！为用不生道得菩提耶？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

shì zūn wéiyòngshēng bù shēngdào dé pú tí yé
“世尊！为用生、不生道得菩提耶？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

shì zūn wéiyòng fēi shēng fēi bù shēngdào dé pú tí yé
“世尊！为用非生、非不生道得菩提耶？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò ěr pú tí yóu hé ér
具寿善现复白佛言：“若尔，菩提由何而

dé
得？”

fó gàoshànxiàn pú tí bù yóudào fēi dào dé suǒ yǐ zhě
佛告善现：“菩提不由道、非道得。所以者

hé pú tí jí dào dào jí pú tí shì gù bù yóudào fēi dào dé
何？菩提即道，道即菩提，是故不由道、非道得。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò pú tí jí shì dào dào jí
具寿善现复白佛言：“若菩提即是道，道即

shì pú tí zhě qǐ bù pú sà mó hē sà yǐ dé pú tí dào yīng yǐ dé
是菩提者，岂不菩萨摩诃萨已得菩提道，应已得

pú tí ruò ěr rú lái yīng zhèngděngjué hé yuán fù wèizhū pú
菩提？若尔，如来、应、正等觉何缘复为诸菩

sà shuō rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà
萨说如来十力、四无所畏、四无碍解、大慈、大

bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ sān shí èr xiàng
悲、大喜、大舍、十八佛不共法、三十二相、

bā shí suí hǎo jí yú wú liàng wú biān fó fǎ lìng qí xiū zhèng
八十随好及余无量无边佛法，令其修证？”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé rǔ qǐ wèi fó dé pú tí
佛告善现：“于意云何？汝岂谓佛得菩提

yé
耶？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé fó jí
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？佛即

shì pú tí pú tí jí shì fó gù bù yīng wèi fó dé pú tí
是菩提，菩提即是佛故，不应谓佛得菩提。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rán rǔ suǒ wèn qǐ bù
佛告善现：“如是！如是！然汝所问‘岂不

pú sà mó hē sà yǐ dé pú tí dào yīng yǐ dé pú tí zhě shàn
菩萨摩诃萨已得菩提道，应已得菩提？’者，善

xiàn zhū pú sà mó hē sà xiū pú tí dào wèi dé yuán mǎn yún hé kě
现，诸菩萨摩诃萨修菩提道未得圆满，云何可
shuō yǐ dé pú tí
说已得菩提？

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà ruò yǐ yuán mǎn bù
“善现当知！诸菩萨摩诃萨若已圆满布
shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò yǐ yuán mǎn nèi kōng
施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，若已圆满内空
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò yǐ yuán mǎn zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
乃至无性自性空，若已圆满真如乃至不思議界，
ruò yǐ yuán mǎn kǔ jí miè dào shèng dì ruò yǐ yuán mǎn sì
若已圆满苦、集、灭、道圣谛，若已圆满四
niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ruò yǐ yuán mǎn sì jìng lǜ sì wú liàng
念住乃至八圣道支，若已圆满四静虑、四无量、
sì wú sè dìng ruò yǐ yuán mǎn bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù ruò yǐ
四无色定，若已圆满八解脱乃至十遍处，若已
yuán mǎn kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò yǐ yuán mǎn jí xǐ
圆满空、无相、无愿解脱门，若已圆满极喜
dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò yǐ yuán mǎn yī qiè tuó luó ní mén sān mó
地乃至法云地，若已圆满一切陀罗尼门、三摩
dì mén ruò yǐ yuán mǎn wǔ yǎn liù shén tōng ruò yǐ yuán mǎn rú
地门，若已圆满五眼、六神通，若已圆满如
lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò yǐ yuán mǎn sān shí èr dà
来十力乃至十八佛不共法，若已圆满三十二大
shì xiàng bā shí suí hǎo ruò yǐ yuán mǎn wú wàng shī fǎ héng zhù
士相、八十随好，若已圆满无忘失法、恒住
shě xìng ruò yǐ yuán mǎn yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
舍性，若已圆满一切智、道相智、一切相智，
ruò yǐ yuán mǎn zhū yú wú liàng wú biān fó fǎ cóng cǐ wú jiān yī yī
若已圆满诸余无量无边佛法，从此无间以一
chà nà jīn gāng yù dìng xiāng yìng miào huì yǒng duàn yī qiè èr zhàng cū
刹那金刚喻定相应妙慧，永断一切二障粗
zhòng xí qì xiāng xù zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí nǎi míng rú
重习气相续，证得无上正等菩提，乃名如
lái yīng zhèng děng jué yú yī qiè fǎ dé dà zì zài jìn wèi lái
来、应、正等觉，于一切法得大自在，尽未来
jì ráo yì yǒu qíng
际饶益有情。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn yún hé pú sà
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！云何菩萨

mó hē sà yánjìng fó tǔ
摩诃萨严净佛土？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn nǎi zhì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨从初发心乃至

hòuyǒu cháng zì qīngjìngshēn yǔ yì sān cū zhòng yì qīngjìng
后有，常自清净身、语、意三粗重，亦清净

tā sānzhǒng cū zhòng gù néngyánjìng suǒ jū fó tǔ
他三种粗重故，能严净所居佛土。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé wèi pú sà mó hē sà shēn
具寿善现复白佛言：“何谓菩萨摩诃萨身、

yǔ yì sān cū zhòng
语、意三粗重？”

fó gàoshànxiàn ruò hài shēngmìng ruò bù yǔ qǔ ruò yù
佛告善现：“若害生命、若不与取、若欲

xié xíng shì shēn cū zhòng ruò xū kuáng yǔ ruò lí jiàn yǔ ruò cū
邪行，是身粗重；若虚诳语、若离间语、若粗

è yǔ ruò zá huì yǔ shì yǔ cū zhòng ruò tān yù ruò chēn huì
恶语、若杂秽语，是语粗重；若贪欲、若瞋恚、

ruò xié jiàn shì yì cū zhòng
若邪见，是意粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà jiè yùn dìngyùn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨戒蕴、定蕴、

huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn jiē bù qīngjìng yì míng cū zhòng
慧蕴、解脱蕴、解脱智见蕴皆不清净，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà qiāntān xīn fàn jiè
“复次，善现，若菩萨摩诃萨慳贪心、犯戒

xīn fèn huì xīn xiè dài xīn sānlùn xīn è huì xīn yì míng cū
心、忿恚心、懈怠心、散乱心、恶慧心，亦名粗

zhòng
重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí sì niàn zhù
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离四念住

nǎi zhì bā shèngdào zhī xīn yì míng cū zhòng
乃至八圣道支心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí nèi kōng nǎi
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离内空乃

zhì wú xìng zì xìngkōng xīn yì míng cū zhòng
至无性自性空心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí zhēn rú nǎi
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离真如乃

zhì bù sī yì jiè xīn yì míng cū zhòng
至不思議界心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí kǔ jí
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离苦、集、

miè dào shèng dì xīn yì míng cū zhòng
灭、道圣谛心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí sì jìng lǜ
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离四静虑、

sì wú liàng sì wú sè dìng xīn yì míng cū zhòng
四无量、四无色定心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí bā jiě tuō
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离八解脱

nǎi zhì shí biànchù xīn yì míng cū zhòng
乃至十遍处心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí kōng wú
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离空、无

xiàng wú yuàn jiě tuō mén xīn yì míng cū zhòng
相、无愿解脱门心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí jí xǐ dì
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离极喜地

nǎi zhì fǎ yún dì xīn yì míng cū zhòng
乃至法云地心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí yī qiè tuó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离一切陀

luó ní mén sān mó dì mén xīn yì míng cū zhòng
罗尼门、三摩地门心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí wǔ yǎn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离五眼、

liù shéntōng xīn yì míng cū zhòng
六神通心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí rú lái shí
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离如来十

lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xīn yì míng cū zhòng
力乃至十八佛不共法心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí wú wàng shī
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离无忘失

fǎ héngzhù shěxìng xīn yì míng cū zhòng
法、恒住舍性心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí yī qiè zhì
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离一切智、

dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì xīn yì míng cū zhòng
道相智、一切相智心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí yī qiè pú
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离一切菩

sà mó hē sà xíng xīn yì míng cū zhòng
萨摩诃萨行心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí zhū fó wú
“复次，善现，若菩萨摩诃萨远离诸佛无

shàngzhèngděng pú tí xīn yì míng cū zhòng
上正等菩提心，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà tānzhuó yù liú guǒ nǎi
“复次，善现，若菩萨摩诃萨贪著预流果乃

zhì dú jué pú tí yì míng cū zhòng
至独觉菩提，亦名粗重。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà qǐ sè shòu xiǎng
“复次，善现，若菩萨摩诃萨起色、受、想、

xíng shí xiǎng yì míng cū zhòng qǐ yǎnchù nǎi zhì yì chùxiǎng yì
行、识想，亦名粗重；起眼处乃至意处想，亦

míng cū zhòng qǐ sè chù nǎi zhì fǎ chùxiǎng yì míng cū zhòng qǐ
名粗重；起色处乃至法处想，亦名粗重；起

yǎn jiè nǎi zhì yì jiè xiǎng yì míng cū zhòng qǐ sè jiè nǎi zhì fǎ jiè
眼界乃至意识界想，亦名粗重；起色界乃至法界

xiǎng yì míng cū zhòng qǐ yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè xiǎng yì míng
想，亦名粗重；起眼识界乃至意识界想，亦名

cū zhòng qǐ yǎnchù nǎi zhì yì chùxiǎng yì míng cū zhòng qǐ yǎn
粗重；起眼触乃至意触想，亦名粗重；起眼

chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu xiǎng
触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受想，

yì míng cū zhòng qǐ dì jiè nǎi zhì shí jiè xiǎng yì míng cū zhòng
亦名粗重；起地界乃至识界想，亦名粗重；

qǐ yīn yuán nǎi zhì zēngshàng yuán xiǎng yì míng cū zhòng qǐ cóng yuán
起因缘乃至增上缘想，亦名粗重；起从缘

suǒshēngzhū fǎ xiǎng yì míng cū zhòng qǐ wú míng nǎi zhì lǎo sǐ xiǎng
所生诸法想，亦名粗重；起无明乃至老死想，
yì míng cū zhòng qǐ bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
亦名粗重；起布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多
xiǎng yì míng cū zhòng qǐ nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng xiǎng
想，亦名粗重；起内空乃至无性自性空想，
yì míng cū zhòng qǐ zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè xiǎng yì míng cū
亦名粗重；起真如乃至不思議界想，亦名粗
zhòng qǐ kǔ jí miè dào shèng dì xiǎng yì míng cū zhòng
重；起苦、集、灭、道圣谛想，亦名粗重；
qǐ sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiǎng yì míng cū zhòng qǐ sì
起四念住乃至八圣道支想，亦名粗重；起四
jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng xiǎng yì míng cū zhòng qǐ bā
静虑、四无量、四无色定想，亦名粗重；起八
jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù xiǎng yì míng cū zhòng qǐ kōng wú xiàng
解脱乃至十遍处想，亦名粗重；起空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén xiǎng yì míng cū zhòng qǐ jìng guān dì nǎi zhì rú
无愿解脱门想，亦名粗重，起净观地乃至如
lái dì xiǎng yì míng cū zhòng qǐ jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì xiǎng
来地想，亦名粗重；起极喜地乃至法云地想，
yì míng cū zhòng qǐ yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén xiǎng yì
亦名粗重；起一切陀罗尼门、三摩地门想，亦
míng cū zhòng qǐ wǔ yǎn liù shéntōng xiǎng yì míng cū zhòng qǐ
名粗重；起五眼、六神通想，亦名粗重；起
rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiǎng yì míng cū zhòng qǐ
如来十力乃至十八佛不共法想，亦名粗重；起
sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo xiǎng yì míng cū zhòng qǐ
三十二大士相、八十随好想，亦名粗重；起
wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng xiǎng yì míng cū zhòng qǐ yī qiè
无忘失法、恒住舍性想，亦名粗重；起一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiǎng yì míng cū zhòng qǐ yù
智、道相智、一切相智想，亦名粗重；起预
liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí xiǎng yì míng cū zhòng qǐ yī qiè pú sà
流果乃至独觉菩提想，亦名粗重；起一切菩萨
mó hē sà xíng xiǎng yì míng cū zhòng qǐ zhū fó wú shàng zhèng děng
摩诃萨行想，亦名粗重；起诸佛无上正等
pú tí xiǎng yì míng cū zhòng qǐ yì shēng xiǎng shēng wén xiǎng
菩提想，亦名粗重；起异生想、声闻想、

dú jué xiǎng pú sà xiǎng rú lái xiǎng yì míng cū zhòng qǐ dì
独觉想、菩萨想、如来想，亦名粗重；起地
yù xiǎng pángshēngxiǎng guǐ jiè xiǎng rén xiǎng tiānxiǎng nán
狱想、傍生想、鬼界想、人想、天想、男
xiǎng nǚ xiǎng yì míng cū zhòng qǐ yù jiè xiǎng sè jiè xiǎng
想、女想，亦名粗重；起欲界想、色界想、
wú sè jiè xiǎng yì míng cū zhòng qǐ shàn fǎ xiǎng fēi shàn fǎ xiǎng
无色界想，亦名粗重；起善法想、非善法想，
yì míng cū zhòng qǐ yǒu jì fǎ xiǎng wú jì fǎ xiǎng yì míng cū
亦名粗重；起有记法想、无记法想，亦名粗
zhòng qǐ yǒu lòu fǎ xiǎng wú lòu fǎ xiǎng yì míng cū zhòng qǐ
重；起有漏法想、无漏法想，亦名粗重；起
shì jiān fǎ xiǎng chū shì jiān fǎ xiǎng yì míng cū zhòng qǐ yǒu wéi fǎ
世间法想、出世间法想，亦名粗重；起有为法
xiǎng wú wéi fǎ xiǎng yì míng cū zhòng
想、无为法想，亦名粗重。

shànxiàn zhū rú shì děng wú liàng wú biān zhí zhuó zhū fǎ jí
“善现，诸如是等无量无边执著诸法及
zhū yǒu qíng xū wàng fēn bié bìng suǒ fā qǐ shēn yǔ yì yè jí
诸有情虚妄分别，并所发起身、语、意业，及
bǐ zhǒng lèi wú kān rèn xìng jiē míng cū zhòng zhū pú sà mó hē sà jiē
彼种类无堪任性，皆名粗重，诸菩萨摩诃萨皆
yīng yuǎn lí
应远离。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō yuǎn lí rú shì suǒ shuō cū zhòng zì xíng bù shī bō luó mì duō
蜜多，远离如是所说粗重，自行布施波罗蜜多，
yì jiào tā xíng bù shī bō luó mì duō ruò zhū yǒu qíng xū shí shī shí xū
亦教他行布施波罗蜜多。若诸有情须食施食，须
yǐn shī yǐn xū chē shèng shī chē shèng xū yī fú shī yī fú suí yú
饮施饮，须车乘施车乘，须衣服施衣服，随余
suǒ xū zhǒng zhǒng zī jù suí shí suí chù xī jiē shī yǔ rú zì suǒ xíng
所须种种资具，随时随处悉皆施与，如自所行
jiào tā yì ěr rú shì shī yǐ chí cǐ shàn gēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng
教他亦尔。如是施已，持此善根与诸有情平等
gòng yǒu huí xiàng suǒ jū yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn lì lè yǒu qíng
共有回向所居严净佛土，令速圆满利乐有情。

shì pú sà mó hē sà zì xíngjìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō
是菩萨摩诃萨自行净戒、安忍、精进、静虑、般
rě bō luó mì duō yì jiào tā xíngjìng jiè nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
若波罗蜜多，亦教他行净戒乃至般若波罗蜜多。
zuò cǐ shì yǐ chí shì shàngēn yǔ zhū yǒuqíngpíngděnggòngyǒu huí xiàng
作此事已，持是善根与诸有情平等共有回向
suǒ jū yánjìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn lì lè yǒuqíng
所居严净佛土，令速圆满利乐有情。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yǐ tōngyuàn lì
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨以通愿力，
chéngmǎnsānqiān dà qiān shì jiè shàngmiào qī bǎo shī fó fǎ sēng
盛满三千大千世界上妙七宝施佛、法、僧。
shī yǐ huān xǐ fā hóng shì yuàn wǒ chí rú shì suǒzhòngshàngēn yǔ
施已欢喜发弘誓愿：‘我持如是所种善根，与
zhū yǒuqíngpíngděnggòngyǒu huí xiàngsuǒ jū yánjìng fó tǔ dānglìng wǒ
诸有情平等共有回向所居严净佛土，当令我
tǔ qī bǎozhuāngyán yī qiè yǒuqíng suí yì shòuyòngzhòngmiào zhēnbǎo
土七宝庄严，一切有情随意受用众妙珍宝
ér wú tānzhuó
而无贪著。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yǐ tōngyuàn lì
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨以通愿力，
jī zòu wú liàngtiānshàng rénzhōngzhūmiào jì yuè gòngyǎngsānbǎo jí
击奏无量天上、人中诸妙伎乐，供养三宝及
fó zhì duō gòng yǐ huān xǐ fā hóng shì yuàn wǒ chí rú shì suǒzhòng
佛制多。供已欢喜发弘誓愿：‘我持如是所种
shàngēn yǔ zhū yǒuqíngpíngděnggòngyǒu huí xiàngsuǒ jū yánjìng fó tǔ
善根，与诸有情平等共有回向所居严净佛土，
dānglìng wǒ tǔ chángzòu rú shì shàngmiào jì yuè yǒuqíngwénzhěshēn
当令我土常奏如是上妙伎乐，有情闻者身
xīn yuè yù ér wú tānzhuó
心喜悦而无贪著。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yǐ tōngyuàn lì
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨以通愿力，
chéngmǎnsānqiān dà qiān shì jiè rénzhōng tiānshàngzhūmiào xiānghuā
盛满三千大千世界人中、天上诸妙香华，
gòngyǎngsānbǎo jí fó zhì duō gòng yǐ huān xǐ fā hóng shì yuàn wǒ
供养三宝及佛制多。供已欢喜发弘誓愿：‘我

chí rú shì suǒzhòngshàngēn yǔ zhūyǒuqíngpíngděnggòngyǒu huíxiàngsuǒ
持如是所种善根，与诸有情平等共有回向所
jū yánjìng fó tǔ dānglìng wǒ tǔ chángyǒu rú shì zhūmiàoxiānghuā
居严净佛土，当令我土常有如是诸妙香华，
yǒuqíngshòuyòngshēn xīn yuè yù ér wú tānzhuó
有情受用身心悦豫而无贪著。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yǐ tōngyuàn lì
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨以通愿力，
yíngbànbǎi wèishàngmiào yǐn shí gòngyǎngzhū fó dú jué shēngwén
营办百味上妙饮食，供养诸佛、独觉、声闻
jí zhū pú sà mó hē sà zhòng gòng yǐ huān xǐ fā hóng shì yuàn wǒ
及诸菩萨摩诃萨众。供已欢喜发弘誓愿：‘我
chí rú shì suǒzhòngshàngēn yǔ zhūyǒuqíngpíngděnggòngyǒu huíxiàngsuǒ
持如是所种善根，与诸有情平等共有回向所
jū yánjìng fó tǔ dāng dé wú shàngzhèngděng jué shí lìng wǒ tǔ zhōng
居严净佛土，当得无上正等觉时，令我土中
zhūyǒuqíng lèi jiē shí rú shì bǎiwèi yǐn shí zī yuèshēn xīn ér wú tān
诸有情类，皆食如是百味饮食，资悦身心而无贪
zhuó
著。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yǐ tōngyuàn lì
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨以通愿力，
yíngbànzǒngzhǒngrén zhōng tiānshàngzhūmiào tú xiāng xì ruǎn yī fú
营办种种人中、天上诸妙涂香、细软衣服，
fèng shī zhū fó dú jué shēngwén jí zhū pú sà mó hē sà zhòng huò
奉施诸佛、独觉、声闻及诸菩萨摩诃萨众，或
fù shī fǎ bìng fó zhì duō shī yǐ huān xǐ fā hóng shì yuàn wǒ chí
复施法并佛制多。施已欢喜发弘誓愿：‘我持
rú shì suǒzhòngshàngēn yǔ zhūyǒuqíngpíngděnggòngyǒu huíxiàngsuǒ jū
如是所种善根，与诸有情平等共有回向所居
yánjìng fó tǔ dāng dé wú shàngzhèngděng jué shí lìng wǒ tǔ zhōngzhū
严净佛土，当得无上正等觉时，令我土中诸
yǒuqíng lèi cháng dé rú shì yī fú tú xiāng suí yì shòuyòng ér
有情类，常得如是衣服、涂香，随意受用而
wú tānzhuó
无贪著。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yǐ tōngyuàn lì
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨以通愿力，

yíngbànzǒngzhǒngrénzhōng tiānshàng suí yì suǒshēng wǔ miào yù jìng
营办种种人中、天上随意所生五妙欲境，
gòngyǎngzhū fó jí fó zhì duō dú jué shēngwénbìngzhū pú sà mó hē
供养诸佛及佛制多、独觉、声闻并诸菩萨摩诃
sà zhòng shī yú yǒuqíng shī yǐ huān xǐ fā hóng shì yuàn wǒ chí
萨众，施余有情。施已欢喜发弘誓愿：‘我持
rú shì suǒzhòngshàngēn yǔ zhū yǒuqíng píngděnggòngyǒu huí xiàngsuǒ jū
如是所种善根，与诸有情平等共有回向所居
yán jìng fó tǔ dāng dé wú shàngzhèngděngjué shí lìng wǒ tǔ zhōngzhū
严净佛土，当得无上正等觉时，令我土中诸
yǒuqíng lèi suí xīn suǒyào shàngmiào sè shēng xiāng wèi chù
有情类，随心所乐上妙色、声、香、味、触
jìng yìngniàn ér shēng huān xǐ shòuyòng ér wú tānzhuó
境应念而生，欢喜受用而无贪著。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǒngměngzhèngqín fā hóng shì yuàn zì zhù nèikōng nǎi zhì wú
蜜多，勇猛正勤发弘誓愿，自住内空乃至无
xìng zì xìngkōng yì jiào tā zhù nèikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng zuò
性自性空，亦教他住内空乃至无性自性空。作
shì shì yǐ fù fā yuànyán dāng dé wú shàngzhèngděngjué shí yuàn
是事已复发愿言：‘当得无上正等觉时，愿
wǒ tǔ zhōngzhū yǒuqíng lèi bù lí nèikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng
我土中诸有情类，不离内空乃至无性自性空。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǒngměngzhèngqín fā hóng shì yuàn zì zhùzhēn rú nǎi zhì bù
蜜多，勇猛正勤发弘誓愿，自住真如乃至不
sī yì jiè yì jiào tā zhùzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zuò cǐ shì yǐ
思议界，亦教他住真如乃至不思议界。作此事已
fù fā yuànyán dāng dé wú shàngzhèngděngjué shí lìng wǒ tǔ zhōng
复发愿言：‘当得无上正等觉时，令我土中
zhū yǒuqíng lèi bù lí zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
诸有情类，不离真如乃至不思议界。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǒngměngzhèngqín fā hóng shì yuàn zì zhù kǔ jí miè
蜜多，勇猛正勤发弘誓愿，自住苦、集、灭、

dàoshèng dì yì jiào tā zhù kǔ jí miè dàoshèng dì zuò cǐ
道 圣 谛， 亦 教 他 住 苦、 集、 灭、 道 圣 谛。 作 此

shì yǐ fù fā yuànyán dāng dé wú shàngzhèngděngjué shí lìng wǒ
事 已 复 发 愿 言： ‘ 当 得 无 上 正 等 觉 时， 令 我

tǔ zhōngzhūyǒuqíng lèi bù lí kǔ jí miè dàoshèng dì
土 中 诸 有 情 类， 不 离 苦、 集、 灭、 道 圣 谛。 ’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“ 复 次， 善 现， 诸 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗

mì duō yǒngměngzhèng qín fā hóng shì yuàn zì xiū sì niànzhù nǎi zhì
蜜 多， 勇 猛 正 勤 发 弘 誓 愿， 自 修 四 念 住 乃 至

bā shèngdào zhī yì jiào tā xiū sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī zuò
八 圣 道 支， 亦 教 他 修 四 念 住 乃 至 八 圣 道 支。 作

cǐ shì yǐ fù fā yuànyán dāng dé wú shàngzhèngděngjué shí lìng
此 事 已 复 发 愿 言： ‘ 当 得 无 上 正 等 觉 时， 令

wǒ tǔ zhōngzhūyǒuqíng lèi bù lí sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī
我 土 中 诸 有 情 类， 不 离 四 念 住 乃 至 八 圣 道 支。 ’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“ 复 次， 善 现， 诸 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗

mì duō yǒngměngzhèng qín fā hóng shì yuàn zì xiū sì jìng lǜ sì
蜜 多， 勇 猛 正 勤 发 弘 誓 愿， 自 修 四 静 虑、 四

wú liàng sì wú sè dìng yì jiào tā xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì
无 量、 四 无 色 定， 亦 教 他 修 四 静 虑、 四 无 量、 四

wú sè dìng zuò cǐ shì yǐ fù fā yuànyán dāng dé wú shàngzhèng
无 色 定。 作 此 事 已 复 发 愿 言： ‘ 当 得 无 上 正

děngjué shí lìng wǒ tǔ zhōngzhūyǒuqíng lèi bù lí sì jìng lǜ sì
等 觉 时， 令 我 土 中 诸 有 情 类， 不 离 四 静 虑、 四

wú liàng sì wú sè dìng
无 量、 四 无 色 定。 ’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“ 复 次， 善 现， 诸 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗

mì duō yǒngměngzhèng qín fā hóng shì yuàn zì xiū bā jiě tuō nǎi zhì
蜜 多， 勇 猛 正 勤 发 弘 誓 愿， 自 修 八 解 脱 乃 至

shí biànchù yì jiào tā xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù zuò cǐ shì yǐ
十 遍 处， 亦 教 他 修 八 解 脱 乃 至 十 遍 处。 作 此 事 已

fù fā yuànyán dāng dé wú shàngzhèngděngjué shí lìng wǒ tǔ zhōng
复 发 愿 言： ‘ 当 得 无 上 正 等 觉 时， 令 我 土 中

zhūyǒuqíng lèi bù lí bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù
诸 有 情 类， 不 离 八 解 脱 乃 至 十 遍 处。 ’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǒngměngzhèng qín fā hóng shì yuàn zì xiū kōng wú xiàng
蜜多，勇猛正勤发弘誓愿，自修空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén yì jiào tā xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
无愿解脱门，亦教他修空、无相、无愿解脱门。

zuò cǐ shì yǐ fù fā yuànyán dāng dé wú shàngzhèngděng jué shí
作此事已复发愿言：‘当得无上正等觉时，
lìng wǒ tǔ zhōngzhū yǒuqíng lèi bù lí kōng wú xiàng wú yuàn jiě
令我土中诸有情类，不离空、无相、无愿解
tuō mén’
脱门。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǒngměngzhèng qín fā hóng shì yuàn zì xiū jí xǐ dì nǎi zhì
蜜多，勇猛正勤发弘誓愿，自修极喜地乃至
fǎ yún dì yì jiào tā xiū jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì zuò cǐ shì yǐ
法云地，亦教他修极喜地乃至法云地。作此事已

fù fā yuànyán dāng dé wú shàngzhèngděng jué shí lìng wǒ tǔ zhōng
复发愿言：‘当得无上正等觉时，令我土中
zhū yǒuqíng lèi bù lí jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì’
诸有情类，不离极喜地乃至法云地。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǒngměngzhèng qín fā hóng shì yuàn zì xiū yī qiè tuó luó ní
蜜多，勇猛正勤发弘誓愿，自修一切陀罗尼
mén sān mó dì mén yì jiào tā xiū yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì
门、三摩地门，亦教他修一切陀罗尼门、三摩地

mén zuò cǐ shì yǐ fù fā yuànyán dāng dé wú shàngzhèngděng jué
门。作此事已复发愿言：‘当得无上正等觉
shí lìng wǒ tǔ zhōngzhū yǒuqíng lèi bù lí yī qiè tuó luó ní mén
时，令我土中诸有情类，不离一切陀罗尼门、
sān mó dì mén’
三摩地门。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǒngměngzhèng qín fā hóng shì yuàn zì xiū wǔ yǎn liù shén
蜜多，勇猛正勤发弘誓愿，自修五眼、六神

tōng yì jiào tā xiū wǔ yǎn liù shéntōng zuò cǐ shì yǐ fù fā yuàn
通，亦教他修五眼、六神通。作此事已复发愿
yán dāng dé wú shàngzhèngděngjué shí lìng wǒ tǔ zhōngzhūyǒuqíng
言：‘当得无上正等觉时，令我土中诸有情
lèi bù lí wǔ yǎn liù shéntōng
类，不离五眼、六神通。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǒngměngzhèng qín fā hóng shì yuàn zì xiū rú lái shí lì nǎi
蜜多，勇猛正勤发弘誓愿，自修如来十力乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì jiào tā xiū rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
至十八佛不共法，亦教他修如来十力乃至十八
fó bú gòng fǎ zuò cǐ shì yǐ fù fā yuàn yán dāng dé wú shàngzhèng
佛不共法。作此事已复发愿言：‘当得无上正
děngjué shí lìng wǒ tǔ zhōngzhūyǒuqíng lèi bù lí rú lái shí lì nǎi
等觉时，令我土中诸有情类，不离如来十力乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ
至十八佛不共法。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǒngměngzhèng qín fā hóng shì yuàn zì xiū sān shí èr dà shì
蜜多，勇猛正勤发弘誓愿，自修三十二大士
xiàng bā shí suí hǎo yì jiào tā xiū sān shí èr dà shì xiàng bā shí
相、八十随好，亦教他修三十二大士相、八十
suí hǎo zuò cǐ shì yǐ fù fā yuàn yán dāng dé wú shàngzhèngděng
随好。作此事已复发愿言：‘当得无上正等
jué shí lìng wǒ tǔ zhōngzhūyǒuqíng lèi bù lí sān shí èr dà shì xiàng
觉时，令我土中诸有情类，不离三十二大士相、
bā shí suí hǎo
八十随好。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǒngměngzhèng qín fā hóng shì yuàn zì xiū wú wàng shī fǎ
蜜多，勇猛正勤发弘誓愿，自修无忘失法、
héngzhù shěxìng yì jiào tā xiū wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng zuò
恒住舍性，亦教他修无忘失法、恒住舍性。作
cǐ shì yǐ fù fā yuàn yán dāng dé wú shàngzhèngděngjué shí lìng
此事已复发愿言：‘当得无上正等觉时，令

wǒ tǔ zhōngzhūyǒuqíng lèi bù lí wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng
我土中诸有情类，不离无忘失法、恒住舍性。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǒngměngzhèng qín fā hóng shì yuàn zì xiū yī qiè zhì dào
蜜多，勇猛正勤发弘誓愿，自修一切智、道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì jiào tā xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì
相智、一切相智，亦教他修一切智、道相智、

yī qiè xiàng zhì zuò cǐ shì yǐ fù fā yuàn yán dāng dé wú shàng
一切相智。作此事已复发愿言：‘当得无上

zhèngděngjué shí lìng wǒ tǔ zhōngzhūyǒuqíng lèi bù lí yī qiè zhì
正等觉时，令我土中诸有情类，不离一切智、

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
道相智、一切相智。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǒngměngzhèng qín fā hóng shì yuàn zì xiū yī qiè pú sà mó
蜜多，勇猛正勤发弘誓愿，自修一切菩萨摩

hē sà xíng yì jiào tā xiū yī qiè pú sà mó hē sà xíng zuò cǐ shì yǐ
诃萨行，亦教他修一切菩萨摩诃萨行。作此事已

fù fā yuàn yán dāng dé wú shàng zhèngděngjué shí lìng wǒ tǔ zhōng
复发愿言：‘当得无上正等觉时，令我土中

zhūyǒuqíng lèi bù lí yī qiè pú sà mó hē sà xíng
诸有情类，不离一切菩萨摩诃萨行。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǒngměngzhèng qín fā hóng shì yuàn zì xiū zhū fó wú shàng
蜜多，勇猛正勤发弘誓愿，自修诸佛无上

zhèngděng pú tí yì jiào tā xiū zhū fó wú shàng zhèngděng pú tí zuò
正等菩提，亦教他修诸佛无上正等菩提。作

cǐ shì yǐ fù fā yuàn yán dāng dé wú shàng zhèngděngjué shí lìng
此事已复发愿言：‘当得无上正等觉时，令

wǒ tǔ zhōngzhūyǒuqíng lèi bù lí zhū fó wú shàng zhèngděng pú tí
我土中诸有情类，不离诸佛无上正等菩提。’

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yóu sī yuàn xíng biàn néng yán jìng suǒ jū fó tǔ
蜜多，由斯愿行便能严净所居佛土。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà mó hē sà zhòng suí ěr suǒ
“善现当知！是诸菩萨摩诃萨众随尔所

shí xíng pú tí dào yīng dé yuánmǎnsuǒ qǐ yuàn xíng jí ěr suǒ shí jīng
时行菩提道，应得圆满所起愿行，即尔所时精

qín xiū xué yóu cǐ yīn yuán zì néng chéng jiù yī qiè shàn fǎ yì néng
勤修学。由此因缘，自能成就一切善法，亦能

lìng tā jiàn cì chéng jiù yī qiè shàn fǎ yì néng xiū dé shū shèng xiàng
令他渐次成就一切善法，亦¹⁶能修得殊胜相

hǎo suǒ zhuāng yán shēn yì néng lìng tā jiàn cì xiū dé shū shèng xiàng hǎo
好所庄严身，亦能令他渐次修得殊胜相好

suǒ zhuāng yán shēn yóu guǎng dà fú suǒ shè shòu gù
所庄严身，由广大福所摄受故。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà mó hē sà zhòng suǒ xiū yuàn
“善现当知！是诸菩萨摩诃萨众所修愿

xíng dé yuánmǎn yǐ gè yú suǒ jū yán jìng fó tǔ zhèng dé wú shàng
行得圆满已，各于所居严净佛土证得无上

zhèngděng jué shí suǒ huà yǒu qíng yì shēng bǐ tǔ gòng shòu jìng tǔ dà
正等觉时，所化有情亦生彼土共受净土大

shèng fǎ lè
乘法乐。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà mó hē sà zhòng yīng xiū rú
“善现当知！是诸菩萨摩诃萨众应修如

shì yán jìng fó tǔ wèi bǐ tǔ zhōng cháng bù wén yǒu sān zhǒng è qù
是严净佛土，谓彼土中常不闻有三种恶趣，

yì bù wén yǒu zhū è jiàn qù yì bù wén yǒu tān chēn chī dú
亦不闻有诸恶见趣，亦不闻有贪、瞋、痴毒，

yì bù wén yǒu nán nǚ xíng xiàng yì bù wén yǒu shēng wén dú jué yì
亦不闻有男女形相，亦不闻有见闻、独觉，亦

bù wén yǒu kǔ wú chángděng bù kě yì shì yì bù wén yǒu shè shòu zī
不闻有苦、无常等不可意事，亦不闻有摄受资

jù yì bù wén yǒu wǒ wǒ suǒ zhí suí mián chán jié diāndǎo
具，亦不闻有我、我所执、随眠、缠结、颠倒

zhí zhuó yì bù wén yǒu ān lì yǒu qíng guǒ wèi chā bié dàn wén shuō kōng
执著，亦不闻有安立有情果位差别，但闻说空、

wú xiàng wú yuàn wú shēng wú miè wú xìngděngshēng wèi suí
无相、无愿、无生、无灭、无性等声。谓随

¹⁶ 大正藏：自；永乐北藏及龙藏：亦

yǒuqíngsuǒyàochābié yú shù lín děng nèi wài wù zhōng chángyǒuwēi
有情所乐差别，于树林等内外物中，常有微
fēng hù xiāngchōng jī fā qǐ zhǒngzhǒngwēimiào yīn shēng bǐ yīn
风互相冲击，发起种种微妙音声，彼音
shēngzhōngshuō yī qiè fǎ jiē wú zì xìng wú xìng gù kōng kōng gù
声中说：‘一切法皆无自性，无性故空，空故
wú xiàng wú xiàng gù wú yuàn wú yuàn gù wú shēng wú shēng gù wú
无相，无相故无愿，无愿故无生，无生故无
miè shì gù zhū fǎ běn lái jì jìng zì xìng niè pán rú lái chū shì ruò
灭。是故诸法本来寂静自性涅槃，如来出世、若
bù chū shì zhū fǎ fǎ jiè fǎ ěr chángzhù wèi yī qiè fǎ wú xìng
不出世，诸法法界法尔常住，谓一切法无性、
kōngděng bǐ fó tǔ zhōngzhū yǒuqíng lèi ruò zhòu ruò yè ruò xíng
空等。’彼佛土中诸有情类若昼、若夜、若行、
ruò lì ruò zuò ruò wò chángwén rú shì miào fǎ yīn shēng
若立、若坐、若卧，常闻如是妙法音声。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà mó hē sà zhòng gè zhù suǒ
“善现当知！是诸菩萨摩诃萨众各住所
jū yán jìng fó tǔ zhèng dé wú shàng zhèng děng jué shí shí fāng rú lái
居严净佛土证得无上正等觉时，十方如来、
yīng zhèng děng jué jiē gòng chēng zàn bǐ bǐ fó míng ruò zhū yǒuqíng dé
应、正等觉皆共称赞彼彼佛名，若诸有情得
wén rú shì zhū fó míng zhě dìng yú wú shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì
闻如是诸佛名者，定于无上正等菩提得不退
zhuǎn
转。

shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà mó hē sà zhòng gè zhù suǒ
“善现当知！是诸菩萨摩诃萨众各住所
jū yán jìng fó tǔ zhèng dé wú shàng zhèng děng jué shí wèi zhū yǒuqíng
居严净佛土证得无上正等觉时，为诸有情
xuānshuō zhèng fǎ yǒuqíng wén yǐ dìng bù shēng yí wèi wéi shì fǎ
宣说正法，有情闻已定不生疑，谓为是法、
wéi shì fēi fǎ suǒ yǐ zhě hé bǐ zhū yǒuqíng dá yī qiè fǎ jiē jí
为是非法。所以者何？彼诸有情达一切法皆即
zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng yī qiè shì fǎ wú fēi fǎ zhě rú shì
真如、法界、法性，一切是法无非法者。如是，
shànxiàn shì zhū pú sà mó hē sà zhòng jiē néng yán jìng rú shì fó tǔ
善现，是诸菩萨摩诃萨众皆能严净如是佛土。

fù cì shànxiàn shì zhū pú sà mó hē sà zhòngyǒusuǒhuà
“复次，善现，是诸菩萨摩诃萨众有所化
shēng jù bú shàngēn wèi yú zhū fó pú sà dú jué jí shēngwénděng
生具不善根，未于诸佛、菩萨、独觉及声闻等
zhòngzhūshàngēn wéizhū è yǒusuǒshèshòu gù lí shànyǒu gù bù
种诸善根，为诸恶友所摄受故，离善友故，不
wénzhèng fǎ chángwéizhǒngzhǒngwǒ yǒuqíngjiàn jí zhūjiàn qù zhī suǒ
闻正法，常为种种我、有情见及诸见趣之所
zhí cáng duò zài duàn cháng èr biānpiān zhí shì zhū yǒuqíng zì qǐ
执藏，堕在断、常二边偏执。是诸有情自起
xié zhí yì chángjiào tā lìng qǐ xié zhí yú fēi sānbǎo qǐ sānbǎoxiǎng
邪执，亦常教他令起邪执，于非三宝起三宝想，
yú sānbǎozhōngwèi fēi sānbǎo huǐ bàngzhèng fǎ chēngzàn xié fǎ yóu
于三宝中谓非三宝，毁谤正法称赞邪法，由
shì yīn yuán shēnhuàimìngzhōngduòzhū è qù shòuzhū jù kǔ shì zhū
是因缘，身坏命终堕诸恶趣受诸剧苦。是诸
pú sà mó hē sà zhòng gè zhù zì tǔ zhèng dé wú shàngzhèngděngjué yǐ
菩萨摩诃萨众各住自土证得无上正等觉已，
jiàn bǐ yǒuqíngchénlún¹⁷ shēng sǐ shòu wú liàng kǔ yǐ shéntōng lì fāng
见彼有情沉沦¹⁷生死受无量苦，以神通力方
biànjiàohuà lìng shě è jiànzhùzhèngjiànzhōng cóng è qù chūshēng yú
便教化，令舍恶见住正见中，从恶趣出生于
rén qù shēngrén qù yǐ fù yǐ zhǒngzhǒngshéntōngfāngbiànjiàohuà lìng
人趣。生人趣已，复以种种神通方便教化令
zhùzhèngdìng jù zhōng yóu sī bì jìng bú duò è qù fù lìng qín xiū shū
住正定聚中，由斯毕竟不堕恶趣。复令勤修殊
shèngyuàn xíng mìngzhōng dé shēngyánjìng fó tǔ shòuyòngjìng tǔ dà
胜愿行，命终得生严净佛土，受用净土大
shèng fǎ lè
乘法乐。

rú shì shànxiàn shì zhū pú sà mó hē sà zhòng jiē néng rú
“如是，善现，是诸菩萨摩诃萨众皆能如
shì yánjìng fó tǔ yóusuǒ jū tǔ jí qīngjìng gù shēng bǐ yǒuqíng yú
是严净佛土。由所居土极清净故，生彼有情于
yī qiè fǎ bù qǐ yí huò wèi cǐ shì shì jiān fǎ cǐ shì chū shì jiān fǎ
一切法不起疑惑，谓此是世间法，此是出世间法；

¹⁷ 大正藏：轮；永乐北藏及龙藏：沦

cǐ shì yǒu lòu fǎ cǐ shì wú lòu fǎ cǐ shì yǒu wéi fǎ cǐ shì wú
此是有漏法，此是无漏法；此是有为法，此是无
wéi fǎ zhū rú shì děng yí huò fēn bié bì jìng bù shēng yóu cǐ yīn yuán
为法。诸如是等疑惑分别毕竟不生，由此因缘
bǐ yǒu qíng lèi dìng dé wú shàng zhèng děng pú tí
彼有情类定得无上正等菩提。

shàn xiàn shì wéi pú sà mó hē sà yán jìng fó tǔ gōng dé zhī
“善现，是为菩萨摩诃萨严净佛土功德之

xiàng
相。”

大般若波罗蜜多经卷第四百七十六

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi qī shí qī
大般若波罗蜜多经卷第四百七十七

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn zhèng dìng pǐn dì bā shí yī
第二分 正 定品第八十一

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn shì zhū pú sà
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！是诸菩萨

mó hē sà wéi zhù zhèng xìng dìng jù wéi zhù bù dìng jù yé
摩诃萨为住正性定聚，为住不定聚耶？”

fó gào shàn xiàn shì zhū pú sà mó hē sà jiē zhù zhèng xìng dìng
佛告善现：“是诸菩萨摩诃萨皆住正性定
jù fēi bù dìng jù
聚，非不定聚。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zhū pú sà mó hē sà wéi zhù
具寿善现复白佛言：“是诸菩萨摩诃萨为住

hé děng zhèng xìng dìng jù shēng wén shèng yé dú jué shèng yé
何等正性定聚？声闻乘耶？独觉乘耶？

pú sà shèng yé
菩萨乘耶？”

fó gào shàn xiàn shì zhū pú sà mó hē sà jiē zhù pú sà zhèng
佛告善现：“是诸菩萨摩诃萨皆住菩萨正

xìng dìng jù fēi zhù èr shèng zhèng xìng dìng jù
性定聚，非住二乘正性定聚。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zhū pú sà mó hē sà wéi hé
具寿善现复白佛言：“是诸菩萨摩诃萨为何

shí zhù zhèng xìng dìng jù chū fā xīn yé bù tuì wèi yé zuì hòu
时住正性定聚？初发心耶？不退位耶？最后

yǒu yé
有耶？”

fó gào shàn xiàn shì zhū pú sà mó hē sà ruò chū fā xīn ruò
佛告善现：“是诸菩萨摩诃萨若初发心、若

bù tuì wèi ruò zuì hòu yǒu jiē zhù pú sà zhèng xìng dìng jù
不退位、若最后有，皆住菩萨正性定聚。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhùzhèngxìngdìng jù pú sà mó
具寿善现复白佛言：“住正性定聚菩萨摩

hē sà duò è qù fǒu
诃萨堕恶趣不？”

fó gào shàn xiàn zhùzhèngxìngdìng jù pú sà mó hē sà jué dìng
佛告善现：“住正性定聚菩萨摩诃萨决定

bú duò zhū è qù zhōng
不堕诸恶趣中。”

fù gào shàn xiàn yú yì yún hé dì bā yù liú yī lái
复告善现：“于意云何？第八、预流、一来、

bù huán ā luó hàn dú jué duò è qù fǒu
不还、阿罗汉、独觉堕恶趣不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì cóng chū
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨亦复如是，从初

fā xīn xiū xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jí
发心修行布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，及

yú wú liàng wú biān fó fǎ duàn zhū è fǎ yóu cǐ yīn yuán duò zhū
余无量无边佛法，断诸恶法。由此因缘，堕诸

è qù wú yǒu shì chù shēng cháng shòu tiān yì wú shì chù wèi yú bǐ chù
恶趣无有是处，生长寿天亦无是处，谓于彼处

zhū shèng shàn fǎ bù dé xiàn xíng shì pú sà mó hē sà ruò shēng biān bǐ
诸胜善法不得现行。是菩萨摩诃萨若生边鄙，

huò shēng dá xù miè lì chē zhōng wú yǒu shì chù wèi yú bǐ chù bù
或生达絮、蔑戾车中，无有是处，谓于彼处不

néng xiū xíng shū shèng shàn fǎ duō qǐ è jiàn bú xìn yīn guǒ cháng yào
能修行殊胜善法，多起恶见不信因果，常乐

xí xíng zhū huì è yè bù wén fó míng fǎ míng sēng míng yì wú
习行诸秽恶业，不闻佛名、法名、僧名，亦无

sì zhòng wèi bì chū bì chū ní wū bō suǒ jiā wū bō sī jiā
四众，谓苾刍、苾刍尼、邬波索迦、邬波斯迦。

shì pú sà mó hē sà shēng xié jiàn jiā wú yǒu shì chù wèi shēng bǐ jiā
是菩萨摩诃萨生邪见家，无有是处，谓生彼家

zhí zhuó zhǒng zhǒng zhū è jiàn qù bō wú miào xíng è xíng jí guǒ
执著种种诸恶见趣，拨无妙行、恶行及果，

bù xiū zhū shàn yào zuò zhū è gù zhū pú sà bù shēng bǐ jiā fù cì
不修诸善乐作诸恶，故诸菩萨不生彼家。复次，

shànxiàn zhū pú sà mó hē sà chū fā wú shàngzhèngděngjué xīn yǐ
善现，诸菩萨摩诃萨初发无上正等觉心，以
shèng yì lè shòuxíng shí zhǒng bú shàn yè dào wú yǒu shì chù
胜意乐受行十种不善业道，无有是处。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà cóngchū
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨从初
fā xīn chéng jiù rú shì gōng dé shàngēn bù shēng è chù hé yǐ¹⁸ gù
发心成就如是功德善根不生恶处，何以¹⁸故
rú lái měi wèi zhòng shuō zì běn shēng shì duō bǎi qiān zhǒng yú zhōng yì
如来每为众说自本生事多百千种，于中亦
yǒu shēng zhū è qù¹⁹ ěr shí shàngēn wéi hé suǒ zài
有生诸恶趣¹⁹，尔时善根为何所在？”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà bù yóu huì yè shòu è qù
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨不由秽业受恶趣
shēn dàn wèi ráo yì zhū yǒu qíng lèi yóu gù sī yuàn ér shòu bǐ shēn
身，但为饶益诸有情类，由故思愿而受彼身，
shì gù bù yīng yǐn bǐ wéi nán
是故不应引彼为难。”

fù gào shànxiàn yú yì yún hé yǒu zhū dú jué huò ā luó hàn
复告善现：“于意云何？有诸独觉或阿罗汉，
fāng biàn shàn qiǎo rú zhū pú sà chéng jiù shū shèng fāng biàn shàn qiǎo
方便善巧如诸菩萨，成就殊胜方便善巧，
shòu bái xiàng děng páng shēng zhī shēn jiàn yuàn zé lái yù wéi sǔn hài
受白象等傍生之身，见怨贼来欲为损害，
biàn qǐ wú shàng ān rěn cí bēi yù lìng bǐ rén dé lì lè gù zì shě
便起无上安忍慈悲，欲令彼人得利乐故，自舍
shēn mìng bú hài bǐ fǒu
身命不害彼不？”

shànxiàn duì yuē zhū dú jué děng wú rú shì shì
善现对曰：“诸独觉等无如是事。”

fó gào shànxiàn yóu cǐ yīn yuán dāng zhī pú sà wèi yù ráo yì
佛告善现：“由此因缘，当知菩萨为欲饶益
zhū yǒu qíng gù wèi dà cí bēi sù yuán mǎn gù suī xiàn shòu zhǒng zhǒng
诸有情故，为大慈悲速圆满故，虽现受种种
páng shēng zhī shēn ér bù wéi páng shēng guò shī suǒ rǎn
傍生之身，而不为傍生过失所染。”

¹⁸ 大正藏：何；永乐北藏及龙藏：何以

¹⁹ 大正藏：处；永乐北藏及龙藏：趣

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà zhù hé
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨住何

shàngēn wèi yù ráo yì zhū yǒuqíng gù shòupángshēngshēn
善根，为欲饶益诸有情故受傍生身？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà yǒu hé shàngēn bù yīng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨有何善根不应

yuánmǎn rán zhū pú sà mó hē sà zhòngwèi qiú wú shàngzhèngděng pú
圆满？然诸菩萨摩诃萨众为求无上正等菩

tí yī qiè shàngēn jiē yīngyuánmǎn wèi zhū pú sà cóngchū fā xīn nǎi
提，一切善根皆应圆满，谓诸菩萨从初发心乃

zhì ān zuòmiào pú tí zuò wú yǒushàngēn bù yīngyuánmǎn yào jù yuán
至安坐妙菩提座，无有善根不应圆满。要具圆

mǎn yī qiè shàn fǎ fāng dé wú shàngzhèngděng pú tí ruò yī shàn fǎ
满一切善法，方得无上正等菩提，若一善法

wèinéngyuánmǎn ér dé wú shàngzhèngděng pú tí wú yǒu shì chù
未能圆满，而得无上正等菩提，无有是处。

shì gù pú sà cóngchū fā xīn nǎi zhì ān zuòmiào pú tí zuò yú qí
是故，菩萨从初发心乃至安坐妙菩提座，于其

zhōngjiānchángxuéyuánmǎn yī qiè shàn fǎ xué yǐ dāng dé yī qiè xiàng
中间常学圆满一切善法，学已当得一切相

zhì yǒngduàn yī qiè xí qì xiāng xù nǎinéngzhèng dé yī qiè zhì zhì
智，永断一切习气相续，乃能证得一切智智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà chéng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨成

jiù bái fǎ jí zhēnshèng zhì ér shēng è qù shòupángshēngshēn
就白法及真圣智，而生恶趣受傍生身？”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé rú lái chéng jiù yī qiè bái
佛告善现：“于意云何？如来成就一切白

fǎ zhēnshèng zhì fǒu
法真圣智不？”

shànxiàn duì yuē rú lái chéng jiù yī qiè bái fǎ jí zhēnshèng
善现对曰：“如来成就一切白法及真圣

zhì
智。”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé rú lái huàzuò pángshēng qù
佛告善现：“于意云何？如来化作傍生趣

shēn ráo yì yǒuqíngzuò fó shì fǒu
身，饶益有情作佛事不？”

shànxiàn duì yuē rú lái huàzuò pángshēng qù shēn ráo yì yǒu
善现对曰：“如来化作傍生趣身，饶益有

qíngzuò zhū fó shì
情作诸佛事。”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé rú lái huàzuò pángshēngshēn
佛告善现：“于意云何？如来化作傍生身

shí shì shí pángshēngshòu bǐ kǔ fǒu
时，是实傍生受彼苦不？”

shànxiàn duì yuē rú lái huàzuò pángshēngshēn shí fēi shí páng
善现对曰：“如来化作傍生身时，非实傍

shēng bú shòu bǐ kǔ
生不受彼苦。”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì suī chéng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨亦复如是，虽成

bái fǎ jí zhēnshèng zhì ér wèi chéngshú zhū yǒuqíng gù fāngbiànshàn
白法及真圣智，而为成熟诸有情故，方便善

qiǎoshòu pángshēngshēn rú yìngchéngshú zhū yǒuqíng lèi
巧受傍生身，如应成熟诸有情类。

fù cì shànxiàn yú yì yún hé yǒu ā luó hànzhū lòu
“复次，善现，于意云何？有阿罗汉诸漏

yǒng jìn néng huàzuò shēn qǐ zhū shì yè yóu bǐ shì yè néng fā shēng
永尽，能化作身起诸事业，由彼事业能发生

tā huān xǐ xīn fǒu
他欢喜心不？”

shànxiàn duì yuē yǒu ā luó hànzhū lòu yǒng jìn néng huàzuò
善现对曰：“有阿罗汉诸漏永尽，能化作

shēn qǐ zhū shì yè yóu bǐ shì yè néng lìng tā rénshēng dà huān xǐ
身起诸事业，由彼事业能令他人人生大欢喜。”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì suī chéng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨亦复如是，虽成

bái fǎ jí zhēnshèng zhì ér wèi ráo yì zhū yǒuqíng gù fāngbiànshàn
白法及真圣智，而为饶益诸有情故，方便善

qiǎoshòu è qù shēn rú yìngchéngshú zhū yǒuqíng lèi suī shòu bǐ shēn
巧受恶趣身，如应成熟诸有情类；虽受彼身

ér bù tóng bǐ shòu zhū kǔ nǎo yì fù bù wéi bǐ qù guò shī zhī suǒ zá
而不同彼受诸苦恼，亦复不为彼趣过失之所杂

rǎn
染。

fù cì shànxiàn yú yì yún hé yǒugōnghuàn shī huò bǐ
“复次，善现，于意云何？有工幻师或彼

dì zǐ huànzhuòzhǒngzhǒngxiàng mǎděng shì lìngzhòng rén jiàn huān
弟子，幻作种种象、马等事，令众人见欢

xǐ yǒngyuè yú bǐ yǒu shí xiàng mǎděng fǒu
喜踊跃，于彼有实象、马等不？”

shànxiàn duì yuē yú bǐ wú shí xiàng mǎděng shì
善现对曰：“于彼无实象、马等事。”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì suī chéng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨亦复如是，虽成

bái fǎ jí zhēnshèng zhì ér wèiráo yì zhū yǒuqíng gù xiànshòuzhǒng
白法及真圣智，而为饶益诸有情故，现受种

zhǒngpángshēngděngshēn suī shòu bǐ shēn ér shí fēi bǐ yì bù wéi bǐ
种傍生等身，虽受彼身而实非彼，亦不为彼

guò shī suǒ wū
过失所污。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà rú shì
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨如是

guǎng dà fāngbiànshànqiǎo suī chéng jiù bái fǎ jí zhēnshèng zhì ér
广大方便善巧，虽成就白法及真圣智，而

wèiyǒuqíng gù shòuzhǒngzhǒngshēn suí qí suǒyìngxiànzuòráo yì shì
为有情故受种种身，随其所应现作饶益。世

zūn zhū pú sà mó hē sà zhù hé děng fǎ néngzuò rú shì fāngbiànshàn
尊！诸菩萨摩诃萨住何等法，能作如是方便善

qiǎo suī shòu zhū qù zhǒngzhǒngshēnxíng ér bù wéi bǐ guò shī suǒ
巧，虽受诸趣种种身形，而不为彼过失所

wū
污？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà zhùshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨住深般若波罗蜜

duō néngzuò rú shì fāngbiànshànqiǎo yóu sī fāngbiànshànqiǎo lì gù
多，能作如是方便善巧，由斯方便善巧力故，

suī wǎng shí fāng jìng qié shāděngzhū fó shì jiè xiànzhǒngzhǒngshēn lì
虽往十方殍伽沙等诸佛世界现种种身，利

yì ān lè bǐ yǒuqíng lèi ér yú qí zhōng bù qǐ rǎnzhuó suǒ yǐ zhě
益安乐彼有情类，而于其中不起染著。所以者

hé shì pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ dé wèi dōu bù
何？是菩萨摩诃萨于一切法都无所得，谓都不

dé néng rǎn suǒ rǎn jí rǎn yīn yuán suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ
得能染、所染及染因缘。所以者何？以一切法
zì xìng kōng gù shàn xiàn dāng zhī kōng bù néng rǎn zhuó kōng kōng yì
自性空故。善现，当知空不能染著空，空亦
bù néng rǎn zhuó yú fǎ yì wú yú fǎ néng rǎn zhuó kōng suǒ yǐ zhě hé
不能染著余法，亦无余法能染著空。所以者何？
kōng zhōng kōng xìng shàng bù kě dé kuàng yǒu yú fǎ ér kě dé zhě rú
空中空性尚不可得，况有余法而可得者！如
shì míng wéi bù kě dé kōng zhū pú sà mó hē sà ān zhù cǐ zhōng néng
是名为不可得空，诸菩萨摩诃萨安住此中，能
zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wèi zhū yǒu qíng cháng zuò ráo yì
证无上正等菩提，为诸有情常作饶益。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà wéi dàn
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨为但
ān zhù shēn shēn bō rě bō luó mì duō néng zuò rú shì fāng biàn shàn qiǎo
安住甚深般若波罗蜜多，能作如是方便善巧，
wéi yì ān zhù zhū yú fǎ yé
为亦安住诸余法耶？”

fó gào shàn xiàn qǐ yǒu yú fǎ fēi shēn bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“岂有余法非深般若波罗蜜多
zhī suǒ shè shòu ér rǔ jīn zhě shēng rú shì yí
之所摄受，而汝今者生如是疑？”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shēn shēn bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“甚深般若波罗蜜多
jì zì xìng kōng yún hé kě shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō shè yī qiè
既自性空，云何可说甚深般若波罗蜜多摄一切
fǎ fēi yú kōng zhōng kě shuō yǒu fǎ shè yǔ bú shè
法？非于空中可说有法摄与不摄。”

fó gào shàn xiàn qǐ bù zhū fǎ zhū fǎ xìng kōng
佛告善现：“岂不诸法诸法性空？”

shàn xiàn duì yuē rú shì rú shì
善现对曰：“如是！如是！”

fó gào shàn xiàn ruò yī qiè fǎ yī qiè fǎ xìng kōng qǐ bù kōng
佛告善现：“若一切法一切法性空，岂不空
zhōng shè yī qiè fǎ
中摄一切法？”

shàn xiàn duì yuē rú shì rú shì
善现对曰：“如是！如是！”

fó gào shàn xiàn yóu cǐ yīn yuán shēn shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“由此因缘，甚深般若波罗蜜

duō shè yī qiè fǎ dāng zhī pú sà zhù shēn bō rě bō luó mì duō néng
多摄一切法，当知菩萨住深般若波罗蜜多，能
zuò rú shì fāng biàn shàn qiǎo
作如是方便善巧。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn yún hé pú sà
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！云何菩萨

mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí ān zhù zhū fǎ zì xìng kōng
摩诃萨行深般若波罗蜜多时，安住诸法自性空
zhōng yīn fā shéntōng bō luó mì duō ān zhù shéntōng bō luó mì duō
中，引发神通波罗蜜多，安住神通波罗蜜多，

néng wǎng shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè gòng yǎng gōng jìng zhū
能往十方殑伽沙等诸佛世界，供养恭敬诸
fó shì zūn yú zhū fó suǒ tīng shòu zhèng fǎ zhòng zhí wú liàng shū shèng
佛世尊，于诸佛所听受正法，种植无量殊胜
shàngēn
善根？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí biàn guān shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè jí zhū fó zhòng
多时，遍观十方殑伽沙等诸佛世界及诸佛众
bìng suǒ shuō fǎ zì xìng jiē kōng wéi yǒu shì sù jiǎ shuō míng zì shuō wéi
并所说法自性皆空，唯有世俗假说名字说为

shì jiè fó zhòng jí fǎ rú shì shì sù jiǎ shuō míng zì yì zì xìng kōng
世界、佛众及法，如是世俗假说名字亦自性空。

shàn xiàn dāng zhī ruò shí fāng jiè jí zhū fó zhòng bìng suǒ shuō
“善现当知！若十方界及诸佛众并所说

fǎ jiǎ shuō míng zì zì xìng bù kōng zé suǒ shuō kōng yīng chéng yī fēn
法假说名字自性不空，则所说空应成一分，
yǐ suǒ shuō kōng fēi chéng yī fēn gù yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng qí lǐ
以所说空非成一分故，一切法自性皆空，其理

zhōu yuán wú èr wú bié zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
周圆无二、无别。诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí yóu biàn guān kōng fāng biàn shàn qiǎo yīn fā shéntōng bō luó
蜜多时，由遍观空方便善巧，引发神通波罗

mì duō ān zhù shéntōng bō luó mì duō biàn néng yīn fā tiān yǎn tiān
蜜多，安住神通波罗蜜多，便能引发天眼、天

ěr shénjìng tā xīn sù zhù suí niàn jí zhī lòu jìn wēimiàotōng
耳、神境、他心、宿住、随念及知漏尽微妙通
huì
慧。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà fēi lí shéntōng bō luó
“善现当知！诸菩萨摩诃萨非离神通波罗

mì duō yǒunéng zì zài chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ zhèng dé
蜜多，有能自在成熟有情、严净佛土，证得

wú shàngzhèngděng pú tí shì gù shéntōng bō luó mì duō shì pú tí dào
无上正等菩提。是故神通波罗蜜多是菩提道，

zhū pú sà mó hē sà jiē yī cǐ dào qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí
诸菩萨摩诃萨皆依此道求趣无上正等菩提，

yú qiú qù shí néng zì yuánmǎn yī qiè shàn fǎ yì néngjiào tā xiū zhū
于求趣时能自圆满一切善法，亦能教他修诸

shàn fǎ suī zuò shì shì ér yú shàn fǎ dōu wú zhí zhuó suǒ yǐ zhě hé
善法，虽作是事而于善法都无执著。所以者何？

shì pú sà mó hē sà zhī zhū shàn fǎ jiē zì xìngkōng fēi zì xìngkōng yǒu
是菩萨摩诃萨知诸善法皆自性空，非自性空有

suǒ zhí zhuó ruò yǒu zhí zhuó zé yǒu ài wèi yóu wú zhí zhuó yì wú ài
所执著，若有执著则有爱味，由无执著亦无爱

wèi zì xìngkōngzhōng wú ài wèi gù néngwèi suǒ wèi jí wèi yīn yuán
味，自性空中无爱味故，能味、所味及味因缘

yú kōng fǎ zhōng bù kě dé gù
于空法中不可得故。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“善现当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí ān zhù shéntōng bō luó mì duō yīn fā tiānyǎnqīngjìngguò
蜜多时，安住神通波罗蜜多，引发天眼清净过

rén yòng cǐ tiānyǎnguān yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng jiàn yī qiè fǎ zì
人，用此天眼观一切法自性皆空。见一切法自

xìngkōng gù bù yī fǎ xiàngzào zuò zhū yè suī wèi yǒuqíng shuō rú shì
性空故，不依法相造作诸业，虽为有情说如是

fǎ ér yì bù dé zhū yǒuqíng xiāng jí bǐ shī shè shì pú sà mó hē sà
法，而亦不得诸有情相及彼施設。是菩萨摩诃萨

yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yīn fā pú sà shūshèngshéntōng yòng cǐ
以无所得而为方便，引发菩萨殊胜神通，用此

shéntōng zuò suǒ yīng zuò yī qiè shì yè
神通作所应作一切事业。

shì pú sà mó hē sà yǐ jí qīngjìngguò rén tiānyǎn biànguān
“是菩萨摩诃萨以极清净过人天眼，遍观

shí fāng jìng qié shā dēng zhū fó shì jiè jiàn yǐ yīn fā shén jìng zhì tōng
十方殒伽沙等诸佛世界，见已引发神境智通，

wǎng bǐ ráo yì zhū yǒu qíng lèi huò yǐ bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō
往彼饶益诸有情类，或以布施波罗蜜多乃至般

rě bō luó mì duō ér zuò ráo yì huò yǐ sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào
若波罗蜜多而作饶益，或以四念住乃至八圣道

zhī ér zuò ráo yì huò yǐ sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ér
支而作饶益，或以四静虑、四无量、四无色定而

zuò ráo yì huò yǐ bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù ér zuò ráo yì huò yǐ
作饶益，或以八解脱乃至十遍处而作饶益，或以

kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér zuò ráo yì huò yǐ zhū yú shū
空、无相、无愿解脱门而作饶益，或以诸余殊

shèng shàn fǎ ér zuò ráo yì huò yǐ shēng wén dú jué pú sà jí zhū
胜善法而作饶益，或以声闻、独觉、菩萨及诸

fó fǎ ér zuò ráo yì
佛法而作饶益。

shì pú sà mó hē sà yú shí fāng jiè ruò jiàn yǒu qíng duō yǎng
“是菩萨摩诃萨于十方界，若见有情多悭

fān zhě shēn shēng lián mǐn shuō rú shì fǎ rǔ dēng yǒu qíng dāng xíng bù
贪者，深生怜愍说如是法：‘汝等有情当行布

shī zhū qiān tān zhě shòu pín qióng kǔ yóu pín qióng gù wú yǒu wēi dé
施，诸悭贪者受贫穷苦，由贫穷故无有威德，

bù néng zì yì kuàng néng yì tā shì gù rǔ dēng dāng qín xíng shī jì
不能自益况能益他！是故汝等当勤行施，既

zì ān lè yì ān lè tā wù yǐ pín qióng gēng xiāng shí dàn jù bù jiě
自安乐亦安乐他，勿以贫穷更相食噉，俱不解

tuō zhū è qù kǔ
脱诸恶趣苦。’

ruò jiàn yǒu qíng huǐ fàn jìng jiè shēn shēng lián mǐn shuō rú shì fǎ
“若见有情毁犯净戒，深生怜愍说如是法：

rǔ dēng yǒu qíng dāng chí jìng jiè zhū pò jiè zhě shòu è qù kǔ pò
‘汝等有情当持净戒，诸破戒者受恶趣苦，破

jiè zhī rén wú yǒu wēi dé bù néng zì yì kuàng néng yì tā pò jiè
戒之人无有威德，不能自益，况能益他！破戒

yīn yuán duò sān è qù shòu kǔ yì shú chǔ dú nán rěn bù néng zì jiù
因缘堕三恶趣，受苦异熟楚毒难忍，不能自救，

kuàngnéng jiù tā shì gù rǔ děngdāng chí jìng jiè bù yīngróng nà pò
况能救他！是故汝等当持净戒，不应容纳破
jiè zhī xīn jīng chà nà qǐng kuàngjīng duō shí wù zì zòng xīn hòushēng yōu
戒之心经刹那顷，况经多时！勿自纵心后生忧
huǐ
悔。’

ruò jiàn yǒu qíng gēng xiāng fèn huì zhǎn zhuǎn jié hèn hù xiāng sǔn
“若见有情更相忿恚，展转结恨互相损

nǎo shēnshēng lián mǐnshuō rú shì fǎ rǔ děng yǒu qíng dāng xiū ān rěn
恼，深生怜愍说如是法：‘汝等有情当修安忍，
wù xiāng chēn fèn jié hèn xiāng hài zhū fèn hèn xīn bú shùn shàn fǎ zēng
勿相瞋忿结恨相害，诸忿恨心不顺善法，增
zhǎng è fǎ zhāo xiàn shuāi sǔn rǔ děng yóu cǐ fèn hèn xīn gù shēn huài
长恶法招现衰损。汝等由此忿恨心故，身坏
mìng zhōng dāng duò è qù shòu zhū jí kǔ nán yǒu chū qī shì gù rǔ
命终当堕恶趣，受诸极苦难有出期，是故汝
děng bù yīngróng nà fèn hèn zhī xīn jīng chà nà qǐng hé kuàng lìng qí cháng
等不应容纳忿恨之心经刹那顷，何况令其长
shí xiāng xù rǔ děng jīn zhě zhǎn zhuǎn xiāng yuán yīng qǐ cí xīn zuò ráo
时相续！汝等今者展转相缘，应起慈心作饶
yì shì
益事。’

ruò jiàn yǒu qíng lǎn duò xiè dài shēnshēng lián mǐnshuō rú shì
“若见有情懒惰懈怠，深生怜愍说如是

fǎ rǔ děng yǒu qíng dāng qín jīng jìn wù yú shàn fǎ lǎn duò xiè dài
法：‘汝等有情当勤精进，勿于善法懒惰懈怠，
zhū xiè dài zhě yú zhū shàn fǎ jí zhū shèng shì jiē bù néng chéng rǔ
诸懈怠者于诸善法及诸胜事皆不能成。汝
děng yóu sī duò zhū è qù shòu wú liàng kǔ shì gù rǔ děng bù yīngróng
等由斯堕诸恶趣受无量苦，是故汝等不应容
nà xiè dài zhī xīn jīng chà nà qǐng hé kuàng lìng qí cháng shí xiāng xù
纳懈怠之心经刹那顷，何况令其长时相续！’

ruò jiàn yǒu qíng shī niàn sǎn luàn xīn bú jì jìng shēnshēng lián
“若见有情失念散乱心不寂静，深生怜

mǐnshuō rú shì fǎ rǔ děng yǒu qíng dāng xiū jìng lǜ wù shēng shī niàn
愍说如是法：‘汝等有情当修静虑，勿生失念
sǎn luàn zhī xīn rú shì zhī xīn bú shùn shàn fǎ zēng zhǎng è fǎ zhāo
散乱之心，如是之心不顺善法，增长恶法招

xiànsuāisǔn rǔděngyóu cǐshēnhuàimìngzhōng duòzhū è qù shòu wú
现衰损。汝等由此身坏命终，堕诸恶趣受无
liàng kǔ shì gù rǔděng bù yīngróng nà shī niànsǎnluànxiāngyìng zhī xīn
量苦，是故汝等不应容纳失念散乱相应之心
jīng chànà nà qǐng hé kuànglǐng qí cháng shí xiāng xù
经刹那顷，何况令其长时相续！’

ruò jiànyǒuqíng yú chī è huì shēnshēngliánmǐnshuō rú shì fǎ
“若见有情愚痴恶慧，深生怜愍说如是法：

rǔděngyǒuqíngdāng xiū shèng huì wù qǐ è huì qǐ è huì zhě yú
‘汝等有情当修胜慧勿起恶慧，起恶慧者于
zhūshàn qù shàng bù néngwǎng kuàng dé jiě tuō rǔděngyóu cǐ è huì
诸善趣尚不能往，况得解脱！汝等由此恶慧
yīn yuán duòzhū è qù shòu wú liàng kǔ shì gù rǔděng bù yīngróng nà
因缘，堕诸恶趣受无量苦，是故汝等不应容纳
yú chī è huì xiāngyìng zhī xīn jīng chànà nà qǐng hé kuànglǐng qí cháng shí
愚痴恶慧相应之心经刹那顷，何况令其长时
xiāng xù
相续！’

ruò jiànyǒuqíngduō tān yù zhě shēnshēngliánmǐn fāngbiàn lìng
“若见有情多贪欲者深生怜愍，方便令

qí xiū bú jìng guān ruò jiànyǒuqíngduō chēn huì zhě shēnshēngliánmǐn
其修不净观；若见有情多瞋恚者深生怜愍，
fāngbiàn lìng qí xiū cí bēiguān ruò jiànyǒuqíngduō yú chī zhě shēnshēng
方便令其修慈悲观。若见有情多愚痴者深生
liánmǐn fāngbiàn lìng qí xiū yuán qǐ guān ruò jiànyǒuqíngduō jīāomànzhě
怜愍，方便令其修缘起观。若见有情多憍慢者
shēnshēngliánmǐn fāngbiàn lìng qí xiū jiè fēn bié guān ruò jiànyǒuqíng
深生怜愍，方便令其修界分别观。若见有情
duōxún sì zhě shēnshēngliánmǐn fāngbiàn lìng qí xiū chí xī niàn ruò jiàn
多寻伺者深生怜愍，方便令其修持息念。若见
yǒuqíng shī zhèngdào zhě shēnshēngliánmǐn fāngbiàn jiàodǎo lìng rù zhèng
有情失正道者深生怜愍，方便教导令入正
dào wèishēngwéndào huò dú jué dào huò rú lái dào fāngbiàn wèi
道，谓声闻道、或独觉道、或如来道，方便为
bǐ shuō rú shì fǎ rǔděngsuǒ zhí jiē zì xìngkōng fēi kōng fǎ zhōng
彼说如是法：‘汝等所执皆自性空，非空法中
kě yǒusuǒ zhí yǐ wú suǒ zhí wéikōngxiàngù gù
可有所执，以无所执为空相故。’

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí ān²⁰ zhùshéntōng bō luó mì duō fāngnéng zì zài xuānshuō
蜜多时，安住神通波罗蜜多，方能自在宣说

zhèng fǎ lì yì ān lè zhūyǒuqíng lèi shànxiàndāng zhī ruò pú sà
正法，利益安乐诸有情类。善现当知！若菩萨

mó hē sà yuǎn lí shéntōng bō luó mì duō bù néng zì zài xuānshuō
摩诃萨远离神通波罗蜜多，不能自在宣说

zhèng fǎ yǔ zhūyǒuqíng zuò rǎo yì shì shànxiàndāng zhī rú niǎo wú
正法，与诸有情作饶益事。善现当知！如鸟无

chì bù néng zì zài fēi xiáng xū kōng yuǎn yǒu suǒ zhì zhū pú sà mó hē
翅，不能自在飞翔虚空远有所至，诸菩萨摩诃

sà yì fù rú shì ruò wú shéntōng bō luó mì duō bù néng zì zài xuān
萨亦复如是，若无神通波罗蜜多，不能自在宣

shuōzhèng fǎ yǔ zhūyǒuqíng zuò rǎo yì shì shì gù shànxiàn zhū
说正法，与诸有情作饶益事。是故，善现，诸

pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí yīng yǐn fā shéntōng
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，应引发神通

bō luó mì duō ruò yīn fā shéntōng bō luó mì duō jí néng zì zài xuān
波罗蜜多，若引发神通波罗蜜多，即能自在宣

shuōzhèng fǎ suí yì lì lè zhūyǒuqíng lèi
说正法，随意利乐诸有情类。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yǐ jí qīngjìng guò rén
“善现当知！诸菩萨摩诃萨以极清净过人

tiānyǎn biànguān shí fāngjìng qié shāděngzhū fó shì jiè jí guānshēng
天眼，遍观十方殑伽沙等诸佛世界，及观生

bǐ zhūyǒuqíng lèi jiàn yǐ yīn fā shénjìng zhì tōng jīng xū yú jiānwǎng
彼诸有情类，见已引发神境智通，经须臾间往

dào bǐ jiè yǐ tā xīn zhì rú shí liǎo zhī bǐ zhūyǒuqíng xīn xīn suǒ fǎ
到彼界，以他心智如实了知彼诸有情心、心所法，

suí qí suǒyìngwèishuō fǎ yào wèishuō bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō
随其所应为说法要，谓说布施波罗蜜多乃至般

rě bō luó mì duō huòshuō sì niànzù nǎi zhì bā shèngdào zhī huòshuō
若波罗蜜多，或说四念住乃至八圣道支，或说

sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng huòshuō bā jiě tuō nǎi zhì shí
四静虑、四无量、四无色定，或说八解脱乃至十

²⁰ 大正藏：要；永乐北藏及龙藏：安

biànchù huòshuōkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén huòshuō yī
遍处，或说空、无相、无愿解脱门，或说一
qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén huòshuō nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
切陀罗尼门、三摩地门，或说内空乃至无性自
xìng kōng huòshuō zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè huòshuō kǔ jí
性空，或说真如乃至不思議界，或说苦、集、
miè dào shèng dì huòshuō yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán huòshuō cóng
灭、道圣谛，或说因缘乃至增上缘，或说从
yuán suǒ shēng zhū fǎ huòshuō wú míng nǎi zhì lǎo sǐ huòshuō zhǒng
缘所生诸法，或说无明乃至老死，或说种
zhǒng yùn chù jiè mén huòshuō shēng wén dào huòshuō dú jué dào
种蕴、处、界门，或说声闻道，或说独觉道，
huòshuō pú sà dào huòshuō pú tí huòshuō niè pán lìng bǐ yǒu qíng
或说菩萨道，或说菩提，或说涅槃，令彼有情
wén shì fǎ yǐ jiē huòshūshèng lì yì ān lè
闻是法已，皆获殊胜利益安乐。

shì pú sà mó hē sà yǐ jí qīng jìng guò rén tiān ěr néng wén
“是菩萨摩訶萨以极清净过人天耳，能闻
yī qiè rén fēi rén shēng yóu cǐ tiān ěr biàn wén shí fāng jìng qié shā děng
一切人非人声。由此天耳遍闻十方殄伽沙等
zhū fó shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué suǒ shuō zhèng fǎ
诸佛世界一切如来、应、正等觉所说正法，
wén yǐ shòu chí sī wéi yì qù suí suǒ wén fǎ néng wèi yǒu qíng rú shí
闻已受持思惟义趣，随所闻法能为有情如实
xuān shuō huòshuō bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
宣说，或说布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，
guǎng shuō nǎi zhì huòshuō pú tí huòshuō niè pán lìng bǐ yǒu qíng wén
广说乃至或说菩提，或说涅槃，令彼有情闻
shì fǎ yǐ jiē huòshūshèng lì yì ān lè
是法已，皆获殊胜利益安乐。

shì pú sà mó hē sà yǐ jí qīng jìng tā xīn zhì tōng rú shí
“是菩萨摩訶萨以极清净他心智通，如实
liǎo zhī zhū yǒu qíng lèi xīn xīn suǒ fǎ suí qí suǒ yìng wèi shuō fǎ yào
了知诸有情类心、心所法，随其所应为说法要，
wèi shuō bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎng shuō
谓说布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，广说
nǎi zhì huòshuō pú tí huòshuō niè pán lìng bǐ yǒu qíng wén shì fǎ yǐ
乃至或说菩提、或说涅槃，令彼有情闻是法已，

jiē huòshūshèng lì yì ān lè
皆获殊胜利益安乐。

shì pú sà mó hē sà yǐ jìng sù zhù suí niàn zhì tōng néng yì
“是菩萨摩诃萨以净宿住随念智通，能忆

zì tā zhūběnshēng shì yóu cǐ sù zhù suí niàn zhì tōng rú shí niàn zhī
自他诸本生事。由此宿住随念智通，如实念知

guò qù zhū fó jí dì zǐ zhòngmíngděngchā bié ruò zhū yǒuqíngyàowén
过去诸佛及弟子众名等差别，若诸有情乐闻

guò qù zhū sù zhù shì ér dé yì zhě biàn wèi xuān shuō zhū sù zhù shì
过去诸宿住事而得益者，便为宣说诸宿住事，

yīn sī fāngbiàn wèi shuō zhèng fǎ wèi shuō bù shī bō luó mì duō nǎi zhì
因斯方便为说正法，谓说布施波罗蜜多乃至

bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì huòshuō pú tí huòshuō niè pán
般若波罗蜜多，广说乃至或说菩提，或说涅槃，

lìng bǐ yǒuqíngwén shì fǎ yǐ jiē huòshūshèng lì yì ān lè
令彼有情闻是法已，皆获殊胜利益安乐。

shì pú sà mó hē sà yǐ jí xùn sù shén jìng zhì tōng wǎng dào
“是菩萨摩诃萨以极迅速神境智通，往到

shí fāng jìng qié shāděngzhū fó shì jiè qīn jìn gòngyǎngzhū fó shì zūn
十方殄伽沙等诸佛世界，亲近供养诸佛世尊，

yú zhū fó suǒzhòngzhūshàngēn huán lái běn tǔ wèi yǒuqíngshuō zhū fó
于诸佛所种诸善根，还来本土为有情说诸佛

tǔ shì yīn sī fāngbiàn wèi shuō zhèng fǎ wèi shuō bù shī bō luó mì duō
土事，因斯方便为说正法，谓说布施波罗蜜多

nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì huòshuō pú tí huòshuō
乃至般若波罗蜜多，广说乃至或说菩提，或说

niè pán lìng zhū yǒuqíngwén shì fǎ yǐ jiē huòshūshèng lì yì ān lè
涅槃，令诸有情闻是法已，皆获殊胜利益安乐。

shì pú sà mó hē sà yǐ suí suǒ dé lòu jìn zhì tōng rú shí
“是菩萨摩诃萨以随所得漏尽智通，如实

liǎo zhī zhū yǒuqíng lèi lòu jìn wèi jìn yì rú shí zhī lòu jìn fāngbiàn wèi
了知诸有情类漏尽未尽，亦如实知漏尽方便，为

wèi jìn zhě xuān shuō fǎ yào wèi shuō bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě
未尽者宣说法要，谓说布施波罗蜜多乃至般若

bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì huòshuō pú tí huòshuō niè pán lìng
波罗蜜多，广说乃至或说菩提，或说涅槃，令

zhū yǒuqíngwén shì fǎ yǐ jiē huòshūshèng lì yì ān lè
诸有情闻是法已，皆获殊胜利益安乐。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí yīng yīn fā shéntōng bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà xiū
蜜多时，应引发神通波罗蜜多。是菩萨摩诃萨修

xí shéntōng bō luó mì duō dé yuánmǎn gù suí yì suǒ yào shòu zhǒng
习神通波罗蜜多得圆满故，随意所乐受种

zhǒngshēn bù wéi kǔ lè guò shī suǒ rǎn rú fó huàshēn suī néng shī zuò
种身，不为苦乐过失所染，如佛化身虽能施作

zhǒngzhǒng shì yè ér bù wéi bǐ kǔ lè guò shī zhī suǒ zá rǎn
种种事业，而不为彼苦乐过失之所杂染。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí yīng yóu xì shéntōng bō luó mì duō ruò yóu xì shéntōng bō
蜜多时，应游戏神通波罗蜜多，若游戏神通波

luó mì duō zé néng chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ jí zhèng wú
罗蜜多，则能成熟有情、严净佛土，疾证无

shàngzhèngděng pú tí shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà bù
上正等菩提。善现当知！若菩萨摩诃萨不

chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ zhōng bù néng dé suǒ qiú wú shàng
成熟有情、严净佛土，终不能得所求无上

zhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà ruò wèiyuán
正等菩提。所以者何？诸菩萨摩诃萨若未圆

mǎn pú tí zī liáng bì bù néngzhèng suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú
满菩提资粮，必不能证所求无上正等菩

tí
提。”

jù shòushànxiàn bó yán shì zūn hé děngmíngwéizhū pú sà
具寿善现白言：“世尊！何等名为诸菩萨

mó hē sà pú tí zī liáng zhū pú sà mó hē sà yuánmǎn rú shì pú tí
摩诃萨菩提资粮，诸菩萨摩诃萨圆满如是菩提

zī liáng fāngnéngzhèng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí
资粮，方能证得所求无上正等菩提？”

fó gào shànxiàn yī qiè shàn fǎ jiē shì pú sà pú tí zī liáng
佛告善现：“一切善法皆是菩萨菩提资粮。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé děngmíngwéi yī qiè shàn
具寿善现复白佛言：“何等名为一切善

fǎ
法？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xiū xíng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨从初发心修行

bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yú zhōng dōu wú fēn
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，于中都无分

bié zhí zhuó wèi zuò shì niàn cǐ shì bù shī nǎi zhì bō rě yóu cǐ
别执著，谓作是念：‘此是布施乃至般若，由此、

wèi cǐ ér xiū bù shī nǎi zhì bō rě shì sān fēn bié zhí zhuó dōu wú
为此而修布施乃至般若。’是三分别执著都无，

zhī yī qiè fǎ zì xìng kōng gù yóu cǐ suǒ xiū bù shī děng liù bō luó mì
知一切法自性空故。由此所修布施等六波罗蜜

duō néng zì ráo yì yì néng ráo yì yī qiè yǒu qíng lìng chū shēng sǐ
多，能自饶益，亦能饶益一切有情，令出生死

zhèng niè pán gù shuō wéi shàn fǎ yì míng pú sà pú tí zī liáng yì
证涅槃故，说为善法，亦名菩萨菩提资粮，亦

míng pú sà mó hē sà dào guò qù wèi lái xiàn zài pú sà mó hē sà zhòng
名菩萨摩诃萨道。过去未来现在菩萨摩诃萨众

xíng cǐ dào gù yǐ dé dāng dé jīn dé wú shàng zhèng děng pú tí yì
行此道故，已得当得今得无上正等菩提，亦

lìng yǒu qíng yǐ dāng jīn dù shēng sǐ dà hǎi dé niè pán lè
令有情已当今度生死大海得涅槃乐。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xiū
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨从初发心修

xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
行四念住乃至八圣道支，安住内空乃至无性自

xìng kōng ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ān zhù kǔ jí miè
性空，安住真如乃至不思議界，安住苦、集、灭、

dào shèng dì xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng xiū
道圣谛，修行四静虑、四无量、四无色定，修

xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě
行八解脱乃至十遍处，修行空、无相、无愿解

tuō mén xiū xíng pú sà mó hē sà dì xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén
脱门，修行菩萨摩诃萨地，修行一切陀罗尼门、

sān mó dì mén xiū xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū
三摩地门，修行如来十力乃至十八佛不共法，修

xíng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì
行无忘失法、恒住舍性，修行一切智、道相智、

yī qiè xiàng zhì yú zhōng dōu wú fēn bié zhí zhuó wèi zuò shì niàn
一切相智，于中都无分别执著，谓作是念：

cǐ shì sì niànzhù nǎi zhì yī qièxiàng zhì yóu cǐ wèi cǐ ér xiū sì
‘此是四念住乃至一切相智，由此、为此而修四
niànzhù nǎi zhì yī qièxiàng zhì shì sān fēn bié zhí zhuódōu wú zhī yī
念住乃至一切相智。’是三分别执著都无，知一
qiè fǎ zì xìngkōng gù yóu cǐ suǒ xiū sì niànzhù nǎi zhì yī qièxiàng zhì
切法自性空故。由此所修四念住乃至一切相智，
néng zì ráo yì yì néngráo yì yī qiè yǒuqíng lìng chūshēng sǐ dé niè
能自饶益，亦能饶益一切有情，令出生死得涅槃
pán gù shuō wéi shàn fǎ yì míng pú sà pú tí zī liáng yì míng pú
槃故，说为善法，亦名菩萨菩提资粮，亦名菩
sà mó hē sà dào guò qù wèi lái xiàn zài pú sà mó hē sà zhòng xíng cǐ
萨摩诃萨道。过去未来现在菩萨摩诃萨众行此
dào gù yǐ dé dāng dé jīn dé wú shàng zhèng děng pú tí yì lìng yǒu
道故，已得当得今得无上正等菩提，亦令有
qíng yǐ dāng jīn dù shēng sǐ dà hǎi dé niè pán lè
情已当今度生死大海得涅槃乐。

shànxiàndāng zhī fù yǒu wú liàng zhū pú sà zhòng suǒ xiū gōng
“善现当知！复有无量诸菩萨众所修功
dé jiē míng shàn fǎ yì míng pú sà pú tí zī liáng yì míng pú sà mó
德皆名善法，亦名菩萨菩提资粮，亦名菩萨摩
hē sà dào zhū pú sà mó hē sà yào xiū rú shì zhū shèng shàn fǎ lìng jí
诃萨道。诸菩萨摩诃萨要修如是诸胜善法令极
yuánmǎn fāngbiàn²¹ zhèng dé yī qiè zhì zhì yào yǐ zhèng dé yī qiè zhì
圆满，方便²¹证得一切智智，要已证得一切智
zhì nǎi néng wú dào zhuàn zhèng fǎ lún lìng zhū yǒuqíng jiū jìng ān lè
智，乃能无倒转正法轮，令诸有情究竟安乐。”

dì èr fēn fó fǎ pǐn dì bā shí èr 第二分佛法品第八十二

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò cǐ zhū shàn
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若此诸善
fǎ shì pú sà fǎ zhě fù yǒu hé děng shì fó fǎ yé
法是菩萨法者，复有何等是佛法耶？”

fó gào shànxiàn jí pú sà fǎ yì shì fó fǎ wèi zhū pú sà
佛告善现：“即菩萨法亦是佛法，谓诸菩萨

²¹ 大正藏：能；永乐北藏及龙藏：便

yú yī qiè fǎ jué yī qiè xiàng yóu cǐ dāng dé yī qiè xiàng zhì yǒng
于一切法觉一切相，由此当得一切相智，永
duàn yī qiè xí qì xiāng xù ruò zhū rú lái yīng zhèngděng jué
断一切习气相续。若诸如来、应、正等觉，
yú yī qiè fǎ yī yī chà nà xiāng yīng miào huì xiànděng jué yǐ zhèng dé
于一切法以一刹那相应妙慧现等觉已，证得
wú shàng zhèngděng pú tí shàn xiàn shì míng pú sà yǔ fó èr fǎ chā
无上正等菩提。善现，是名菩萨与佛二法差
bié rú èr shèng zhě suī jù shì shèng ér yǒu xíng xiàng zhù guǒ chā bié
别，如二圣者虽俱是圣，而有行向、住果差别，
suǒ chéng jiù fǎ fēi wú yǒu yì rú shì shàn xiàn ruò wú jiàn dào zhōng
所成就法非无有异。如是，善现，若无间道中
xíng yú yī qiè fǎ wèi lí àn zhàng wèi dào bǐ àn wèi dé zì zài
行于一切法，未离暗障，未到彼岸，未得自在，
wèi dé guǒ shí míng wéi pú sà ruò jiě tuō dào zhōng xíng yú yī qiè fǎ
未得果时，名为菩萨。若解脱道中行于一切法，
yǐ lí àn zhàng yǐ dào bǐ àn yǐ dé zì zài yǐ dé guǒ shí
已离暗障，已到彼岸，已得自在，已得果时，
nǎi míng wéi fó shì wéi pú sà yǔ fó yǒu yì yóu wèi yǒu yì fǎ fēi wú
乃名为佛。是为菩萨与佛有异，由位有异法非无
bié ér bù kě shuō fǎ xìng yǒu yì”
别，而不可说法性有异。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng
具寿善现复白佛言：“若一切法自相皆空，
zì xiàng kōng zhōng rú hé dé yǒu zhǒng zhǒng chā bié wèi cǐ shì dì yù
自相空中如何得有种种差别，谓此是地狱，
cǐ shì páng shēng cǐ shì guǐ jiè cǐ shì rén cǐ shì tiān cǐ shì
此是傍生，此是鬼界，此是人，此是天，此是
zhǒng xìng dì cǐ shì dì bā dì cǐ shì yù liú cǐ shì yī lái cǐ
种性地，此是第八地，此是预流，此是一来，此
shì bù huán cǐ shì ā luó hàn cǐ shì dú jué cǐ shì pú sà cǐ
是不还，此是阿罗汉，此是独觉，此是菩萨，此
shì rú lái shì zūn rú shì suǒ shuō bǔ tè qié luó jì bù kě dé bǐ
是如来？世尊！如是所说补特伽罗既不可得，彼
suǒ zào yè yì bù kě dé rú suǒ zào yè jì bù kě dé bǐ yì shú guǒ
所造业亦不可得，如所造业既不可得，彼异熟果
yì bù kě dé”
亦不可得。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō yī qiè
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。一切

fǎ zì xiàng kōng zì xiàng kōng zhōng bǔ tè jiā luó jì wú suǒ yǒu yè
法自相空，自相空中补特伽罗既无所有，业

guǒ yì shú yì wú suǒ yǒu wú suǒ yǒu zhōng wú chā bié xiàng rán zhū yǒu
果异熟亦无所有，无所有中无差别相。然诸有

qíng yú yī qiè fǎ zì xiàng kōng lǐ bù rú shí zhī zào zuò zhū yè huò shàn
情于一切法自相空理不如实知，造作诸业或善、

huò è yóu yú shàn yè zào zuò zēng zhǎng shēng rén tiān zhōng yóu yú
或恶，由于善业造作增长生人、天中，由于

è yè zào zuò zēng zhǎng duò sān è qù yú shàn yè zhōng yóu yú dìng yè
恶业造作增长堕三恶趣，于善业中由于定业

zào zuò zēng zhǎng shēng yú sè jiè huò wú sè jiè yóu cǐ yīn yuán zhū
造作增长生于色界或无色界。由此因缘，诸

pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì
菩萨摩诃萨修行布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜

duō ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ān zhù zhēn rú nǎi zhì
多，安住内空乃至无性自性空，安住真如乃至

bù sī yì jiè ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì xiū xíng sì
不思議界，安住苦、集、灭、道圣谛，修行四

niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng sì
念住乃至八圣道支，修行四静虑、四无量、四

wú sè dìng xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù xiū xíng kōng wú xiàng
无色定，修行八解脱乃至十遍处，修行空、无相、

wú yuàn jiě tuō mén xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì xiū xíng yī qiè
无愿解脱门，修行极喜地乃至法云地，修行一切

tuó luó ní mén sān mó dì mén xiū xíng wǔ yǎn liù shén tōng xiū
陀罗尼门、三摩地门，修行五眼、六神通，修

xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng wú wàng shī fǎ
行如来十力乃至十八佛不共法，修行无忘失法、

héng zhù shě xìng xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
恒住舍性，修行一切智、道相智、一切相智。

shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yú rú shì děng pú tí fēn fǎ
“善现，诸菩萨摩诃萨于如是等菩提分法，

wú jiàn wú quē xiū lìng yuán mǎn jì yuán mǎn yǐ biàn néng yǐn fā jìn
无间无缺修令圆满，既圆满已，便能引发近

zhù pú tí jīn gāng yù dìng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí yǔ zhū
助菩提金刚喻定，证得无上正等菩提，与诸

yǒuqíngzuò dà ráo yì cháng wú shī huài wú shī huài gù lìng zhū yǒuqíng
有情作大饶益 常 无失坏，无失坏故，令诸有情
jiě tuō shēng sǐ zhū kǔ nǎo shì
解脱 生 死诸苦恼事。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán fó dé wú shàngzhèngděngjué
具寿善现复白佛言：“佛得无上 正 等觉

yǐ wéi dé zhū qù shēng sǐ fǎ fǒu
已，为得诸趣 生 死法不？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán fó dé wú shàngzhèngděngjué
具寿善现复白佛言：“佛得无上 正 等觉

yǐ wéi dé hēi yè bái yè hēi bái yè fēi hēi bái yè fǒu
已，为得黑业、白业、黑白业、非黑白业不？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò fó bù dé zhū qù shēng sǐ
具寿善现复白佛言：“若佛不得诸趣 生 死

jǐ yè chābié rú hé shī shè cǐ shì dì yù cǐ shì pángshēng cǐ
及业差别，如何施設此是地狱，此是傍 生，此

shì guǐ jiè cǐ shì rén cǐ shì tiān cǐ shì zhǒngxìng dì cǐ shì dì
是鬼界，此是人，此是天，此是种 性地，此是第

bā dì cǐ shì yù liú cǐ shì yī lái cǐ shì bù huán cǐ shì ā
八地，此是预流，此是一来，此是不还，此是阿

luó hàn cǐ shì dú jué cǐ shì pú sà cǐ shì rú lái
罗汉，此是独觉，此是菩萨，此是如来？”

fó gào shànxiàn zhū yǒuqíng lèi zì zhī zhū fǎ zì xiàngkōng
佛告善现：“诸有情类自知诸法自相 空

fǒu
不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn ruò zhū yǒuqíng zì zhī zhū fǎ zì xiàngkōngzhě
佛告善现：“若诸有情自知诸法自相 空者，

zhū pú sà mó hē sà biàn yú wú shàngzhèngděng pú tí bù yīng qiú zhèng
诸菩萨摩诃萨便于无上 正 等菩提不应求 证，

fāngbiànshànqiǎo bá zhū yǒuqíng è qù shēng sǐ yǐ zhū yǒuqíng bù zhī
方便善巧拔诸有情恶趣 生 死。以诸有情不知

zhū fǎ zì xiàngkōng gù liú zhuǎnzhū qù shòu wú liàng kǔ shì gù pú
诸法自相空故，流转诸趣受无量苦，是故菩
sà cóngzhū fó suǒ wén yī qiè fǎ zì xiàngkōng yǐ wèi yù ráo yì zhū
萨从诸佛所闻一切法自相空已，为欲饶益诸
yǒuqíng gù qiú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí fāngbiànshànqiǎo bá
有情故，求证无上正等菩提，方便善巧拔
zhū yǒuqíng è qù shēng sǐ
诸有情恶趣生死。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà chángzuò shì niàn
“善现当知！诸菩萨摩诃萨常作是念：

fēi yī qiè fǎ shí yǒu zì xiàng rú zhū yú fū yì shēngsuǒ zhí rán
‘非一切法实有自相，如诸愚夫异生所执，然
hòu²² fēn bié diāndǎo lì gù fēi shí yǒuzhōng qǐ shí yǒuxiǎng wèi wú
后²²分别颠倒地力故，非实有中起实有想，谓无
wǒ zhōng qǐ yú wǒ xiǎng wú yǒuqíngzhōng qǐ yǒuqíngxiǎng guǎngshuō
我中起于我想，无有情中起有情想，广说
nǎi zhì wú jiànzhězhōng qǐ jiànzhěxiǎng yú wú sè zhōng qǐ yú sè xiǎng
乃至不见者中起见者想，于无色中起于色想，
wú shòu xiǎng xíng shí zhōng qǐ shòu xiǎng xíng shí xiǎng
无受、想、行、识中起受、想、行、识想，
nǎi zhì yī qiè yǒuwéi fǎ zhōng xū wàng fēn bié diāndǎo lì gù fēi shí
乃至一切有为法中虚妄分别颠倒地力故，非实
wèi shí fēi yǒu zhí yǒu yóu sī zàozuòshēn yǔ yì yè bù néng
谓实，非有执有，由斯造作身、语、意业，不能
jiě tuō è qù shēng sǐ wǒ dāng bá jì lìng dé jiě tuō shì pú sà mó
解脱恶趣生死，我当拔济令得解脱。’是菩萨摩
hē sà zuò cǐ niàn yǐ xíngshēn bō rě bō luó mì duō yǐ zhū shàn fǎ
诃萨作此念已，行深般若波罗蜜多，以诸善法
shè zài qí zhōng wú dào xiū xíngzhū pú sà xíng jiàn cì yuánmǎn pú tí
摄在其中，无倒修行诸菩萨行，渐次圆满菩提
zī liáng pú tí zī liáng dé yuánmǎn yǐ zhèng dé wú shàngzhèngděng
资粮，菩提资粮得圆满已，证得无上正等
pú tí dé pú tí yǐ wèi zhū yǒuqíng xuānshuō kāi shì fēn bié jiàn lì
菩提。得菩提已，为诸有情宣说开示分别建立
sì shèng dì yì wèi cǐ shì kǔ shèng dì cǐ shì kǔ jí shèng dì cǐ
四圣谛义，谓此是苦圣谛，此是苦集圣谛，此

²² 大正藏：彼；永乐北藏及龙藏：后

shì kǔ mièshèng dì cǐ shì qù kǔ mièdào shèng dì fù yǐ yī qiè pú
是苦灭圣谛，此是趣苦灭道圣谛。复以一切菩
tí fēn fǎ yī tōng dá zhì shè zài rú shì sì shèng dì zhōng fù yī yī
提分法，依通达智摄在如是四圣谛中，复依一
qiè pú tí fēn fǎ yǐ wēimiào zhì shī shè jiàn lì fó fǎ sēngbǎo
切菩提分法，以微妙智施設建立佛、法、僧宝。

yóu cǐ sānbǎochūxiàn shì jiān zhū yǒuqíng lèi jiě tuōshēng sǐ ruò zhū
由此三宝出现世间，诸有情类解脱生死，若诸
yǒuqíng bù néng guī xìn fó fǎ sēngbǎo zào zuò zhū yè lún huí zhū
有情不能归信佛、法、僧宝，造作诸业轮回诸
qù shòu kǔ wú qióng gù yīng guī yī fó fǎ sēngbǎo
趣，受苦无穷故应归依佛、法、僧宝。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán wéiyóu kǔ jí miè dào
具寿善现复白佛言：“为由苦、集、灭、道
shèng dì zhū yǒuqíng lèi dé bō niè pán wéiyóu kǔ jí miè
圣谛，诸有情类得般涅槃？为由苦、集、灭、
dào shèng zhì zhū yǒuqíng lèi dé bō niè pán
道圣智，诸有情类得般涅槃？”

fó gào shànxiàn fēi yóu kǔ jí miè dào shèng dì zhū
佛告善现：“非由苦、集、灭、道圣谛，诸
yǒuqíng lèi dé bō niè pán fēi yóu kǔ jí miè dào shèng zhì
有情类得般涅槃；非由苦、集、灭、道圣智，
zhū yǒuqíng lèi dé bō niè pán shànxiàn wǒ shuō sì shèng dì píngděng
诸有情类得般涅槃。善现，我说四圣谛平等
xìng jí shì niè pán rú shì niè pán bù yóu kǔ jí miè dào dì dé
性即是涅槃，如是涅槃不由苦、集、灭、道谛得，
bù yóu kǔ jí miè dào zhì dé dàn yóu bō rě bō luó mì duō zhèng
不由苦、集、灭、道智得，但由般若波罗蜜多证
píngděng xìng míng dé niè pán
平等性名得涅槃。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé děng míng wéi kǔ jí
具寿善现复白佛言：“何等名为苦、集、
miè dào píngděng xìng yé
灭、道平等性耶？”

fó gào shànxiàn ruò yú shì chù wú kǔ jí miè dào dì
佛告善现：“若于是处无苦、集、灭、道谛，
wú kǔ jí miè dào zhì míng sì shèng dì píngděng zhī xìng cǐ
无苦、集、灭、道智，名四圣谛平等之性，此

píngděngxìng jí sì shèng dì suǒyǒuzhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù
平等性即四圣谛。所有真如、法界、法性、不
xū wàngxìng bú biàn yì xìng píngděngxìng lí shēngxìng fǎ dìng
虚妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、
fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ruò fó chū shì ruò
法住、实际、虚空界、不思議界，若佛出世、若
bù chū shì xìngxiàngchángzhù wú shī huài wú biàn yì rú shì míng
不出世性相常住，无失坏、无变易，如是名
wéi kǔ jí miè dào píngděng zhī xìng zhū pú sà mó hē sà xíngshēn
为苦、集、灭、道平等之性。诸菩萨摩诃萨行深
bō ruò bō luó mì duō shí wèi yù suí jué cǐ sì shèng dì píngděngxìng gù
般若波罗蜜多时，为欲随觉此四圣谛平等性故
xíngshēn bō rě bō luó mì duō ruò néng suí jué cǐ sì shèng dì píngděng
行深般若波罗蜜多，若能随觉此四圣谛平等
xìng shí míngzhēn suí jué yī qiè shèng dì jí zhèng wú shàngzhèngděng
性时，名真随觉一切圣谛，疾证无上正等
pú tí
菩提。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí wèi yù suí jué cǐ sì shèng dì píngděng
深般若波罗蜜多时，为欲随觉此四圣谛平等
xìng gù xíngshēn bō rě bō luó mì duō ruò néng suí jué cǐ sì shèng dì
性故行深般若波罗蜜多，若能随觉此四圣谛
píngděngxìng shí míngzhēn suí jué yī qiè shèng dì bú duòshēngwén
平等性时，名真随觉一切圣谛，不堕声闻、
dú jué děng dì qù rù pú sà zhèngxìng lí shēng
独觉等地，趣入菩萨正性离生？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí wú yǒushǎo fǎ bù rú shí jiàn yú yī qiè fǎ rú shí jiàn shí
多时，无有少法不如实见，于一切法如实见时，
yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ dé yú yī qiè fǎ wú suǒ dé shí zé rú shí
于一切法都无所得，于一切法无所得时，则如实
jiàn yī qiè fǎ kōng wèi rú shí jiàn sì dì suǒ shè jí suǒ bú shè zhū fǎ
见一切法空，谓如实见四谛所摄及所不摄诸法
jiē kōng rú shí jiàn shí néng rù pú sà zhèngxìng lí shēng yóunéng
皆空。如是见时，能入菩萨正性离生。由能

rù pú sà zhèngxìng lí shēng gù biànzhù pú sà zhǒngxìng dì zhōng jì
入菩萨正性离生故，便住菩萨种性地中。既
zhù pú sà zhǒngxìng dì zhōng zé néng jué dìng bù cóng dǐng duò ruò cóng
住菩萨种性地中，则能决定不从顶堕，若从
dǐng duò yīng duò shēng wén huò dú jué dì shì pú sà mó hē sà ān zhù pú
顶堕应堕声闻或独觉地。是菩萨摩诃萨安住菩
sà zhǒngxìng dì zhōng qǐ sì jìng lǜ jí sì wú liàng sì wú sè dìng
萨种性地中，起四静虑及四无量、四无色定。

shì pú sà mó hē sà ān zhù rú shì shē mó tā dì biànnéng jué zé yī
是菩萨摩诃萨安住如是奢摩他地，便能决择一
qiè fǎ xìng jí suí jué wù sì shèng dì lǐ ěr shí pú sà suī biàn
切法性，及随觉悟四圣谛理。尔时，菩萨虽遍
zhī kǔ ér néng bù qǐ yuán zhí kǔ xīn suī yǒng duàn jí ér néng bù qǐ
知苦而能不起缘执苦心，虽永断集而能不起
yuán zhí jí xīn suī néng zhèng miè ér néng bù qǐ yuán zhí miè xīn suī
缘执集心，虽能证灭而能不起缘执灭心，虽
néng xiū dào ér néng bù qǐ yuán zhí dào xīn dàn qǐ suí shùn qù xiàng lín
能修道而能不起缘执道心，但起随顺趣向临
rù wú shàng zhèng děng pú tí zhī xīn rú shí guān chá zhū fǎ shí xiàng 。”
入无上正等菩提之心，如实观察诸法实相。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì pú sà mó hē sà yún hé
具寿善现复白佛言：“是菩萨摩诃萨云何

guān chá zhū fǎ shí xiàng
观察诸法实相？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ wú bù
佛告善现：“是菩萨摩诃萨观一切法无不

jiē kōng shì wéi guān chá zhū fǎ shí xiàng
皆空，是为观察诸法实相。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì pú sà mó hē sà yún hé
具寿善现复白佛言：“是菩萨摩诃萨云何

guān chá zhū fǎ jiē kōng
观察诸法皆空？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ rú shí
佛告善现：“是菩萨摩诃萨于一切法如实

guān chá jiē zì xiàng kōng rú shì guān chá zhū fǎ jiē kōng shì pú sà
观察皆自相空，如是观察诸法皆空。是菩萨

mó hē sà yǐ rú shì xiàng pí bō shè nà rú shí guān jiàn zhū fǎ jiē kōng
摩诃萨以如是相毗钵舍那，如实观见诸法皆空，

dōu bú jiàn yǒu zhū fǎ zì xìng kě zhù bǐ xìng zhèng dé wú shàng zhèng děng
都不见有诸法自性可住彼性证得无上正等

pú tí suǒ yǐ zhě hé zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí jí yī qiè
菩提。所以者何？诸佛无上正等菩提及一切

fǎ jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng suǒ wèi sè nǎi zhì shí jiē yǐ wú xìng
法，皆以无性而为自性，所谓色乃至识皆以无性

ér wéi zì xìng yǎn chù nǎi zhì yì chù yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng sè
而为自性，眼处乃至意处亦以无性而为自性，色

chù nǎi zhì fǎ chù yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yì
处乃至法处亦以无性而为自性，眼界乃至意界亦

yǐ wú xìng ér wéi zì xìng sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yì yǐ wú xìng ér wéi zì
以无性而为自性，色界乃至法界亦以无性而为自

xìng yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng yǎn chù
性，眼识界乃至意识界亦以无性而为自性，眼触

nǎi zhì yì chù yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū
乃至意触亦以无性而为自性，眼触为缘所生诸

shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng
受乃至意触为缘所生诸受亦以无性而为自性，

dì jiè nǎi zhì shí jiè yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng yīn yuán nǎi zhì zēng
地界乃至识界亦以无性而为自性，因缘乃至增

shàng yuán yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ yì yǐ
上缘亦以无性而为自性，从缘所生诸法亦以

wú xìng ér wéi zì xìng wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yì yǐ wú xìng ér wéi zì
无性而为自性，无明乃至老死亦以无性而为自

xìng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì yǐ wú xìng
性，布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多亦以无性

ér wéi zì xìng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì yǐ wú xìng ér wéi
而为自性，内空乃至无性自性空亦以无性而为

zì xìng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng kǔ
自性，真如乃至不思議界亦以无性而为自性，苦、

jí miè dào shèng dì yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng sì niàn zhù nǎi
集、灭、道圣谛亦以无性而为自性，四念住乃

zhì bā shèng dào zhī yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng sì jìng lǜ sì wú
至八圣道支亦以无性而为自性，四静虑、四无

liàng sì wú sè dìng yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng bā jiě tuō nǎi zhì shí
量、四无色定亦以无性而为自性，八解脱乃至十

biàn chù yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō
遍处亦以无性而为自性，空、无相、无愿解脱

mén yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì yì yǐ
门亦以无性而为自性，净观地乃至如来地亦以
wú xìng ér wéi zì xìng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì yǐ wú xìng ér wéi
无性而为自性，极喜地乃至法云地亦以无性而为
zì xìng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén yì yǐ wú xìng ér wéi zì
自性，一切陀罗尼门、三摩地门亦以无性而为自
xìng wǔ yǎn liù shéntōng yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng rú lái shí lì
性，五眼、六神通亦以无性而为自性，如来十力
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng sān shí èr
乃至十八佛不共法亦以无性而为自性，三十二
dà shì xiàng bā shí suí hǎo yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng wú wàng shī
大士相、八十随好亦以无性而为自性，无忘失
fǎ héngzhù shěxìng yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng yī qiè zhì dào xiàng
法、恒住舍性亦以无性而为自性，一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng yù liú guǒ nǎi zhì dú
智、一切相智亦以无性而为自性，预流果乃至独
jué pú tí yì yǐ wú xìng ér wéi zì xìng yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì
觉菩提亦以无性而为自性，一切菩萨摩诃萨行亦
yǐ wú xìng ér wéi zì xìng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yì yǐ wú
以无性而为自性，诸佛无上正等菩提亦以无
xìng ér wéi zì xìng rú shì wú xìng fēi zhū fó zuò fēi dú jué zuò fēi
性而为自性。如是无性非诸佛作，非独觉作，非
pú sà zuò fēi shēngwén zuò yì fēi zhù guǒ xíng xiàng zhě zuò dàn
菩萨作，非声闻作，亦非住果、行向者作，但
wèi yǒu qíng yú yī qiè fǎ bù zhī bú jiàn rú shí jiē kōng gù zhū pú sà
为有情于一切法不知不见如实皆空故。诸菩萨
mó hē sà zhòng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo rú zì
摩诃萨众行深般若波罗蜜多方便善巧，如自
suǒ jué wèi zhū yǒu qíng rú shí xuān shuō lìng lí zhí zhuó jiě tuō yī qiè
所觉为诸有情如实宣说，令离执著解脱一切
shēng lǎo bìng sǐ dé bō niè pán jiū jìng ān lè
生老病死，得般涅槃究竟安乐。”

大般若波罗蜜多经卷第四百七十七

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi qī shí bā
大般若波罗蜜多经卷第四百七十八

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì èr fēn wú shì pǐn dì bā shí sān
第二分无事品第八十三

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò yī qiè fǎ
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若一切法
jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng rú shì wú xìng fēi zhū fó zuò fēi dú jué
皆以无性而为自性，如是无性非诸佛作，非独觉
zuò fēi pú sà zuò fēi shēng wén zuò yì fēi zhù guǒ xíng xiàng zhě
作，非菩萨作，非声闻作，亦非住果、行向者
zuò yún hé shī shè zhū fǎ yǒu yì wèi cǐ shì dì yù cǐ shì páng
作，云何施設诸法有异？谓此是地狱，此是傍
shēng cǐ shì guǐ jiè cǐ shì rén cǐ shì sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì
生，此是鬼界，此是人，此是四大王众天乃至
tā huà zì zài tiān cǐ shì fàn zhòng tiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān cǐ shì
他化自在天，此是梵众天乃至色究竟天，此是
kōng wú biān chù tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān cǐ shì yù liú
空无边处天乃至非想非非想处天，此是预流，
cǐ shì yī lái cǐ shì bù huán cǐ shì ā luó hàn cǐ shì dú jué
此是一来，此是不还，此是阿罗汉，此是独觉，
cǐ shì pú sà cǐ shì rú lái yóu cǐ yè gù shī shè dì yù yóu cǐ
此是菩萨，此是如来？由此业故施設地狱，由此
yè gù shī shè páng shēng yóu cǐ yè gù shī shè guǐ jiè yóu cǐ yè gù
业故施設傍生，由此业故施設鬼界，由此业故
shī shè yú rén yóu cǐ yè gù shī shè sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì tā huà
施設于人，由此业故施設四大王众天乃至他化
zì zài tiān yóu cǐ yè gù shī shè fàn zhòng tiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān yóu
自在天，由此业故施設梵众天乃至色究竟天，由
cǐ yè gù shī shè kōng wú biān chù tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān
此业故施設空无边处天乃至非想非非想处天，
yóu cǐ fǎ gù shī shè yù liú yī lái bù huán yóu cǐ fǎ gù shī shè
由此法故施設预流、一来、不还，由此法故施設

ā luó hàn yóu cǐ fǎ gù shī shè dú jué yóu cǐ fǎ gù shī shè pú sà
阿罗汉，由此法故施設独觉，由此法故施設菩萨，
yóu cǐ fǎ gù shī shè rú lái
由此法故施設如来？

shì zūn wú xìng zhī fǎ dìng wú zuò yòng yún hé kě yán yóu rú
“世尊！无性之法定无作用，云何可言由如

shì yè shēng yú dì yù yóu rú shì yè shēng yú páng shēng yóu rú shì
是业生于地狱，由如是业生于傍生，由如是

yè shēng yú guǐ jiè yóu rú shì yè shēng yú rén zhōng yóu rú shì yè
业生于鬼界，由如是业生于人中，由如是业

shēng sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì tā huà zì zài tiān yóu rú shì yè shēng
生四大王众天乃至他化自在天，由如是业生

fàn zhòng tiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān yóu rú shì yè shēng kōng wú biān chù
梵众天乃至色究竟天，由如是业生空无边处

tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān yóu rú shì fǎ dé yù liú guǒ
天乃至非想非非想处天，由如是法得预流果，

yóu rú shì fǎ dé yī lái guǒ yóu rú shì fǎ dé bù huán guǒ yóu rú shì
由如是法得一来果，由如是法得不还果，由如是

fǎ dé ā luó hàn guǒ yóu rú shì fǎ dé dú jué pú tí yóu rú shì fǎ
法得阿罗汉果，由如是法得独觉菩提，由如是法

rù pú sà wèi xíng pú sà dào yóu rú shì fǎ dé yī qiè xiàng zhì míng fó
入菩萨位行菩萨道，由如是法得一切相智名佛

shì zūn lìng zhū yǒu qíng jiě tuō shēng sǐ
世尊，令诸有情解脱生死？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō wú xìng
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。无性

fǎ zhōng bù kě shī shè zhū fǎ yǒu yì wú yè wú guǒ yì wú zuò yòng
法中不可施設诸法有异，无业、无果亦无作用。

dàn zhū yú fū bù liǎo shèng fǎ pí nài yē gù bù rú shí zhī zhū fǎ jiē
但诸愚夫不了圣法毗奈耶故，不真实知诸法皆

yǐ wú xìng wéi xìng yú chī diān dǎo fā qǐ zhǒng zhǒng shēn yǔ yì
以无性为性，愚痴颠倒发起种种身、语、意

yè suí yè chā bié shòu zhǒng zhǒng shēn yī rú shì shēn pǐn lèi chā bié
业，随业差别受种种身。依如是身品类差别，

shī shè dì yù páng shēng guǐ jiè ruò rén ruò tiān nǎi zhì fēi xiǎng
施設地狱、傍生、鬼界、若人、若天乃至非想

fēi fēi xiǎng chù wèi yù jì bá rú shì yú fū yú chī diān dǎo shòu shēng
非非想处。为欲济拔如是愚夫愚痴颠倒受生

sǐ kǔ shī shèshèng fǎ jí pí nài yē fēn wèichābié yī cǐ fēn wèi shī
死苦，**施**设**圣**法及毗奈耶分位差别，依此分位施
shè yù liú nǎi zhì dú jué pú sà rú lái rán yī qiè fǎ jiē yǐ wú
设**预**流乃至**独**觉、**菩**萨、**如**来。然一切法皆以无
xìng ér wéi zì xìng wú xìng fǎ zhōng shí wú yì fǎ wú yè wú guǒ yì
性而为自性，无性法中实无异法，无业、无果亦
wú zuò yòng wú xìng zhī fǎ cháng wú xìng gù
无作用，无性之法常无性故。

fù cì shànxiàn rú rǔ suǒshuō wú xìng zhī fǎ dìng wú
“复次，善现，如汝所说‘无性之法定无
zuò yòng yún hé kě yán yóu rú shì fǎ dé yù liú guǒ guǎngshuō nǎi zhì
作用，云何可言由如是法得**预**流果，广说乃至
yóu rú shì fǎ dé yī qiè zhì míng fó shì zūn lìng zhū yǒu qíng tuō shēng
由如是法得一切智名佛世尊，令诸有情脱生
sǐ zhě yú yì yún hé zhū suǒ xiū dào shì wú xìng fǒu zhū yù
死？’者，于意云何？诸所修道是无性不？诸**预**
liú guǒ yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí jí pú sà
流果、一来、不还、阿罗汉果、**独**觉**菩**提及**菩**萨
dào yī qiè xiàng zhì shì wú xìng fǒu
道一切相智是无性不？”

shànxiàn duì yuē rú shì rú shì zhū suǒ xiū dào guǎngshuō
善现对曰：“如是！如是！诸所修道广说
nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jiē shì wú xìng
乃至一切相智皆是无性。”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé wú xìng fǎ wéi néng dé wú
佛告善现：“于意云何？无性法为能得无
xìng fǎ fǒu
性法不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn wú xìng jí dào shì yī qiè fǎ jiē fēi xiāng yìng
佛告善现：“无性及道，是一切法皆非相应
fēi bù xiāng yìng wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú
非不相应，无色、**无**见、**无**对、**一**相，所谓无
xiàng yú fū yì shēng yú chī diān dǎo yú wú xiàng fǎ qǐ yǒu fǎ xiǎng
相，愚夫异生愚痴颠倒，于无相法起有法想
zhí zhuó wǔ yùn yú wú cháng zhōng qǐ yú cháng xiǎng yú zhū kǔ zhōng
执著五蕴，于无常中起于常想，于诸苦中

qǐ yú lè xiǎng yú wú wǒ zhōng qǐ yú wǒ xiǎng yú bú jìng zhōng qǐ
起于乐想，于无我中起于我想，于不净中起
yú jìng xiǎng yú wú xìng fǎ zhí zhuó yǒu xìng yóu cǐ pú sà mó hē sà
于净想，于无性法执著有性。由此菩萨摩诃萨
zhòng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo jì bá rú shì zhū
众行深般若波罗蜜多方便善巧，济拔如是诸
yǒu qíng lèi lìng lí diān dǎo xū wàng fēn bié fāng biàn ān zhì wú xiàng fǎ
有情类，令离颠倒虚妄分别，方便安置无相法
zhōng lìng qín xiū xué jiě tuō shēng sǐ zhèng dé bì jìng cháng lè niè
中，令勤修学解脱生死，证得毕竟常乐涅
pán
槃。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yú fū yì shēng suǒ zhí zhuó shì
具寿善现复白佛言：“愚夫异生所执著事
pō yǒu zhēn shí ér fēi xū wàng bǐ zhí zhuó yǐ zào zuò zhū yè yóu shì
颇有真实而非虚妄，彼执著已造作诸业，由是
yīn yuán chén lún zhū qù bù néng jiě tuō shēng sǐ kǔ fǒu
因缘沉沦诸趣，不能解脱生死苦不？”

fó gào shàn xiàn yú fū yì shēng suǒ zhí zhuó shì nǎi zhì wú yǒu
佛告善现：“愚夫异生所执著事乃至无有
rú xì máo duān kě shuō zhēn shí ér fēi xū wàng bǐ zhí zhuó yǐ zào zuò
如细毛端可说真实而非虚妄，彼执著已造作
zhū yè yóu shì yīn yuán chén lún zhū qù bù néng jiě tuō shēng sǐ zhòng
诸业，由是因缘沉沦诸趣，不能解脱生死众
kǔ wéi yǒu xū wàng diān dǎo zhí zhuó wú jīn wèi rǔ guǎng shuō pì yù
苦，唯有虚妄颠倒执著。吾今为汝广说譬喻，
chóng xiǎn sī yì lìng qí yì liǎo zhū yǒu zhì zhě yóu zhū pì yù yú suǒ
重显斯义令其易了，诸有智者由诸譬喻，于所
shuō yì néng shēng zhèng jiě
说义能生正解。

shàn xiàn yú yì yún hé mèng zhōng jiàn rén shòu wǔ yù lè
“善现，于意云何？梦中见人受五欲乐，
mèng zhōng pō yǒu shǎo fēn shí shì kě lìng bǐ rén shòu yù lè fǒu
梦中颇有少分实事可令彼人受欲乐不？”

shàn xiàn duì yuē mèng suǒ jiàn rén shàng fēi shí yǒu kuàng yǒu shí
善现对曰：“梦所见人尚非实有，况有实
shì kě lìng bǐ rén shòu wǔ yù lè
事可令彼人受五欲乐！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé pō yǒu zhū fǎ ruò shàn ruò
佛告善现：“于意云何？颇有诸法，若善若

fēi shàn ruò yǒu jì ruò wú jì ruò yǒu lòu ruò wú lòu ruò shì jiān ruò
非善、若有记若无记、若有漏若无漏、若世间若

chū shì jiān ruò yǒu wéi ruò wú wéi fēi rú mèng zhōng suǒ jiàn shì fǒu
出世间、若有为若无为，非如梦中所见事不？”

shàn xiàn duì yuē dìng wú yǒu fǎ ruò shàn ruò fēi shàn ruò yǒu
善现对曰：“定无有法，若善若非善、若有

jì ruò wú jì ruò yǒu lòu ruò wú lòu ruò shì jiān ruò chū shì jiān ruò
记若无记、若有漏若无漏、若世间若出世间、若

yǒu wéi ruò wú wéi fēi rú mèng zhōng suǒ jiàn shì zhě
有为若无为，非如梦中所见事者。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé mèng zhōng pō yǒu zhēn shí
佛告善现：“于意云何？梦中颇有真实

zhū qù yú zhōng wǎng lái shēng sǐ shì fǒu
诸趣于中往来生死事不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé mèng zhōng pō yǒu zhēn shí
佛告善现：“于意云何？梦中颇有真实

xiū dào yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīng jìng fǒu
修道，依彼修道有离杂染得清净不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé mèng suǒ
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？梦所

jiàn fǎ dōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng
见法都无实事，非能施設、非所施設，修道尚

wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīng jìng
无，况依修道有离杂染及得清净！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé míng jìng děng zhōng suǒ xiàn
佛告善现：“于意云何？明镜等中所现

zhòng xiàng wéi yǒu shí shì kě yī zào yè yóu suǒ zào yè huò duò dì yù
众像，为有实事可依造业，由所造业或堕地狱、

huò duò páng shēng huò duò guǐ jiè huò shēng rén zhōng huò shēng tiān
或堕傍生、或堕鬼界、或生人中、或生天

shàng shòu kǔ lè fǒu
上受苦乐不？”

shàn xiàn duì yuē míng jìng děng zhōng suǒ xiàn zhòng xiàng dōu wú
善现对曰：“明镜等中所现众像，都无

shí shì dànkuáng yú tóng rú hé kě yī zàozuò zhū yè yóusuǒ zào yè
实 事 但 诳 愚 童 ， 如 何 可 依 造 作 诸 业 ， 由 所 造 业

huòduò è qù huòshēngrén tiānshòuzhū kǔ lè
或 堕 恶 趣 、 或 生 人 天 受 诸 苦 乐 ？ ”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé zhòngxiàng pō yǒuzhēn shí xiū
佛 告 善 现 ： “ 于 意 云 何 ？ 众 像 颇 有 真 实 修

dào yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīng jìng fǒu
道 ， 依 彼 修 道 有 离 杂 染 得 清 净 不 ？ ”

shànxiàn duì yuē míng jìng děng xiàng dōu wú shí shì fēi néng shī
善 现 对 曰 ： “ 明 镜 等 像 都 无 实 事 ， 非 能 施

shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn
设 、 非 所 施 设 ， 修 道 尚 无 ， 况 依 修 道 有 离 杂 染

jí dé qīng jìng
及 得 清 净 ！ ”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé shān gǔ děng zhōng suǒ fā zhū
佛 告 善 现 ： “ 于 意 云 何 ？ 山 谷 等 中 所 发 诸

xiǎng wéi yǒu shí shì kě yī zào yè yóusuǒ zào yè huòduò dì yù huò
响 ， 为 有 实 事 可 依 造 业 ， 由 所 造 业 或 堕 地 狱 、 或

duò páng shēng huòduò guǐ jiè huòshēng rén zhōng huòshēng tiān shàng
堕 傍 生 、 或 堕 鬼 界 、 或 生 人 中 、 或 生 天 上

shòu kǔ lè fǒu
受 苦 乐 不 ？ ”

shànxiàn duì yuē shān gǔ děng zhōng suǒ fā zhū xiǎng dōu wú shí
善 现 对 曰 ： “ 山 谷 等 中 所 发 诸 响 ， 都 无 实

shì dànkuáng yú tóng rú hé kě yī zàozuò zhū yè yóusuǒ zào yè huò
事 但 诳 愚 童 ， 如 何 可 依 造 作 诸 业 ， 由 所 造 业 或

duò è qù huòshēng rén tiānshòuzhū kǔ lè
堕 恶 趣 、 或 生 人 天 受 诸 苦 乐 ？ ”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé zhū xiǎng pō yǒuzhēn shí xiū
佛 告 善 现 ： “ 于 意 云 何 ？ 诸 响 颇 有 真 实 修

dào yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīng jìng fǒu
道 ， 依 彼 修 道 有 离 杂 染 得 清 净 不 ？ ”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé shān gǔ
善 现 对 曰 ： “ 不 也 ！ 世 尊 ！ 所 以 者 何 ？ 山 谷

děng xiàng dōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng
等 响 都 无 实 事 ， 非 能 施 设 、 非 所 施 设 ， 修 道 尚

wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīng jìng
无 ， 况 依 修 道 有 离 杂 染 及 得 清 净 ！ ”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé zhū yáng yàn zhōng xiàn sì shuǐ
佛告善现：“于意云何？诸阳焰中现似水

děng wéi yǒu shí shì kě yī zào yè yóu suǒ zào yè huò duò dì yù huò
等，为有实事可依造业，由所造业或堕地狱、或

duò páng shēng huò duò guǐ jiè huò shēng rén zhōng huò shēng tiān shàng
堕傍生、或堕鬼界、或生人中、或生天上

shòu kǔ lè fǒu
受苦乐不？”

shàn xiàn duì yuē zhū yáng yàn zhōng suǒ xiàn shuǐ děng dōu wú shí
善现对曰：“诸阳焰中所现水等，都无实

shì dàn kuáng yú tóng rú hé kě yī zào zuò zhū yè yóu suǒ zào yè huò
事但诳愚童，如何可依造作诸业，由所造业或

duò è qù huò shēng rén tiān shòu zhū kǔ lè
堕恶趣、或生人天受诸苦乐？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé zhū yáng yàn zhōng shuǐ děng pō
佛告善现：“于意云何？诸阳焰中水等颇

yǒu zhēn shí xiū dào yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīng jìng fǒu
有真实修道，依彼修道有离杂染得清净不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé yáng yàn
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？阳焰

shuǐ děng dōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng
水等都无实事，非能施設、非所施設，修道尚

wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīng jìng
无，况依修道有离杂染及得清净！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé zhū guāng yǐng zhōng suǒ xiàn
佛告善现：“于意云何？诸光影中所现

sè xiàng wéi yǒu shí shì kě yī zào yè yóu suǒ zào yè huò duò dì yù
色相，为有实事可依造业，由所造业或堕地狱、

huò duò páng shēng huò duò guǐ jiè huò shēng rén zhōng huò shēng tiān
或堕傍生、或堕鬼界、或生人中、或生天

shàng shòu kǔ lè fǒu
上受苦乐不？”

shàn xiàn duì yuē zhū guāng yǐng zhōng suǒ xiàn sè xiàng dōu wú shí
善现对曰：“诸光影中所现色相，都无实

shì dàn kuáng yú tóng rú hé kě yī zào zuò zhū yè yóu suǒ zào yè huò
事但诳愚童，如何可依造作诸业，由所造业或

duò è qù huò shēng rén tiān shòu zhū kǔ lè
堕恶趣、或生人天受诸苦乐？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé zhū guāng yǐng zhōng sè xiàng
佛告善现：“于意云何？诸光影中色相

pō yǒu zhēn shí xiū dào yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīng jìng fǒu
颇有真实修道，依彼修道有离杂染得清净不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé guāng yǐng
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？光影

sè xiàng dōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng
色相都无实事，非能施設、非所施設，修道尚

wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīng jìng
无，况依修道有离杂染及得清净！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé huàn shī huàn zuò xiàng mǎ
佛告善现：“于意云何？幻师幻作象、马、

chē bù sì zhǒng yǒng jūn huò fù huàn zuò niú yáng nán nǚ jí
车、步四种勇军，或复幻作牛、羊、男、女及

yú zhǒng zhǒng shèn xī yǒu shì cǐ huàn xiàng děng wéi yǒu shí shì kě yī
余种种种甚希有事，此幻象等为有实事可依

zào yè yóu suǒ zào yè huò duò dì yù huò duò páng shēng huò duò guǐ
造业，由所造业或堕地狱、或堕傍生、或堕鬼

jiè huò shēng rén zhōng huò shēng tiān shàng shòu kǔ lè fǒu
界、或生人中、或生天上受苦乐不？”

shàn xiàn duì yuē huàn xiàng mǎ děng dōu wú shí shì dàn kuáng
善现对曰：“幻象、马等都无实事但诳

yú tóng rú hé kě yī zào zuò zhū yè yóu suǒ zào yè huò duò è qù
愚童，如何可依造作诸业，由所造业或堕恶趣、

huò shēng rén tiān shòu zhū kǔ lè
或生人天受诸苦乐？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé huàn shì pō yǒu zhēn shí xiū
佛告善现：“于意云何？幻事颇有真实修

dào yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīng jìng fǒu
道，依彼修道有离杂染得清净不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé huàn xiàng
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？幻象、

mǎ děng dōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng
马等都无实事，非能施設、非所施設，修道尚

wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīng jìng
无，况依修道有离杂染及得清净！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé néng biàn huà zhě suǒ huà zuò
佛告善现：“于意云何？能变化者所化作

shēn cǐ suǒ huà shēn wéi yǒu shí shì kě yī zào yè yóu suǒ zào yè huò duò
身，此所化身为有实事可依造业，由所造业或堕
dì yù huò duò páng shēng huò duò guǐ jiè huò shēng rén zhōng huò
地狱、或堕傍生、或堕鬼界、或生人中、或
shēng tiān shàng shòu kǔ lè fǒu
生天上受苦乐不？”

shàn xiàn duì yuē zhū biàn huà shēn dōu wú shí shì rú hé kě yī
善现对曰：“诸变化身都无实事，如何可依

zào zuò zhū yè yóu suǒ zào yè huò duò è qù huò shēng rén tiān shòu zhū
造作诸业，由所造业或堕恶趣、或生人天受诸
kǔ lè
苦乐？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé huà shēn pō yǒu zhēn shí xiū
佛告善现：“于意云何？化身颇有真实修

dào yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīng jìng fǒu
道，依彼修道有离杂染得清净不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé zhū biàn
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？诸变

huà shēn dōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī shè xiū dào shàng
化身都无实事，非能施設、非所施設，修道尚
wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīng jìng
无，况依修道有离杂染及得清净！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé xún xiāng chéng zhōng suǒ xiàn
佛告善现：“于意云何？寻香城中所现

wù lèi wéi yǒu shí shì kě yī zào yè yóu suǒ zào yè huò duò dì yù
物类，为有实事可依造业，由所造业或堕地狱、
huò duò páng shēng huò duò guǐ jiè huò shēng rén zhōng huò shēng tiān
或堕傍生、或堕鬼界、或生人中、或生天
shàng shòu kǔ lè fǒu
上受苦乐不？”

shàn xiàn duì yuē xún xiāng chéng zhōng suǒ xiàn wù lèi dōu wú shí
善现对曰：“寻香城中所现物类都无实

shì rú hé kě yī zào zuò zhū yè yóu suǒ zào yè huò duò è qù huò
事，如何可依造作诸业，由所造业或堕恶趣、或
shēng rén tiān shòu zhū kǔ lè
生人天受诸苦乐？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé xún xiāng chéng zhōng wù lèi
佛告善现：“于意云何？寻香城中物类

pō yǒuzhēn shí xiū dào yī bǐ xiū dào yǒu lí zá rǎn dé qīng jìng fǒu
颇有真实修道，依彼修道有离杂染得清净不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn suǒ yǐ zhě hé xúnxiāng
善现对曰：“不也！世尊！所以者何？寻香

chéngzhōngsuǒxiàn wù lèi dōu wú shí shì fēi néng shī shè fēi suǒ shī
城中所现物类都无实事，非能施設、非所施

shè xiū dào shàng wú kuàng yī xiū dào yǒu lí zá rǎn jí dé qīng jìng
设，修道尚无，况依修道有离杂染及得清净！”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé cǐ zhōng pō yǒu shí zá rǎn
佛告善现：“于意云何？此中颇有实杂染

zhě qīng jìng zhě fǒu
者、清净者不？”

shànxiàn duì yuē cǐ zhōng dōu wú shí zá rǎn zhě jí qīng jìng zhě
善现对曰：“此中都无实杂染者及清净者。”

fó gào shànxiàn rú zá rǎn zhě jí qīng jìng zhě shí wú suǒ yǒu
佛告善现：“如杂染者及清净者实无所有，

yóu cǐ yīn yuán zá rǎn qīng jìng yì fēi shí yǒu suǒ yǐ zhě hé zhù wǒ
由此因缘，杂染清净亦非实有。所以者何？住我、

wǒ suǒ zhū yǒu qíng lèi xū wàng fēn bié wèi yǒu zá rǎn jí qīng jìng zhě
我所诸有情类虚妄分别，谓有杂染及清净者，

yóu cǐ yīn yuán wèi yǒu zá rǎn jí yǒu qīng jìng fēi jiàn shí zhě wèi yǒu zá
由此因缘谓有杂染及有清净，非见实者谓有杂

rǎn jí qīng jìng zhě rú shí jiàn zhě zhī wú zá rǎn jí qīng jìng zhě rú shì
染及清净者。如实见者知无杂染及清净者，如是

yì wú zá rǎn qīng jìng shí shì kě dé yǐ yī qiè fǎ bì jìng kōng gù
亦无杂染清净实事可得，以一切法毕竟空故。”

dì èr fēn shí shuō pǐn dì bā shí sì 第二分实说品第八十四

ěr shí jù shòu shànxiàn bó fó yán shì zūn zhū jiàn shí zhě
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！诸见实者

jì wú zá rǎn jí wú qīng jìng bú jiàn shí zhě yì wú zá rǎn jí wú qīng
既无杂染及无清净，不见实者亦无杂染及无清

jìng suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ wú suǒ yǒu gù shì zūn zhū shí
净。所以者何？以一切法无所有故。世尊！诸实

shuō zhě jì wú zá rǎn jí wú qīng jìng bù shí shuō zhě yì wú zá rǎn jí
说者既无杂染及无清净，不实说者亦无杂染及

wú qīngjìng suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ wú zì xìng gù shì zūn
无清净。所以者何？以一切法无自性故。世尊！

wú zì xìng fǎ jì wú zá rǎn jí wú qīngjìng yǒu zì xìng fǎ yì wú zá rǎn
无自性法既无杂染及无清净，有自性法亦无杂染

jí wú qīngjìng zhū yǒu zì xìng wú zì xìng fǎ yì wú zá rǎn jí wú qīng
及无清净，诸有自性、无自性法亦无杂染及无清

jìng suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ jiē yòng wú xìng wéi zì xìng gù shì
净。所以者何？以一切法皆用无性为自性故。世

zūn ruò jiàn shí zhě jí shí shuō zhě wú rǎn wú jìng bú jiàn shí zhě bù
尊！若见实者及实说者无染无净，不见实者、不

shí shuō zhě yì wú rǎn jìng yún hé shì zūn yǒu shí shuō yǒu qīngjìng fǎ
实说者亦无染净，云何世尊有时说有清净法

yé
耶？”

fó gào shàn xiàn wǒ shuō yī qiè fǎ píngděng xìng wéi qīngjìng
佛告善现：“我说一切法平等性为清静

fǎ
法。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé wèi yī qiè fǎ píngděng
具寿善现复白佛言：“何谓一切法平等

xìng
性？”

fó gào shàn xiàn zhū fǎ zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū
佛告善现：“诸法真如、法界、法性、不虛

wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng
妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、

fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè ruò fó chū shì ruò
法住、实际、虚空界、不思議界，若佛出世、若

bù chū shì xìng xiàng cháng zhù shì míng yī qiè fǎ píngděng xìng cǐ píng
不出世性相常住，是名一切法平等性，此平

děng xìng míng qīngjìng fǎ cǐ yī shì sù shuō wéi qīngjìng bù yī shèng yì
等性名清静法。此依世俗说为清静，不依胜义。

suǒ yǐ zhě hé shèng yì dì zhōng jì wú fēn bié yì wú xì lùn yī qiè
所以者何？胜义谛中既无分别亦无戏论，一切

míng zì yán yǔ dào duàn
名字言语道断。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ rú mèng xiàng
具寿善现复白佛言：“若一切法如梦、像、

xiǎng yàn yǐng huàn huà jí xúnxiāngchéng suī xiàn sì yǒu ér
响、焰、影、幻、化及寻香城，虽现似有而
wú shí shì zhū pú sà mó hē sà yún hé yī cǐ fēi shí yǒu fǎ fā qù
无实事，诸菩萨摩诃萨云何依此非实有法，发趣
wú shàngzhèngděngjué xīn zuò shì shì yán wǒ dāngyuánmǎn bù shī bō
无上正等觉心，作是誓言：我当圆满布施波
luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wǒ dāngyuánmǎnshūshèngshén
罗蜜多乃至般若波罗蜜多，我当圆满殊胜神
tōng bō luó mì duō wǒ dāngyuánmǎnfāngbiànshànqiǎo miào yuàn
通波罗蜜多，我当圆满方便善巧、妙愿、
lì zhì bō luó mì duō wǒ dāngyuánmǎn sì jìng lǜ sì wú liàng
力、智波罗蜜多，我当圆满四静虑、四无量、
sì wú sè dìng wǒ dāngyuánmǎn sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī
四无色定，我当圆满四念住乃至八圣道支，
wǒ dāngyuánmǎnkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wǒ dāngyuán
我当圆满空、无相、无愿解脱门，我当圆
mǎn bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù wǒ dāngyuánmǎn nèi kōng nǎi zhì wú
满八解脱乃至十遍处，我当圆满内空乃至无
xìng zì xìngkōng wǒ dāngyuánmǎnzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wǒ
性自性空，我当圆满真如乃至不思議界，我
dāngyuánmǎn kǔ jí miè dào shèng dì wǒ dāngyuánmǎn jí xǐ
当圆满苦、集、灭、道圣谛，我当圆满极喜
dì nǎi zhì fǎ yún dì wǒ dāngyuánmǎn yī qiè tuó luó ní mén sān mó
地乃至法云地，我当圆满一切陀罗尼门、三摩
dì mén wǒ dāngyuánmǎn wǔ yǎn liù shéntōng wǒ dāngyuánmǎn rú
地门，我当圆满五眼、六神通，我当圆满如
lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wǒ dāngyuánmǎn wú wàng shī
来十力乃至十八佛不共法，我当圆满无忘失
fǎ héngzhù shě xìng wǒ dāngyuánmǎn yī qiè zhì dào xiàng zhì
法、恒住舍性，我当圆满一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì wǒ dāngyuánmǎnsān shí èr dà shì xiàng bā shí suí
一切相智，我当圆满三十二大士相、八十随
hǎo wǒ dāng fā qǐ wú liàngguāngmíng pǔ zhào shí fāng wú biān shì jiè
好，我当发起无量光明普照十方无边世界；
wǒ dāng fā qǐ yī miào yīn shēng biàn mǎn shí fāng wú biān shì jiè suí
我当发起一妙音声，遍满十方无边世界，随
zhū yǒu qíng xīn xīn suǒ fǎ shèng jiě chā bié wèi shuō zhǒng zhǒng wēi miào
诸有情心、心所法胜解差别，为说种种微妙

fǎ mén lìng huò lì lè
法门令获利乐？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé nǚ suǒ shuō fǎ qǐ bù yī
佛告善现：“于意云何？汝所说法，岂不一
qiè rú mèng xiàng xiǎng yàn yǐng huàn huà xún xiāng chéng
切如梦、像、响、焰、影、幻、化、寻香城
yé
耶？”

shàn xiàn duì yuē rú shì rú shì shì zūn ruò yī qiè fǎ
善现对曰：“如是！如是！世尊！若一切法
rú mèng nǎi zhì rú xún xiāng chéng jiē wú shí shì yún hé pú sà mó hē
如梦乃至如寻香城皆无实事，云何菩萨摩诃
sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí fā dà shì yán wǒ dāng yuán mǎn
萨行深般若波罗蜜多时，发大誓言：我当圆满
yī qiè gōng dé lì yì ān lè wú liàng yǒu qíng
一切功德，利益安乐无量有情？”

shì zūn fēi mèng suǒ jiàn guǎng shuō nǎi zhì xún xiāng chéng
“世尊！非梦所见，广说乃至寻香城
zhōng suǒ xiàn wù lèi néng xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
中所现物类，能行布施波罗蜜多乃至般若波罗
mì duō kuàng néng yuán mǎn yú yī qiè fǎ yì yīng rú shì jù fēi shí
蜜多，况能圆满！余一切法亦应如是，俱非实
gù shì zūn fēi mèng suǒ jiàn guǎng shuō nǎi zhì xún xiāng chéng zhōng
故。世尊！非梦所见，广说乃至寻香城中
suǒ xiàn wù lèi nǎi zhì néng xíng sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
所现物类，乃至能行三十二大士相、八十随好，
kuàng néng yuán mǎn yú yī qiè fǎ yì yīng rú shì jù fēi shí gù shì
况能圆满！余一切法亦应如是，俱非实故。世
zūn fēi mèng suǒ jiàn guǎng shuō nǎi zhì xún xiāng chéng zhōng suǒ xiàn wù
尊！非梦所见，广说乃至寻香城中所现物
lèi néng chéng yī qiè suǒ yuàn shì yè yú yī qiè fǎ yì yīng rú shì
类，能成一切所愿事业，余一切法亦应如是，
jù fēi shí gù
俱非实故。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú nǚ suǒ shuō fēi shí
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。非实
yǒu fǎ shàng bù néng xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì
有法尚不能行布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜

duō kuàngnéngyuánmǎn rú shì nǎi zhì fēi shí yǒu fǎ shàng bù néng xíng
多，况能圆满！如是乃至非实有法尚不能行
sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo kuàngnéngyuánmǎn fēi shí
三十二大士相、八十随好，况能圆满！非实
yǒu fǎ bù néng chéng bàn suǒ yuàn shì yè fēi shí yǒu fǎ bù néng zhèng
有法不能成办所愿事业，非实有法不能证
dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí
得所求无上正等菩提。

fù cì shàn xiàn bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
“复次，善现，布施、净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō jí yú wú liàng wú biān shàn fǎ fēi shí
静虑、般若波罗蜜多，及余无量无边善法非实
yǒu gù bù néng zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí shàn xiàn
有故，不能证得所求无上正等菩提。善现
dāng zhī rú shì zhū fǎ yī qiè jiē shì sī wéi zào zuò zhū yǒu sī wéi suǒ
当知！如是诸法一切皆是思惟造作，诸有思惟所
zào zuò fǎ jiē bù néng dé yī qiè zhì zhì
造作法皆不能得一切智智。

fù cì shàn xiàn rú shì zhū fǎ yú pú tí dào suī néng yǐn
“复次，善现，如是诸法于菩提道虽能引
fā ér yú qí guǒ wú zī zhù yòng yóu cǐ zhū fǎ wú shēng wú qǐ
发，而于其果无资助用，由此诸法无生、无起，
wú shí xiàng gù zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
无实相故。诸菩萨摩訶萨行深般若波罗蜜多时，
cóng chū fā xīn suī qǐ zhǒng zhǒng shēn yǔ yì shàn wèi ruò xiū xíng
从初发心虽起种种身、语、意善，谓若修行
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，
rú shì nǎi zhì ruò xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
如是乃至若修行一切智、道相智、一切相智，
ér zhī yī qiè rú mèng xiàng xiǎng yàn yǐng huàn huà jí
而知一切如梦、像、响、焰、影、幻、化及
xún xiāng chéng jiē fēi shí yǒu
寻香城皆非实有。

fù cì shàn xiàn rú shì zhū fǎ suī fēi shí yǒu ruò bù yuán
“复次，善现，如是诸法虽非实有，若不圆
mǎn jué dìng bù néng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ zhèng dé wú shàng
满决定不能成熟有情、严净佛土，证得无上

zhèngděng pú tí wèi pú sà mó hē sà ruò bù yuánmǎn bù shī jìng jiè
正等菩提。谓菩萨摩诃萨若不圆满布施、净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō nǎi zhì yī qiè zhì
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，乃至一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jué dìng bù néng chéng shú yǒu qíng yán
道相智、一切相智，决定不能成熟有情、严
jìng fó tǔ zhèng dé wú shàng zhèngděng pú tí
净佛土，证得无上正等菩提。

fù cì shàn xiàn shì zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
“复次，善现，是诸菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí suí suǒ xiū zhù yī qiè shàn fǎ jiē rú shí zhī rú mèng
罗蜜多时，随所修住一切善法，皆如实知如梦
nǎi zhì rú xún xiāng chéng wèi ruò xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn
乃至如寻香城，谓若修行布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō néng rú shí zhī rú mèng nǎi
精进、静虑、般若波罗蜜多，能如实知如梦乃
zhì rú xún xiāng chéng rú shì nǎi zhì ruò xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì
至如寻香城；如是乃至若修行一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì néng rú shí zhī rú mèng nǎi zhì rú xún xiāng chéng ruò
一切相智，能如实知如梦乃至如寻香城；若
chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ qiú qù wú shàng zhèngděng pú tí
成熟有情、严净佛土，求趣无上正等菩提，
néng rú shí zhī rú mèng nǎi zhì rú xún xiāng chéng yì rú shí zhī zhū yǒu
能如实知如梦乃至如寻香城，亦如实知诸有
qíng lèi xīn xíng chā bié rú mèng nǎi zhì rú xún xiāng chéng
情类心行差别如梦乃至如寻香城。

fù cì shàn xiàn shì zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
“复次，善现，是诸菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí yú yī qiè fǎ bù qǔ wéi yǒu bù qǔ wéi wú ruò yóu
罗蜜多时，于一切法不取为有、不取为无，若由
rú shì qǔ gù zhèng dé yī qiè zhì zhì yì zhī bǐ fǎ rú mèng nǎi zhì rú
如是取故证得一切智智，亦知彼法如梦乃至如
xún xiāng chéng bù qǔ wéi yǒu bù qǔ wéi wú suǒ yǐ zhě hé bù
寻香城，不取为有、不取为无。所以者何？布
shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō nǎi
施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多乃
zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jiē bù kě qǔ gù shàn
至一切智、道相智、一切相智皆不可取故，善、

fēi shàn fǎ yì bù kě qǔ gù yǒu jì wú jì fǎ yì bù kě qǔ gù
非善法亦不可取故，有记、无记法亦不可取故，
yǒu lòu wú lòu fǎ yì bù kě qǔ gù shì jiān chū shì jiān fǎ yì bù
有漏、无漏法亦不可取故，世间、出世间法亦不
kě qǔ gù yǒu wéi wú wéi fǎ yì bù kě qǔ gù shì pú sà mó hē
可取故，有为、无为法亦不可取故。是菩萨摩诃
sà zhī yī qiè fǎ bù kě qǔ yǐ qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí suǒ
萨知一切法不可取已，求趣无上正等菩提。所
yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ jiē bù kě qǔ dōu wú shí shì rú mèng nǎi
以者何？以一切法皆不可取、都无实事，如梦乃
zhì rú xún xiāng chéng bù kě qǔ fǎ bù néng zhèng dé bù kě qǔ fǎ
至如寻香城。不可取法不能证得不可取法，
rán zhū yǒu qíng yú rú shì fǎ bù zhī bú jiàn shì pú sà mó hē sà wèi rǎo
然诸有情于如是法不知不见，是菩萨摩诃萨为饶
yì bǐ zhū yǒu qíng gù qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí
益彼诸有情故，求趣无上正等菩提。

fù cì shàn xiàn shì pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn
“复次，善现，是菩萨摩诃萨从初发心，
wèi yù lì lè zhū yǒu qíng gù xiū xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō
为欲利乐诸有情故，修行布施波罗蜜多乃至般
rě bō luó mì duō bú wèi jǐ shì fēi wèi yú shì wèi yù lì lè zhū yǒu
若波罗蜜多，不为己事²³非为余事，为欲利乐诸有
qíng gù qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí bú wèi jǐ shì fēi wèi yú
情故，求趣无上正等菩提，不为己事²⁴非为余
shì
事。

fù cì shàn xiàn shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，是菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí jiàn zhū yú fū yú fēi wǒ zhōng ér zhù wǒ xiǎng yú fēi yǒu
蜜多时，见诸愚夫于非我中而住我想，于非有
qíng zhù yǒu qíng xiǎng rú shì nǎi zhì yú fēi zhī zhě zhù zhī zhě xiǎng yú
情住有情想，如是乃至非知者住知者想，于
fēi jiàn zhě zhù jiàn zhě xiǎng shì pú sà mó hē sà jiàn shì shì yǐ shēn
非见者住见者想。是菩萨摩诃萨见是事已，深
shēng lián mǐn fāng biàn jiào huà lìng lí diān dǎo wàng xiǎng zhí zhuó ān zhì
生怜愍方便教化，令离颠倒妄想执著，安置

²³ 大正藏：身；永乐北藏及龙藏：事

²⁴ 大正藏：身；永乐北藏及龙藏：事

wú xiǎng²⁵ gān lù jiè zhōng zhù shì jiè zhōng bú fù xiàn qǐ wǒ xiǎng nǎi
无想²⁵甘露界中，住是界中不复现起我想乃
zhì zhī jiàn zhě xiǎng shì shí yī qiè diào dòng sǎn luàn xì lùn
至知、见者想，是时一切掉动、散乱、戏论、
fēn bié bú fù xiàn xíng xīn duō ān zhù jì jìng dàn bó wú xì lùn jiè
分别不复现行，心多安住寂静淡泊无戏论界。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ fāng biàn xíng shēn bō
“善现，是菩萨摩诃萨由此方便，行深般
rě bō luó mì duō zì yú zhū fǎ wú suǒ zhí zhuó yì néng jiào tā yú
若波罗蜜多，自于诸法无所执著，亦能教他于
yī qiè fǎ wú suǒ zhí zhuó cǐ yī shì sù bù yī shèng yì yǐ shèng
一切法无所执著。此依世俗，不依胜义，以胜
yì zhōng wú suǒ zhí zhuó zì tā chā bié bù kě dé gù
义中无所执著，自他差别不可得故。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn fó dé wú shàng
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！佛得无上
zhèng děng jué shí suǒ zhèng fó fǎ wéi yī shì sù shuō míng wéi dé wéi
正等觉时所证佛法，为依世俗说名为得，为
yī shèng yì shuō míng dé yé
依胜义说名得耶？”

fó gào shàn xiàn fó dé wú shàng zhèng děng jué shí suǒ zhèng fó
佛告善现：“佛得无上正等觉时所证佛
fǎ yī shì sù gù shuō míng wéi dé bù yī shèng yì ruò yī shèng yì
法，依世俗故说名为得，不依胜义。若依胜义，
néng dé suǒ dé jù bù kě dé suǒ yǐ zhě hé ruò wèi cǐ rén dé rú
能得、所得俱不可得。所以者何？若谓此人得如
shì fǎ biàn yǒu suǒ dé yǒu suǒ dé zhě biàn zhí yǒu èr zhí yǒu èr zhě bù
是法便有所得，有所得者便执有二，执有二者不
néng dé guǒ yì wú xiànguān
能得果亦无现观。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò zhí yǒu èr bù néng dé guǒ
具寿善现复白佛言：“若执有二不能得果
yì wú xiànguān zhí wú èr zhě wéi néng dé guǒ yǒu xiànguān yé
亦无现观，执无二者为能得果有现观耶？”

fó gào shàn xiàn zhí yǒu èr zhě bù néng dé guǒ yì wú xiànguān
佛告善现：“执有二者不能得果亦无现观，

²⁵ 大正藏：相；永乐北藏及龙藏：想

zhí wú èr zhě yì fù rú shì yǒusuǒ zhí gù rú zhí yǒu èr ruò bù zhí
执无二者亦复如是，有所执故如执有二。若不执
èr bù zhí bú èr zé míng dé guǒ yì míng xiànguān suǒ yǐ zhě hé
二、不执不二，则名得果亦名现观。所以者何？

ruò zhí yóu cǐ biànnéng dé guǒ yì yǒuxiànguān jí zhí yóu bǐ bù néng
若执由此便能得果亦有现观，及执由彼不能
dé guǒ yì wú xiànguān jù shì xì lùn fēi yī qiè fǎ píngděngxìngzhōng
得果亦无现观，俱是戏论，非一切法平等性中
yǒuzhū xì lùn ruò lí xì lùn nǎi kě míngwéi fǎ píngděngxìng
有诸戏论，若离戏论乃可名为法平等性。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng ér
具寿善现复白佛言：“若一切法皆以无性而
wéi zì xìng cǐ zhōng hé wèi fǎ píngděngxìng
为自性，此中何谓法平等性？”

fó gàoshànxiàn ruò yú shì chùdōu wú yǒuxìng yì wú wú xìng
佛告善现：“若于是处都无有性亦无无性，
yì bù kě shuō wéi píngděngxìng rú shì nǎi míng fǎ píngděngxìng shàn
亦不可说为平等性，如是乃名法平等性。善
xiàngdāng zhī píng děngxìng jì bù kě shuō yì bù kě zhī chú píngděng
现当知！平²⁶等性既不可说亦不可知，除平等
xìng wú fǎ kě dé lí yī qiè fǎ wú píngděngxìng shànxiàn dāng zhī
性无法可得，离一切法无平等性。善现，当知
fǎ píngděngxìng yì shèngshèngzhě jù bù néng xíng fēi bǐ jìng gù
法平等性，异生圣者俱不能行，非彼境故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán fǎ píngděngxìng qǐ yì fēi fó
具寿善现复白佛言：“法平等性岂亦非佛
suǒ xíng jìng yé
所行境耶？”

fó gàoshànxiàn fǎ píngděngxìng yī qiè shèngzhě jiē bù néng
佛告善现：“法平等性，一切圣者皆不能
xíng yì bù néngzhèng wèizhū yù liú ruò zhū yī lái ruò zhū bù huán
行亦不能证，谓诸预流、若诸一来、若诸不还、
ruò ā luó hàn ruò zhū dú jué ruò zhū pú sà ruò zhū rú lái jiē
若阿罗汉、若诸独觉、若诸菩萨、若诸如来，皆
bù néng yǐ fǎ píngděngxìng wéi suǒ xíng jìng cǐ zhōng yī qiè xì lùn fēn
不能以法平等性为所行境，此中一切戏论分

²⁶ 大正藏：法平；永乐北藏及龙藏：平

bié jiē bù xíng gù
别皆不行故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán fó yú zhū fǎ jiē dé zì zài
具寿善现复白佛言：“佛于诸法皆得自在，

rú hé kě yán fǎ píngděngxìng yì fēi zhū fó suǒ xíng jìng yé
如何可言法平等性亦非诸佛所行境耶？”

fó gào shàn xiàn fó yú zhū fǎ suī dé zì zài ruò píngděngxìng
佛告善现：“佛于诸法虽得自在，若平等性

yǔ fó yǒu bié kě yán shì fó suǒ xíng jìng jiè rán píngděngxìng yǔ fó wú
与佛有别，可说是佛所行境界，然平等性与佛无

bié rú hé kě yán²⁷ fó xíng bǐ jìng
别，如何可言²⁷佛行彼境？

shànxiàndāng zhī ruò zhū yì shēng fǎ píngděngxìng ruò zhū
“善现当知！若诸异生法平等性，若诸

yù liú yī lái bù huán ā luó hàn dú jué pú sà rú lái
预流、一来、不还、阿罗汉、独觉、菩萨、如来

fǎ píngděngxìng rú shì yī qiè fǎ píngděngxìng jiē tóng yī xiàng suǒ
法平等性，如是一切法平等性，皆同一相，所

wèi wú xiàng shì yī píngděng wú èr wú bié gù bù kě shuō cǐ shì yì
谓无相，是一平等无二无别，故不可说此是异

shēng fǎ píngděngxìng guǎng shuō nǎi zhì cǐ shì rú lái fǎ píngděngxìng
生法平等性，广说乃至此是如来法平等性。

yú cǐ yī fǎ píngděngxìng zhōng zhū píngděngxìng jì bù kě dé yú
于此一法平等性中，诸平等性既不可得，于

zhōng yì shēng jí yù liú děngchābié zhī xiàng yì bù kě dé
中异生及预流等差别之相亦不可得。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ píngděngxìng zhōng
具寿善现复白佛言：“若一切法平等性中，

zhū chā bié xiàng jiē bù kě dé zé zhū yì shēng jí yù liú děng fǎ jí
诸差别相皆不可得，则诸异生及预流等法及

yǒu qíng yīng wú chā bié
有情应无差别。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō yú yī
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。于一

qiè fǎ píngděngxìng zhōng ruò zhū yì shēng ruò zhū shèng zhě nǎi zhì rú
切法平等性中，若诸异生、若诸圣者乃至如

²⁷ 大正藏：说；永乐北藏及龙藏：言

lái fǎ jí yǒuqíng jiē wú chābié
来法及有情皆无差别。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ píngděngxìngzhōng
具寿善现复白佛言：“若一切法平等性中，
yì shēng shèngzhě fǎ jí yǒuqíng jiē wú chābié yún hé sānbǎochūxiàn
异生、圣者法及有情皆无差别，云何三宝出现
shì jiān suǒ wèi fó bǎo fǎ bǎo sēngbǎo
世间，所谓佛宝、法宝、僧宝？”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé fó fǎ sēngbǎo fǎ píng
佛告善现：“于意云何？佛、法、僧宝法平
děngxìng gè gè bié yé
等性各各别耶？”

shànxiàn duì yuē rú wǒ jiě fó suǒshuō yì zhě fó fǎ
善现对曰：“如我解佛所说义者，佛、法、
sēngbǎo fǎ píngděngxìng jiē wú chābié suǒ yǐ zhě hé fó fǎ
僧宝法平等性皆无差别。所以者何？佛、法、
sēngbǎo fǎ píngděngxìng rú shì yī qiè jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
僧宝法平等性，如是一切皆非相应非不相应，
wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng rán fó shì
无色、不见、无对、一相，所谓无相。然佛世
zūn yú wú xiàng fǎ fāngbiànshànqiǎo jiàn lì zhǒngzhǒng fǎ jí yǒuqíng
尊于无相法方便善巧，建立种种法及有情
míngxiàngchābié suǒ wèi cǐ shì yì shēng jí fǎ nǎi zhì cǐ shì rú lái
名相差别，所谓此是异生及法，乃至此是如来
jí fǎ
及法。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō zhū fó
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸佛
yú fǎ fāngbiànshànqiǎo néng yú wú xiàngjiàn lì zhǒngzhǒng fǎ jí yǒu
于法方便善巧，能于无相建立种种法及有
qíngmíngxiàngchābié
情名相差别。

fù cì shànxiàn yú yì yún hé ruò zhū rú lái yīng
“复次，善现，于意云何？若诸如来、应、
zhèngděng jué bú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shè zhèng wú shàng
正等觉不证无上正等菩提，设证无上
zhèngděng pú tí bú wèiyǒuqíngjiàn lì zhū fǎ míngxiàngchābié zhū
正等菩提，不为有情建立诸法名相差别，诸

yǒuqíng lèi wéinéng zì zhī cǐ shì dì yù cǐ shì pángshēng cǐ shì
有情类为能自知：此是地狱，此是傍生，此是
guǐ jiè cǐ shì rén cǐ shì tiān wèi sì dà wángzhòngtiān nǎi zhì fēi
鬼界，此是人，此是天，谓四大王众天乃至非
xiǎng fēi fēi xiǎngchùtiān cǐ shì sè nǎi zhì shí cǐ shì yǎnchù nǎi zhì
想非非想处天，此是色乃至识，此是眼处乃至
yì chù cǐ shì sè chù nǎi zhì fǎ chù cǐ shì yǎn jiè nǎi zhì yì jiè
意处，此是色处乃至法处，此是眼界乃至意界，
cǐ shì sè jiè nǎi zhì fǎ jiè cǐ shì yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè cǐ
此是色界乃至法界，此是眼识界乃至意识界，此
shì yǎnchù nǎi zhì yì chù cǐ shì yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu nǎi
是眼触乃至意触，此是眼触为缘所生诸受乃
zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu cǐ shì dì jiè nǎi zhì shí jiè cǐ
至意触为缘所生诸受，此是地界乃至识界，此
shì yīn yuán nǎi zhì zēngshàng yuán cǐ shì cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ
是因缘乃至增上缘，此是从缘所生诸法，
cǐ shì wú míng nǎi zhì lǎo sǐ cǐ shì shàn fēi shàn fǎ cǐ shì yǒu
此是无明乃至老死，此是善、非善法，此是有
jì wú jì fǎ cǐ shì yǒu lòu wú lòu fǎ cǐ shì shì jiān chū
记、无记法，此是有漏、无漏法，此是世间、出
shì jiān fǎ cǐ shì yǒu wéi wú wéi fǎ cǐ shì bù shī bō luó mì duō
世间法，此是有为、无为法，此是布施波罗蜜多
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō cǐ shì sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
乃至般若波罗蜜多，此是四念住乃至八圣道支，
cǐ shì nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng cǐ shì zhēn rú nǎi zhì bù sī
此是内空乃至无性自性空，此是真如乃至不思
yì jiè cǐ shì kǔ jí miè dào shèng dì cǐ shì sì jìng lǜ
议界，此是苦、集、灭、道圣谛，此是四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng cǐ shì kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō
四无量、四无色定，此是空、无相、无愿解脱
mén cǐ shì bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù cǐ shì jìng guān dì nǎi zhì
门，此是八解脱乃至十遍处，此是净观地乃至
rú lái dì cǐ shì jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì cǐ shì yī qiè tuó luó
如来地，此是极喜地乃至法云地，此是一切陀罗
ní mén sān mó dì mén cǐ shì wǔ yǎn liù shéntōng cǐ shì rú
尼门、三摩地门，此是五眼、六神通，此是如
lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ cǐ shì sān shí èr dà shì xiàng
来十力乃至十八佛不共法，此是三十二大士相、

bā shí suí hǎo cǐ shì wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng cǐ shì yī
八十随好，此是无忘失法、恒住舍性，此是一
qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì cǐ shì yī qiè xiàng miào yuàn
切智、道相智、一切相智，此是一切相妙愿
zhì cǐ shì yī qiè zhì zhì cǐ shì sānbǎo cǐ shì sānshèng zhū
智，此是一切智智，此是三宝，此是三乘，诸
yǒuqíng lèi yú rú shì děngchā bié míngxiàng néng zì zhī fǒu
有情类于如是等差别名相能自知不？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn ruò fó bú wèiyǒuqíngjiàn
善现对曰：“不也！世尊！若佛不为有情建
lì zhū rú shì děngchā bié míngxiàng zhū yǒuqíng lèi bù néng zì zhī zhū
立诸如是等差别名相，诸有情类不能自知诸
rú shì děngchā bié míngxiàng
如是等差别名相。”

fó gào shànxiàn shì gù rú lái yú wú xiàng fǎ fāngbiàn shànqiǎo
佛告善现：“是故如来于无相法方便善巧，
suī wèiyǒuqíngjiàn lì zhǒngzhǒngchā bié míngxiàng ér yú zhū fǎ píng
虽为有情建立种种差别名相，而于诸法平
děngxìngzhōngnéng wú suǒ dòng suī yú yǒuqíngzuò dà ēn dé ér yú
等性中能无所动；虽于有情作大恩德，而于
qí zhōngnéng bù qǔ xiàng
其中能不取相。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn wéi rú rú lái
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！为如如来
yú yī qiè fǎ píngděngxìngzhōngdōu wú suǒ dòng rú shì yī qiè yì shēng
于一切法平等性中都无所动，如是一切异生、
yù liú yī lái bù huán jí ā luó hàn dú jué pú sà yì yú
预流、一来、不还及阿罗汉、独觉、菩萨，亦于
zhū fǎ píngděngxìngzhōng wú suǒ dòng fǒu
诸法平等性中无所动不？”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì yī yī qiè fǎ jí zhū yǒu
佛告善现：“如是！如是！以一切法及诸有
qíng jiē bù chūguò píngděngxìng gù rú píngděngxìng dāng zhī zhēn
情，皆不出过平等性故。如平等性，当知真
rú guǎngshuō nǎi zhì bù sī yì jiè yì fù rú shì zhū fǎ yì shēng jí
如广说乃至不思議界亦复如是，诸法异生及
zhū shèng zhě yú zhēn rú děng wú chā bié gù
诸圣者于真如等无差别故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò zhū yì shēng jí zhū shèng
具寿善现复白佛言：“若诸异生及诸圣

zhě bìng yī qiè fǎ píngděng zhī xìng wú chā bié zhě jīn²⁸ yī qiè fǎ jí zhū
者并一切法平等之性无差别者今²⁸一切法及诸

yǒu qíng xiāng gè yì gù xìng yì yīng yì shì zé fǎ xìng yì yīng gè yì wèi
有情相各异故性亦应异，是则法性亦应各异，谓

sè nǎi zhì shí xiāng gè yì gù xìng yì yīng yì yǎn chù nǎi zhì yì chù xiāng
色乃至识相各异故性亦应异，眼处乃至意处相

gè yì gù xìng yì yīng yì sè chù nǎi zhì fǎ chù xiāng gè yì gù xìng yì
各异故性亦应异，色处乃至法处相各异故性亦

yīng yì yǎn jiè nǎi zhì yì jiè xiāng gè yì gù xìng yì yīng yì sè jiè nǎi
应异，眼界乃至意界相各异故性亦应异，色界乃

zhì fǎ jiè xiāng gè yì gù xìng yì yīng yì yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè
至法界相各异故性亦应异，眼识界乃至意识界

xiāng gè yì gù xìng yì yīng yì yǎn chù nǎi zhì yì chù xiāng gè yì gù xìng
相各异故性亦应异，眼触乃至意触相各异故性

yì yīng yì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ
亦应异，眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所

shēng zhū shòu xiāng gè yì gù xìng yì yīng yì dì jiè nǎi zhì shí jiè xiāng
生诸受相各异故性亦应异，地界乃至识界相

gè yì gù xìng yì yīng yì yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán xiāng gè yì gù
各异故性亦应异，因缘乃至增上缘相各异故

xìng yì yīng yì cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ xiāng gè yì gù xìng yì yīng yì
性亦应异，从缘所生诸法相各异故性亦应异，

wú míng nǎi zhì lǎo sǐ xiāng gè yì gù xìng yì yīng yì tān chēn chí
无明乃至老死相各异故性亦应异，贪、瞋、痴

xiāng gè yì gù xìng yì yīng yì yì shēng jiàn qù xiāng gè yì gù xìng yì
相各异故性亦应异，异生见趣相各异故性亦

yīng yì sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng xiāng gè yì gù xìng yì
应异，四静虑、四无量、四无色定相各异故性

yì yīng yì sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiāng gè yì gù xìng yì
亦应异，四念住乃至八圣道支相各异故性亦

yīng yì kōng wú xiāng wú yuàn jiě tuō mén xiāng gè yì gù xìng yì yīng yì
应异，空、无相、无愿解脱门相各异故性亦应

yì nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng xiāng gè yì gù xìng yì yīng yì
异，内空乃至无性自性空相各异故性亦应异，

²⁸ 大正藏：今；永乐北藏及龙藏：令；校勘：今

zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè xiàng gè yì gù xìng yì yīng yì kǔ jí
真如乃至不²⁹思议界相各异故性亦应异，苦、集、
miè dào shèng dì xiàng gè yì gù xìng yì yīng yì bù shī bō luó mì duō
灭、道圣谛相各异故性亦应异，布施波罗蜜多
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō xiàng gè yì gù xìng yì yīng yì bā jiě tuō
乃至般若波罗蜜多相各异故性亦应异，八解脱
nǎi zhì shí biàn chù xiàng gè yì gù xìng yì yīng yì jìng guān dì nǎi zhì rú
乃至十遍处相各异故性亦应异，净观地乃至如
lái dì xiàng gè yì gù xìng yì yīng yì jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì xiàng
来地相各异故性亦应异，极喜地乃至法云地相
gè yì gù xìng yì yīng yì yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén xiàng
各异故性亦应异，一切陀罗尼门、三摩地门相
gè yì gù xìng yì yīng yì wǔ yǎn liù shéntōng xiàng gè yì gù xìng yì
各异故性亦应异，五眼、六神通相各异故性亦
yīng yì rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiàng gè yì gù xìng
应异，如来十力乃至十八佛不共法相各异故性
yì yīng yì sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo xiàng gè yì gù xìng
亦应异，三十二大士相、八十随好相各异故性
yì yīng yì wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng xiàng gè yì gù xìng yì yīng
亦应异，无忘失法、恒住舍性相各异故性亦应
yì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiàng gè yì gù xìng yì
异，一切智、道相智、一切相智相各异故性亦
yīng yì yú fū yì shēng nǎi zhì rú lái xiàng gè yì gù xìng yì yīng yì
应异，愚夫异生乃至如来相各异故性亦应异，
shàn fēi shàn fǎ xiàng gè yì gù xìng yì yīng yì yǒu jì wú jì fǎ
善、非善法相各异故性亦应异，有记、无记法
xiàng gè yì gù xìng yì yīng yì yǒu lòu wú lòu fǎ xiàng gè yì gù xìng
相各异故性亦应异，有漏、无漏法相各异故性
yì yīng yì shì jiān chū shì jiān fǎ xiàng gè yì gù xìng yì yīng yì yǒu
亦应异，世间、出世间法相各异故性亦应异，有
wéi wú wéi fǎ xiàng gè yì gù xìng yì yīng yì
为、无为法相各异故性亦应异。

shì zūn rú shì fǎ děng xìng²⁹ ruò gè yì shì zé fǎ xìng yì
“世尊！如是法²⁹等性若各异，是则法性亦

yīng gè yì yún hé yú zhū yì xiàng fǎ děng kě dé ān lì fǎ xìng yī
应各异，云何于诸异相法等，可得安立法性一

²⁹ 大正藏：相；永乐北藏及龙藏：性

xiàng yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bù
相？云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不
fēn bié fǎ jí zhū yǒu qíng yǒu zhǒng zhǒng xìng ruò pú sà mó hē sà bù
分别法及诸有情有种种性？若菩萨摩诃萨不
fēn bié fǎ jí zhū yǒu qíng yǒu zhǒng zhǒng xìng zé yīng bù néng xíng shēn bō
分别法及诸有情有种种性，则应不能行深般
rě bō luó mì duō ruò bù néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō zé
若波罗蜜多。若不能行甚深般若波罗蜜多，则
yīng bù néng cóng yī pú sà dì zhì yī pú sà dì ruò dìng bù néng cóng
应不能从一菩萨地至一菩萨地。若定不能从
yī pú sà dì zhì yī pú sà dì zé yīng bù néng qù rù pú sà zhèng xìng
一菩萨地至一菩萨地，则应不能趣入菩萨正性
lí shēng ruò dìng bù néng qù rù pú sà zhèng xìng lí shēng zé yīng bù
离生。若定不能趣入菩萨正性离生，则应不
néng chāo zhū shēng wén jí dú jué dì ruò dìng bù néng chāo zhū shēng wén
能超诸声闻及独觉地。若定不能超诸声闻
jí dú jué dì zé yīng bù néng yuán mǎn shén tōng bō luó mì duō ruò dìng
及独觉地，则应不能圆满神通波罗蜜多。若定
bù néng yuán mǎn shén tōng bō luó mì duō zé yīng bù néng yú zhū shén tōng
不能圆满神通波罗蜜多，则应不能于诸神通
yóu xì zì zài ruò dìng bù néng yú zhū shén tōng yóu xì zì zài zé yīng
游戏自在。若定不能于诸神通游戏自在，则应
bù néng yuán mǎn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò
不能圆满布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多。若
dìng bù néng yuán mǎn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
定不能圆满布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，
zé yīng bù néng cóng yī fó guó qù yī fó guó qīn jìn gòng yǎng zhū fó shì
则应不能从一佛国趣一佛国亲近供养诸佛世
zūn ruò dìng bù néng cóng yī fó guó qù yī fó guó qīn jìn gòng yǎng zhū
尊。若定不能从一佛国趣一佛国亲近供养诸
fó shì zūn zé yīng bù néng yú zhū fó suǒ zhòng zhū shàn gēn ruò dìng bù
佛世尊，则应不能于诸佛所种诸善根。若定不
néng yú zhū fó suǒ zhòng zhū shàn gēn zé yīng bù néng yán jìng fó tǔ
能于诸佛所种诸善根，则应不能严净佛土、
chéng shú yǒu qíng ruò dìng bù néng yán jìng fó tǔ chéng shú yǒu qíng
成熟有情。若定不能严净佛土、成熟有情，
zé yīng bù néng zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn zhèng fǎ lún
则应不能证得无上正等菩提，转正法轮

dù yǒuqíngzhòng lìng qí yǒng lí è qù shēng sǐ
度有情众，令其永离恶趣生死。”

fó gào shànxiàn rú rǔ suǒyán ruò zhū yì shēng jí zhū shèng
佛告善现：“如汝所言：若诸异生及诸圣

zhě bìng yī qiè fǎ píngděng zhī xìng wú chā bié zhě jīn³⁰ yī qiè fǎ jí zhū
者并一切法平等之性无差别者今³⁰一切法及诸

yǒuqíngxiàng gè yì gù xìng yì yīng yì shì zé fǎ xìng yì yīng gè yì yún
有情相各异故性亦应异，是则法性亦应各异，云

hé yú zhū yì xiàng fǎ děng kě dé ān lì fǎ xìng yī xiàng yún hé pú
何于诸异相法等，可得安立法性一相？云何菩

sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bù fēn bié fǎ jí zhū
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不分别法及诸

yǒuqíngyǒuzhǒngzhǒngxìng nǎi zhì guǎngshuō
有情有种 种性乃至广说？

shànxiàn yú yì yún hé zhū sè fǎ xìng shì kōngxìngfǒu
“善现，于意云何？诸色法性是空性不？

zhū shòu xiǎng xíng shí fǎ xìng shì kōngxìngfǒu rú shì nǎi zhì yī
诸受、想、行、识法性是空性不？如是乃至一

qiè yǒuwéi wú wéi fǎ xìng shì kōngxìngfǒu
切有为、无为法性是空性不？”

shànxiàn duì yuē rú shì rú shì yī qiè fǎ xìng jiē shì kōng
善现对曰：“如是！如是！一切法性皆是空

xìng
性。”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé yú kōngxìngzhōng fǎ děng yì
佛告善现：“于意云何？于空性中法等异

xiàngwéi kě dé fǒu wèi sè yì xiàngguǎngshuō nǎi zhì yī qiè yǒuwéi
相为可得不可得？谓色异相广说乃至一切有为、

wú wéi yì xiàngwéi kě dé fǒu
无为异相为可得不可得？”

shànxiàn duì yuē fú yě shì zūn yú kōngxìngzhōng yī qiè
善现对曰：“不也！世尊！于空性中一切

yì xiàng jiē bù kě dé
异相皆不可得。”

fó gào shànxiàn yóu cǐ dāng zhī fǎ píngděng xìng fēi jí yī qiè
佛告善现：“由此当知法平等性非即一切

³⁰ 大正藏：今；永乐北藏及龙藏：令；校勘：今

yú fū yì shēng fēi lí yī qiè yú fū yì shēng rú shì nǎi zhì fēi jí
愚夫异生，非离一切愚夫异生，如是乃至非即
rú lái yīng zhèngděngjué fēi lí rú lái yīng zhèngděngjué
如来、应、正等觉，非离如来、应、正等觉；
fǎ píngděngxìng fēi jí sè fēi lí sè fēi jí shòu xiǎng xíng
法平等性非即色，非离色，非即受、想、行、
shí fēi lí shòu xiǎng xíng shí rú shì nǎi zhì fēi jí yǒuwéi jí
识，非离受、想、行、识，如是乃至非即有为及
wú wéi fǎ fēi lí yǒuwéi jí wú wéi fǎ
无为法，非离有为及无为法。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán fǎ píngděngxìngwéi shì yǒuwéi
具寿善现复白佛言：“法平等性为是有为，
wéi shì wú wéi
为是无为？”

fó gàoshànxiàn fǎ píngděngxìng fēi shì yǒuwéi fēi shì wú wéi
佛告善现：“法平等性非是有为，非是无为，
rán lí yǒuwéi fǎ wú wéi fǎ bù kě dé lí wú wéi fǎ yǒuwéi fǎ
然离有为法，无为法不可得，离无为法，有为法
yì bù kě dé shànxiàndāng zhī ruò yǒuwéi jiè ruò wú wéi jiè
亦不可得。善现当知！若有为界、若无为界，
rú shì èr jiè fēi hé fēi sàn wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng
如是二界非合非散，无色、不见、无对、一相，
suǒ wèi wú xiàng yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué yī shì sù shuō bù
所谓无相，一切如来、应、正等觉依世俗说不
yī shèng yì suǒ yǐ zhě hé fēi shèng yì zhōngshēnxíng yǔ xíng
依胜义。所以者何？非胜义中身行、语行、
yì xíng kě dé fēi lí shēnxíng yǔ xíng yì xíngshèng yì kě dé
意行可得，非离身行、语行、意行胜义可得。
shànxiàndāng zhī jí yǒuwéi fǎ jí wú wéi fǎ píngděng fǎ xìngshuōmíng
善现当知！即有为法及无为法平等法性说名
shèng yì fēi lí yī qiè yǒuwéi wú wéi bié yǒushèng yì shì gù pú
胜义，非离一切有为、无为别有胜义。是故菩
sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bú dòngshèng yì ér
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不动胜义而
xíng pú sà mó hē sà xíng chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ zhèng dé
行菩萨摩诃萨行，成熟有情、严净佛土，证得
wú shàngzhèngděng pú tí zhuànmiào fǎ lún dù yǒuqíngzhòng lìng qí
无上正等菩提，转妙法轮度有情众，令其

yǒng lí shēnglǎobìng sǐ zhèng dé jiū jìng cháng lè niè pán
永离生老病死，证得究竟常乐涅槃。”

dì èr fēnkōngxìngpǐn dì bā shí wǔ
第二分空性品第八十五

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn ruò zhū fǎ děng
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若诸法等

píngděng zhī xìng jiē běnxìngkōng cǐ běnxìngkōng yú yī qiè fǎ fēi néng
平等之性皆本性空，此本性空于一切法非能、
suǒzuò yún hé pú sà mó hé sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bú
所作，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不
dòngshèng yì yǐ sì shè shì ráo yì yǒuqíng
动胜义以四摄事饶益有情？”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì yī qiè fǎ děngpíngděng
佛告善现：“如是！如是！一切法等平等

zhī xìng jiē běnxìngkōng cǐ běnxìngkōng yú yī qiè fǎ fēi néng suǒzuò
之性皆本性空，此本性空于一切法非能、所作，
rán zhū pú sà néng wèi yǒuqíng yǐ bù shī děngzuò ráo yì shì ruò zhū yǒu
然诸菩萨能为有情以布施等作饶益事。若诸有
qíng zì zhī zhū fǎ jiē běnxìngkōng zé zhū rú lái jí zhū pú sà bú xiàn
情自知诸法皆本性空，则诸如来及诸菩萨不现
shéntōngzuò xī yǒu shì wèi yú zhū fǎ běnxìngkōngzhōng suī wú suǒ dòng
神通作希有事，谓于诸法本性空中虽无所动，
ér lìng yǒuqíng yuǎn lí zhǒng zhǒng wàng xiǎng diān dǎo wèi lìng yǒuqíng yuǎn
而令有情远离种种妄想颠倒，谓令有情远
lí wǒ xiǎng yǒuqíng xiǎng nǎi zhì zhī zhě jiàn zhě xiǎng yì lìng yuǎn lí
离我想、有情想乃至知者、见者想，亦令远离
sè nǎi zhì shí xiǎng yǎnchù nǎi zhì yì chù xiǎng sè chù nǎi zhì fǎ chù
色乃至识想，眼处乃至意处想，色处乃至法处
xiǎng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè xiǎng sè jiè nǎi zhì fǎ jiè xiǎng yǎn shí
想，眼界乃至意识界想，色界乃至法界想，眼识
jiè nǎi zhì yì shí jiè xiǎng yǎnchù nǎi zhì yì chù xiǎng yǎnchù wéi yuán
界乃至意识界想，眼触乃至意触想，眼触为缘
suǒshēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒshēng zhū shòu xiǎng³¹ dì jiè
所生诸受乃至意触为缘所生诸受想³¹，地界

³¹ 大正藏：想；永乐北藏及龙藏：想，眼触乃至意触想，眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受想

nǎi zhì shí jiè xiǎng wú míng nǎi zhì lǎo sǐ xiǎng yì lìng yuǎn lí yǒu wéi
乃至识界想，无明乃至老死想，亦令远离有为
jiè xiǎng zhù wú wéi jiè jiě tuō yī qiè shēng lǎo bìng sǐ wú wéi jiè
界想。住无为界，解脱一切生老病死。无为界
zhě jí zhū fǎ kōng yī shì sù shuō míng wú wéi jiè
者即诸法空，依世俗说名无为界。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yóu hé kōng gù shuō zhū fǎ
具寿善现复白佛言：“由何空故说诸法

kōng
空？”

fó gào shàn xiàn yóu xiǎng kōng gù shuō zhū fǎ kōng
佛告善现：“由想空故说诸法空。

fù cì shàn xiàn yú yì yún hé ruò biàn huà shēn fù zuò
“复次，善现，于意云何？若变化身复作

huà shì cǐ yǒu shí shì ér bù kōng yé
化事，此有实事而不空耶？”

shàn xiàn duì yuē zhū suǒ biàn huà dōu wú shí shì yī qiè jiē
善现对曰：“诸所变化都无实事，一切皆

kōng
空。”

fó gào shàn xiàn biàn huà yǔ kōng rú shì èr fǎ fēi hé fēi sǎn
佛告善现：“变化与空如是二法非合非散，

cǐ èr jù yǐ kōng kōng gù kōng bù yīng fēn bié shì kōng shì huà suǒ yǐ
此二俱以空空故空，不应分别是空是化。所以

zhě hé fēi kōng xìng zhōng yǒu kōng yǒu huà èr shì kě dé yī yī qiè
者何？非空性中有空、有化二事可得，以一切

fǎ bì jìng kōng gù
法毕竟空故。

fù cì shàn xiàn wú sè fēi huà wú shòu xiǎng xíng
“复次，善现，无色非化，无受、想、行、

shí fēi huà zhū shì huà zhě wú bù jiē kōng yú fǎ yǒu qíng yīng zhī yì
识非化，诸是化者无不皆空，余法有情应知亦

ěr
尔。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yùn jiè chù děng shì jiān zhū
具寿善现复白佛言：“蕴、界、处等世间诸

fǎ jí zhū yǒu qíng kě jiē shì huà sì niàn zhù děng chū shì jiān fǎ jí zhū
法及诸有情可皆是化，四念住等出世间法及诸

yǒuqíng qǐ yì shì huà
有情岂亦是化？”

fó gào shàn xiàn yī qiè shì jiān chū shì fǎ děng wú fēi shì huà
佛告善现：“一切世间、出世法等无非是化，
rán yú qí zhōng yǒu shēng wén huà yǒu dú jué huà yǒu pú sà huà yǒu
然于其中有声闻化，有独觉化，有菩萨化，有
rú lái huà yǒu fán nǎo huà yǒu zhū yè huà yóu cǐ yīn yuán wǒ shuō
如来化，有烦恼化，有诸业化，由此因缘，我说
yī qiè jiē rú biàn huà děng wú chā bié
一切皆如变化等无差别。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yī qiè duàn jiè³² suǒ wèi yù
具寿善现复白佛言：“一切断界³²，所谓预
liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué rú lái yǒng duàn
流、一来、不还、阿罗汉果、独觉、如来永断
fán nǎo xí qì xiāng xù qǐ yì shì huà
烦恼习气相续，岂亦是化？”

fó gào shàn xiàn rú shì zhū fǎ ruò yǔ shēng miè èr xiàng hé zhě
佛告善现：“如是诸法若与生灭二相合者
yì jiē shì huà
亦皆是化。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé fǎ fēi huà
具寿善现复白佛言：“何法非化？”

fó gào shàn xiàn ruò fǎ bù yǔ shēng miè xiàng hé shì fǎ fēi
佛告善现：“若法不与生灭相合，是法非
huà
化。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé fǎ bù yǔ shēng miè xiàng
具寿善现复白佛言：“何法不与生灭相
hé
合？”

fó gào shàn xiàn bù xū kuáng fǎ jí shì niè pán cǐ fǎ bù yǔ
佛告善现：“不虚诳法即是涅槃，此法不与
shēng miè xiàng hé shì gù fēi huà
生灭相合，是故非化。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán rú shì zūn shuō píng děng fǎ xìng
具寿善现复白佛言：“如世尊说平等法性

³² 大正藏：果；永乐北藏及龙藏：界

yī qiè jiē kōng wú néng dòng zhě wú èr kě dé wú yǒu shǎo fǎ fēi
一切皆空，无能 动者，无二可得，无有少法非
zì xìng kōng rú hé niè pán kě shuō fēi huà
自性空，如何涅槃可说非化？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō wú yǒu
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。无有
shǎo fǎ fēi zì xìng kōng cǐ zì xìng kōng fēi shēng wén zuò fēi dú jué zuò
少法非自性空，此自性空非 声 闻作，非独觉作，
fēi pú sà zuò fēi rú lái zuò yì fēi yú zuò yǒu fó wú fó qí xìng
非菩萨作，非如来作，亦非余作，有佛无佛其性
cháng kōng cǐ jí niè pán shì gù wǒ shuō niè pán fēi huà fēi shí yǒu
常 空，此即涅槃。是故我说涅槃非化，非实有
fǎ míng wéi niè pán kě shuō wú shēng wú miè fēi huà fù cì
法名为涅槃，可说无生、无灭、非化。复次，
shàn xiàn wǒ wèi xīn xué zhū pú sà shuō niè pán fēi huà fēi bié shí yǒu
善现，我为新学诸菩萨说涅槃非化，非别实有
bù kōng niè pán shì gù bù yīng zhí cǐ wéi nán
不空涅槃，是故不应执此为难。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán yún hé fāng biàn jiào jiè jiào shòu
尔时，善现便白佛言：“云何方便教诫教授
xīn xué pú sà lìng zhī zhū fǎ zì xìng cháng kōng
新学菩萨，令知诸法自性 常 空？”

fó gào shàn xiàn qǐ yī qiè fǎ xiān yǒu hòu wú ér bù cháng kōng
佛告善现：“岂一切法先有后无而不 常 空？
rán yī qiè fǎ xiān jì fēi yǒu hòu yì fēi wú zì xìng cháng kōng bù yīng jīng
然一切法先既非有后亦非无，自性 常 空不应惊
bù yīng zuò rú shì fāng biàn shàn qiǎo jiào jiè jiào shòu xīn xué pú sà lìng
怖。应作如是方便善巧教诫教授新学菩萨，令
zhī zhū fǎ zì xìng cháng kōng
知诸法自性 常 空。”

shí bó qié fàn shuō shì jīng yǐ wú liàng pú sà mó hē sà zhòng
时，薄伽梵说是经已，无量菩萨摩诃萨众，
cí shì pú sà ér wéi shàng shǒu jù shòu shàn xiàn jí shè lì zǐ dà cǎi
慈氏菩萨而为 上 首，具寿善现及舍利子、大采
shū shì dà jiā shè bō ā nán tuó děng zhū dà shēng wén jí zhū tiān
菽氏、大迦叶波、阿难陀等诸大 声 闻，及诸天、
lóng ā sù luò děng yī qiè dà zhòng wén fó suǒ shuō jiē dà huān xǐ
龙、阿素洛等一切大众，闻佛所说皆大欢喜，

xìn shòufèngxíng
信受奉行。

大般若波罗蜜多经卷第四百七十八

dà bō rě jīng dì sān huì
大般若经第三会

xù
序

táng xī míng sì shā mén xuán zé zhì
唐西明寺沙门玄则制³³

fú zhèng lǐ huì yú shuài qíng ér qíng yóu lǐ jìng miào guān kuí
夫正理晦于率情，而情由理镜；妙观睽
yú xún³⁴ jì ér jì yǐ guān míng rán qíng jì liǎng chóng jiǎ míng xiàng
于循迹，而迹以观冥。然情迹两崇，假名相
ér dān xí zé lǐ guān shuāng bá zī jiàn zì yú duō wén wáng chéng
而耽习；则理观双拔，资渐渍于多闻。王城
suǒ yǐ jí yū shèng xí yú zī fù tǎn shì yòng rù yóu xì dìng chī
所以亟迂，圣席于兹复坦。是用入游戏定，摛
qián huì zhī shén zōng chū wēi miào yīn jí xiàng shí zhī yáo zhèng guāng
前会之神踪；出微妙音，集向时之遥证。光
fū fǎ rùn zǎo wò³⁵ xīn yuán jiāng yù lì wú lì yú qíng qū dù bú
敷法润、澡沃心源，将欲利无利于情区、度不
dù yú shēng pǐn yùn liù tōng yú jí jì liú sì biàn yú wàng yán gù
度于生品，运六通于即寂、流四辩于忘言，固
dāng zhù bù sī yì dé wú fēn bié zhì rú mèng zhōng chóng mèng shàng
当住不思议得无分别。至如梦中重梦，尚
yíng chí xùn zhī láo jí míng jué hòu fù jué nǎi yǒu fā méng zhī qìng
萦驰殉之劳；即明觉后复觉，乃有发蒙之庆。
hé wù wù zhī shū xuàn ér rú rú zhī hǎn gòu zāi bǐ rú fù rú zhě
何物物之殊炫，而如如之罕覩哉！彼如复如者，
fēi yì suǒ yì yě zài chán chū chán ér xìng jìng yǒu fó wú fó ér tǐ
非异所异也。在缠出缠而性净、有佛无佛而体

³³ 大正藏：西明寺沙门玄则；永乐北藏及龙藏：唐西明寺沙门玄则制

³⁴ 大正藏：殉；永乐北藏及龙藏：循

³⁵ 大正藏：藻汰；永乐北藏及龙藏：澡沃

³⁶ 大正藏：婴；永乐北藏及龙藏：萦

cháng huì zhī zé guī lái hào rú lái yī guāi zhī zé liú yì chēng
常，会之则归来，号如来矣；乖之则流异，称
yì shēng yān qián jì kōng ér lèi jìn hòu jì kōng ér dé mǎn ěr qí
异生焉。前际空而累尽，后际空而德满尔。其
pì gān lù mén zuò jīn gāng zuò jiǎ míng fǎ wài wú sè ér zhuāng yán
辟甘露门、坐金刚座，假名法外无色而庄严、
shèng yì dì zhōng wú xīn ér qǐ wù gù néng duàn yǐ kōng zhì kōng zhī
胜义谛中无心而启悟，故能断以空滞空之
è qǔ kāi wú shuō jiǎ shuō zhī shàn quán xī miào sè zhī shū duì pèi
恶取、开无说假说之善权，熙妙色之殊对、霏
yuán yīn zhī gè jiě mò fēi zì bō rě yǐ wéi yuán yī bō rě yǐ chéng
圆音之各解，莫非自般若以为源、依般若以成
xué pì shān wáng zhī gāo miào gǔ wáng zhī zōng zhǎng yì bì zhòng
学。譬山王之高妙、谷王之宗长，义必重
shēn cí yì fēng mì fán wǔ shí jiǔ juàn sān shí yī pǐn yú jiù wú
深、辞亦丰秘。凡五十九卷、三十一品，于旧无
shè hào dān yì yān
涉，号单译焉。

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi qī shí jiǔ
大般若波罗蜜多经卷第四百七十九

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn yuán qǐ pǐn dì yī
第三分缘起品第一

rú shì wǒ wén
如是我闻：

yī shí bó qié fàn zhù wáng shè chéng jù fēng shān zhōng yǔ dà
一时，薄伽梵住王舍城鹞峰山中，与大
bì chū zhòng wǔ yì rén jù jiē ā luó hàn zhū lòu yǐ jìn wú fù fán
苾刍众五亿人俱，皆阿罗汉，诸漏已尽无复烦
nǎo dé zhēn zì zài xīn shàn jiě tuō huì shàn jiě tuō rú tiáo huì mǎ
恼，得真自在心善解脱、慧善解脱，如调慧马
yì rú dà lóng yǐ zuò suǒ zuò yǐ bàn suǒ bàn qì zhū zhòng dàn dài dé
亦如大龙，已作所作已办所办，弃诸重担速得
jǐ lì jìn zhū yǒu jié zhèng zhī jiě tuō zhì xīn zì zài dì yī jiū jìng
己利，尽诸有结正知解脱，至心自在第一究竟，
chú ā nán tuó dú jū xué dì shè lì zǐ děng ér wéi shàng shǒu fù yǒu
除阿难陀独居学地，舍利子等而为上首。复有
wǔ bǎi bì chū ní zhòng jiē ā luó hàn yē shū dá luó ér wéi shàng shǒu
五百苾刍尼众皆阿罗汉，耶输达罗而为上首。
fù yǒu duō qiān wū bō suǒ jiā wū bō sī jiā jiē yǐ jiàn fǎ fù yǒu wú
复有多千邬波索迦、邬波斯迦皆已见法。复有无
liàng wú shù bù kě chēng bù kě liáng bù kě shuō wú děng děng dà pú
量无数不可称、不可量、不可说无等等大菩
sà sēng yī qiè jiē dé dà tuó luó ní shèng sān mó dì ān zhù kōng xìng
萨僧，一切皆得大陀罗尼胜三摩地，安住空性，
xíng wú xiàng jìng yuàn wú fēn bié dé yī qiè fǎ píng děng xìng rěn jù
行无相境；愿无分别，得一切法平等性忍；具
wú ài jiě zhū suǒ yǎn shuō shēn miào lǐ qù biàn cái wú jìn yóu xì wǔ
无碍解，诸所演说深妙理趣辩才无尽，游戏五
tōng yǒng wú tuì shī qì tiáo wēn yǎ yī qiè qīn chéng qín jìn yǒng ruì wú
通永无退失；气调温雅一切钦承，勤进勇锐无

zhū xiè dài shě qīn qì cái wàng shēn yǔn³⁷ mìng bù yǐ jiǎo kuáng yǒu suǒ
诸懈怠；舍亲弃财忘身殒³⁷命，不以矫诳有所
tān qiú wèi zhū yǒu qíng ér xuān miào lǐ zhèng shēn fǎ rěn zhì dēng jí
贪求，为诸有情而宣妙理；证深法忍至等极
qù dé dà wú wèi shēn yì tǎn rán chāo chū zhòng mó suǒ zuò shì yè
趣，得大无畏身意坦然；超出众魔所作事业，
xiáng fán nǎo dí xī zhū yè zhàng yī qiè tā lùn suǒ bù néng fú shēng
降烦恼敌息诸业障；一切他论所不能伏，声
wén dú jué bú cè qí liàng yú fǎ yú xīn jiē dé zì zài jiě tuō suǒ
闻、独觉不测其量；于法于心皆得自在，解脱所
yǒu yè fán nǎo zhàng yú shuō zhòng yuán wú bú shàn qiǎo qì shēn yuán
有业烦恼障；于说众缘无不善巧，契深缘
qǐ wú jìn lǐ qù miè jiàn suí mián duàn zhū chán jié yú zhòng
起无尽理趣；灭见、随眠，断诸缠结，于众
dì lǐ zhì jiē shàn zhèng fā hóng shì yuàn yǐ jīng duō jié hán xiào xiān
谛理智皆善证，发弘誓愿已经多劫；含笑先
yán róng yán shū tài diào³⁸ yùn hé měi miào biàn wú qióng chǔ zhòng zūn yán
言容颜舒泰，调³⁸韵和美妙辩无穷；处众尊严
wēi róng sù mù dòng zhǐ yí yǎ wú wèi tǎn rán nà yǔ duō jié qiǎo shuō
威容肃穆，动止仪雅无畏坦然，那庾多劫巧说
wú jìn guān zhū fǎ mén yóu rú huàn shì yáng yàn mèng jìng
无尽；观诸法门，犹如幻事、阳焰、梦境、
shuǐ yuè xiǎng shēng jì lèi kōng huā jìng xiàng guāng yǐng yì rú
水月、响声，既类空华、镜像、光影，亦如
biàn huà jí xún xiāng chéng suī tǐ shí wú ér xiàn sì yǒu yú shēn shēn
变化及寻香城，虽体实无而现似有；于甚深
lǐ shuō wú suǒ wèi zàn sòng qiǎo miào xīn bú xià liè shàn zhī yǒu qíng
理说无所畏，赞颂巧妙心不下劣；善知有情
zhǒng zhǒng shèng jiě xīn xíng suǒ qù wēi xì chā bié shàn néng tōng dá hòu
种种胜解心行所趣微细差别，善能通达后
jì wú ài chéng jiù zuì shèng wú shēng fǎ rěn rú shí wù rù fǎ píng
际无碍；成就最胜无生法忍，如实悟入法平
děng xìng shè shòu wú biān dà yuàn fó tǔ yú shí fāng jiè wú shù zhū fó
等性，摄受无边大愿佛土；于十方界无数诸佛，
yóu děng chí lì cháng niàn xiàn qián yī qiè rú lái chū xīng yú shì jiē
由等持力常念现前；一切如来出兴于世，皆

³⁷ 大正藏：殒；永乐北藏及龙藏：殒

³⁸ 大正藏：词；永乐北藏及龙藏：调

néng lì shì wú kōngguòzhě yì néngquànqǐng jiǔ zhù shì jiān zhuànzhuàng
能历事无空过者，亦能劝请久住世间，转正
fǎ lún dù wú liàngzhòng shànnéng fú miè yī qiè suí mián jí zhū jiàn qù
法轮度无量众；善能伏灭一切随眠及诸见趣、
fán nǎo chán gòu yǐn fā yóu xì bǎi qiān děng chí yú zhū fǎ mén néng
烦恼、缠垢，引发游戏百千等持，于诸法门能
shàn wù rù shì zhū pú sà mò hē sà zhòng jù rú shì děng wú liàng
善悟入。是诸菩萨摩诃萨众，具如是等无量
gōng dé jīng wú shù jié tàn bù néng jìn qí míng yuē xián shǒu pú sà
功德，经无数劫叹不能尽，其名曰贤守菩萨、
bǎo xìng pú sà dǎo shī pú sà rén shòu pú sà xīng shòu pú sà
宝性菩萨、导师菩萨、仁授菩萨、星授菩萨、
shuǐ tiān pú sà dì shòu pú sà shàng huì pú sà guān zì zài pú sà
水天菩萨、帝授菩萨、上慧菩萨、观自在菩萨、
dé dà shì pú sà miào jí xiáng pú sà jīn gāng huì pú sà bǎo yìn
得大势菩萨、妙吉祥菩萨、金刚慧菩萨、宝印
shǒu pú sà cháng jǔ shǒu pú sà cí shì pú sà rú shì děng wú liàng
手菩萨、常举手菩萨、慈氏菩萨，如是等无量
bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō pú sà mò hē sà ér wéi shàng shǒu
百千俱胝那庾多菩萨摩诃萨而为上首。

ěr shí shì zūn yú shī zǐ zuòshàng zì fū ní shī tán jié jiā fū
尔时，世尊于师子座上，自敷尼师坛结跏趺
zuò duānshēnzhèngyuànzhù duì miànniàn rù děng chí wáng miào sān mó
坐，端身正愿住对面念，入等持王妙三摩
dì zhū sān mó dì jiē shè rù cǐ sān mó dì zhōng shì suǒ liú gù
地；诸三摩地皆摄入此三摩地中，是所流故。

ěr shí shì zūnzhèngzhī zhèngniàn cóngděng chí wáng ān xiáng
尔时，世尊正知正念，从等持王安庠
ér qǐ yǐ jìng tiānyǎnguānchá shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè
而起，以净天眼观察十方殑伽沙等诸佛世界，
jǔ shēn yí yuè cóngliǎng zú xià qiān fú lún xiàng gè fàng liù shí bǎi
举身怡悦，从两足下千辐轮相，各放六十百
qiān jù zhī nà yǔ duō guāng cóng zú shí zhǐ liǎng fū liǎng gēn
千俱胝那庾多光。从足十指、两趺、两跟、
sì huái liǎng jìng liǎngshuàn liǎng xī liǎng bì liǎng gǔ yāo
四³⁹踝、两胫、两腓、两膝、两髀、两股、腰

³⁹ 大正藏：两；永乐北藏及龙藏：四

xié fù bèi qí zhōng xīn shàng xiōng yì dé zì dà shì fū xiàng
胁、腹背、脐中、心上、胸臆德字、大士夫相、
liǎng rǔ liǎng yè liǎngjiān liǎng bó⁴⁰ liǎngzhǒu liǎng bì liǎng
两乳、两腋、两肩、两膊⁴⁰、两肘、两臂、两
wàn liǎngshǒu liǎngzhǎng shí zhǐ xiàngyān yí hàn jiá é
腕、两手、两掌、十指、项咽、颐颌、颊额、
tóu dǐng liǎngméi liǎngyǎn liǎng ěr liǎng bí kǒu sì yá sì
头顶、两眉、两眼、两耳、两鼻、口四牙、四
shí chǐ méijiānháo xiàng yī yī shēn fēn gè fàng liù shí bǎi qiān jù zhī
十齿、眉间毫相，一一身分各放六十百千俱胝
nà yǔ duōguāng cǐ yī yī guāng gè zhào sān qiān dà qiān shì jiè cóng
那庾多光。此一一光各照三千大千世界，从
cǐ zhǎnzhuǎn biànzhào shí fāng jìng qié shā dēngzhū fó shì jiè qí zhōng
此展转遍照十方殑伽沙等诸佛世界，其中
yǒu qíng chù sī guāngzhě bì huò wú shàngzhèngděng pú tí
有情触斯光者，必获无上正等菩提。

ěr shí shì zūn yī qiè máokǒng jiē xī xī yí gè chū liù shí bǎi
尔时，世尊一切毛孔皆悉熙怡，各出六十百
qiān jù zhī nà yǔ duōguāng shì yī yī guāng gè zhào sān qiān dà qiān
千俱胝那庾多光，是一一光各照三千大千
shì jiè cóng cǐ zhǎnzhuǎn biànzhào shí fāng jìng qié shā dēngzhū fó shì
世界，从此展转遍照十方殑伽沙等诸佛世
jiè qí zhōng yǒu qíng chù sī guāngzhě bì huò wú shàngzhèngděng pú
界，其中有情触斯光者，必获无上正等菩
tí
提。

ěr shí shì zūn yǎn shēn cháng guāngzhào cǐ sān qiān dà qiān shì
尔时，世尊演身常光照此三千大千世
jiè cóng cǐ zhǎnzhuǎn biànzhào shí fāng jìng qié shā dēngzhū fó shì jiè
界，从此展转遍照十方殑伽沙等诸佛世界，
qí zhōng yǒu qíng chù sī guāngzhě bì huò wú shàngzhèngděng pú tí
其中有情触斯光者，必获无上正等菩提。

ěr shí shì zūn cóng qí miàn mén chū guǎng cháng shé xiàng biàn
尔时，世尊从其面门出广长舌相，遍
fù sān qiān dà qiān shì jiè xī yí wēi xiào fù cóng shé xiàng liú chū wú
覆三千大千世界，熙怡微笑。复从舌相流出无

⁴⁰ 大正藏：膊；永乐北藏及龙藏：膊

liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō guāng qí guāng zá sè cóng cǐ zá sè
量百千俱胝那庾多光，其光杂色，从此杂色
yī yī guāng zhōng xiàn bǎo lián huā qí huā qiān yè jiē zhēn jīn sè zhòng
一一光中现宝莲华，其华千叶皆真金色众
bǎo zhuāng yán rú shì guāng huā biàn sān qiān jiè cóng cǐ zhǎn zhuǎn
宝庄严。如是光、华遍三千界，从此展转
zhōu liú shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè zhū huā tái zhōng jiē yǒu
周流十方殑伽沙等诸佛世界。诸华台中皆有
huà fó jié jiā fū zuò yǎn miào fǎ yīn yī yī fǎ yīn jiē shuō liù zhǒng
化佛，结跏趺坐演妙法音，一一法音皆说六种
bō luó mì duō xiāng yìng zhī fǎ yǒu qíng wén zhě bì huò wú shàng zhèng
波罗蜜多相应之法，有情闻者必获无上正
děng pú tí
等菩提。

ěr shí shì zūn bù qǐ yú zuò fù rù shī zǐ yóu xì děng chí
尔时，世尊不起于座，复入师子游戏等持，
xiàn shén tōng lì lìng cǐ sān qiān dà qiān shì jiè liù zhǒng biàn dòng dōng
现神通力，令此三千大千世界六种变动：东
yǒng xī mò xī yǒng dōng mò nán yǒng běi mò běi yǒng nán mò
涌⁴¹西没、西涌⁴²东没、南涌⁴³北没、北涌⁴⁴南没、
zhōng yǒng biān mò biān yǒng zhōng mò qí dì qīng jìng guāng zé xì
中涌⁴⁵边没、边涌⁴⁶中没。其地清净光泽细
ruǎn shēng zhū yǒu qíng lì yì ān lè shí cǐ sān qiān dà qiān shì jiè
软，生诸有情利益安乐。时，此三千大千世界
suǒ yǒu dì yù páng shēng guǐ jiè jí yú wú xiá xiǎn è qù kēng yī
所有地狱、傍生、鬼界及余无暇险恶趣坑，一
qiè yǒu qíng jiē lí kǔ nàn cóng cǐ shě mìng dé shēng rén zhōng jí liù yù
切有情皆离苦难，从此舍命得生人中及六欲
tiān jiē yì sù zhù huān xǐ yǒng yuè tóng yì fó suǒ yǐ chún jìng xīn
天，皆忆宿住，欢喜踊跃同诣佛所，以淳净心
dǐng lǐ fó zú cóng cǐ zhǎn zhuǎn zhōu biàn shí fāng jìng qié shā děng zhū
顶礼佛足。从此展转周遍十方殑伽沙等诸

⁴¹ 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌
⁴² 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌
⁴³ 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌
⁴⁴ 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌
⁴⁵ 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌
⁴⁶ 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌

fó shì jiè yǐ fó shén lì liù zhǒng biàndòng shí bǐ shì jiè zhū è
佛世界，以佛神力六种变动。时，彼世界诸恶
qù děng yī qiè yǒu qíng jiē lí kǔ nàn cóng bǐ shě mìng dé shēng rén
趣等一切有情皆离苦难，从彼舍命得生人
zhōng jí liù yù tiān jiē yì sù zhù huān xǐ yǒng yuè gè yú běn jiè tóng
中及六欲天，皆忆宿住，欢喜踊跃各于本界同
yì fó suǒ dǐng lǐ fó zú
诣佛所顶礼佛足。

shí cǐ sān qiān dà qiān shì jiè jí yú shí fāng jìng qié shā děng shì
时，此三千大千世界及余十方殑伽沙等世
jiè yǒu qíng máng zhě néng shì lóng zhě néng tīng yǎ zhě néng yán
界有情，盲者能视，聋者能听，哑者能言，
kuáng zhě dé niàn luàn zhě dé dìng pín zhě dé fù lù zhě dé yī
狂者得念，乱者得定，贫者得富，露者得衣，
jī zhě dé shí kě zhě dé yǐn bìng zhě dé chú yù chǒu zhě dé duān
饥者得食，渴者得饮，病者得除愈，丑者得端
yán xíng cán zhě dé jù zú gēn quē zhě dé yuán mǎn mí mèn zhě dé
严，形残者得具足，根缺者得圆满，迷闷者得
xǐng wù pí dùn zhě dé ān shì shí zhū yǒu qíng děng xīn xiāng xiàng
醒悟，疲顿者得安适。时，诸有情等心相向，
rú fù rú mǔ rú xiōng rú dì rú zǐ rú mèi rú yǒu rú qīn lí
如父如母、如兄如弟、如姊如妹、如友如亲，离
xié yǔ yè mìng xiū zhèng yǔ yè mìng lí shí è yè dào xiū shí shàn
邪语业命、修正语业命，离十恶业道、修十善
yè dào lí è xún sī xiū shàn xún sī lí fēi fàn xíng xiū zhèng
业道，离恶寻思、修善寻思，离非梵行、修正
fàn xíng hào jìng qì huì lè jìng shě xuān shēn yì tài rán hū shēng miào
梵行，好净弃秽、乐静舍喧，身意泰然忽生妙
lè rú xiū xíng zhě rù dì sān dìng fù yǒu shèng huì xū ěr xiàn qián
乐，如修行者入第三定。复有胜慧歎尔现前，
xián zuò shì sī bù shī tiáo fú ān rěn yǒng jìn jì jìng
咸作是思：“布施、调伏、安忍、勇进、寂静、
dì guān yuǎn lí fàng yì xiū xíng fàn xíng yú zhū yǒu qíng cí bēi
谛观，远离放逸，修行梵行，于诸有情慈、悲、
xǐ shě bù xiāng nǎo chù qǐ bú shàn zāi
喜、舍，不相恼触，岂不善哉！”

ěr shí shì zūn zài shī zǐ zuò guāng míng shū tè wēi dé wēi wēi
尔时，世尊在师子座，光明殊特威德巍巍，

yìng bì sānqiān dà qiān shì jiè bìng yú shí fāng jìng qié shā dēng zhū fó guó
映蔽三千大千世界并余十方殑伽沙等诸佛国
tǔ sū mí lú shān lún wéi shān děng jí yú yī qiè lóng shén tiān gōng nǎi
土，苏迷卢山、轮围山等及余一切龙神天宫乃
zhì jìng jū jiē xī bú xiàn rú qiū mǎnyuè huī yìng zhòng xīng rú xià rì
至净居皆悉不现；如秋满月晖映众星，如夏日
lún guāng duó zhū sè rú sì dà bǎo miào gāo shān wáng yǎn bì zhū shān
轮光夺诸色，如四大宝妙高山王掩蔽诸山
sàng qí guāng cǎi fó yǐ shén lì xiànběn sè shēn lìng cǐ sānqiān dà
丧其光彩。佛以神力现本色身，令此三千大
qiān shì jiè yī qiè yǒuqíng jiē xī dǔ jiàn
千世界一切有情皆悉睹见。

shí cǐ sānqiān dà qiān shì jiè wú liàng wú shù jìng jū zhū tiān xià
时，此三千大千世界无量无数净居诸天，下
zhì yù jiè sì dà wáng zhòng tiān jí yú yī qiè rén fēi rén děng jiē jiàn
至欲界四大王众天，及余一切人非人等，皆见
rú lái chǔ shī zǐ zuò wēi guāng xiǎnyào rú dà jīn shān huān xǐ yǒng
如来处师子座，威光显曜如大金山，欢喜踊
yuè tàn wèi céng yǒu gè chí zhǒng zhǒng shàng miào huā fán tú sǎn děng
跃叹未曾有，各持种种上妙华鬘、涂散等
xiāng yī fú yīng luò bǎo chuáng fān gài jì yuè zhū zhēn
香、衣服、璎珞、宝幢、幡盖、伎乐、诸珍，
jí wú liàng zhǒng tiān qīng lián huā tiān chì lián huā tiān bái lián huā tiān
及无量种天青莲华、天赤莲华、天白莲华、天
xiāng lián huā tiān huáng lián huā tiān hóng lián huā tiān jīn qián shù huā
香莲华、天黄莲华、天红莲华、天金钱树华
jí xiāng yè bìng yú wú liàng shuǐ lù shēng huā chí yì fó suǒ fèng sǎn fó
及香叶，并余无量水陆生华，持诣佛所奉散佛
shàng yǐ fó shén lì zhū huā fán děng xuán zhuǎn shàng yǒng hé chéng
上。以佛神力，诸华鬘等旋转上涌⁴⁷合成
huā tái liàng děng sānqiān dà qiān shì jiè chuí tiān huā gài bǎo duó
华台，量等三千大千世界，垂天华盖、宝铎、
zhū fān qǐ shì fēn lún shèn kě ài yào
珠幡绮饰纷纶甚可爱乐。

shí cǐ fó tǔ wēi miào zhuāng yán yóu rú xī fāng jí lè shì jiè
时，此佛土微妙庄严，犹如西方极乐世界。

⁴⁷ 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌

fó guāng huī yìng sān qiān dà qiān wù lèi xū kōng jiē tóng jīn sè shí fāng
佛 光 辉 映 三 千 大 千 物 类 虚 空 皆 同 金 色 ， 十 方
gè děng jìng qié hé shā zhū fó shì jiè yì fù rú shì shí cǐ sān qiān dà
各 等 殒 伽 河 沙 诸 佛 世 界 亦 复 如 是 。 时 ， 此 三 千 大
qiān fó tǔ yǐ fó shén lì yī qiè tiān rén gè gè jiàn fó zhèng zuò
千 佛 土 ， 以 佛 神 力 ， 一 切 天 、 人 各 各 见 佛 正 坐
qí qián xián wèi rú lái dú wèi shuō fǎ
其 前 ， 咸 谓 如 来 独 为 说 法 。

ěr shí shì zūn bù qǐ yú zuò xī yí wēi xiào cóng qí miàn
尔 时 ， 世 尊 不 起 于 座 ， 熙 怡 微 笑 ， 从 其 面
mén fàng dà guāng míng biàn zhào sān qiān dà qiān fó tǔ bìng yú shí fāng
门 放 大 光 明 ， 遍 照 三 千 大 千 佛 土 ， 并 余 十 方
jìng qié shā děng zhū fó shì jiè shí cǐ sān qiān dà qiān fó tǔ yī qiè
殒 伽 沙 等 诸 佛 世 界 。 时 ， 此 三 千 大 千 佛 土 一 切
yǒu qíng xún fó guāng míng pǔ jiàn shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè
有 情 ， 寻 佛 光 明 普 见 十 方 殒 伽 沙 等 诸 佛 世 界
yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué shēng wén pú sà zhòng huì wéi
一 切 如 来 、 应 、 正 等 觉 ， 声 闻 、 菩 萨 众 会 围
rào jí yú yī qiè yǒu qíng wú qíng pǐn lèi chā bié shí bǐ shí fāng jìng
绕 ， 及 余 一 切 有 情 无 情 品 类 差 别 。 时 ， 彼 十 方 殒
qié shā děng zhū fó shì jiè yī qiè yǒu qíng xún fó guāng míng yì jiàn cǐ
伽 沙 等 诸 佛 世 界 一 切 有 情 ， 寻 佛 光 明 亦 见 此
tǔ shì jiā móu ní rú lái yīng zhèng děng jué shēng wén pú sà
土 释 迦 牟 尼 如 来 、 应 、 正 等 觉 ， 声 闻 、 菩 萨
zhòng huì wéi rào jí yú yī qiè yǒu qíng wú qíng pǐn lèi chā bié
众 会 围 绕 ， 及 余 一 切 有 情 无 情 品 类 差 别 。

ěr shí dōng fāng jìn jìng qié shā děng shì jiè zuì hòu shì jiè míng
尔 时 ， 东 方 尽 殒 伽 沙 等 世 界 ， 最 后 世 界 名
yuē duō bǎo fó hào bǎo xìng rú lái yīng zhèng děng jué xián wèi pú
曰 多 宝 ， 佛 号 宝 性 如 来 、 应 、 正 等 觉 ， 现 为 菩
sà mó hē sà zhòng shuō dà bō rě bō luó mì duō bǐ yǒu pú sà míng yuē
萨 摩 诃 萨 众 说 大 般 若 波 罗 蜜 多 。 彼 有 菩 萨 名 曰
pǔ guāng jiàn cǐ dà guāng dà dì biàn dòng jí fó shēn xiàng xīn huái
普 光 ， 见 此 大 光 、 大 地 变 动 及 佛 身 相 ， 心 怀
yóu yù qián yì fó suǒ bó yán shì zūn hé yīn hé yuán ér yǒu cǐ
犹 豫 前 诣 佛 所 ， 白 言 ： “ 世 尊 ！ 何 因 何 缘 而 有 此
rui
瑞 ？ ”

shí bǎoxìng fó gào pǔ guāngyán cóng cǐ xī fāng jìn jìng qié
时，宝性佛告普光言：“从此西方尽殄伽
shāděng shì jiè zuì hòu shì jiè míngyuēkānrěn fó hào shì jiā móu ní
沙等世界，最后世界名曰堪忍，佛号释迦牟尼
rú lái yīng zhèngděngjué xiànwèi pú sà mó hē sà zhòngshuō dà
如来、应、正等觉，现为菩萨摩诃萨众说大
bō rě bō luó mì duō bǐ fó shén lì gù xiàn sī ruì
般若波罗蜜多，彼佛神力故现斯瑞。”

pǔ guāngwén yǐ huān xǐ yǒngyuè bó yán shì zūn wǒ jīn
普光闻已，欢喜踊跃白言：“世尊！我今
qǐngwǎngkānrěn shì jiè guān lǐ gòngyǎng shì jiā móu ní fó jí pú sà
请往堪忍世界，观礼供养释迦牟尼佛及菩萨
zhòng wéi yuàntīng xǔ
众，惟⁴⁸愿听许！”

shí bǎoxìng fó gào pǔ guāngyán jīn zhèng shì shí suí rǔ
时，宝性佛告普光言：“今正是时，随汝
yì wǎng
意往。”

jí yǐ qiānjīng jīn sè liánhuā qí huāqiān yè zhòngbǎozhuāngyán
即以千茎金色莲华，其华千叶众宝庄严，
shòu yǔ pǔ guāng ér huì zhī yuē rǔ chí cǐ huā zhì shì jiā móu ní fó
授与普光而诲之曰：“汝持此华至释迦牟尼佛
suǒ rú wǒ cí yuē bǎoxìng rú lái yīng zhèngděngjué zhì wèn
所，如我辞⁴⁹曰：‘宝性如来、应、正等觉致问
wú liàng chí cǐ liánhuā yǐ jì shì zūn ér wéi fó shì rǔ zhì bǐ jiè
无量，持此莲华以寄世尊而为佛事。’汝至彼界
yīngzhùzhèng zhī wù yǐ màn xīn guān bǐ fó tǔ jí zhū dà zhòng ér zì
应住正知，勿以慢心观彼佛土及诸大众而自
huǐshāng suǒ yǐ zhě hé bǐ zhū pú sà dé wú ài jiě tuó luó ní mén
毁伤。所以者何？彼诸菩萨得无碍解陀罗尼门、
sān mó dì ménshéntōng zì zài zhù zuì hòushēnkānshào fó wèi wēi dé
三摩地门神通自在，住最后身堪绍佛位，威德
nán jí bēi yuàn xūn xīn yǐ dà yīn yuán ér shēng bǐ jiè
难及，悲愿熏心，以大因缘而生彼界。”

shí pǔ guāng pú sà yú bǎoxìng fó suǒshòuhuāfèng chì yǔ wú
时，普光菩萨于宝性佛所受华奉勅，与无

⁴⁸ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

⁴⁹ 大正藏：词；永乐北藏及龙藏：辞

liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō pú sà mó hē sà jí wú shù bǎi qiān tóng
量百千俱胝那庾多菩萨摩诃萨，及无数百千童
nán tóng nǚ dǐng lǐ fó zú yòu rào fèng cí gè chí wú liàng shàng miào
男童女，顶礼佛足右绕奉辞，各持无量上妙
gòng jù fā yǐn ér lái suǒ jīng dōng fāng zhū fó shì jiè yī yī fó suǒ
供具发引而来，所经东方诸佛世界，一一佛所
gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn wú kōng guò zhě dào cǐ fó suǒ dǐng
供养恭敬、尊重赞叹无空过者。到此佛所顶
lǐ shuāng zú rào bǎi qiān zā què zhù yī miàn
礼双足，绕百千匝却住一面。

pǔ guāng pú sà qián bái fó yán shì zūn cóng cǐ dōng fāng jìn
普光菩萨前白佛言：“世尊！从此东方尽

jìng qié shā děng shì jiè zuì hòu shì jiè míng yuē duō bǎo fó hào bǎo xìng
殒伽沙等世界，最后世界名曰多宝，佛号宝性
rú lái yīng zhèng děng jué zhì wèn shì zūn wú liàng chí cǐ qiān jīng
如来、应、正等觉，致问世尊无量，持此千茎
jīn sè lián huā yǐ jì shì zūn ér wéi fó shì
金色莲华以寄世尊而为佛事。”

shí shì jiā móu ní fó shòu cǐ lián huā huán sǎn dōng fāng jìng qié
时，释迦牟尼佛受此莲华，还散东方殒伽

shā děng zhū fó shì jiè fó shén lì gù lìng cǐ lián huā biàn zhū fó tǔ
沙等诸佛世界。佛神力故，令此莲华遍诸佛土，
zhū huā tái zhōng gè yǒu huà fó jié jiā fū zuò wèi zhū pú sà shuō dà bō
诸华台中各有化佛结跏趺坐，为诸菩萨说大般
rě bō luó mì duō xiāng yìng zhī fǎ yǒu qíng wén zhě bì huò wú shàng zhèng
若波罗蜜多相应之法，有情闻者必获无上正
děng pú tí shì shí pǔ guāng jí zhū zūn shǔ jiàn cǐ shì yǐ huān xǐ
等菩提。是时，普光及诸眷属见此事已，欢喜
yǒng yuè tàn wèi céng yǒu gè suí shàn gēng gòng jù duō shǎo gòng yǎng gōng
踊跃叹未曾有，各随善根供具多少，供养恭
jìng zūn zhòng zàn tàn fó pú sà yǐ tuì zuò yī miàn yú dōng fāng jiè
敬、尊重赞叹佛菩萨已，退坐一面。余东方界
yì fù rú shì
亦复如是。

ěr shí nán fāng jìn jìng qié shā děng shì jiè zuì hòu shì jiè míng
尔时，南方尽殒伽沙等世界，最后世界名

lí yī qiè yōu fó hào wú yōu dé bǐ yǒu pú sà míng yuē lí yōu xī
离一切忧，佛号无忧德，彼有菩萨名曰离忧；西

fāng jìn jìng qié shāděng shì jiè zuì hòu shì jiè míng jìn jì jìng fó hào
方尽殄伽沙等世界，最后世界名近寂静，佛号
bǎoyàn bǐ yǒu pú sà míngyuē xíng huì běi fāng jìn jìng qié shāděng shì
宝焰，彼有菩萨名曰行慧；北方尽殄伽沙等世
jiè zuì hòu shì jiè míngyuē zuì shèng fó hào shèng dì bǐ yǒu pú sà
界，最后世界名曰最胜，佛号胜帝，彼有菩萨
míngyuē shèng shòu dōng běi fāng jìn jìng qié shāděng shì jiè zuì hòu shì
名曰胜授；东北方尽殄伽沙等世界，最后世
jiè míngdìng zhuāng yán fó hào dìng xiàng shèng dé bǐ yǒu pú sà míng lí
界名定庄严，佛号定象胜德，彼有菩萨名离
chényǒng mǎng dōng nán fāng jìn jìng qié shāděng shì jiè zuì hòu shì jiè
尘勇猛；东南方尽殄伽沙等世界，最后世界
míng miào jué zhuāng yán shèn kě ài yào fó hào lián huā shèng dé bǐ yǒu
名妙觉庄严甚可爱乐，佛号莲华胜德，彼有
pú sà míng lián huā shǒu xī nán fāng jìn jìng qié shāděng shì jiè zuì hòu
菩萨名莲华手；西南方尽殄伽沙等世界，最后
shì jiè míng lí chén jù fó hào rì lún biàn zhào shèng dé bǐ yǒu pú
世界名离尘聚，佛号日轮遍照胜德，彼有菩
sà míngyuē guāng míng xī běi fāng jìn jìng qié shāděng shì jiè zuì hòu
萨名曰光明；西北方尽殄伽沙等世界，最后
shì jiè míng zhēn zì zài fó hào yī bǎo gài shèng bǐ yǒu pú sà míngyuē
世界名真自在，佛号一宝盖胜，彼有菩萨名曰
bǎo shèng xià fāng jìn jìng qié shāděng shì jiè zuì hòu shì jiè míngyuē lián
宝胜；下方尽殄伽沙等世界，最后世界名曰莲
huā fó hào lián huā dé bǐ yǒu pú sà míng lián huā shèng shàng fāng
华，佛号莲华德，彼有菩萨名莲华胜；上方
jìn jìng qié shāděng shì jiè zuì hòu shì jiè míngyuē huān xǐ fó hào xǐ
尽殄伽沙等世界，最后世界名曰欢喜，佛号喜
dé bǐ yǒu pú sà míngyuē xǐ shòu rú shì yī qiè jiē rú dōng fāng
德，彼有菩萨名曰喜授。如是一切皆如东方。

ěr shí yú cǐ sān qiān dà qiān kān rěn shì jiè zhòng bǎo chōng mǎn
尔时，于此三千大千堪忍世界众宝充满，

zhū miào xiāng huā biàn bù qí dì bǎo chuáng fān gài chù chù háng liè
诸妙香华遍布其地，宝幢、幡盖处处行列，
huā shù guǒ shù xiāng shù mǎn shù bǎo shù yī shù zhū zá
华树、果树、香树、鬘树、宝树、衣树、诸杂
shì shù zhōu biàn zhuāng yán shèn kě ài yào rú zhòng lián huā shì jiè pǔ
饰树周遍庄严甚可爱乐，如众莲华世界普

huā rú lái fó tǔ miào jí xiáng pú sà shànzhù huì pú sà jí yú wú
华如来佛土，妙吉祥菩萨、善住慧菩萨及余无
liàng dà wēi dé pú sà mó hē sà běnsuǒ zhù chù
量大威德菩萨摩诃萨本所住处。

dì sānfēnshè lì zǐ pǐn dì èr zhī yī
第三分舍利子品第二之一

ěr shí shì zūn zhī zhū shì jiè ruò tiān mó fàn ruò zhū shā mén
尔时，世尊知诸世界，若天魔梵，若诸沙门，
ruò pó luó mén ruò zhū pú sà mó hē sà zhòngshào zūn wèi zhě ruò yú
若婆罗门，若诸菩萨摩诃萨众绍尊位者，若余
yī qiè yú fǎ yǒuyuán rén fēi rén děng jiē lái jí huì biàngào jù shòu
一切于法有缘人非人等皆来集会，便告具寿
shè lì zǐ yán ruò pú sà mó hē sà yù yú zhū fǎ děng jué zhū xiàng
舍利子言：“若菩萨摩诃萨欲于诸法等觉诸相，
yīng xué bō rě bō luó mì duō
应学般若波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ wén fó suǒ shuō hé zhǎng gōng jìng ér bái fó yán
时，舍利子闻佛所说，合掌恭敬而白佛言：
shì zūn yún hé pú sà mó hē sà yù yú zhū fǎ děng jué zhū xiàng
“世尊！云何菩萨摩诃萨欲于诸法等觉诸相，
yīng xué bō rě bō luó mì duō
应学般若波罗蜜多？”

fó gào jù shòu shè lì zǐ yán zhū pú sà mó hē sà yīng yǐ wú
佛告具寿舍利子言：“诸菩萨摩诃萨应以无
zhù ér wéifāngbiàn ān zhù bō rě bō luó mì duō suǒ zhù néng zhù
住而为方便，安住般若波罗蜜多，所住、能住
bù kě dé gù yīng yǐ wú shě ér wéifāngbiàn yuánmǎn bù shī bō luó
不可得故；应以无舍而为方便，圆满布施波罗
mì duō shī zhě shòu zhě bù kě dé gù yīng yǐ wú hù ér wéifāngbiàn
蜜多，施者、受者不可得故；应以无护而为方便，
yuánmǎn jìng jiè bō luó mì duō fàn wú fàn xiàng bù kě dé gù yīng yǐ
圆满净戒波罗蜜多，犯无犯相不可得故；应以
wú qǔ ér wéifāngbiàn yuánmǎn ān rěn bō luó mì duō dòng bú dòng
无取而为方便，圆满安忍波罗蜜多，动不动
xiàng bù kě dé gù yīng yǐ wú cè ér wéifāngbiàn yuánmǎn jīng jìn bō
相不可得故；应以无策而为方便，圆满精进波

luó mì duō shēn xīn qín dài bù kě dé gù yīng yǐ wú sī ér wéifāng
罗蜜多，身心勤怠不可得故；应以无思而为方
biàn yuánmǎn jìng lù bō luó mì duō yǒu wèi wú wèi bù kě dé gù
便，圆满静虑波罗蜜多，有味无味不可得故；
yīng yǐ wú zhí ér wéifāngbiàn yuánmǎn bō rě bō luó mì duō yǒu wú
应以无执而为方便，圆满般若波罗蜜多，有无
xìngxiàng bù kě dé gù
性相不可得故。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨安住般若波
luó mì duō yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yīng xiū sì niànzhù sì
罗蜜多，以无所得而为方便，应修四念住、四
zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī dēngjué zhī bā shèng
正断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣
dào zhī yīng xiū kōng jiě tuō mén wú xiàng jiě tuō mén wú yuàn jiě tuō
道支；应修空解脱门、无相解脱门、无愿解脱
mén yīng xiū sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng yīng xiū bā jiě
门；应修四静虑、四无量、四无色定；应修八解
tuō jiǔ cì dì dìng yīng xiū jiǔ xiǎng hé děng wéi jiǔ wèi pāngzhàng
脱、九次第定；应修九想，何等为九？谓臃胀
xiǎng nóng làn xiǎng yì chì xiǎng qīng yū xiǎng zhuó dàn xiǎng
想、**脓**⁵⁰烂想、异赤想、青瘀想、啄噉想、
lí sàn xiǎng hái gǔ xiǎng fén shāo xiǎng yàn huài xiǎng yīng xiū shí
离散想、骸骨想、焚烧想、厌坏想；应修十
suí niàn hé děng wéi shí wèi fó suí niàn fǎ suí niàn sēng suí niàn
随念，何等为十？谓佛随念、法随念、僧随念、
jiè suí niàn shě suí niàn tiān suí niàn rù chū xī suí niàn yàn suí niàn
戒随念、舍随念、天随念、入出息随念、厌随念、
sǐ suí niàn shēn suí niàn yīng xiū shí xiǎng hé děng wéi shí wèi wú
死随念、身随念；应修十想，何等为十？谓无
cháng xiǎng kǔ xiǎng wú wǒ xiǎng bú jìng xiǎng sǐ xiǎng yī qiè
常想、苦想、无我想、不净想、死想、一切
shì jiān bù kě lè xiǎng yàn shí xiǎng duàn xiǎng lí xiǎng miè xiǎng
世间不可乐想、厌食想、断想、离想、灭想；
yīng xiū shí yī zhì hé děng shí yī wèi kǔ zhì jí zhì miè zhì
应修十一智，何等十一？谓苦智、集智、灭智、

⁵⁰ 大正藏：浓；永乐北藏及龙藏：脓

dào zhì jìn zhì wú shēng zhì fǎ zhì lèi zhì shì sù zhì
道智、尽智、无生智、法智、类智、世俗智、
tā xīn zhì rú shuō zhì yīng xiū yǒu xún yǒu sì sān mó dì wú xún wéi
他心智、如说智；应修有寻有伺三摩地、无寻唯
sì sān mó dì wú xún wú sì sān mó dì yīng xiū wèi zhī dāng zhī gēn
伺三摩地、无寻无伺三摩地；应修未知当知根、
yǐ zhī gēn jù zhī gēn yīng xiū bú jìng chù guān biàn chù guān yī
已知根、具知根；应修不净处观、遍处观、一
qiè zhì zhì yīng xiū shē mó tā pí bō shè nà yīng xiū sān míng sì
切智智；应修奢摩他、毗钵舍那；应修三明、四
wú ài jiě sì wú suǒ wèi yīng xiū bú tuì zhuǎn wǔ shéntōng yīng xiū
无碍解、四无所畏；应修不退转五神通；应修
liù bō luó mì duō qī shèng cái bā dà shì jué jiǔ yǒu qíng jū zhì
六波罗蜜多、七圣财、八大士觉、九有情居智；
yīng xiū rú lái shí lì shí bā fó bú gòng fǎ yīng xiū dà cí dà bēi
应修如来十力、十八佛不共法；应修大慈、大悲、
dà xǐ dà shě yīng xiū yī qiè xiàng wēi miào zhì děng wú liàng wú biān bù
大喜、大舍；应修一切相微妙智等无量无边不
kě sī yì zhū fó gōng dé rú shì zhū fǎ bù kě dé gù
可思议诸佛功德。如是诸法不可得故。

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yù jí zhèng dé yī
“复次，舍利子，若菩萨摩诃萨欲疾证得一

qiè zhì zhì yīng xué bō rě bō luó mì duō yù jí yuán mǎn yī qiè zhì
切智智，应学般若波罗蜜多；欲疾圆满一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yī qiè yǒu qíng xīn xíng xiàng zhì yīng xué
道相智、一切相智、一切有情心行相智，应学
bō rě bō luó mì duō yù bá yī qiè fán nǎo xí qì yīng xué bō rě bō
般若波罗蜜多；欲拔一切烦恼习气，应学般若波
luó mì duō yù rù pú sà zhèng jué dìng wèi yīng xué bō rě bō luó mì
罗蜜多；欲入菩萨正决定位，应学般若波罗蜜
duō yù chāo shēng wén dú jué děng dì yīng xué bō rě bō luó mì duō
多；欲超声闻、独觉等地，应学般若波罗蜜多；
yù zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì yīng xué bō rě bō luó mì duō yù dé
欲住菩萨不退转地，应学般若波罗蜜多；欲得
shū shèng liù zhōng shéntōng yīng xué bō rě bō luó mì duō yù zhī yī qiè
殊胜六种神通，应学般若波罗蜜多；欲知一切
yǒu qíng xīn xíng zhuǎn biàn chā bié yīng xué bō rě bō luó mì duō yù shèng
有情心行转变差别，应学般若波罗蜜多；欲胜

yī qiè shēng wén dú jué zhì huì zuò yòng yīng xué bō rě bō luó mì duō
一切声闻、独觉智慧作用，应学般若波罗蜜多；
yù dé yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén yīng xué bō rě bō luó mì
欲得一切陀罗尼门、三摩地门，应学般若波罗蜜
duō yù yī yī niàn suí xǐ zhī xīn chāo guò yī qiè shēng wén dú jué
多；欲以一念随喜之心，超过一切声闻、独觉
suǒ yǒu bù shī yīng xué bō rě bō luó mì duō yù yī yī niàn suí xǐ zhī
所有布施，应学般若波罗蜜多；欲以一念随喜之
xīn chāo guò yī qiè shēng wén dú jué suǒ yǒu jìng jiè yīng xué bō rě
心，超过一切声闻、独觉所有净戒，应学般若
bō luó mì duō yù yī yī niàn suí xǐ zhī xīn chāo guò yī qiè shēng wén
波罗蜜多；欲以一念随喜之心，超过一切声闻、
dú jué dìng huì jiě tuō jiě tuō zhī jiàn yīng xué bō rě bō luó mì duō
独觉定慧解脱、解脱知⁵¹见，应学般若波罗蜜多；
yù yī yī niàn suí xǐ zhī xīn chāo guò yī qiè shēng wén dú jué jìng lù
欲以一念随喜之心，超过一切声闻、独觉静虑、
jiě tuō děng chí děng zhì jí yú shàn fǎ yīng xué bō rě bō luó mì
解脱、等持、等至及余善法，应学般若波罗蜜
duō yù yī yī niàn suǒ xiū shàn fǎ chāo guò yī qiè yì shēng shēng
多；欲以一念所修善法，超过一切异生、声
wén dú jué shàn fǎ yīng xué bō rě bō luó mì duō yù xíng shǎo fēn
闻、独觉善法，应学般若波罗蜜多；欲行少分
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě wèi zhū yǒu
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若，为诸有
qíng fāng biàn shàn qiǎo píng děng huí xiàng yī qiè zhì zhì biàn dé wú liàng
情方便善巧平等回向一切智智，便得无量
wú shù gōng dé yīng xué bō rě bō luó mì duō
无数功德，应学般若波罗蜜多。

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yù lìng suǒ xiū bù
“复次，舍利子，若菩萨摩訶萨欲令所修布
shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō sù
施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多速
dé yuán mǎn lí zhū zhàng ài yīng xué bō rě bō luó mì duō yù dé
得圆满，离诸障碍，应学般若波罗蜜多；欲得
shì shì cháng jiàn zhū fó cháng⁵² wén zhèng fǎ dé fó jué wù méng
世世常见诸佛、常⁵²闻正法、得佛觉悟，蒙

⁵¹ 大正藏：智；永乐北藏及龙藏：知

⁵² 大正藏：恒；永乐北藏及龙藏：常

fó yì niàn jiào jiè jiàoshòu yīngxué bō rě bō luó mì duō yù dé fó
佛忆念、教诫教授，应学般若波罗蜜多；欲得佛
shēn jù sān shí èr dà zhàng fū xiàng bā shí suí hǎo jù zú zhuāngyán
身具三十二大丈夫相，八十随好具足庄严，
yīngxué bō rě bō luó mì duō yù shēng fó jiā rù tóngzhēn dì cháng
应学般若波罗蜜多；欲生佛家入童真地，常
bù yuǎn lí zhū fó pú sà yīngxué bō rě bō luó mì duō yù yǐ zhǒng
不远离诸佛、菩萨，应学般若波罗蜜多；欲以种
zhǒngshèngshàngēn lì suí yì néng yǐn shàngmiào gòng jù gòngyǎng
种胜善根力，随意能引上妙供具，供养
gōngjìng zūnzhòng zàn tàn yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué lìng
恭敬、尊重赞叹一切如来、应、正等觉，令
zhūshàngēn jí dé chéngmǎn yīngxué bō rě bō luó mì duō yù mǎn yī
诸善根疾得成满，应学般若波罗蜜多；欲满一
qiè yǒuqíng suǒ qiú yǐn shí yī fú chuáng tà wò jù bìngyuán yī
切有情所求饮食、衣服、床榻、卧具、病缘医
yào zhǒngzhǒng huāxiāng dēngmíng chēshèng yuán lín shèzhái
药，种种华香、灯明、车乘、园林、舍宅、
cái yù zhēnbǎo yán jù jì yuè jí yú zhǒngzhǒng wángděngsuǒshòu
财谷、珍宝、严具、伎乐及余种种种王等所受
shàngmiào lè jù bìng shì chū shì zhū miào shàn fǎ yīngxué bō rě
上妙乐具，并世、出世诸妙善法，应学般若
bō luó mì duō
波罗蜜多。

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yù pǔ ān lì jìn
“复次，舍利子，若菩萨摩诃萨欲普安立尽
xū kōng jiè fǎ jiè shì jiè yī qiè yǒuqíng jiē lìng ān zhù bù shī
虚空界、法界、世界一切有情，皆令安住布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jí yú wú
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多及余无
biānshūshèngshàn fǎ yīngxué bō rě bō luó mì duō yù dé fā qǐ yī
边殊胜善法，应学般若波罗蜜多；欲得发起一
niànshàn xīn suǒ huò gōng dé nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò zhèng dé wú
念善心所获功德，乃至安坐妙菩提座证得无
shàngzhèngděng pú tí yì bù qióng jìn yīngxué bō rě bō luó mì duō
上正等菩提亦不穷尽，应学般若波罗蜜多；
yù dé shí fāng zhū fó shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué jí zhū
欲得十方诸佛世界一切如来、应、正等觉及诸

pú sà mó hē sà zhòngxiángòngchēngtàn hù niàn yǔ lì yīngxué bō rě
菩萨摩诃萨众咸共称叹护念与力，应学般若
bō luó mì duō yù yī fā xīn jí néngbiàndào shí fāng gè rú jìng qié shā
波罗蜜多；欲一发心即能遍到十方各如殒伽沙
jiè gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàntàn yī qiè rú lái yīng zhèng
界，供养恭敬、尊重赞叹一切如来、应、正
děngjué jí zhū pú sà mó hē sà zhòng lì yì ān lè wú liàngyǒuqíng
等觉及诸菩萨摩诃萨众，利益安乐无量有情，
yīngxué bō rě bō luó mì duō yù yī yīn jí néngbiàn mǎn shí fāng gè
应学般若波罗蜜多；欲以一音即能遍满十方各
rú jìng qié shā jiè zàntàn zhū fó jiào jiè yǒuqíng yīngxué bō rě bō
如殒伽沙界，赞叹诸佛、教诫有情，应学般若波
luó mì duō yù shào sān bǎo zhǒng shǐ bú duàn jué lì yì ān lè yī qiè
罗蜜多；欲绍三宝种使不断绝，利益安乐一切
yǒuqíng yīngxué bō rě bō luó mì duō
有情，应学般若波罗蜜多。

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yù tōng dá nèi kōng
“复次，舍利子，若菩萨摩诃萨欲通达内空、

wài kōng nèi wài kōng dà kōng kōng kōng shèng yì kōng yǒu wéi
外空、内外空、大空、空空、胜义空、有为
kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn wú sàn kōng běn
空、无为空、毕竟空、无际空、散无散空、本
xìng kōng zì gòng xiàng kōng yī qiè fǎ kōng wú xìng kōng wú xìng
性空、自共相空、一切法空、无性空、无性
zì xìng kōng jí suǒ yuán kōng zēng shàng kōng děng wú kōng děng yīng
自性空及所缘空、增上空、等无空等，应
xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù tōng dá yī qiè fǎ
学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲通达一切法

zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng
真如、法界、法性、不虚妄性、不变异性、平
děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì yīngxué bō rě
等性、离生性、法定、法住、实际，应学般若
bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù zhī shí fāng jìng qié shā děng sān
波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲知十方殒伽沙等三

qiān dà qiān shì jiè suǒ yǒu dà dì xū kōng zhū shān dà hǎi
千大千世界，所有大地、虚空、诸山、大海、
jiāng hé chí zhǎo jiàn gǔ bēi hú dì shuǐ huǒ fēng zhū
江河、池沼、涧谷、陂湖、地、水、火、风诸

jí wēi shù yīng xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà jiàn jié
极微数，应学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨见劫
huǒ qǐ biàn shāo sān qiān dà qiān shì jiè tiān dì dòng rán yù yǐ yī qì
火起遍烧三千大千世界天地洞⁵³然，欲以一气
chuī lìng dùn miè yīng xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà jiàn
吹令顿灭，应学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨见
fēng jié qǐ sān qiān dà qiān shì jiè zuì xià suǒ yī fēng lún piāo jī shàng
风劫起三千大千世界最下所依风轮飘击上
yǒng jiāng chuī sān qiān dà qiān shì jiè sū mí lú shān lún wéi shān děng
涌，将吹三千大千世界苏迷卢山、轮围山等
zhū suǒ yǒu wù suì rú xiǔ yè yù yǐ yī zhǐ zhàng bǐ fēng lì lìng xī bù
诸所有物碎如朽叶，欲以一指障彼风力令息不
qǐ yīng xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù yú sān qiān
起，应学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲于三千
dà qiān shì jiè yī jié jiā zuò chōng mǎn xū kōng yīng xué bō rě bō luó
大千世界，一结跏坐充满虚空，应学般若波罗
mì duō ruò pú sà mó hē sà yù yǐ yī máo xì qǔ sān qiān dà qiān shì
蜜多。若菩萨摩诃萨欲以一毛系取三千大千世
jiè sū mí lú shān lún wéi shān děng zhū suǒ yǒu wù zhì guò tā fāng wú
界苏迷卢山、轮围山等诸所有物，掷过他方无
liàng wú shù wú biān shì jiè ér bù sǔn hài qí zhōng yǒu qíng yīng xué
量、无数、无边世界而不损害其中有情，应学
bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù yǐ yī shí yī xiāng
般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲以一食、一香、
yī huā yī mán yī yī yī chuáng yī gài yī dēng fān děng
一华、一鬘、一衣、一幢、一盖、一灯幡等
zhū gòng yǎng jù gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shí fāng gè rú jìng
诸供养具，供养恭敬、尊重赞叹十方各如殑
qié shā jiè yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jí dì zǐ zhòng wú bù
伽沙界一切如来、应、正等觉及弟子众无不
chōng zú yīng xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù pǔ
充足，应学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲普
ān lì shí fāng gè rú jìng qié shā jiè zhū yǒu qíng lèi lìng zhù jiè yùn dìng
安立十方各如殑伽沙界诸有情类，令住戒蕴、定
yùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn huò zhù yù liú yī
蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智见蕴，或住预流、一

⁵³ 大正藏：洞；永乐北藏及龙藏：洞

lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí nǎi zhì lìng rù wú yú
来、不还、阿罗汉果、独觉菩提，乃至令入无余

yī niè pán jiè jiū jìng ān lè yīng xué bō rě bō luó mì duō
依涅槃界究竟安乐，应学般若波罗蜜多。

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，若菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō néng rú shí zhī xiū xíng bù shī dé dà guǒ bào wèi rú shí zhī
罗蜜多，能如实知修行布施得大果报，谓如实知：

rú shì bù shī dé shēng chà dì lì dà zú rú shì bù shī dé shēng pó
如是布施得生刹帝力大族，如是布施得生婆

luó mén dà zú rú shì bù shī dé shēng zhǎng zhě dà zú rú shì bù shī
罗门大族，如是布施得生长者大族，如是布施

de shēng jū shì dà zú yòu rú shí zhī rú shì bù shī dé shēng sì dà
得生居士大族；又如实知如是布施得生四大

wáng zhòng tiān rú shì bù shī dé shēng sān shí sān tiān rú shì bù shī dé
王众天，如是布施得生三十三天，如是布施得

shēng yè mó tiān rú shì bù shī dé shēng dǔ shǐ duō tiān rú shì bù shī
生夜摩天，如是布施得生睹史多天，如是布施

de shēng lè biàn huà tiān rú shì bù shī dé shēng tā huà zì zài tiān yòu
得生乐变化天，如是布施得生他化自在天；又

rú shí zhī yī cǐ bù shī dé chū jìng lù dìng huò dì èr jìng lù dìng huò
如实知依此布施得初静虑定、或第二静虑定、或

dì sān jìng lù dìng huò dì sì jìng lù dìng yòu rú shí zhī yī cǐ bù shī
第三静虑定、或第四静虑定；又如实知依此布施

de kōng wú biān chù dìng huò shí wú biān chù dìng huò wú suǒ yǒu chù dìng
得空无边处定、或识无边处定、或无所有处定、

huò fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù dìng yòu rú shí zhī yī cǐ bù shī qǐ sān shí
或非想想处定；又如实知依此布施起三十

qī pú tí fēn fǎ yóu shì yīn yuán dé yù liú guǒ huò yī lái guǒ huò
七菩提分法，由是因缘得预流果、或一来果、或

bù huán guǒ huò ā luó hàn guǒ huò dú jué pú tí huò dé wú shàng
不还果、或阿罗汉果、或独觉菩提，或得无上

zhèng děng pú tí néng rú shí zhī xiū xíng jìng jiè ān rěn jīng jìn
正等菩提。能如实知修行净戒、安忍、精进、

jìng lù bō rě dé dà guǒ bào yì fù rú shì
静虑、般若，得大果报亦复如是。

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，若菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō néng rú shí zhī rú shì bù shī fāngbiànshànqiǎonéngmǎn
罗蜜多，能如实知：如是布施方便善巧能满
bù shī bō luó mì duō rú shì bù shī fāngbiànshànqiǎonéngmǎnjìng jiè
布施波罗蜜多，如是布施方便善巧能满净戒
bō luó mì duō rú shì bù shī fāngbiànshànqiǎonéngmǎn ān rěn bō luó
波罗蜜多，如是布施方便善巧能满安忍波罗
mì duō rú shì bù shī fāngbiànshànqiǎonéngmǎnjìng jìn bō luó mì duō
蜜多，如是布施方便善巧能满精进波罗蜜多，
rú shì bù shī fāngbiànshànqiǎonéngmǎnjìng lù bō luó mì duō rú shì
如是布施方便善巧能满静虑波罗蜜多，如是
bù shī fāngbiànshànqiǎonéngmǎn bō rě bō luó mì duō yòu rú shí zhī
布施方便善巧能满般若波罗蜜多，又如实知
rú shì jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě fāngbiànshànqiǎo
如是净戒、安忍、精进、静虑、般若方便善巧
gè néngmǎn liù bō luó mì duō
各能满六波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ bó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xiū
时，舍利子白言：“世尊！云何菩萨摩诃萨修
xíng bō rě bō luó mì duō néng rú shí zhī rú shì bù shī fāngbiànshàn
行般若波罗蜜多，能如实知如是布施方便善
qiǎonéngmǎn bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō néng rú shí zhī rú
巧能满布施乃至般若波罗蜜多，能如实知如
shì jìng jiè nǎi zhì bō rě fāngbiànshànqiǎonéngmǎnjìng jiè nǎi zhì jìng lù
是净戒乃至般若方便善巧能满净戒乃至静虑
bō luó mì duō
波罗蜜多？”

fó gào zūn zhě shè lì zǐ yán yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn gù
佛告尊者舍利子言：“以无所得为方便故，
wèi pú sà mó hē sà xíng bù shī shí liǎo dá yī qiè shī shòu wù xiàng bù
谓菩萨摩诃萨行布施时，了达一切施、受物相不
kě dé gù néngmǎn bù shī bō luó mì duō fàn wú fànxiàng bù kě dé
可得故，能满布施波罗蜜多；犯无犯相不可得
gù néngmǎnjìng jiè bō luó mì duō dòng bú dòngxiàng bù kě dé gù
故，能满净戒波罗蜜多；动不动相不可得故，
néngmǎn ān rěn bō luó mì duō shēn xīn qín dài bù kě dé gù néngmǎn
能满安忍波罗蜜多；身心勤怠不可得故，能满
jīng jìn bō luó mì duō yǒuluàn wú luàn bù kě dé gù néngmǎnjìng lù
精进波罗蜜多；有乱无乱不可得故，能满静虑

bō luó mì duō zhū fǎ xìng xiàng bù kě dé gù néng mǎn bō rě bō luó
波罗蜜多；诸法性相不可得故，能满般若波罗
mì duō shè lì zǐ shì wéi pú sà mó hē sà xíng bù shī shí fāng biàn
蜜多。舍利子，是为菩萨摩诃萨行布施时，方便
shàn qiǎo néng mǎn liù zhǒng bō luó mì duō rú shì shè lì zǐ pú sà mó
善巧能满六种波罗蜜多。如是舍利子，菩萨摩
hē sà xíng jìng jiè shí nǎi zhì xíng bō rě shí fāng biàn shàn qiǎo gè néng
诃萨行净戒时，乃至行般若时，方便善巧各能
mǎn liù bō luó mì duō
满六波罗蜜多。

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yù dé guò qù
“复次，舍利子，若菩萨摩诃萨欲得过去、
wèi lái xiàn zài yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué shū shèng gōng dé
未来、现在一切如来、应、正等觉殊胜功德，
yīng xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù dá yī qiè yǒu wéi
应学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲达一切有为
wú wéi jiū jìng bǐ àn yīng xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē
无为究竟彼岸，应学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃
sà yù dá guò qù wèi lái xiàn zài zhū fǎ zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng
萨欲达过去、未来、现在诸法真如、法界、法性、
wú shēng shí jì yīng xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē
无生、实际，应学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃
sà yù yǔ yī qiè shēng wén dú jué cháng wéi dǎo shǒu yīng xué bō rě
萨欲与一切声闻、独觉常为导首，应学般若
bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù yǔ zhū fó wéi qīn shì zhě yīng
波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲与诸佛为亲侍者，应
xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù yǔ zhū fó wéi nèi
学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲与诸佛为内
juàn shǔ yīng xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù dé
眷属，应学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲得
shēng shēng jù dà juàn shǔ yīng xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó
生生具大眷属，应学般若波罗蜜多。若菩萨摩
hē sà yù dé pú sà cháng wéi juàn shǔ yīng xué bō rě bō luó mì duō
诃萨欲得菩萨常为眷属，应学般若波罗蜜多。
ruò pú sà mó hē sà yù wéi shì jiān zhēn jìng fú tián yīng xué bō rě bō
若菩萨摩诃萨欲为世间真净福田，应学般若波
luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù fú qiān tān xīn xī fàn jiè xīn
罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲伏悭贪心、息犯戒心、

chú fèn huì xīn shě xiè dài xīn jìng sǎn luàn xīn lí è huì xīn yīng
除忿恚心、舍懈怠心、静散乱心、离恶慧心，应
xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù shàn ān lì yī qiè
学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲善安立一切
yǒu qíng yú shī xìng fú yè shì jiè xìng fú yè shì xiū xìng fú yè shì
有情于施性福业事、戒性福业事、修性福业事、
gòng shì fú yè shì yǒu yī fú yè shì yīng xué bō rě bō luó mì duō
供侍福业事、有依福业事，应学般若波罗蜜多。

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yù dé wǔ yǎn
“复次，舍利子，若菩萨摩诃萨欲得五眼，
hé děng wéi wǔ suǒ wèi ròu yǎn tiān yǎn huì yǎn fǎ yǎn fó yǎn
何等为五？所谓肉眼、天眼、慧眼、法眼、佛眼，
yīng xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù yǐ tiān yǎn jìn jiàn
应学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲以天眼尽见
shí fāng jìng qié shā děng shì jiè zhū fó miào xiàng hǎo shēn yīng xué bō rě
十方殄伽沙等世界诸佛妙相好身，应学般若
bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù yǐ tiān ěr biàn wén shí fāng jìng
波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲以天耳遍闻十方殄
qié shā děng shì jiè zhū fó suǒ shuō fǎ yào yīng xué bō rě bō luó mì duō
伽沙等世界诸佛所说法要，应学般若波罗蜜多。
ruò pú sà mó hē sà yù rú shí zhī shí fāng gè rú jìng qié shā jiè yī qiè
若菩萨摩诃萨欲如实知十方各如殄伽沙界一切
rú lái xīn xīn suǒ fǎ yīng xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó
如来心、心所法，应学般若波罗蜜多。若菩萨摩
hē sà yù dé pǔ wén shí fāng shì jiè zhū fó shuō fǎ nǎi zhì wú shàng
诃萨欲得普闻十方世界诸佛说法，乃至无上
zhèng děng pú tí cháng wú duàn jué yīng xué bō rě bō luó mì duō ruò
正等菩提常无断绝，应学般若波罗蜜多。若
pú sà mó hē sà yù jiàn guò qù wèi lái xiàn zài shí fāng zhū fó suǒ yǒu
菩萨摩诃萨欲见过去、未来、现在十方诸佛所有
guó tǔ yīng xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù yú guò
国土，应学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲于过
qù wèi lái xiàn zài shí fāng zhū fó suǒ shuō qì jīng yīng sòng shòu
去、未来、现在十方诸佛所说契经、应颂、授
jì fěng sòng zì shuō yīn yuán běn shì běn shēng fāng guǎng
记、讽颂、自说、因缘、本事、本生、方广、

xī yǒu⁵⁴ pì yù lùn yì zhūshēngwénděngcéngsuǒ wèiwén jiē
希有⁵⁴、譬喻、论议，诸声闻等曾所未闻，皆
néngshòu chí jiū jìngtōng lì yīngxué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà
能受持究竟通利，应学般若波罗蜜多。若菩萨
mó hē sà yù yú guò qù wèi lái xiàn zài shí fāngzhū fó suǒshuō fǎ
摩诃萨欲于过去、未来、现在十方诸佛所说法
mén jì zì shòu chí jiū jìngtōng lì rú shuō xiū xíng fù néngwèi tā rú
门，既自受持究竟通利如说修行，复能为他如
shí guǎngshuōquàn lìng xiū xíng yīngxué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà
实广说劝令修行，应学般若波罗蜜多。若菩萨
mó hē sà yù yú shí fāng jìng qié shā děng yōu míng shì jiè huò shì jiè
摩诃萨欲于十方殑伽沙等幽冥世界，或世界
zhōngjiān wú rì yuèguāngchù wèi zuòguāngmíng yīngxué bō rě bō luó
中间无日月光处为作光明，应学般若波罗
mì duō ruò pú sà mó hē sà yù yú shí fāng jìng qié shā děng wú liàng shì
蜜多。若菩萨摩诃萨欲于十方殑伽沙等无量世
jiè qí zhōngzhòngshēngchéng jiù xié jiàn bù wén fó míng fǎ míng
界，其中众生成就邪见，不闻佛名、法名、
sēngmíng bú xìn yīn guǒ ér néng huà dǎo lìng qǐ zhèngjiàn wén sān bǎo
僧名，不信因果，而能化导令起正见，闻三宝
míng shēn xìn yīn guǒ yīngxué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē
名，深信因果，应学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃
sà yù lìng shí fāng jìng qié shā děng shì jiè yǒuqíng yǐ jǐ wēi lì máng
萨欲令十方殑伽沙等世界有情，以己威力，盲
zhě néng shì lóngzhě néng tīng yǎ zhě néng yán kuángzhě dé niàn
者能视，聋者能听，哑者能言，狂者得念，
luànzhě dé dìng pínzhě dé fù lùzhě dé yī jīzhě dé shí kě
乱者得定，贫者得富，露者得衣，饥者得食，渴
zhě dé yǐn bìngzhě dé chú chāi⁵⁵ chǒuzhě dé duānyán xíngcánzhě
者得饮，病者得除瘥⁵⁵，丑者得端严，形残者
dé jù zú gēnquēzhě dé yuánmǎn mí mènzhě dé xǐng wù pí dùn
得具足，根缺者得圆满，迷闷者得醒悟，疲顿
zhě dé ān tài yī qiè yǒuqíng cí xīn xiāngxiàng duò è qù zhě dé shēng
者得安泰，一切有情慈心相向，堕恶趣者得生
shàn qù xí è yè zhě jiē xiū shàn yè zhū fàn jiè zhě ān zhù jiè yùn
善趣，习恶业者皆修善业，诸犯戒者安住戒蕴，

⁵⁴ 大正藏：法；永乐北藏及龙藏：有

⁵⁵ 大正藏：愈；永乐北藏及龙藏：瘥

wèi dé dìngzhě ān zhù dìngyùn yǒu è huì zhě ān zhù huì yùn wú jiě tuō
未得定者安住定蕴，有恶慧者安住慧蕴，无解脱
zhě ān zhù jiě tuō yùn wú jiě tuō zhì jiànzhě ān zhù jiě tuō zhì jiàn yùn
者安住解脱蕴，无解脱智⁵⁶见者安住解脱智见蕴，
wèi jiàn dì zhě dé yù liú guǒ huò yī lái guǒ huò bù huánguǒ huò ā
未见谛者得预流果、或一来果、或不还果、或阿
luó hànguǒ huò dú jué pú tí huò fù jiàn cì zhèng dé wú shàngzhèng
罗汉果、或独觉菩提，或复渐次证得无上正
děng pú tí yīngxué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà yù xué
等菩提，应学般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨欲学
rú lái yīng zhèngděng jué shū shèng wēi yí lìng zhū yǒu qíng guān zhī
如来、应、正等觉殊胜威仪，令诸有情观之
wú yàn miè è shēng shàn yīngxué bō rě bō luó mì duō
无厌灭恶生善，应学般若波罗蜜多。

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，若菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō zuò rú shì niàn wǒ hé shí dé rú lóng xiàng shì róng zhǐ
罗蜜多，作如是念：‘我何时得如龙象视，容止
sù rán wèi zhòng shuō fǎ shēn yǔ yì yè suí zhì huì xíng jiē xī qīng
肃然为众说法，身、语、意业随智慧行皆悉清
jìng yú jīng xíng shí zú bù lǚ dì rú sì zhǐ liàng yù chéng shì shì
净，于经行时足不履地如四指量？’欲成是事
yīngxué bō rě bō luó mì duō
应学般若波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō zuò rú shì
“若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，作如是
niàn wǒ hé shí dé wú liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō sì dà wáng
念：‘我何时得无量百千俱胝那庾多四大王
zhòng tiān sān shí sān tiān yè mó tiān dǔ shǐ duō tiān lè biàn huà
众天、三十三天、夜摩天、睹史多天、乐变化
tiān tā huà zì zài tiān fàn zhòng tiān fàn fǔ tiān fàn huì tiān dà
天、他化自在天、梵众天、梵辅天、梵会天、大
fàn tiān guāng tiān shǎo guāng tiān wú liàng guāng tiān jí guāng jìng
梵天、光天、少光天、无量光天、极光净
tiān jìng tiān shǎo jìng tiān wú liàng jìng tiān biàn jìng tiān guǎng tiān
天、净天、少净天、无量净天、遍净天、广天、

⁵⁶ 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

shǎoguǎngtiān wú liàngguǎngtiān guǎngguǒtiān wú fán tiān wú
少 广天、无量 广天、广 果天、无 烦⁵⁷天、无
rè tiān shànxiàntiān shànjiàntiān sè jiū jìngtiān dǎocóngwéirào
热天、善 现天、善 见天、色 究竟天，导 从 围绕
yì pú tí shù shì zhūtiānzhòng yú pú tí shù xià yǐ tiān yī wéizuò wǒ
诣 菩提树；是 诸天 众 于 菩提树 下 以 天 衣 为 座，我
yú cǐ zuò jié jiā fū zuò yǐ zhòngmiào xiàngsuǒ zhuāngyánshǒu ér fǔ
于 此 座 结 跏 趺 坐，以 众 妙 相 所 庄 严 手 而 抚
dà dì shǐ yú dì shén bìng zhū juàn shǔ jù shí yǒng xiànxiáng mó yuàn dí
大 地，使 于 地 神 并 诸 眷 属 俱 时 涌⁵⁸ 现 降 魔 怨 敌
zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí cóng shì yǐ hòu ruò xíng ruò zhù
证 得 无 上 正 等 菩 提，从 是 已 后 若 行、若 住、
ruò zuò ruò wò suí dì fāng suǒ xī wéi jīn gāng yù chéng shì shì
若 坐、若 卧，随 地 方 所 悉 为 金 刚？’ 欲 成 是 事
yīng xué bō rě bō luó mì duō
应 学 般 若 波 罗 蜜 多。

ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō zuò rú shì
“若 菩 萨 摩 诃 萨 修 行 般 若 波 罗 蜜 多，作 如 是
niàn wǒ hé shí dé shě guó chū jiā jí yú shì rì zhèng dé wú shàng
念：‘我 何 时 得 舍 国 出 家，即 于 是 日 证 得 无 上
zhèng děng pú tí jí yú shì rì zhuàn miào fǎ lún jí lìng wú liàng wú
正 等 菩 提，即 于 是 日 转 妙 法 轮，即 令 无 量 无
shù yǒu qíng yuǎn chén lí gòu shēng jìng fǎ yǎn fù lìng wú liàng wú shù yǒu
数 有 情 远 尘 离 垢 生 净 法 眼；复 令 无 量 无 数 有
qíng yǒng jìn zhū lòu xīn huì jiě tuō yì lìng wú liàng wú shù yǒu qíng néng yú
情 永 尽 诸 漏 心 慧 解 脱，亦 令 无 量 无 数 有 情 能 于
wú shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì zhuǎn yù chéng shì shì yīng xué
无 上 正 等 菩 提 得 不 退 转？’ 欲 成 是 事 应 学
bō rě bō luó mì duō
般 若 波 罗 蜜 多。

ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō zuò rú shì
“若 菩 萨 摩 诃 萨 修 行 般 若 波 罗 蜜 多，作 如 是
niàn wǒ hé shí dé wú shàng pú tí wú liàng wú shù shēng wén pú
念：‘我 何 时 得 无 上 菩 提，无 量 无 数 声 闻、菩
sà wèi dì zǐ zhòng yī shuō fǎ shí jí lìng wú liàng wú shù yǒu qíng bù
萨 为 弟 子 众，一 说 法 时，即 令 无 量 无 数 有 情 不

⁵⁷ 大正藏：繁；永乐北藏及龙藏：烦

⁵⁸ 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌

qǐ yú zuòchéng ā luó hàn fù lìng wú liàng wú shù yǒu qíng bù qǐ yú zuò
起于座 成阿罗汉；复令无量无数有情不起于座
néng yú wú shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì zhuǎn yù chéng shì shì
能于无上正等菩提得不退转？’欲成是事
yīng xué bō rě bō luó mì duō
应学般若波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō zuò rú shì
“若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，作如是
niàn wǒ hé shí dé shòu liàng wú jìn wú biān guāng míng xiāng hǎo
念：‘我何时得寿量无尽，无边光明，相好
zhuāng yán guān zhě wú yàn suī fù xíng shí qiān yè lián huā měi chéng qí
庄严观者无厌，虽复行时千叶莲花每承其
zú ér lìng dì shàng xiàn qiān fú lún jǔ bù jīng xíng dà dì zhèn dòng
足，而令地上现千辐轮，举步经行大地震动，
ér bù rǎo nǎo dì jū yǒu qíng yù huí gù shí jǔ shēn jiē zhuǎn zú zhī
而不扰恼地居有情，欲回顾时举身皆转，足之
suǒ lǚ jìn jīn gāng jì rú chē lún liàng dì jiē suí zhuǎn jǔ shēn zhī jié
所履尽金刚际，如车轮量地皆随转，举身支节
jiē fàng guāng míng biàn zhào shí fāng wú biān shì jiè suí suǒ zhào chù wéi
皆放光明，遍照十方无边世界，随所照处为
zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì yù chéng shì shì yīng xué bō rě bō luó mì
诸有情作大饶益？’欲成是事应学般若波罗蜜
duō
多。

ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō zuò rú shì
“若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，作如是
niàn wǒ dé wú shàng zhèng děng jué shí yuàn suǒ jū tǔ wú yǒu yī qiè
念：‘我得无上正等觉时，愿所居士无有一切
tān yù chēn huì yú chī děng míng qí zhōng yǒu qíng chéng jiù miào
贪欲、瞋恚、愚痴等名，其中有情成就妙
huì yóu sī huì lì zuò shì sī wéi bù shī tiáo fú ān rěn yǒng
慧，由斯慧力作是思惟：布施、调伏、安忍、勇
jìn jì jìng dì guān lí zhū fàng yì qín xiū fàn xíng cí bēi
进、寂静、谛观，离诸放逸，勤修梵行，慈、悲、
xǐ shě bù nǎo yǒu qíng rú yú fó tǔ qǐ bú shàn zāi huà shì
喜、舍，不恼有情，如余佛土，岂不善哉！化事
jì zhōu bō niè pán hòu zhèng fǎ wú yǒu miè jìn zhī qī cháng wéi yǒu
既周般涅槃后，正法无有灭尽之期，常为有

qíngzuò dà ráo yì yù chéng shì shì yīngxué bō rě bō luó mì duō
情作大饶益。’ 欲成是事应学般若波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō zuò rú shì
“若菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，作如是

niàn wǒ dé wú shàngzhèngděngjué shí yuàn lìng shí fāng jìng qié shā
念：‘我得无上正等觉时，愿令十方殄伽沙

děng wú liàng shì jiè yī qiè yǒu qíng wén wǒ míng zhě bì dé wú shàng
等无量世界，一切有情闻我名者必得无上

zhèngděng pú tí yù chéng shì shì yīngxué bō rě bō luó mì duō
正等菩提。’ 欲成是事应学般若波罗蜜多。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yù dé cǐ děng wú liàng wú
“舍利子，诸菩萨摩诃萨欲得此等无量无

biānshū shènggōng dé yīngxué bō rě bō luó mì duō
边殊胜功德，应学般若波罗蜜多。”

大般若波罗蜜多经卷第四百七十九

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi bā shí
大般若波罗蜜多经卷第四百八十

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn shè lì zǐ pǐn dì èr zhī èr
第三分舍利子品第二之二

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，若菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō yǐ néng yīn fā rú shì gōng dé ěr shí sān qiān dà qiān
罗蜜多，已能引发如是功德。尔时，三千大千
shì jiè sì dà tiān wáng huān xǐ yǒng yuè zuò shì sī wéi wǒ děng jīn
世界四大天王，欢喜踊跃作是思惟：‘我等今
zhě yīng yǐ sì bō fèng cǐ pú sà rú xī tiān wáng fèng xiān fó bō shì
者应以四钵奉此菩萨，如昔天王奉先佛钵。’是
shí sān qiān dà qiān shì jiè sān shí sān tiān yè mó tiān dǔ shǐ duō tiān
时，三千大千世界三十三天、夜摩天、睹史多天、
lè biàn huà tiān tā huà zì zài tiān huān xǐ yǒng yuè zuò shì sī wéi
乐变化天、他化自在天，欢喜踊跃作是思惟：
wǒ děng jiē yīng jǐ shì gòng yǎng rú shì pú sà lìng ā sù luò xiōng
‘我等皆应给侍供养如是菩萨，令阿素洛凶
dǎng sǔn jiǎn shǐ zhū tiān zhòng shǔ zēng yì shì shí sān qiān dà
党损减，使诸天众眷属增益。’是时，三千大
qiān shì jiè fàn zhòng tiān nǎi zhì dà fàn tiān guāng tiān nǎi zhì jí guāng jìng
千世界梵众天乃至大梵天、光天乃至极光净
tiān jìng tiān nǎi zhì biàn jìng tiān guǎng tiān nǎi zhì guǎng guǒ tiān wú fán
天、净天乃至遍净天、广天乃至广果天、无烦
tiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān huān xǐ yuè yù zuò shì sī wéi wǒ děng
⁵⁹天乃至色究竟天，欢喜悦豫作是思惟：‘我等
yīng qǐng rú shì pú sà jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ
应请如是菩萨疾证无上正等菩提，转妙法
lún ráo yì yī qiè
轮饶益一切。’

⁵⁹ 大正藏：繁；永乐北藏及龙藏：烦

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，若菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō zēng yì bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
罗蜜多，增益布施、净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō jí yú shàn fǎ shí bǐ shì jiè zhū shàn nán zǐ
般若波罗蜜多及余善法。时，彼世界诸善男子、
shàn nǚ rén dēng huān xǐ yǒng yuè zuò shì sī wéi wǒ dēng dāng wéi rú
善女人等欢喜踊跃作是思惟：‘我等当为如
shì pú sà zuò fù mǔ xiōng dì qī zǐ juàn shǔ zhī shí péng
是菩萨作父母、兄弟、妻子、眷属、知识、朋
yǒu shí bǐ shì jiè sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì tā huà zì zài tiān
友。’时，彼世界四大王众天乃至他化自在天、
fàn zhòng tiān nǎi zhì dà fàn tiān guāng tiān nǎi zhì jí guāng jìng tiān jìng
梵众天乃至大梵天、光天乃至极光净天、净
tiān nǎi zhì biàn jìng tiān guǎng tiān nǎi zhì guǎng guǒ tiān wú fán tiān nǎi
天乃至遍净天、广天乃至广果天、无烦⁶⁰天乃
zhì sè jiū jìng tiān huān xǐ yuè yù zuò shì sī wéi wǒ dēng dāng shè
至色究竟天，欢喜悦豫作是思惟：‘我等当设
zhǒng zhǒng fāng biàn lìng shì pú sà lí yín yù fǎ cóng chū fā xīn nǎi
种种方便，令是菩萨离淫欲法，从初发心乃
zhì zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí cháng xiū fàn xíng yú shùn
至证得所求无上正等菩提常修梵行，于顺
jié fǎ bù shēng tān rǎn suǒ yǐ zhě hé xíng fēi fàn xíng yú shēng fàn
结法不生贪染。所以者何？行非梵行，于生梵
tiān shàng néng wéi ài kuàng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí shì gù
天尚能为碍，况证无上正等菩提！’是故
pú sà duàn yù chū jiā xiū fàn xíng zhě néng dé wú shàng zhèng děng pú tí
菩萨断欲出家修梵行者能得无上正等菩提，
fēi bù chū jiā xíng fēi fàn xíng
非不出家行非梵行。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà
尔时，舍利子白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨
wéi yào dāng yǒu fù mǔ qī zǐ zhū qīn yǒu yé
为要当有父母、妻子、诸亲友耶？”

fó yán shè lì zǐ huò yǒu pú sà jù yǒu fù mǔ qī zǐ
佛言：“舍利子，或有菩萨具有父母、妻子、

⁶⁰ 大正藏：繁；永乐北藏及龙藏：烦

juànshǔ ér xiū pú sà mó hē sà xíng huòyǒu pú sà wú yǒu qī zǐ cóng
眷属而修菩萨摩诃萨行；或有菩萨无有妻子，从
chū fā xīn nǎi zhì chéng fó cháng xiū fàn xíng bú huàitóngzhēn huòyǒu
初发心乃至成佛，常修梵行不坏童真；或有
pú sà fāngbiàn shànqiǎo xiānxiànshòuyòng wǔ miào yù jìng hòufāngyàn
菩萨方便善巧，先现受用五妙欲境，后方厌
shě qín xiū fàn xíng nǎi dé wú shàngzhèngděng pú tí
舍勤修梵行，乃得无上正等菩提。

shè lì zǐ rú gōnghuàn shī huò bǐ dì zǐ shàn huànshù zhě
“舍利子，如工幻师或彼弟子善幻术者，
huàzuò zhǒngzhǒng wǔ miào yù jù yú zhōng zì zì huān yú shòu lè
化作种种五妙欲具，于中自恣欢娱受乐。
yú yì yún hé bǐ huàn suǒ zuò wéiyǒu shí fǒu
于意云何？彼幻所作为有实不？”

shè lì zǐ yán fú yě shì zūn
舍利子言：“不也！世尊！”

fó yán shè lì zǐ pú sà mó hē sà yì fù rú shì fāngbiàn
佛言：“舍利子，菩萨摩诃萨亦复如是方便
shànqiǎowèi yù chéngshú zhū yǒuqíng gù shì shòu wǔ yù ér shí wú rǎn
善巧为欲成熟诸有情故，示受五欲而实无染。
suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà yú wǔ yù zhōngshēnshēngyàn
所以者何？诸菩萨摩诃萨于五欲中深生厌
huàn bù wéi bǐ guò zhī suǒ tú rǎn yǐ wú liàngmén hē huǐ zhū yù
患，不为彼过之所涂染，以无量门诃毁诸欲，
wèizuò shì niàn yù rú chì huǒ yù rú fèn huì yù rú kuí kuài
谓作是念：‘欲如炽火，欲如粪秽，欲如魁脍，
yù rú yuàn dí yù rú dú qì yù rú àn jǐng shè lì zǐ zhū
欲如怨敌，欲如毒器，欲如暗井。’舍利子，诸
pú sà mó hē sà yǐ rú shì děng wú liàngguòmén hē huǐ zhū yù qǐ yǒu
菩萨摩诃萨以如是等无量过门诃毁诸欲，岂有
zhēn shí shòuzhū yù shì dàn wèi fāngbiàn rǎo yì yǒuqíng lìng huò lì lè
真实受诸欲事？但为方便饶益有情，令获利乐
huàxiàn sī shì
化现斯事。”

ěr shí shè lì zǐ bō fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà
尔时，舍利子白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨

yún hé yīng xíng shēn bō rě bō luó mì duō
云何应行甚深般若波罗蜜多？”

fó yán shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
佛言：“舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗

mì duō shí yīng rú shì guān shí yǒu pú sà bú jiànyǒu pú sà bú
蜜多时，应如是观：实有菩萨，不见有菩萨，不

jiàn pú sà míng bú jiàn bō rě bō luó mì duō bú jiàn bō rě bō luó mì
见菩萨名；不见般若波罗蜜多，不见般若波罗蜜

duō míng bú jiàn xíng bú jiàn bù xíng hé yǐ gù shè lì zǐ pú
多名；不见行，不见不行。何以故？舍利子，菩

sà zì xìng kōng pú sà míng kōng suǒ yǐ zhě hé sè zì xìng kōng
萨自性空，菩萨名空。所以者何？色自性空，

bú yóu kōng gù shòu xiǎng xíng shí zì xìng kōng bù yóu kōng gù
不由空故；受、想、行、识自性空，不由空故。

sè kōng fēi sè shòu xiǎng xíng shí kōng fēi shòu xiǎng xíng
色空非色，受、想、行、识空非受、想、行、

shí sè bù lí kōng kōng bù lí sè shòu xiǎng xíng shí bù
识；色不离空，空不离色，受、想、行、识不

lí kōng kōng bù lí shòu xiǎng xíng shí sè jí shì kōng kōng
离空，空不离受、想、行、识；色即是空，空

jí shì sè shòu xiǎng xíng shí jí shì kōng kōng jí shì shòu
即是色，受、想、行、识即是空，空即是受、

xiǎng xíng shí hé yǐ gù shè lì zǐ cǐ dàn yǒu míng wèi wéi
想、行、识。何以故？舍利子，此但有名谓为

pú tí cǐ dàn yǒu míng wèi wéi sà duǒ cǐ dàn yǒu míng wèi wéi pú sà
菩提，此但有名谓为萨埵，此但有名谓为菩萨，

cǐ dàn yǒu míng wèi zhī wéi kōng rú shì zì xìng wú shēng wú miè wú
此但有名谓之为空，如是自性无生、无灭、无

rǎn wú jìng zhū pú sà mó hē sà rú shì xiū xíng shèn shēn bō rě bō luó
染、无净。诸菩萨摩诃萨如是修行甚深般若波罗

mì duō bú jiàn shēng bú jiàn miè bú jiàn rǎn bú jiàn jìng hé yǐ gù
蜜多不见生、不见灭、不见染、不见净，何以故？

shè lì zǐ wéi jiǎ lì kè míng bié bié yú fǎ ér qǐ fēn bié jiǎ lì kè
舍利子，唯假立客名别别于法而起分别，假立客

míng suí qǐ yán shuō rú rú yán shuō rú shì rú shì shēng qǐ zhí zhuó
名，随起言说，如如言说，如是如是生起执著。

zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí yú rú shì děng
诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，于如是等

míng jí suǒ míng yī qiè bú jiàn yóu bú jiàn gù bù shēng zhí zhuó
名及所名一切不见，由不见故不生执著。

fù cì shè lì zǐ pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“复次，舍利子，菩萨摩诃萨修行般若波罗

mì duō shí yīng rú shì guān pú sà dàn yǒu míng fó dàn yǒu míng
蜜多时，应如是观：菩萨但有名，佛但有名，

bō rě bō luó mì duō dàn yǒu míng sè dàn yǒu míng shòu xiǎng xíng
般若波罗蜜多但有名，色但有名，受、想、行、

shí dàn yǒu míng yú yī qiè fǎ dàn yǒu míng shè lì zǐ rú wǒ dàn
识但有名，余一切法但有名。舍利子，如我但

yǒu míng wèi zhī wéi wǒ shí bù kě dé rú shì yǒu qíng mìng zhě shēng
有名，谓之为我实不可得，如是有情、命者、生

zhě yǎng zhě shì fū bǔ tè qié luó guǎng shuō nǎi zhì zhī zhě
者、养者、士夫、补特伽罗，广说乃至知者、

jiàn zhě yì dàn yǒu míng wèi wéi yǒu qíng nǎi zhì jiàn zhě shí bù kě dé
见者，亦但有名，谓为有情乃至见者实不可得。

yǐ bù kě dé kōng gù dàn suí shì sù jiǎ lì kè míng zhū fǎ yì ěr bù
以不可得空故，但随世俗假立客名，诸法亦尔不

yīng zhí zhuó shì gù pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí
应执著。是故菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，

bú jiàn yǒu wǒ nǎi zhì jiàn zhě yì bú jiàn yǒu yī qiè fǎ xìng
不见有我乃至见者，亦不见有一切法性。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà rú shì xiū xíng bō rě bō luó mì
“舍利子，菩萨摩诃萨如是修行般若波罗蜜

duō chú zhū fó huì yī qiè shēng wén dú jué děng huì suǒ bù néng jí
多，除诸佛慧，一切声闻、独觉等慧所不能及。

suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà yú míng suǒ míng jù wú suǒ dé
所以者何？是菩萨摩诃萨于名、所名俱无所得，

yǐ bù guān jiàn wú zhí zhuó gù shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà néng
以不观见、无执著故。舍利子，若菩萨摩诃萨能

rú shì xíng shēn shēn bō rě bō luó mì duō míng wéi shàn xíng shēn shēn bō
如是行甚深般若波罗蜜多，名为善行甚深般

rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

shè lì zǐ jiǎ shǐ rǔ děng zhū dà shēng wén mǎn shàn bù zhōu
“舍利子，假使汝等诸大声闻满瞻部洲

rú zhú lú wěi dào sù gān zhè zhū má lín děng suǒ yǒu zhì
如竹、芦苇、稻、粟、甘蔗、诸麻、林等所有智

huì bǐ xíng bō rě bō luó mì duō pú sà zhì huì bǎi fēn bù jí yī qiān
慧，比行般若波罗蜜多菩萨智慧百分不及一，千

fēn bù jí yī bǎiqiānfēn bù jí yī shù fēn suàn fēn nǎi zhì wū bō
分不及一，百千分不及一，数分、算分乃至邬波
ní shā tán fēn yì bù jí yī hé yǐ gù shè lì zǐ shì pú sà mó
尼杀曇分亦不及一。何以故？舍利子，是菩萨摩
hē sà suǒ yǒu zhì huì néng shǐ shí fāng yī qiè yǒu qíng qù niè pán gù
诃萨所有智慧，能使十方一切有情趣涅槃故。
yòu shè lì zǐ xiū xíng bō rě bō luó mì duō yī pú sà mó hē sà
又，舍利子，修行般若波罗蜜多一菩萨摩诃萨，
yú yī rì zhōng suǒ xiū zhì huì yī qiè shēng wén dú jué zhì huì bù néng
于一日中所修智慧，一切声闻、独觉智慧不能
jí gù
及故。

shè lì zǐ zhì shàn bù zhōu jiǎ shǐ rǔ děng zhū dà shēng wén
“舍利子，置赡部洲。假使汝等诸大声闻
mǎn sì dà zhōu rú zhú lú wěi dào sù gānzhè zhū má lín
满四大洲如竹、芦苇、稻、粟、甘蔗、诸麻、林
děng suǒ yǒu zhì huì bǐ xíng bō rě bō luó mì duō pú sà zhì huì bǎi fēn
等所有智慧，比行般若波罗蜜多菩萨智慧百分
bù jí yī qiānfēn bù jí yī bǎiqiānfēn bù jí yī shù fēn suàn
不及一，千分不及一，百千分不及一，数分、算
fēn nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī hé yǐ gù shè lì zǐ
分乃至邬波尼杀曇分亦不及一。何以故？舍利子，
shì pú sà mó hē sà suǒ yǒu zhì huì néng shǐ shí fāng yī qiè yǒu qíng qù
是菩萨摩诃萨所有智慧，能使十方一切有情趣
niè pán gù yòu shè lì zǐ xiū xíng bō rě bō luó mì duō yī pú sà
涅槃故。又，舍利子，修行般若波罗蜜多一菩萨
mó hē sà yú yī rì zhōng suǒ xiū zhì huì yī qiè shēng wén dú jué zhì
摩诃萨于一日中所修智慧，一切声闻、独觉智
huì bù néng jí gù
慧不能及故。

shè lì zǐ zhì sì dà zhōu jiǎ shǐ rǔ děng zhū dà shēng wén
“舍利子，置四大洲。假使汝等诸大声闻
mǎn yī sānqiān dà qiān shì jiè rú zhú lú wěi dào sù gānzhè
满一三千大千世界如竹、芦苇、稻、粟、甘蔗、
zhū má lín děng suǒ yǒu zhì huì bǐ xíng bō rě bō luó mì duō pú sà zhì
诸麻、林等所有智慧，比行般若波罗蜜多菩萨智
huì bǎi fēn bù jí yī qiānfēn bù jí yī bǎiqiānfēn bù jí yī shù
慧百分不及一，千分不及一，百千分不及一，数

fēn suàn fēn nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī hé yǐ gù
分、算分乃至邬波尼杀昙分亦不及一。何以故？

shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà suǒ yǒu zhì huì néng shǐ shí fāng yī qiè
舍利子，是菩萨摩诃萨所有智慧，能使十方一切

yǒu qíng qù niè pán gù yòu shè lì zǐ xiū xíng bō rě bō luó mì duō
有情趣涅槃故。又，舍利子，修行般若波罗蜜多

yī pú sà mó hē sà yú yī rì zhōng suǒ xiū zhì huì yī qiè shēng wén
一菩萨摩诃萨于一日中所修智慧，一切声闻、

dú jué zhì huì bù néng jí gù
独觉智慧不能及故。

shè lì zǐ zhì yī sān qiān dà qiān shì jiè jiǎ shǐ rǔ děng
“舍利子，置一三千大千世界。假使汝等

zhū dà shēng wén chōng mǎn shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè rú zhú
诸大声闻充满十方殄伽沙等诸佛世界如竹、

lú wěi dào sù gān zhè zhū má lín děng suǒ yǒu zhì huì bǐ
芦苇、稻、粟、甘蔗、诸麻、林等所有智慧，比

xíng bō rě bō luó mì duō pú sà zhì huì bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù
行般若波罗蜜多菩萨智慧百分不及一，千分不

jí yī bǎi qiān fēn bù jí yī shù fēn suàn fēn nǎi zhì wū bō ní shā
及一，百千分不及一，数分、算分乃至邬波尼杀

tán fēn yì bù jí yī hé yǐ gù shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà
昙分亦不及一。何以故？舍利子，是菩萨摩诃萨

suǒ yǒu zhì huì néng shǐ shí fāng yī qiè yǒu qíng qù niè pán gù yòu
所有智慧，能使十方一切有情趣涅槃故。又，

shè lì zǐ xiū xíng bō rě bō luó mì duō yī pú sà mó hē sà yú yī rì
舍利子，修行般若波罗蜜多一菩萨摩诃萨于一日

zhōng suǒ xiū zhì huì yī qiè shēng wén dú jué zhì huì bù néng jí gù
中所修智慧，一切声闻、独觉智慧不能及故。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn ruò shēng wén chéng
尔时，舍利子白佛言：“世尊！若声闻乘

yù liú yī lái bù huán ā luó hàn suǒ yǒu zhì huì ruò dú jué chéng
预流、一来、不还、阿罗汉所有智慧，若独觉乘

suǒ yǒu zhì huì ruò pú sà mó hē sà suǒ yǒu zhì huì ruò zhū rú lái
所有智慧，若菩萨摩诃萨所有智慧，若诸如来、

yīng zhèng děng jué suǒ yǒu zhì huì rú shì yī qiè jiē wú chā bié bù
应、正等觉所有智慧，如是一切皆无差别，不

xiāng wéi bèi wú shēng wú miè zì xìng jiē kōng ruò fǎ wú chā bié
相违背，无生无灭，自性皆空。若法无差别、

bù xiāngwéi wú shēngmiè zì xìngkōng shì fǎ chābié lǐ bù kě dé
不相违、无生灭、自性空，是法差别理不可得，
yún hé shì zūnshuō xíng bō rě bō luó mì duō yī pú sà mó hē sà yú
云何世尊说行般若波罗蜜多一菩萨摩诃萨，于
yī rì zhōngsuǒ xiū zhì huì yī qiè shēngwén dú jué zhì huì suǒ bù néng
一日中所修智慧，一切声闻、独觉智慧所不能
jí 及？”

fó yán shè lì zǐ yú rǔ yì yún hé xiū xíng bō rě bō luó
佛言：“舍利子，于汝意云何？修行般若波罗
mì duō yī pú sà mó hē sà yú yī rì zhōngsuǒ xiū zhì huì suǒ zuò shì
蜜多一菩萨摩诃萨，于一日中所修智慧所作事
yè yī qiè shēngwén dú jué zhì huì yǒu cǐ yòng fǒu
业，一切声闻、独觉智慧有此用不？”

shè lì zǐ yán fú yě shì zūn
舍利子言：“不也！世尊！”

yòu shè lì zǐ yú yì yún hé xiū xíng bō rě bō luó mì
“又，舍利子，于意云何？修行般若波罗蜜
duō yī pú sà mó hē sà yú yī rì zhōngsuǒ xiū zhì huì jù néng yǐn
多一菩萨摩诃萨，于一日中所修智慧，具能引
fā yī qiè xiàng wēi miào zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
发一切相微妙智、一切智、道相智、一切相智，
lì yì ān lè yī qiè yǒu qíng yú yī qiè fǎ jué yī qiè xiāng fāng biàn ān
利益安乐一切有情于一切法觉一切相，方便安
lì yī qiè yǒu qíng yú wú yú yī bō niè pán jiè yī qiè shēngwén dú
立一切有情于无余依般涅槃界，一切声闻、独
jué zhì huì yǒu cǐ yòng fǒu
觉智慧有此用不？”

shè lì zǐ yán fú yě shì zūn
舍利子言：“不也！世尊！”

yòu shè lì zǐ yú yì yún hé yī qiè shēngwén jí zhū
“又，舍利子，于意云何？一切声闻及诸
dú jué néng zuò shì niàn wǒ zhèng wú shàng zhèng děng pú tí fāng biàn
独觉能作是念：‘我证无上正等菩提，方便
ān lì yī qiè yǒu qíng yú wú yú yī niè pán jiè fǒu
安立一切有情于无余依涅槃界。’不？”

shè lì zǐ yán fú yě shì zūn
舍利子言：“不也！世尊！”

yòu shè lì zǐ yú yì yún hé yī qiè shēng wén jí zhū
“又，舍利子，于意云何？一切声闻及诸

dú jué néng zuò shì niàn wǒ dāng xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn
独觉能作是念：‘我当修行布施、净戒、安忍、

jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng
精进、静虑、般若波罗蜜多，成熟有情、严净

fó tǔ mǎn fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
佛土，满佛十力、四无所畏、四无碍解、十八佛

bú gòng fǎ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí fāng biàn ān lì wú
不共法，证得无上正等菩提，方便安立无

liàng wú shù wú biān yǒu qíng yú wú yú yī niè pán jiè fǒu
量、无数、无边有情于无余依涅槃界。’不？”

shè lì zǐ yán fú yě shì zūn
舍利子言：“不也！世尊！”

fó yán shè lì zǐ xiū xíng bō rě bō luó mì duō zhū pú sà mó
佛言：“舍利子，修行般若波罗蜜多诸菩萨摩

hē sà jiē zuò shì niàn wǒ dāng xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn
诃萨皆作是念：‘我当修行布施、净戒、安忍、

jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng
精进、静虑、般若波罗蜜多，成熟有情、严净

fó tǔ mǎn fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó
佛土，满佛十力、四无所畏、四无碍解、十八佛

bú gòng fǎ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí fāng biàn ān lì wú
不共法，证得无上正等菩提，方便安立无

liàng wú shù wú biān yǒu qíng yú wú yú yī bō niè pán jiè
量、无数、无边有情于无余依般涅槃界。’

shè lì zǐ pì rú yíng huǒ bú zuò shì niàn wǒ guāng néng
“舍利子，譬如萤火不作是念：‘我光能

zhào biàn zhān bù zhōu pǔ lìng dà míng shēng wén dú jué yì fù rú shì
照遍瞻部洲普令大明。’声闻、独觉亦复如是，

céng wú yī xīn néng zuò shì niàn wǒ xiū liù zhǒng bō luó mì duō
曾无一心能作是念：‘我修六种波罗蜜多，

chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ mǎn fó shí lì sì wú suǒ wèi
成熟有情、严净佛土，满佛十力、四无所畏、

sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú
四无碍解、十八佛不共法，证得无上正等菩

tí fāng biàn ān lì wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng yú wú yú yī
提，方便安立无量、无数、无边有情于无余依

bō niè pán jiè
般涅槃界。’

shè lì zǐ pì rú rì lún guāng míng chì shèng cái chū biàn
“舍利子，譬如日轮光明炽盛，才出便
zhào biàn shàn bù zhōu xiū xíng bō rě bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà
照遍赡部洲。修行般若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨
yì fù rú shì jiē zuò shì niàn wǒ xiū liù zhǒng bō luó mì duō chéng
亦复如是，皆作是念：‘我修六种波罗蜜多，成
shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ mǎn fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú
熟有情、严净佛土，满佛十力、四无所畏、四无
ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
碍解、十八佛不共法，证得无上正等菩提，
fāng biàn ān lì wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng yú wú yú yī bō niè
方便安立无量、无数、无边有情于无余依般涅槃
pán jiè
界。’”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē
尔时，舍利子白佛言：“世尊！云何菩萨摩诃
sà néng chāo shēng wén dú jué děng dì néng dé pú sà bú tuì zhuǎn
萨能超声闻、独觉等地，能得菩萨不退转
dì jìng pú tí dào
地净菩提道？”

fó yán shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xiū
佛言：“舍利子，诸菩萨摩诃萨从初发心修
xíng liù zhǒng bō luó mì duō zhù kōng wú xiàng wú yuàn zhī fǎ biàn
行六种波罗蜜多，住空、无相、无愿之法便
chāo shēng wén dú jué děng dì néng dé pú sà bú tuì zhuǎn dì jìng pú
超声闻、独觉等地，能得菩萨不退转地净菩
tí dào
提道。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà
时，舍利子复白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨
zhù hé děng dì néng wéi yī qiè shēng wén dú jué zhēn jìng fú tián
住何等地，能为一切声闻、独觉真净福田？”

fó yán shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn
佛言：“舍利子，诸菩萨摩诃萨从初发心，
xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò cháng
修行六种波罗蜜多，乃至安坐妙菩提座，常

wéi yī qiè shēng wén dú jué zhēn jìng fú tián hé yǐ gù shè lì zǐ
为一切声闻、独觉真净福田。何以故？舍利子，
yī zhū pú sà mó hē sà gù yī qiè shàn fǎ chū xiàn shì jiān suǒ wèi yī
依诸菩萨摩诃萨故，一切善法出现世间，所谓一
qiè shí shàn yè dào wǔ jìn shì jiè bā jìn zhù jiè sì jìng lǜ sì
切十善业道、五近事戒、八近住戒、四静虑、四
wú liàng sì wú sè dìng sì shèng dì zhì sì niàn zhù sì zhèng duàn
无量、四无色定、四圣谛智、四念住、四正断、
sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī
四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道支、
sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě rú lái shí lì liù bō luó mì duō
四无所畏、四无碍解、如来十力、六波罗蜜多、
shí bā fó bú gòng fǎ zhū rú shì děng wú liàng wú shù wú biān shàn fǎ
十八佛不共法，诸如是等无量无数无边善法
chū xiàn shì jiān yóu cǐ pú sà zhū shàn fǎ gù shì jiān biàn yǒu chā dì lì
出现世间。由此菩萨诸善法故，世间便有刹帝力
dà zú pó luó mén dà zú zhǎng zhě dà zú jū shì dà zú sì
大族、婆罗门大族、长者大族、居士大族、四
dà wáng zhòng tiān nǎi zhì tā huà zì zài tiān fàn zhòng tiān nǎi zhì dà fàn
大王众天乃至他化自在天、梵众天乃至大梵
tiān guāng tiān nǎi zhì jí guāng jìng tiān jìng tiān nǎi zhì biàn jìng tiān guǎng
天、光天乃至极光净天、净天乃至遍净天、广
tiān nǎi zhì guǎng guǒ tiān wú xiǎng yǒu qíng tiān wú fán tiān nǎi zhì sè
天乃至广果天、无想有情天、无烦⁶¹天乃至色
jiū jìng tiān kōng wú biān chù tiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān chū
究竟天、空无边处天乃至非想非非想处天出
xiàn yú shì
现于世。

fù yóu pú sà zhū shàn fǎ gù biàn yǒu yù liú yī lái bù
“复由菩萨诸善法故，便有预流、一来、不
huán ā luó hàn dú jué pú sà mó hē sà jí zhū rú lái yīng
还、阿罗汉、独觉、菩萨摩诃萨及诸如来、应、
zhèng děng jué chū xiàn shì jiān
正等觉出现世间。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà
时，舍利子复白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨

⁶¹ 大正藏：繁；永乐北藏及龙藏：烦

wéi fù xū jìng zì shēn fú tiánfǒu
为复须净自身⁶²福田不？”

fó yán shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà bú fù xū jìng zì
佛言：“舍利子，诸菩萨摩诃萨不复须净自
shēn fú tián suǒ yǐ zhě hé yǐ jí jìng gù hé yǐ gù shè lì zǐ
身福田。所以者何？已极净故。何以故？舍利子，
zhū pú sà mó hē sà wéi dà shī zhǔ shī zhū yǒu qíng shì chū shì jiān duō
诸菩萨摩诃萨为大施主，施诸有情世、出世间多
shàn fǎ gù wèi shī yǒu qíng shí shàn yè dào wǔ jìn shì jiè bā jìn
善法故。谓施有情十善业道、五近事戒、八近
zhù jiè sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng sì shèng dì zhì
住戒、四静虑、四无量、四无色定、四圣谛智、
sì niàn zhù sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng
四念住、四正断、四神足、五根、五力、七等
jué zhī bā shèng dào zhī rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú
觉支、八圣道支、如来十力、四无所畏、四无
ài jiě liù bō luó mì duō shí bā fó bú gòng fǎ shī rú shì děng
碍解、六波罗蜜多、十八佛不共法，施如是等
wú liàng wú shù wú biān shàn fǎ gù shuō pú sà wéi dà shī zhǔ yóu sī
无量无数无边善法故，说菩萨为大施主。由斯
yǐ jìng zì shēn fú tián shēng cháng shì jiān wú liàng fú jù
已净自身福田，生长世间无量福聚。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà
尔时，舍利子白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨
yǔ hé fǎ xiāng yìng gù dāng yán yǔ ān ruò bō luó mì duō xiāng yìng
与何法相应故，当言与般若波罗蜜多相应？”

fó yán shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yǔ sè kōng xiāng yìng
佛言：“舍利子，诸菩萨摩诃萨与色空相应
gù dāng yán yǔ ān ruò bō luó mì duō xiāng yìng yǔ shòu xiǎng xíng
故，当言与般若波罗蜜多相应；与受、想、行、
shí kōng xiāng yìng gù dāng yán yǔ ān ruò bō luó mì duō xiāng yìng zhū pú
识空相应故，当言与般若波罗蜜多相应。诸菩
sà mó hē sà yǔ yǎn chù kōng xiāng yìng gù dāng yán yǔ ān ruò bō luó mì
萨摩诃萨与眼处空相应故，当言与般若波罗蜜
duō xiāng yìng yǔ ěr bí shé shēn yì chù kōng xiāng yìng gù
多相应；与耳、鼻、舌、身、意处空相应故，

⁶² 大正藏：自；永乐北藏及龙藏：自身

dāngyán yǔ bō rě bō luó mì duōxiāngyìng zhū pú sà mó hē sà yǔ sè
当言与般若波罗蜜多相应。诸菩萨摩诃萨与色

chùkōngxiāngyìng gù dāngyán yǔ bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yǔ
处空相应故，当言与般若波罗蜜多相应。与

shēng xiāng wèi chù fǎ chùkōngxiāngyìng gù dāngyán yǔ bō
声、香、味、触、法处空相应故，当言与般

rě bō luó mì duōxiāngyìng zhū pú sà mó hē sà yǔ yǎn jiè kōngxiāng
若波罗蜜多相应。诸菩萨摩诃萨与眼界空相

yìng gù dāngyán yǔ bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yǔ ěr bí
应故，当言与般若波罗蜜多相应；与耳、鼻、

shé shēn yì jiè kōngxiāngyìng gù dāngyán yǔ bō rě bō luó mì duō
舌、身、意识界空相应故，当言与般若波罗蜜多

xiāngyìng zhū pú sà mó hē sà yǔ sè jiè kōngxiāngyìng gù dāngyán yǔ
相应。诸菩萨摩诃萨与色界空相应故，当言与

bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yǔ shēng xiāng wèi chù fǎ jiè
般若波罗蜜多相应；与声、香、味、触、法界

kōngxiāngyìng gù dāngyán yǔ bō rě bō luó mì duōxiāngyìng zhū pú sà
空相应故，当言与般若波罗蜜多相应。诸菩萨

mó hē sà yǔ yǎn shí jiè kōngxiāngyìng gù dāngyán yǔ bō rě bō luó mì
摩诃萨与眼识界空相应故，当言与般若波罗蜜

duōxiāngyìng yǔ ěr bí shé shēn yì shí jiè kōngxiāngyìng gù
多相应；与耳、鼻、舌、身、意识界空相应故，

dāngyán yǔ bō rě bō luó mì duōxiāngyìng zhū pú sà mó hē sà yǔ kǔ
当言与般若波罗蜜多相应。诸菩萨摩诃萨与苦

shèng dì kōngxiāngyìng gù dāngyán yǔ bō rě bō luó mì duōxiāngyìng
圣谛空相应故，当言与般若波罗蜜多相应；

yǔ jí miè dào shèng dì kōngxiāngyìng gù dāngyán yǔ bō rě bō
与集、灭、道圣谛空相应故，当言与般若波

luó mì duōxiāngyìng zhū pú sà mó hē sà yǔ wú míng kōngxiāngyìng gù
罗蜜多相应。诸菩萨摩诃萨与无明空相应故，

dāngyán yǔ bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yǔ xíng shí míng sè
当言与般若波罗蜜多相应；与行、识、名色、

liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ chóu tàn kǔ
六处、触、受、爱、取、有、生、老死愁叹苦

yōunǎokōngxiāngyìng gù dāngyán yǔ bō rě bō luó mì duōxiāngyìng zhū
烦恼空相应故，当言与般若波罗蜜多相应。诸

pú sà mó hē sà yǔ yī qiè fǎ kōngxiāngyìng gù dāngyán yǔ bō rě bō
菩萨摩诃萨与一切法空相应故，当言与般若波

luó mì duōxiāngyìng yǔ yǒuwéi wú wéi fǎ kōngxiāngyìng gù dāngyán yǔ
罗蜜多相应；与有为无为法空相应故，当言与
bō rě bō luó mì duōxiāngyìng zhū pú sà mó hē sà yǔ běnxìngkōng
般若波罗蜜多相应。诸菩萨摩诃萨与本性空
xiāngyìng gù dāngyán yǔ bō rě bō luó mì duōxiāngyìng shè lì zǐ
相应故，当言与般若波罗蜜多相应。舍利子，
zhū pú sà mó hē sà yǔ rú shì qī kōngxiāngyìng gù dāngyán yǔ bō rě
诸菩萨摩诃萨与如是七空相应故，当言与般若
bō luó mì duōxiāngyìng
波罗蜜多相应。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yǔ rú shì qī kōngxiāngyìng
“舍利子，诸菩萨摩诃萨与如是七空相应

shí bú jiàn sè ruòxiāngyìng ruò bù xiāngyìng bú jiànshòu xiǎng xíng
时，不见色若相应若不相应，不见受、想、行、
shí ruòxiāngyìng ruò bù xiāngyìng bú jiàn sè ruòshēng fǎ ruòmiè fǎ bú
识若相应若不相应；不见色若生法若灭法，不
jiànshòu xiǎng xíng shí ruòshēng fǎ ruòmiè fǎ bú jiàn sè ruòrǎn
见受、想、行、识若生法若灭法；不见色若染
fǎ ruò jìng fǎ bú jiànshòu xiǎng xíng shí ruòrǎn fǎ ruò jìng fǎ
法若净法，不见受、想、行、识若染法若净法。

bú jiàn sè yǔ shòu hé bú jiànshòu yǔ xiǎng hé bú jiànxiǎng yǔ xíng hé
不见色与受合，不见受与想合，不见想与行合，
bú jiàn xíng yǔ shí hé hé yǐ gù shè lì zǐ wú yǒushǎo fǎ yǔ fǎ
不见行与识合。何以故？舍利子，无有少法与法
hé zhě yī yī qiè fǎ běnxìngkōng gù
合者，以一切法本性空故。

shè lì zǐ zhū sè kōng bǐ fēi sè zhū shòu xiǎng
“舍利子，诸色空，彼非色；诸受、想、
xíng shí kōng bǐ fēi shòu xiǎng xíng shí hé yǐ gù shè
行、识空，彼非受、想、行、识。何以故？舍
lì zǐ zhū sè kōng bǐ fēi biàn ài xiàng zhū shòu kōng bǐ fēi lǐng
利子，诸色空，彼非变碍相；诸受空，彼非领
nà xiàng zhū xiǎng kōng bǐ fēi qǔ xiàng xiàng zhū xíng kōng bǐ fēi
纳相；诸想空，彼非取像相；诸行空，彼非
zào zuò xiàng zhū shí kōng bǐ fēi liǎo bié xiàng hé yǐ gù shè lì
造作相；诸识空，彼非了别相。何以故？舍利
zǐ sè bú yì kōng kōng bú yì sè sè jí shì kōng kōng jí shì
子，色不异空，空不异色，色即是空，空即是

sè shòu xiǎng xíng shí yì fù rú shì
色，受、想、行、识亦复如是。

shè lì zǐ shì zhū fǎ kōng xiàng bù shēng bú miè bù rǎn
“舍利子，是诸法空相，不生不灭、不染

bú jìng bù zēng bù jiǎn fēi guò qù fēi wèi lái fēi xiàn zài rú shì kōng
不净、不增不减，非过去非未来非现在。如是空

zhōng wú sè wú shòu xiǎng xíng shí wú yǎn chù wú ěr
中无色，无受、想、行、识；无眼处，无耳、

bí shé shēn yì chù wú sè chù wú shēng xiāng wèi
鼻、舌、身、意处；无色处，无声、香、味、

chù fǎ chù wú dì jiè wú shuǐ huǒ fēng kōng shí jiè
触、法处；无地界，无水、火、风、空、识界；

wú yǎn jiè wú ěr bí shé shēn yì jiè wú sè jiè wú
无眼界，无耳、鼻、舌、身、意识界；无色界，无

shēng xiāng wèi chù fǎ jiè wú yǎn shí jiè wú ěr bí
声、香、味、触、法界；无眼识界，无耳、鼻、

shé shēn yì shí jiè wú wú míng yì wú wú míng miè wú xíng
舌、身、意识界；无无明，亦无无明灭；无行、

shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、

lǎo sǐ wú xíng nǎi zhì lǎo sǐ miè wú kǔ shèng dì wú jí miè
老死，无行乃至老死灭；无苦圣谛，无集、灭、

dào shèng dì wú dé wú xiàn guān wú yù liú wú yù liú guǒ
道圣谛；无得，无现观；无预流，无预流果；

wú yī lái wú yī lái guǒ wú bù huán wú bù huán guǒ wú ā
无一来，无一来果；无不还，无不还果；无阿

luó hàn wú ā luó hàn guǒ wú dú jué wú dú jué pú tí wú pú
罗汉，无阿罗汉果；无独觉，无独觉菩提；无菩

sà wú pú sà xíng wú zhèng děng jué wú zhèng děng jué pú tí
萨，无菩萨行；无正等觉，无正等觉菩提。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yǔ rú shì fǎ xiāng yìng gù
“舍利子，诸菩萨摩诃萨与如是法相应故，

dāng yán yǔ bō rě bō luó mì duō xiāng yìng
当言与般若波罗蜜多相应。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō bú jiàn bù shī bō luó mì duō ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng
罗蜜多，不见布施波罗蜜多若相应若不相应，

bú jiàn jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ruò
不见净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多若
xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn sè ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú
相应若不相应；不见色若相应若不相应，不
jiàn shòu xiǎng xíng shí ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn yǎn chù
见受、想、行、识若相应若不相应；不见眼处
ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn ěr bí shé shēn yì chù
若相应若不相应，不见耳、鼻、舌、身、意处
ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn sè chù ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng
若相应若不相应；不见色处若相应若不相应，
bú jiàn shēng xiāng wèi chù fǎ chù ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng
不见声、香、味、触、法处若相应若不相应；
bú jiàn yǎn jiè ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn ěr bí shé
不见眼界若相应若不相应，不见耳、鼻、舌、
shēn yì jiè ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn sè jiè ruò xiāng yìng ruò
身、意识界若相应若不相应，不见色界若相应若
bù xiāng yìng bú jiàn shēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò xiāng yìng
不相应，不见声、香、味、触、法界若相应
ruò bù xiāng yìng bú jiàn yǎn shí jiè ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn
若不相应；不见眼识界若相应若不相应，不见
ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú
耳、鼻、舌、身、意识界若相应若不相应；不
jiàn kǔ shèng dì ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn jí miè dào shèng
见苦圣谛若相应若不相应，不见集、灭、道圣
dì ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn wú míng ruò xiāng yìng ruò bù xiāng
谛若相应若不相应；不见无明若相应若不相
yìng bú jiàn xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ
应，不见行、识、名色、六处、触、受、爱、取、
yǒu shēng lǎo sǐ ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn sì niàn zhù ruò
有、生、老死若相应若不相应；不见四念住若
xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn
相应若不相应，不见四正断、四神足、五根、
wǔ lì qī děng jué zhī bā shèng dào zhī ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng
五力、七等觉支、八圣道支若相应若不相应；
bú jiàn liù shéntōng ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn fó shí lì ruò
不见六神通若相应若不相应；不见佛十力若
xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí
相应若不相应，不见四无所畏、四无碍解、十

bā fó bú gòng fǎ ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn yī qiè xiàng wēi
八佛不共法若相应若不相应；不见一切相微
miào zhì ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng bú jiàn yī qiè zhì zhì ruò xiāng yìng
妙智若相应若不相应，不见一切智智若相应
ruò bù xiāng yìng shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
若不相应。舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗
mì duō yǔ rú shì fǎ xiāng yìng gù dāng yán yǔ bō rě bō luó mì duō
蜜多，与如是法相应故，当言与般若波罗蜜多
xiāng yìng
相应。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō bù guān kōng yǔ kōng hé yì bù yǔ kōng xiāng yìng bù guān
罗蜜多，不观空与空合亦不与空相应，不观
wú xiàng yǔ wú xiàng hé yì bù yǔ wú xiàng xiāng yìng bù guān wú yuàn
无相与无相合亦不与无相相应，不观无愿
yǔ wú yuàn hé yì bù yǔ wú yuàn xiāng yìng hé yǐ gù shè lì zǐ
与无愿合亦不与无愿相应，何以故？舍利子，
kōng wú xiàng wú yuàn wú hé wú bù hé yì wú xiāng yìng bù
空、无相、无愿无合、无不合，亦无相应、不
xiāng yìng gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì
相应故。舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜
duō yǔ rú shì fǎ xiāng yìng gù dāng yán yǔ bō rě bō luó mì duō xiāng
多，与如是法相应故，当言与般若波罗蜜多相
yìng
应。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō rù yī qiè fǎ zì xiàng kōng yǐ bù guān sè ruò hé ruò sàn
罗蜜多，入一切法自相空已，不观色若合若散，
bù guān shòu xiǎng xíng shí ruò hé ruò sàn bù guān sè yǔ qián jì
不观受、想、行、识若合若散。不观色与前际
ruò hé ruò sàn hé yǐ gù bú jiàn qián jì gù bù guān sè yǔ hòu jì
若合若散。何以故？不见前际故。不观色与后际
ruò hé ruò sàn hé yǐ gù bú jiàn hòu jì gù bù guān sè yǔ zhōng
若合若散。何以故？不见后际故。不观色与中
jì ruò hé ruò sàn hé yǐ gù bú jiàn zhōng jì gù bù guān shòu
际若合若散。何以故？不见中际故。不观受、

xiǎng xíng shí yǔ qián jì ruò hé ruò sàn hé yǐ gù bú jiàn qián
想、行、识与前际若合若散。何以故？不见前
jì gù bù guānshòu xiǎng xíng shí yǔ hòu jì ruò hé ruò sàn
际故。不观受、想、行、识与后际若合若散。
hé yǐ gù bú jiàn hòu jì gù bù guānshòu xiǎng xíng shí yǔ
何以故？不见后际故。不观受、想、行、识与
zhōng jì ruò hé ruò sàn hé yǐ gù bú jiàn zhōng jì gù shè lì zǐ
中际若合若散。何以故？不见中际故。舍利子，
zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō yǔ rú shì fǎ xiāng
诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，与如是法相
yìng gù dāng yán yǔ bō rě bō luó mì duō xiāng yìng
应故，当言与般若波罗蜜多相应。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà bù guān qián jì yǔ
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨不观前际与
hòu jì ruò hé ruò sàn bù guān qián jì yǔ zhōng jì ruò hé ruò sàn bù
后际若合若散，不观前际与中际若合若散，不
guān hòu jì yǔ qián jì ruò hé ruò sàn bù guān hòu jì yǔ zhōng jì ruò
观后际与前际若合若散，不观后际与中际若
hé ruò sàn bù guān zhōng jì yǔ qián jì ruò hé ruò sàn bù guān zhōng
合若散，不观中际与前际若合若散，不观中
jì yǔ hòu jì ruò hé ruò sàn bù guān qián jì yǔ hòu jì zhōng jì ruò
际与后际若合若散，不观前际与后际、中际若
hé ruò sàn bù guān hòu jì yǔ qián jì zhōng jì ruò hé ruò sàn bù
合若散，不观后际与前际、中际若合若散，不
guān zhōng jì yǔ qián jì hòu jì ruò hé ruò sàn bù guān qián jì
观中际与前际、后际若合若散，不观前际、
hòu jì zhōng jì ruò hé ruò sàn hé yǐ gù sān shì kōng gù shè
后际、中际若合若散，何以故？三世空故。舍
lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō yǔ rú shì
利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，与如是
fǎ xiāng yìng gù dāng zhī yǔ bō rě bō luó mì duō xiāng yìng
法相应故，当知⁶³与般若波罗蜜多相应。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō bù guān yī qiè zhì yǔ guò qù ruò hé ruò sàn hé yǐ gù
罗蜜多，不观一切智与过去若合若散。何以故？

⁶³ 大正藏：言；永乐北藏及龙藏：知

shàng bú jiànguò qù kuàngguān yī qiè zhì yǔ guò qù ruò hé ruò sàn bù
尚 不 见 过 去 ， 况 观 一 切 智 与 过 去 若 合 若 散 ！ 不
guān yī qiè zhì yǔ wèi lái ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn wèi
观 一 切 智 与 未 来 若 合 若 散 。 何 以 故 ？ 尚 不 见 未
lái kuàngguān yī qiè zhì yǔ wèi lái ruò hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì
来 ， 况 观 一 切 智 与 未 来 若 合 若 散 ！ 不 观 一 切 智
yǔ xiàn zài ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn xiàn zài kuàng
与 现 在 若 合 若 散 。 何 以 故 ？ 尚 不 见 现 在 ， 况
guān yī qiè zhì yǔ xiàn zài ruò hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ sè ruò
观 一 切 智 与 现 在 若 合 若 散 ！ 不 观 一 切 智 与 色 若
hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn sè kuàngguān yī qiè zhì yǔ sè
合 若 散 。 何 以 故 ？ 尚 不 见 色 ， 况 观 一 切 智 与 色
ruò hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ shòu xiǎng xíng shí ruò hé
若 合 若 散 ！ 不 观 一 切 智 与 受 、 想 、 行 、 识 若 合
ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn shòu xiǎng xíng shí kuàng
若 散 。 何 以 故 ？ 尚 不 见 受 、 想 、 行 、 识 ， 况
guān yī qiè zhì yǔ shòu xiǎng xíng shí ruò hé ruò sàn bù guān yī
观 一 切 智 与 受 、 想 、 行 、 识 若 合 若 散 ！ 不 观 一
qiè zhì yǔ yǎn chù ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn yǎn chù
切 智 与 眼 处 若 合 若 散 。 何 以 故 ？ 尚 不 见 眼 处 ，
kuàngguān yī qiè zhì yǔ yǎn chù ruò hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ
况 观 一 切 智 与 眼 处 若 合 若 散 ！ 不 观 一 切 智 与
ěr bí shé shēn yì chù ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng
耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 处 若 合 若 散 。 何 以 故 ？ 尚
bú jiàn ěr bí shé shēn yì chù kuàngguān yī qiè zhì yǔ ěr
不 见 耳 、 鼻 、 舌 、 身 、 意 处 ， 况 观 一 切 智 与 耳 、
bí shé shēn yì chù ruò hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ sè chù
鼻 、 舌 、 身 、 意 处 若 合 若 散 ！ 不 观 一 切 智 与 色 处
ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn sè chù kuàngguān yī qiè zhì
若 合 若 散 。 何 以 故 ？ 尚 不 见 色 处 ， 况 观 一 切 智
yǔ sè chù ruò hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ shēng xiāng wèi
与 色 处 若 合 若 散 ！ 不 观 一 切 智 与 声 、 香 、 味 、
chù fǎ chù ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn shēng xiāng
触 、 法 处 若 合 若 散 。 何 以 故 ？ 尚 不 见 声 、 香 、
wèi chù fǎ chù kuàngguān yī qiè zhì yǔ shēng xiāng wèi
味 、 触 、 法 处 ， 况 观 一 切 智 与 声 、 香 、 味 、
chù fǎ chù ruò hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ yǎn jiè ruò hé ruò sàn
触 、 法 处 若 合 若 散 ！ 不 观 一 切 智 与 眼 界 若 合 若 散 。

hé yǐ gù shàng bú jiànyǎn jiè kuàngguān yī qiè zhì yǔ yǎn jiè ruò
何以故？尚不见眼界，况观一切智与眼界若

hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ ěr bí shé shēn yì jiè ruò
合若散！不观一切智与耳、鼻、舌、身、意界若

hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn ěr bí shé shēn yì
合若散。何以故？尚不见耳、鼻、舌、身、意

jiè kuàngguān yī qiè zhì yǔ ěr bí shé shēn yì jiè ruò hé
界，况观一切智与耳、鼻、舌、身、意界若合

ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ sè jiè ruò hé ruò sàn hé yǐ gù
若散！不观一切智与色界若合若散。何以故？

shàng bú jiàn sè jiè kuàngguān yī qiè zhì yǔ sè jiè ruò hé ruò sàn bù
尚不见色界，况观一切智与色界若合若散！不

guān yī qiè zhì yǔ shēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò hé ruò sàn
观一切智与声、香、味、触、法界若合若散。

hé yǐ gù shàng bú jiàn shēng xiāng wèi chù fǎ jiè kuàng
何以故？尚不见声、香、味、触、法界，况

guān yī qiè zhì yǔ shēng xiāng wèi chù fǎ jiè ruò hé ruò sàn
观一切智与声、香、味、触、法界若合若散！

bù guān yī qiè zhì yǔ yǎn shí jiè ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú
不观一切智与眼识界若合若散。何以故？尚不

jiànyǎn shí jiè kuàngguān yī qiè zhì yǔ yǎn shí jiè ruò hé ruò sàn bù
见眼识界，况观一切智与眼识界若合若散！不

guān yī qiè zhì yǔ ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò hé ruò sàn
观一切智与耳、鼻、舌、身、意识界若合若散。

hé yǐ gù shàng bú jiàn ěr bí shé shēn yì shí jiè kuàng
何以故？尚不见耳、鼻、舌、身、意识界，况

guān yī qiè zhì yǔ ěr bí shé shēn yì shí jiè ruò hé ruò sàn
观一切智与耳、鼻、舌、身、意识界若合若散！

bù guān yī qiè zhì yǔ kǔ shèng dì ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng
不观一切智与苦圣谛若合若散。何以故？尚

bú jiàn kǔ shèng dì kuàngguān yī qiè zhì yǔ kǔ shèng dì ruò hé ruò sàn
不见苦圣谛，况观一切智与苦圣谛若合若散！

bù guān yī qiè zhì yǔ jí miè dào shèng dì ruò hé ruò sàn hé yǐ
不观一切智与集、灭、道圣谛若合若散。何以

gù shàng bú jiàn jí miè dào shèng dì kuàngguān yī qiè zhì yǔ
故？尚不见集、灭、道圣谛，况观一切智与

jí miè dào shèng dì ruò hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ wú míng
集、灭、道圣谛若合若散！不观一切智与无明

ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn wú míng kuàngguān yī qiè
若合若散。何以故？尚不见无明，况观一切

zhì yǔ wú míng ruò hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ xíng shí míng
智与无明若合若散！不观一切智与行、识、名

sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ ruò
色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死若

hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn xíng nǎi zhì lǎo sǐ kuàngguān yī
合若散。何以故？尚不见行乃至老死，况观一

qiè zhì yǔ xíng nǎi zhì lǎo sǐ ruò hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ bù
切智与行乃至老死若合若散！不观一切智与布

shī bō luó mì duō ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn bù shī bō
施波罗蜜多若合若散。何以故？尚不见布施波

luó mì duō kuàngguān yī qiè zhì yǔ bù shī bō luó mì duō ruò hé ruò sàn
罗蜜多，况观一切智与布施波罗蜜多若合若散！

bù guān yī qiè zhì yǔ jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō
不观一切智与净戒、安忍、精进、静虑、般若波

luó mì duō ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn jìng jiè ān rěn
罗蜜多若合若散。何以故？尚不见净戒、安忍、

jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō kuàngguān yī qiè zhì yǔ jìng
精进、静虑、般若波罗蜜多，况观一切智与净

jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō ruò hé ruò sàn
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多若合若散！

bù guān yī qiè zhì yǔ sì niàn zhù ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú
不观一切智与四念住若合若散。何以故？尚不

jiàn sì niàn zhù kuàngguān yī qiè zhì yǔ sì niàn zhù ruò hé ruò sàn bù
见四念住，况观一切智与四念住若合若散！不

guān yī qiè zhì yǔ sì zhèng duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī
观一切智与四正断、四神足、五根、五力、七

děng jué zhī bā shèng dào zhī ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn
等觉支、八圣道支若合若散。何以故？尚不见

sì zhèng duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī kuàngguān yī qiè zhì yǔ sì zhèng
四正断乃至八圣道支，况观一切智与四正

duàn nǎi zhì bā shèng dào zhī ruò hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ liù
断乃至八圣道支若合若散！不观一切智与六

shéntōng ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn liù shéntōng kuàng
神通若合若散。何以故？尚不见六神通，况

guān yī qiè zhì yǔ liù shéntōng ruò hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ fó
观一切智与六神通若合若散！不观一切智与佛

shí lì ruò hé ruò sàn hé yǐ gù shàng bú jiàn fó shí lì kuànguān
十力若合若散。何以故？尚不见佛十力，况观
yī qiè zhì yǔ fó shí lì ruò hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ sì wú
一切智与佛十力若合若散！不观一切智与四无
suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ ruò hé ruò sàn hé yǐ
所畏、四无碍解、十八佛不共法若合若散。何以
gù shàng bú jiàn sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng
故？尚不见四无所畏、四无碍解、十八佛不共
fǎ kuànguān yī qiè zhì yǔ sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā
法，况观一切智与四无所畏、四无碍解、十八
fó bú gòng fǎ ruò hé ruò sàn bù guān yī qiè zhì yǔ fó ruò hé ruò sàn
佛不共法若合若散！不观一切智与佛若合若散，
yì bù guān fó yǔ yī qiè zhì ruò hé ruò sàn hé yǐ gù yī qiè zhì
亦不观佛与一切智若合若散。何以故？一切智
jí shì fó fó jí shì yī qiè zhì gù bù guān yī qiè zhì yǔ pú tí ruò
即是佛，佛即是一切智故。不观一切智与菩提若
hé ruò sàn yì bù guān pú tí yǔ yī qiè zhì ruò hé ruò sàn hé yǐ gù
合若散，亦不观菩提与一切智若合若散。何以故？
yī qiè zhì jí shì pú tí pú tí jí shì yī qiè zhì gù shè lì zǐ
一切智即是菩提，菩提即是一切智故。舍利子，
zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō yǔ rú shì fǎ xiāng
诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，与如是法相
yìng gù dāng yán yǔ bō rě bō luó mì duō xiāng yìng
应故，当言与般若波罗蜜多相应。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō bù zhuó sè ruò yǒu ruò fēi yǒu bù zhuó shòu xiǎng xíng
罗蜜多，不著色若有若非有，不著受、想、行、
shí ruò yǒu ruò fēi yǒu bù zhuó sè ruò cháng ruò wú cháng bù zhuó shòu
识若有若非有；不著色若常若无常，不著受、
xiǎng xíng shí ruò cháng ruò wú cháng bù zhuó sè ruò lè ruò kǔ
想、行、识若常若无常；不著色若乐若苦，
bù zhuó shòu xiǎng xíng shí ruò lè ruò kǔ bù zhuó sè ruò wǒ ruò
不著受、想、行、识若乐若苦；不著色若我若
wú wǒ bù zhuó shòu xiǎng xíng shí ruò wǒ ruò wú wǒ bù zhuó
无我，不著受、想、行、识若我若无我，不著
sè ruò jì jìng ruò bú jì jìng bù zhuó shòu xiǎng xíng shí ruò jì
色若寂静若不寂静，不著受、想、行、识若寂

jìng ruò bú jì jìng bù zhuó sè ruò kōng ruò bù kōng bù zhuó shòu xiǎng
静若不寂静；不著色若空若不空，不著受、想、
xíng shí ruò kōng ruò bù kōng bù zhuó sè ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù
行、识若空若不空；不著色若有相若无相，不
zhuó shòu xiǎng xíng shí ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng bù zhuó sè ruò
著受、想、行、识若有相若无相；不著色若
yǒu yuàn ruò wú yuàn bù zhuó shòu xiǎng xíng shí ruò yǒu yuàn ruò
有愿若无愿，不著受、想、行、识若有愿若
wú yuàn shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
无愿。舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，
yǔ rú shì fǎ xiāng yìng gù dāng yán yǔ bō rě bō luó mì duō xiāng yìng
与如是法相应故，当言与般若波罗蜜多相应。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō bú zuò shì niàn wǒ xíng bō rě bō luó mì duō bú zuò
罗蜜多，不作是念：‘我行般若波罗蜜多。’不作
shì niàn wǒ bù xíng bō rě bō luó mì duō bú zuò shì niàn wǒ
是念：‘我不行般若波罗蜜多。’不作是念：‘我
yì xíng yì bù xíng bō rě bō luó mì duō bú zuò shì niàn wǒ fēi
亦行、亦不行般若波罗蜜多。’不作是念：‘我非
xíng fēi bù xíng bō rě bō luó mì duō shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà
行非不行般若波罗蜜多。’舍利子，诸菩萨摩诃萨
xiū xíng bō rě bō luó mì duō yǔ rú shì fǎ xiāng yìng gù dāng yán yǔ
修行般若波罗蜜多，与如是法相应故，当言与
bō rě bō luó mì duō xiāng yìng
般若波罗蜜多相应。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波

luó mì duō shí bú wèi bù shī bō luó mì duō gù xiū xíng bō rě bō luó
罗蜜多时，不为布施波罗蜜多故修行般若波罗
mì duō bú wèi jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
蜜多，不为净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duō gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō bú wèi rù pú sà zhèng jué dìng
蜜多故修行般若波罗蜜多；不为入菩萨正决定
gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō bú wèi dé pú sà bú tuì zhuǎn dì gù
故修行般若波罗蜜多，不为得菩萨不退转地故
xiū xíng bō rě bō luó mì duō bú wèi chéng shú yǒu qíng gù xiū xíng bō rě
修行般若波罗蜜多；不为成熟有情故修行般若

bō luó mì duō bú wèiyánjìng fó tǔ gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō
波罗蜜多，不为严净佛土故修行般若波罗蜜多；
bú wèi sì niànzhù gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō bú wèi sì zhèng
不为四念住故修行般若波罗蜜多，不为四正
duàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī dèngjué zhī bā shèngdào
断、四神足、五根、五力、七等觉支、八圣道
zhī gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō bú wèi fó shí lì gù xiū xíng bō rě
支故修行般若波罗蜜多；不为佛十力故修行般若
bō luó mì duō bú wèi sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě shí bā fó bú
波罗蜜多，不为四无所畏、四无碍解、十八佛不
gòng fǎ gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō bú wèi nèi kōng gù xiū xíng bō
共法故修行般若波罗蜜多；不为内空故修行般
rě bō luó mì duō bú wèi wàikōng nèi wàikōng dà kōng kōngkōng
若波罗蜜多，不为外空、内外空、大空、空空、
shèng yì kōng yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng
胜义空、有为空、无为空、毕竟空、无际空、
wú⁶⁴ sǎnkōng běnxìngkōng gòng⁶⁵ xiàngkōng yī qiè fǎ kōng wú
无⁶⁴散空、本性空、共⁶⁵相空、一切法空、无
xìngkōng wú xìng zì xìngkōng gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō bú wèi
性空、无性自性空故修行般若波罗蜜多；不为
zhēn rú gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō bú wèi fǎ jiè fǎ xìng shí
真如故修行般若波罗蜜多，不为法界、法性、实
jì gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shè lì zǐ zhū pú
际故修行般若波罗蜜多。何以故？舍利子，诸菩
sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn zhū fǎ xìng chā
萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，不见诸法性差
bié gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
别故。舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，
yǔ rú shì fǎ xiāng yìng gù dāng yán yǔ bō rě bō luó mì duō xiāng yìng
与如是法相应故，当言与般若波罗蜜多相应。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō bú wèitiānyǎn zhì zhèngtōng gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō
罗蜜多，不为天眼智证通故修行般若波罗蜜多，
bú wèitiān ěr tā xīn sù zhù suí niàn shén jìng lòu jìn zhì zhèng
不为天耳、他心、宿住、随念、神境、漏尽智证

⁶⁴ 大正藏：散无；永乐北藏及龙藏：无

⁶⁵ 大正藏：自共；永乐北藏及龙藏：共

tōng gù xiū xíng bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù shè lì zǐ zhū pú
通故修行般若波罗蜜多。何以故？舍利子，诸菩
sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō shí shàng bú jiàn bō rě bō
萨摩诃萨修行般若波罗蜜多时，尚不见般若波
luó mì duō kuàngjiàn pú sà mó hē sà jí zhū rú lái yīng zhèngděng
罗蜜多，况见菩萨摩诃萨及诸如来、应、正等
jué liù shéntōng shì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
觉六神通事！舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō yǔ rú shì fǎ xiāngyìng gù dāng yán yǔ bō rě bō luó mì
罗蜜多，与如是法相应故，当言与般若波罗蜜
duōxiāngyìng
多相应。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō bú zuò shì niàn wǒ yǐ tiānyǎn zhì zhèngtōng biànguān
罗蜜多，不作是念：‘我以天眼智证通，遍观
shí fāng jìng qié shāděngzhū fó shì jiè yī qiè yǒuqíng sǐ cǐ shēng bǐ pǐn
十方殄伽沙等诸佛世界一切有情死此生彼品
lèi chā bié bú zuò shì niàn wǒ yǐ tiān ěr zhì zhèngtōng biàn wén
类差别。’不作是念：‘我以天耳智证通，遍闻
shí fāng jìng qié shāděngzhū fó shì jiè yī qiè yǒuqíng yán yīn chā bié
十方殄伽沙等诸佛世界一切有情言音差别。’

bú zuò shì niàn wǒ yǐ tā xīn zhì zhèngtōng biàn zhī shí fāng jìng qié
不作是念：‘我以他心智证通，遍知十方殄伽
shāděngzhū fó shì jiè yī qiè yǒuqíng xīn jí xīn suǒ yuán lǜ chā bié
沙等诸佛世界一切有情心及心所缘虑差别。’

bú zuò shì niàn wǒ yǐ sù zhù suí niàn zhì zhèngtōng biàn yì shí fāng
不作是念：‘我以宿住随念智证通，遍忆十方
jìng qié shāděngzhū fó shì jiè yī qiè yǒuqíng sù zhù chā bié bú zuò shì
殄伽沙等诸佛世界一切有情宿住差别。’不作是

niàn wǒ yǐ shén jìng zhì zhèngtōng biàn wǎng shí fāng jìng qié shāděng
念：‘我以神境智证通，遍往十方殄伽沙等
zhū fó shì jiè wèi zhū yǒuqíng xuān shuō zhèng fǎ bú zuò shì niàn wǒ
诸佛世界为诸有情宣说正法。’不作是念：‘我

yǐ lòu jìn zhì zhèngtōng biàn liǎo shí fāng jìng qié shāděngzhū fó shì jiè
以漏尽智证通，遍了十方殄伽沙等诸佛世界
yī qiè yǒuqíng lòu jìn bú jìn shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng
一切有情漏尽不尽。’舍利子，诸菩萨摩诃萨修行

bō rě bō luó mì duō yǔ rú shì fǎ xiāngyìng gù dāng yán yǔ bō rě
般若波罗蜜多，与如是法相应故，当言与般若
bō luó mì duō xiāngyìng
波罗蜜多相应。

fù cì shè lì zǐ rú shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě
“复次，舍利子，如是菩萨摩诃萨修行般若
bō luó mì duō yǔ bō rě bō luó mì duō xiāngyìng shí fāng biàn shàn qiǎo
波罗蜜多与般若波罗蜜多相应时，方便善巧
pǔ néng ān lì wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng yú wú yú yī bō niè
普能安立无量、无数、无边有情于无余依般涅槃
pán jiè yī qiè è mó jí zhū jūàn shǔ bù dé qí biàn yī qiè fán nǎo xī
槃界，一切恶魔及诸眷属不得其便，一切烦恼悉
jiē fú miè shì jiān zhòng shì suǒ yù jiē chéng shí fāng gè rú jìng qié shā
皆伏灭，世间众事所欲皆成。十方各如殒伽沙
jiè yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué jí zhū pú sà mó hē sà zhòng
界一切如来、应、正等觉及诸菩萨摩诃萨众，
jiē gòng hù niàn rú shì pú sà bú lìng tuì duò yī qiè shēng wén dú jué
皆共护念如是菩萨，不令退堕一切声闻、独觉
děng dì shí fāng gè rú jìng qié shā jiè shēng wén dú jué sì dà wáng
等地。十方各如殒伽沙界声闻、独觉、四大王
zhòng tiān nǎi zhì tā huà zì zài tiān fàn zhòng tiān nǎi zhì dà fàn tiān
众天乃至他化自在天、梵众天乃至大梵天、
guāng tiān nǎi zhì jí guāng jìng tiān jìng tiān nǎi zhì biàn jìng tiān guǎng tiān
光天乃至极光净天、净天乃至遍净天、广天
nǎi zhì guǎng guǒ tiān wú fán tiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān jiē gòng yōng
乃至广果天、无烦⁶⁶天乃至色究竟天，皆共拥
wèi shì pú sà mó hē sà zhū yǒu suǒ wéi lìng wú zhàng ài jiē sù chéng
卫是菩萨摩诃萨，诸有所为令无障碍皆速成
bàn suǒ yǒu shēn xīn zhǒng zhǒng bìng kǔ xián dé quán chú shè yǒu zuì yè
办，所有身心种种病苦咸得痊除，设有罪业
yú dāng lái shì yīng shòu kǔ bào zhuǎn xiàn qīng shòu hé yǐ gù shè lì
于当来世应受苦报转现轻受。何以故？舍利
zǐ shì pú sà mó hē sà yú yī qiè yǒu qíng cí bēi zhōu biàn gù
子，是菩萨摩诃萨于一切有情慈悲周遍故。

shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
“舍利子，是菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多

⁶⁶ 大正藏：繁；永乐北藏及龙藏：烦

jù dà shì lì shǎoyòng jiā xíng zé néng yǐn fā yī qiè shū shèng tuó luó
具大势力少用加行，则能引发一切殊胜陀罗
ní mén yī qiè shū shèng sān mó dì mén jiē dé xiàn qǐ yóu sī shì lì
尼门、一切殊胜三摩地门皆得现起。由斯势力，
suí yì yǐn shēng shì chū shì jiānzhǒngzhǒnggōng dé suí suǒ shēng chù
随意引生世、出世间种种功德，随所生处
cháng dé féng shì zhū fó shì zūn jí zhū pú sà mó hē sà zhòng nǎi zhì
常得逢事诸佛世尊及诸菩萨摩诃萨众，乃至
wú shàng zhèng děng pú tí yú qí zhōng jiān cháng bù lí fó jí zhū pú
无上正等菩提于其中间常不离佛及诸菩
sà mó hē sà zhòng shè lì zǐ dāng zhī shì pú sà mó hē sà xiū xíng
萨摩诃萨众。舍利子当知！是菩萨摩诃萨修行
bō rě bō luó mì duō yǔ bō rě bō luó mì duō xiāng yìng gù dé rú shì
般若波罗蜜多，与般若波罗蜜多相应故，得如是
děng wú liàng wú biān bù kě sī yì gōng dé shèng lì
等无量无边不可思议功德胜利。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波
luó mì duō bú zuò shì niàn yǒu fǎ yǔ fǎ ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng
罗蜜多，不作是念：‘有法与法若相应若不相应、
ruò děng ruò bù děng hé yǐ gù shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà
若等若不等。’何以故？舍利子，是菩萨摩诃萨
bú jiàn yǒu fǎ yǔ fǎ ruò xiāng yìng ruò bù xiāng yìng ruò děng ruò bù děng
不见有法与法若相应若不相应、若等若不等
gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó mì duō
故。舍利子，诸菩萨摩诃萨修行般若波罗蜜多，
yǔ rú shì fǎ xiāng yìng gù dāng yán yǔ bō rě bō luó mì duō xiāng yìng
与如是法相应故，当言与般若波罗蜜多相应。

大般若波罗蜜多经卷第四百八十

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南無喝啰怛那.哆啰夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拏.吽.泼抹拏.娑婆
hē
诃.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó bō rě huì shàng fó pú sà
南無般若会上佛菩萨 (合掌三称)

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāngyán fó jìng tǔ
愿以此功德 庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn xià jì sān tú kǔ
上报四重恩 下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn
若有见闻者 悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn tóngshēng jí lè guó
尽此一报身 同生极乐国

shí fāng sān shì yí qiè fó yí qiè pú sà mó hē sà mó hē bō
十方三世一切佛.一切菩萨摩诃萨.摩诃般

rě bō luó mì
若波罗蜜

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪